

1016

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

ΗΤΟΙ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΖΩΝΤΑ ΕΝ ΤΩ ΝΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩ ΛΑΩ

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

ΗΤΟΙ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΖΩΝΤΑ

ΕΝ ΤΩ ΝΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩ ΛΑΩ

ΤΟΜΟΣ Α΄

έκδιόμενος τη γενναία χορηγία του αγωνοθέτου και μεγάλου του Συλλόγου ευεργέτου

ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΕΦΕΝΤΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1891

ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
Πέραν, Όδος Τοπτσιλάρ, αριθμ. 18.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΔΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ
LORENTZ u. KEIL, Librairie Internationale
Πέραν, Μεγάλη Όδος, αριθμ. 457.

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ
ΖΩΝΤΑ ΕΝ ΤΩ ΝΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩ ΛΑΩ

Α'. ΗΠΕΙΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΑΡΖΩΚΑ
ΣΥΛΛΟΓΗ

Α'. ΛΕΞΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΕΙΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ

Α

- Ἄγαρο· τὸ γένειον τοῦ στάχυος τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς, κτλ.
Ἄγαρό· τὸ ἀραιὸν ὕφασμα, ἐπομένως τὸ μαλακόν.
Ἄγκάθι· ἢ ἄκανθα· καὶ φράσις: «τὸν ἔχω ἀγκάθι», δηλ. ἀνησυχίαν, κέρφος.
Ἄγκωνή· ἐκ τοῦ ἀγκών· τὸ ἀγκωνοειδὲς μέρος πράγματός τινος.
Ἄθέρας· (αἰθήρ) τὸ ἐκλεκτότερον καὶ οὐσιωδέστερον μέρος πράγματός τινος· ὡς ἐν τῇ φράσει: «ἔπῃρε τὸν ἀθήρα». Ἄλλα καὶ τὸ οὐχύτερον μέρος, τὴν ἀκμὴν τοῦ ζυραφίου, τοῦ πελέκεως ἀθήρα λέγουσιν.
Ἀλφρόπηττα· λέξις ἰδίως λεγομένη περὶ γυναικῶν ὑποκρινομένων ἠθικῶν· πρὸς δὲ καὶ περὶ τῶν λίαν γλίσχρων· ὡς ἡ φράσις: «τί ἀλφρόπηττα εἶναι». Ἴσως ἦτο ἀλφροσύνηττα = ἀλευρόπηττα, ἣτις ἐπιδειξὶν ἔχει καὶ μηδὲν πλέον· δὲν εἶναι παράδοξον νὰ ἦναι καὶ ἀλειφότηττα, δηλ. πῆττα ἐξωθεν ἠλειμμένα καὶ μὴ ἔχουσα ἐντὸς λίπος.

Ἄναποδα· μετὰ τοὺς πόδας ἄνω· σημαίνει δὲ καὶ τὸ ἀντεστραμένον, ὡς: «φορεῖ τὸ φόρεμά του, τὸ φέσι τοῦ ἀνάποδα»· μεταφορικῶς δὲ σημαίνει ἀποτυχίαν, ὡς: «μοῦρθε ἀνάποδα», δηλ. ἀπέτυχον· καί: «ἔπεισε τ' ἀνάποδο», τὴν ἐναντίαν ὁδόν, τὴν στρεβλήν.

Ἄνταρα καὶ κατικιά· ἡ ὀμίχλη.

Ἄπκος· ἐπίθ. τρικατάληκτον· ἀνάρμοστος, ἀπρεπής, κατώτερος· ὡς ἡ φράσις: «μὴ νᾶναι ἄπκος» μικρὸς δηλ. καὶ κατώτερος. — Ἴσως τὸ ἀρχαῖον ἀπεικῶς.

Ἄργος· ὁ ἦχος, ὡς ἐν τῷ δημοτικῷ ᾄσματι: «τὸ τεῖν' ἄργος ποῦ γένεται καὶ ταραχὴ μεγάλη».

Ἀρουλογὴ καὶ ἀρουλογᾶω = ἠχολογέω, ποιῶ ἦχον, βροντῶ.

Β

Βαγένι· τὸ βαρέλιον· καὶ φράσις: «ἔλαμε τὴν κοιλίᾳ βαγένι», τοῦτέστιν: ἔπιε μέχρι κραυγῆς.

Βαρκό· κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ βαρικό· ὁ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐλώδης καὶ βαρὺς τόπος.

Βουριά: ἡ κόπρος, ἰδίως τῶν βοῶν.
Βουρόνω: ἐκ τοῦ βρύω, βρυόω, βρυκόω κτλ.
 =θολόνω, συννεφιάζω, καὶ φράσις: «ἐβούρωσαν τὰ μάτια του» δηλ. ἐγέμισαν καὶ ἐθόλωσαν ἀπ' τὰ δάκρυα καὶ «βούρωσε»=συννέφιασε.
Βουρλός, βούρλια, βουρλαίνω: ὁ μωρός καὶ ἠλίθιος. Λέγεται δὲ καὶ **μουρλός**.
Βρόχι: ὁ βρόχος καὶ φράσις: «ἐπιάστηκε ἴς τὸ βρόχι».
Βρουκάζω: τὸ ἀρχαῖον βρυκάω, βρυχάζω κτλ.
 =όλολύζω.
Βρυσκό=βρυσικό· ἡ βρύσις, ἡ πηγὴ καὶ φράσις: «μῆνα θὰ γένη βρυσκό;» τούτέστι: «μὴ γὰρ θὰ ἦναι ἀνεξάντλητον καὶ ἀκένωτον ὡς ἡ βρύσις;»

Γ

Γκαλλιούρης: ὁ ἀλλοιθωρός.
Γκλιβός ἰδίως ἐπὶ ἄρτου ὡς: «γκλιβό ψωμί» τὸ λασπῶδες.
Γκοῦβρος: ἔντομον γεννώμενον ἐκ τῆς πολυμοθρίας κατὰ φθινόπωρον καὶ διατρυπῶν τὸ δέρμα τῶν αἰγῶν, τῶν τράγων καὶ τῶν βοῶν. Ἴσως εἶναι ἡ κουδαρίς τῶν ἀρχαίων.
Γκουπλίτζι: τὸ ξύλινον ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ἀμείλγουν τὰ πρόβατα. Ἴσως ἐκ τοῦ κύπελλον, κυπαλίτζιον, κουπλίτζιον.
Γκριμπός: ὁ ἐκ τοῦ γήρωσ ἢ ἐκ νόσου τινὸς κυρτωθεὶς, ὁ κεκυφώς, ὁ καμπούρης.
Γραίνω: τὸ ἀρχαῖον **ράινω**, ἀποκλειστικῶς περὶ τῶν ἐρίων λεγόμενον.
Γρατίζω=ἐνοχλοῦμαι.
Γρίβος: ὁ λευκόθριξ καὶ **γρίβας** τὸ λευκὸν ἰδίως ἄλογον καὶ **γριβιάζω**, =λευκαίνωμαι ἰταλ.
Γροῦδα: τεμάχιον, βῶλος τυροῦ ἰδίως καὶ φράσις: «μαζώθηκε γροῦδα».

Δ

Δίγνωμος: ἐπίθ., μὲ δύο γνώμας, ἀμφίβολος· λέγεται καὶ **δίβουλος**.
Δικράνι: γεωργικὸν ἐργαλεῖον, δι' οὗ συλλέγουν τὰ ἄχυρα, ἔχον δύο κράνη, κορυφάς.
Δίστομο: τὸ δίκοπον ξίφος ἢ μαχαίρι· ἀλλὰ καὶ «γλῶσσα δίστομη», ἡ κωνισμένη καὶ δεινὴ περὶ τὸ λέγειν.
Δίφορο: τὸ δις καρπιζόν· «κουκούλι δίφορο».

Ε

Ἐγκας: ἐπίρρημα=ἐπίτηδες.

Ζ

Ζαβός: ὁ διεστραμμένος· «ζαβός ἄνθρωπος», ὁ κακότροπος καὶ: «ζαβός δρόμος», ὁ δύσβατος καὶ ἐπικίνδυνος.
Ζαλιῆκι: ὁ γόμος, ὁ φόρτος, ὃν δύναται τις φέρειν ἐπὶ τῶν ὤμων· καὶ φράσις: «τὸν ἔχει ζαλιῆκι». Καὶ ῥῆμα **ζαλιόνομαι**.
Ζάφτω: ῥῆμα· πίνω κατὰ κόρον καὶ φράσις: «τὸ ζάφτει», δηλ. ἀγαπᾷ περιπαθῶς τὸν οἶνον.
Ζερβί: τὸ ἀριστερὸν χεῖρι ἢ μέρος· καὶ **Ζέρβας**, ὁ τῆ ἀριστερᾷ χρώμενος.
Ζρούλα: τὸ ἐλάχιστον καὶ λίαν περιορισμένον ποσόν καὶ φράσις: «τὸν κάνει μιὰ ζρούλα», δηλ. συνέχει τῆ δρακί. Ἔστι δὲ καὶ ῥῆμα **ζρουλιζω**=πιέζω τι διὰ τῶν χειρῶν ἢ τοῦ βάρους τοῦ σώματος, περισφίγγω, συνέχω, στραγγίζω ὡς: «ζρούλιξέ το»=στράγγισέ το.
Ζκούλα: γωνία ἢ φωλεά· καὶ ῥῆμα **ζκούλιόω** μετ' ἐνεργ. καὶ μέσης σημασίας, ἀποσύρω ἐμαυτὸν εἰς γωνίαν, ἐμποδίζω κτλ.
Ζούδιο (ζώδιον) ζώφιον ἄθλιον καὶ ἄμορφον, ὡς καὶ ἡ φράσις: «μοῦ ἴφνη ἔαν ζούδιο».
Ζούρα: τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ καθαροῦ ὑγροῦ ἐναπολειφθὲν θολόν καὶ λασπῶδες μέρος, τὸ καταπάτι, ἡ ἰλύς, τὸ πηκτόν· καὶ μεταφορ. φράσις: «εἶναι ζούρας» τούτέστι δυνατός.
Ζουρλός, ζούρλια, ζουρλαίνω: τούτοσημα πρὸς τὰ: **βουρλός, βούρλια, βουρλαίνω**, ἀντίθετον τοῦ ἴσως.
Ζούφος: ἐκ τοῦ ζόφος· σκότος, ὡς: «μᾶς ἔπιασε μιὰ βροχὴ καὶ ἕνας ζούφος, ποῦ θὰ χανόμασταν». Καὶ μεταφορ. τὸ κενόν· φράσις: «βγήκα ζούφος», μὲ χεῖρας κενάς.
Ζυροῦρι καὶ κατὰ συγκοπὴν **ζροῦρι**=ἄρνιον· ἐκ τοῦ ζυγός, ζεύγνυμι, διότι, ὅπου γίνονται πώλησις προβάτων· δύο ἄρνια ἀντιστοιχοῦσι πρὸς ἓν πρόβατον· διὸ καὶ πωλοῦνται κατὰ ζεύγη.

Θ

Θαμπόνω=θαμβόνω· ὡς: «ἐθάμπωσαν τὰ μάτια μου, κατελήφθησαν ὑπὸ θάμβους, σκότους.
Θραψερός: ἐπίθ., ὁ εὐθραυστος· ξύλο θραψερό, τὸ εὐκόλως σπώμενον.

Ι

Ἰγκηρο=ἔγκαιρον· τὸ νωπὸν καὶ πρόσφατον· ὡς: «φαγεῖ Ἰγκηρο», τὸ νωπὸν, καὶ: «κακὸ Ἰγκηρο», τὸ πρὸ μικροῦ ἐπεληθόν.

Κ

Κακκάβι: οὐδέτ. γάλκινον ἀγγεῖον κυρίως ἐν χρῆσει κρεμαστόν· ἢ κακκάβη τῶν ἀρχαίων.
Καλιόρ-α: τὰ καλοπέδιλα τῶν ἀρχαίων.
Καρδარი: ὑποκοριστικὸν τοῦ κίδος, **καδάριον**.
Καρκαλέτλης: ὁ σπασμωδικὸς βήξ, ὁ καταλαμβάνων ἰδίως τὰ μικρά.
Καρκαλιζώ: κυρίως ἐπὶ τῶν ὀρνίθων· ἀλλ' ἔστι καὶ φράσις: «τί καρκαλιέσαι ἔτσι;», πρὸς τί δηλ. ὁ τόσον σπασμωδικὸς γέλωσ σου;
Καταβόθρα: ἀντι καταβόθρα.
Κατσούφης: ἐκ τοῦ κατηφῆς· καὶ ῥῆμα **κατσουφιάζω** κρεμῶ τὰ μούτρα, δυσχεραίνω.
Κατοπονδιά: ἐναντιότης περιστάσεων, τὸ ἐμποδῶν.
Κατῶφι καὶ **ἀνωφι**: ὁ οὐδὸς τῆς θύρας.
Κάχη: τὸ κάρυον.
Κλείτσος καὶ **κλείτσα**: ἡ ποιμενικὴ ῥάβδος.
Κλωσσάω: τὸ ἀρχαῖον κλώσσω· λέξις ὀνοματοποιημένη ἐκ τοῦ κλῶς-κλῶς τῆς ὀρνίθου· **κλωσσαρά** δέ, ἡ ὄρνις μετὰ τῶν νεοσσιῶν τῆς.
Κόκχο: τὸ ὄν.
Κοπή καὶ **κοπάδι**: τὸ ποιμνιον ἰδίως· μέρος προβάτων, **τμήμα**, ἐκ τοῦ κόπτω=**χωρίζω** εἰς μέρη, καὶ ὄχι **σπάζω**, ὡς ὁ Ἀσώπιος.
Κόρα: ἀρχ. κόρη· τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τοῦ ἄρτου, τὸ μᾶλλον ἐψημένον, ὁ φλοιός.
Κουλιτάω: περιάγω τὰς ὁδοὺς καὶ οἰκίας συναγωγῶν **κόλιετα**, τούτέστιν ὀπώρας, κουλουρίτσας κτλ. κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστογέννων. Ἔστι δὲ καὶ ἐπίκλησις **Κουλέντω** περὶ τῆς εἰθισμένης νὰ πλανᾶται γυναικός.
Κουρί: τὸ δάσος· τὰ εὐθαλῆ καὶ ἄξια περιποιήσεως καὶ προφυλάξεως δένδρα.
Κούφαλορ: ἐκ τοῦ κούφος· κυρίως τὰ ἐκ τῆς σήψεως ἐλαφρὰ καταστάντα ξύλα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ γερόντων.
Κρεῖτσος: ὁ ἄκραν χαιρῶν ὑγείαν, ὁ δυνατός καὶ ἄξιος.
Κρουστός: κυρίως ἐπὶ ὑφασμάτων· ὁ κρουσθεὶς (κτυπηθεὶς) κατὰ τὴν ὕφανσιν, ἐπομένως ὁ πυκνός, στερεός· ἐναντίον τούτου ἔχομεν τὸ ἀγανός.

Κόσσα: ὁ πλόκαμος τῶν γυναικῶν, τὰ πλεξιδία· ἀλλὰ καὶ εἶδος τι δρεπάνου ἰσομεγέθους τῆ σπάθη, δι' οὗ κόπτουσι τὰ χόρτα· ἀρχαῖον **Κόσσο**.

Κυτάζω ἢ κιτάζω ἢ κοιτάζω: βλέπω καὶ περιποιῶμαι· **κυτόταξέ με μὲ τῶνα νά σε κυττάξω μὲ τὰ δυό**, δηλ. ἀγάπα με ὀλίγον, **νά σ' ἀγαπῶ πολὺ**.

Λ

Λαδερός: τὸ ἐλαιοδοχεῖον, ὁ καμψάκης, ἡ λήκυθος.
Λακίλω: ἐξορμῶ μετὰ τινος ταραχῆς· ὡς: «ἐλάκισαν τὰ πρόβατα». Βεβαίως εἶνε τὸ **λακέω**, ὡς φαίνεται ἐν τῷ προστακτικῷ: «λάκισε τὰ πρόβατα», βάλε τα διὰ φωνῶν εἰς κίνησιν.
Λαγαρίζω: καθαρίζω τὸν λᾶνον (λῆνον), τὸ μαλλί δι' ἐργαλείου, ὅπερ καλεῖται λανάριον.
Λαρόνω: ῥῆμα· συχνὰ μὲ σημασίαν μέσσην· ἡσυχάζω τινὰ ἢ ἐμαυτόν· εἶναι τὸ **ιλαρόνω** ἡκρωτηριασμένον.
Λίγδα: τὸ πάχος.
Λιθοσφραγία: σωρός λίθων.
Λουλός καὶ **λουλαίνω**: κάμνω τινὰ λουλόν, μωρόν.
Λούτος: τὸ ἀσπρόχρωμα· τὸ ἐκλεκτότερον μέρος τοῦ ἀνασκαπτομένου χώματος.

Μ

Μάγγανο: ἀρχαῖον· ἀπάτη, δόλος καὶ ἐπομένως δυσχέρεια ὡς ἡ φράσις: «κάλλια λόγια ἴς τὸ χωράφι, παρὰ μάγγανα ἴς τ' ἀλώνι».
Μανγάρι καὶ ῥῆμα **μανγαρίζω**: ταυτόσημον τοῦ μπουσγκοτιζώ, περιποιῶμαι τινὰ ὡς **μάννα**, μήτηρ.
Μηλιῶρι: τὸ διετὲς πρόβατον, τὸ σωστόν καὶ πλήρες τὴν ἡλικίαν.
Μορτσουλόνω: λερόνω, **μαυρίζω** καὶ φράσις: «ἀκόμη δὲν τὸ μορτσούλωσα», ἐννοεῖται τὸ πρόσωπον.
Μουσκλόνω: παρουσιάζω τινὶ πρόσωπον δυσαρρεσκείας καὶ ἀποστροφῆς· φράσις: «τὰ μουσκλωσεν ὁ κηρός»· συννέφιασε.
Μοῦσχος: ὁ περὶ τοὺς λίθους καὶ τὰ δένδρα λειχῆν.
Μπάκακας: ὁ βάτραχος· πεποιημένη ἡ λέξις.
Μπιζέλλω καὶ **μπιζέλλιά**: διὰ τῆς λέξεως **μπιζέλλω** ἐννοοῦσι κυρίως τὴν πολὺτροπον καὶ φιλοπαίγμονα γυναῖκα.

Μπουμπάρι: τὸ γεμισμένον ἔντερον.

Μπουμποῦκι: ὁ κάλυξ.

Μπουμπουνίζε: τριτοπρόσωπον βροντῆ· καὶ *μπόμπουναρζά*, ἡ βροντή· ὀνοματοπεπ. ἡ λέξις.

Μπουρῶ καὶ κατὰ συγκοπὴν *μπρῶ*: ῥῆμα = κερατίζω, βάλλω τινὰ διὰ τῶν κεράτων· ὡς: «μ' ἐμπόρησε τὸ βῆδι».

Μπουσγοτίζω: παρέχω τινὶ ἀφθόνως τὰ πρὸς διατροφήν, ἐπομένως περιποιῶμαι πλέον τοῦ δέοντος.

Μύρπλο: τὸ μυριαπλοῦν· καὶ φράσις: «ἐκεῖ ἦταν τὸ μελίσι καὶ τὸ μύρπλο».

Π

Παγανός: ὁ ἀπαγανός, δηλ. ὁ ἐντελῶς μαλακός καὶ τρυφερός· καὶ φράσις: «εἶσαι παγανό», τούτεστι βρέφος.

Παρλακός: ταυτόσημον πρὸς τὰ βουρλός, λουλός, τρελλός καὶ παλαβός (βλέπ. βουρλό).

Πεταλίτσης: ἡ λισβώδης (;) γῆ, διὰ τὸ πεταλωδες αὐτῆς.

Πήρατα: τὰ πέρατα· καὶ φράσις: «ἐπῆρε ἄρρατα πήρατα», ἀντι ἄρρητα πέρατα· λέγεται δὲ ἐπὶ τῶν ἀπολλυμένων.

Πλαστῆρι: ἡ κυκλοτερὴς σανίς, ἐφ' ἧς πλάθουσιν αἱ γυναῖκες τὸ προωρισμένον διὰ πῆττας ἄζυμον, τὸ πλάθανον.

Πλουμίζω: ποιῶ τι πολυμιγές, πολυποίκιλον κτλ.

Προβοδάω: στέλλω τι πρότερον, ὅπερ λέγεται *προβοδά*.

Ρ

Ρόγα: ὁ μισθός· καὶ ῥῆμα *ρογάζω*, μισθώνω· ὡς: «δώδεκα χρόνια ἔκαμα 'ς τὸ Χάρο ρογιασμένος». Ἐκαστος τῶν δούλων ἐλάμβανε καὶ λαμβάνει ἔτι καὶ νῦν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀντὶ χρημάτων ἀμοιβῆς ὠρισμένον τι ποσὸν κριθῆς, σίτου κτλ., καὶ τοῦτο λέγεται *ρόγα*.

Ρόζος: ὁ τύλος· καὶ φράσις: «ἦρε ἡ ἀρίδα τὸ ρόζο», τούτεστιν εὔρεν ὁ κακὸς τὸν χειρότερόν του.

Ροῦμπαλο: τὸ ρόπαλον· καὶ φράσις: «τοῦ μπηκε ἓνα ροῦμπαλο».

Ροῦμπος: ἡ καρδιά, τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κουφοξύλιξ· ἴσως ἐκ τοῦ *ρόμβος*. Προσλήψει δὲ τοῦ γ γίνεται *ροῦμπος* = κομμάτιον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον στρογγύλον, καὶ *γρομπέλλα*, ἡ ἐκ χιόνος σφαῖρα.

Σ

Σάλαγο = ταραχή· τὸ ἀρχαῖον *σαλάγη*· καὶ ῥῆμα *σαλαγῶ*, διώκω διὰ κραυγῶν καὶ ῥαβδισμῶν ζῶα.

Σάλιμα: ὁ κάλαμος τῆς σήκαλης ἢ βρίζης.

Σαριά: ἡ εἰς τὰ μαλλία τοῦ προβάτου ἐνυπάρχουσα ἐκ τοῦ ἰδρώτος λέρα, ὁ ἀρχαῖος γράσος· ὑποκοριστικὸν τοῦ *σάρας*, *σίριον*, *σαριά*: ἀκαθαρσία, σκουπίδι.

Σβάρνα καὶ *σβαρνίζω*: σύρω τι κατὰ γῆς· ἀλλὰ μὲ τὴν λέξιν *σβάρνα* σημαίνεται καὶ τό: ἐν γένει, ἀδιακρίτως· ὡς: «σβάρνα θὰ ρίζωμεν τὸ δευτέρι», τούτεστι μηδενὸς ἐξαιρουμένου τῆς πληρωμῆς, ἄνευ διακρίσεως πτωχοῦ καὶ πλουσίου.

Σερμανίτζα: ἡ κοίτη τῶν βρεφῶν.

Σῆτα ἐκ τοῦ σῆθω = κοσκινίζω *σῆθα* καὶ *σῆτα*.

Σρόλινα: τὰ εὐθέα καὶ λιανὰ ξύλα, τὰ παρ' ἄλλοις λεγόμενα *φουρνίσια*.

Σκαντζηλήθρα: ὁ σπινθήρ.

Σκάρα: ἡ ἐσχάρα· τὸ σιδηροῦν ἐργαλεῖον (ἰκρίον), ἐφ' οὗ ἐψήνουσι τὸ κρέας καὶ τοὺς ἰχθύς.

Σκαρίζω: βάλλω τι εἰς κίνησιν· ὡς: «σκάρισε τὰ πρόβατα», ὁδήγει τα εἰς τὴν βοσκὴν.

Σκίζα: ἀντὶ σχίζα· τὸ χονδρὸν καὶ ἐσχισμένον ξύλον.

Σκροῦμος: ξένη, νομίζω, ἡ λέξις, σημαίνουσα τὸ κεκαυμένον μάλλινον ὕφασμα.

Σμιγός: ἰδίως ἐπὶ ἀλεύρου καὶ ἄρτου· τὸ νοθευμένον, τὸ περιέχον καὶ ἄλλα εἶδη.

Στέρφος: ἐπιθ. τρικατῆλ., κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *στέριφος* = ἄγονος, στείρος. Ἡ ἀρχαιοτάτη αὕτη λέξις διεσώθη μόνον ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ποιμένων, οἵτινες τὰ στείρα πρόβατα λέγουσι *σέρφα*.

Στουπέ: τὸ στυπεῖον· καὶ *στουπόνω* ἀντὶ στυπῶ = φράττω τι διὰ στυπείου· καὶ φράσις: «τὸν ἔκαμε στουπέ», δηλ. τὸν εἰδερὲν ἀπηνῶς.

Στραγγίζω = διυλίζω· τὸ ἀρχαῖον *στράγγω* = στρέφω· ἔστι δὲ καὶ ἀφρημένον *στράγγα* = σταγῶν.

Στυφὸ καὶ κατὰ συγκοπὴν *στυφὸ*: τὸ στυπτικόν· ἀλλὰ καὶ *στυφάτο*, τὸ ἐκ κρέατος, σκοροδῶν καὶ κρομμύων μετὰ ὄξους βρασμένον μαγείρευμα.

Σύγκλαροι μεθ' ὅλων τῶν κλάδων, εἶτα: ἐν σώματι, ὁμοῦ, ὡς: «ἐβγήκε τὸ χωρὶδὸ σύγκλαρο» = μηδενὸς ἐναπολειφθέντος, πανδημεῖ.

Σφίδα: ὁ μικρὸς κάδος καὶ ὁ πίθος.

Σωλόρος: τὸ βήχιον χόρτον, δι' οὗ δηλητηριάζουσι τοὺς ἰχθύς καὶ ῥῆμα *σωλονίζω* = ζαλίζω, δηλητηριάζω.

Σωροβολῶ καὶ ῥῆμ. *σωροβολιάζω* = ποιῶ τι σωρὸν καὶ μάλιστα ἐπὶ κτιρίων καὶ οἰκοδομῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων ἀδυνάτων καὶ γερόντων λέγεται: «ἐσωροβολιάστηκε».

Τ

Τζύφος ἢ *τζίφος*: λέξις λεγομένη ἀστείως ἐπὶ τῶν παταρνεμένων: «γεία σου καὶ τζύφος» *Τοβούρα* καὶ παρ' ἄλλοις *τσιβούρα*: ἡ πρωϊνὴ καὶ ψύχουσα αὔρα.

Τραπελίζω: ἐκ τοῦ *τρέπω*· κλίνω περιπατῶν πρὸς τὸ ἐν καὶ πρὸς τὸ ἄλλο μέρος ἢ ἐξ ἀσθενείας ἢ ἐκ μέθης καὶ γήρωος.

Τραφοκόπι: ταφροκόπι: ἡ βαθεῖα καὶ μετ' ἐπιμελείας γινομένη σκαφή.

Τροκία (τρογία): αἱ συνέχουσαι τοὺς κάδους στεφάναι.

Τσάκνα: τὰ λεπτὰ καὶ εὐθραυστα ξύλα· λέξις ὀνοματοποιοημένη ἐκ τοῦ *τσάκ* τῶν θραυομένων ξύλων.

Τσέφλι: τὸ ἀρχαῖον κέλφος· ὁ σκληρὸς φλοιὸς τῶν ἀμυγδάλων, τῶν καρύων, τῶν ὠν κτλ. ἀλλαχοῦ καὶ *τσώφλιον*.

Τσίμπλα: ἡ λύμη τοῦ ὀφθαλμοῦ· ἐκ τοῦ *σίμβλος* = κυψέλη, ἡ ἐν τοῖς ὠσὶ συναζομένη ἀκαθαρσία· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς.

Τσίπρο: τὸ μετὰ τὴν ἐκπίεσιν τοῦ σσηπότος ἐναπολειφθὲν στερεὸν αὐτοῦ μέρος· ὡς τσίπρα ἐλαίας, σταφυλῆς κτλ. τὰ μετὰ τὴν σῆψιν καὶ ἐκπίεσιν μένοντα στερεά.

Τσίττα: τὸ ρυτιδωτὸν καὶ σγουρὸν πανίον.

Τσίφλια: τὰ μᾶτια· μόνον ἐν τῇ φράσει: «θὰ τοῦ βγάλω τὰ τσίφλια».

Τσο.λα.λῆς: ὁ φύσει ἄτακτος καὶ ἀνάγωγος· «ἦρθε ἄν τσο.λα.λῆς».

Τσύρορα: αἱ βλεφαρίδες.

Τύργια: ἡ ξηρανθεῖσα ἰλὺς τοῦ οἴνου, ἡ τρῶξ κατὰ μετὰθεσιν τοῦ ρ· ὡς τρύγα, τύργα.

Τχάλα: ἡ διχάλα, τὸ διχαλωτὸν ξύλον.

Φ

Φοῦντα: ὁ μεταξωτὸς κροσσὸς τοῦ φεσίου κυρίως.

Φούρα: ἡ ἀκάθεικτος ὀρμηὴ καὶ φορὰ τῶν πραγμάτων· καὶ φράσις: «τὸν πῆρε ἡ

φούρα», δηλ. τὸν παρέσυρε τὸ ρεῦμα τῶν πραγμάτων.

Φουρτῶ = πετῶ· καὶ φράσις: «ἐφουρτρηξεν ἀπ' τῆ χαρὰ του», ἐγένετο ἐξαλλος· ὀνοματοπ. ἐκ τοῦ *φουρ* τῶν πετομένων πτηνῶν.

Φούσχος καὶ *μπάτσος*: τὸ ῥάπισμα.

Φούφαλα: κυρίως τὰ ξύσματα τῶν ξύλων καὶ τῆς θαλάσσης τὰ *φύφα*· ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ἐλαφρὸν *φούφαλον* λέγεται, ἴσως διότι μετατοπίζεται μ' ἓνα *φου*, φύσημα.

Φῶλι: τὸ ἐν τῇ φωλεῖ ἐναποκείμενον ὠόν, ἐξ οὗ ἔλκονται τρόπον τινα αἱ ὄρνιθες νὰ γεννωσιν εἰς τὴν ὠρισμένην αὐταῖς φωλεάν. Κυκλοφορεῖ δὲ καὶ ἡ φράσις: «οὔτε φῶλι, οὔτε προσφῶλι» (κενὴ τούτεστι φωλεὰ), ἐπὶ μεγάλης ἀπορίας ἐφαρμοζομένη. *Φωτερό*: ὀπῆ ἰδίως ἐπὶ τοῦ τοίχου, δι' ἧς εἰσέρχεται φῶς εἰς τὴν οἰκίαν· ἡ δὲ ἐπὶ τῆς σκέπης λέγεται *φεγγίτης*.

Χ

Χουή: ἡ φωνή, ἡ καταλαλιά, ἡ κακὴ φήμη· ἔστι δὲ καὶ ῥῆμα *χουάζω* = κραυγάζω.

Χαυδόνω: κάθημαι μετὰ τὰ σκέλη ἀνοικτὰ ἄνευ τινὸς συστολῆς· ἐκ τούτου καὶ τὸ *χαυδοῦκας*, ὁ οὕτω πως καθήμενος.

Χαύτας: ὁ χαίνων ἐπὶ πᾶσιν· ἐπομένως ὁ μωρός καὶ ἠλίθιος.

Χαζός = βλάξ, ἠλίθιος.

Χροῦδι: ὁ χροῦς, ἀλλὰ καὶ κάθε ἐλαφρὸν *χροῦδι* λέγεται καὶ *χροῦμι*.

Ψ

Ψάνα: ὁ στάχυς τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς, κτλ. *Ψιγάλα*: ἡ δρόσος· καὶ ῥῆμα *ψιγαλίξει* = βρέχει ψιλὰ-ψιλὰ.

Ψολόγι: αἱ κατὰ τοῦ ἀποθανόντος ἀραί· φαίνεται ὅτι ἡ λέξις ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ὀπισθολόγι, ὅπερ βεβαίως σημαίνει τοὺς παρακολουθῶντας τὸν ἀποθανόντα λόγους (κακολογίας) ἕνεκα τῆς κατὰ τὸν βίον κακῆς αὐτοῦ ἀναστροφῆς, τοῦθ' ὅπερ ζῶντος αὐτοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνη.

Β'. ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

α'. Ασµατα πρὸς διασκέδασιν τῶν βρεφῶν.

1

Τάρνα, ταρανίστε το, (ἢ την)
ζάχαρι ποτίστε το,
μόσκο και ραντίστε το
και δροσολογίστε το,
γιὰ ν' ἀξήση γλήγωρα,
νὰ πλατύνη κοπανιά, (1)
γιὰ νὰ το παντρέψωμε,
νύφη νὰ τοῦ πάρωμε
κι' ὄργανα νὰ βάλωμε,
νὰ χορέψ' ἡ μάνα του,
νὰ πηδήσ' ἀφέντης του.

2

Ἡ κοπέλλα μου κλωνάρι,
ἔχ' ἀφέντη παλληκάρι
ἡ κοπέλλα μου μηλιά,
'ποῦν' ἡ μάνα της κυρά.
Τάρνα της, τὸ κλωναρίτζι,
πῶχ' ἀδέρφι κυπαρίσσι.

3

Τὸ παιδάκι μου τὸ ἄσπρο
μου τὸ κάλεσαν ἔς τὸ κάστρο,
και τοῦ τάζουν καστροπούλα,
ὡμορφη Γιαννιοτοπούλα.
Τὸ παιδί μ' ἀπὸ τὸ μπάλλο
ποιὸν νὰ στείλω νὰ τὸ πάρω;
Στέλνω τῶνα, στέλνω τᾶλλο,
'βρίσκουν ἔμποδο μεγάλο
στέλνω τὸ χελιδονάκι,
ποῦνε γλήγωρο πουλάκι.

4

Τὸ παιδί μου τὸ καλὸ
τῶχω γιὰ γραμματικό
τὸ καλνοῦν νὰ φάη ἀρνὶ
ἔς τὸ φλωρένιο τὸ σινί,
και μοῦ τὸ κερνοῦν κρασί
μὲ τὴν κούπα τὴν χρυσῆ,
γιὰ νὰ το γελάσουνε,
νὰ τ' ἀρραβωνιάσουνε.

(1) Ταχέως.

5

Ἔλα, ὕπνε, γάλι-γάλι
ἔς τοῦ παιδιοῦ μου τὸ κεφάλι.
ἔλα κι' ἀποκοιμήσέ το
και γλυκὰ κουβέντιασέ το.
Ἔλα, ὕπν', ἔτσι νὰ ζήσης,
τὸ παιδί ν' ἀποκοιμήσης
νὰ το πᾶς ἔς τοῦ Μάη τ' ἀμπέλι
και ἔς τοῦ Μάη τὸ περιβόλι
νὰ τοῦ δώκ' ὁ Μάης μανούσια
κι' ὁ περιβόλος λουλούδια.

β'. Ασµατα φαλλόμενα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ
Λαζάρου ὑπὸ τῶν παιδῶν.

1

Καλῶς σᾶς ἦρ' ὁ Λάζαρος
και ἔφετο και τοῦ χρόνου
μὲ τὴ λαμπρὴ τὴν Πασκαλιά,
μὲ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη»!
Καλὸ και τ' «Ἅγιος ὁ Θεός»,
καλὸ ναι κι' ἄς το 'ποῦμε
ὅποιος τ' ἀκούει χαιρέται,
κι' ὅποιος τὸ λέγει ἀγιάζει,
κι' ὅποιος τὸ καλοφηκρασθῆ,
παράδεισο θὰ λάβη,
παράδεισο και λειτουργιὰ
ἀπ' τοῦ Χριστοῦ τὰ χέρια.

2

Πρὸς ἱερέα.

Γιὰ σήκου, σήκου, Δέσποτα,
και μὴ βαρεῖα κοιμᾶσαι,
τί σήμαναν ἡ ἐκκλησιαίς,
τὰ μοναστήρια ψάλλουν,
μόν' ἡ δίκη σου ἐκκλησιὰ
δὲ ψάλλει, δὲ διαβάζει.
σήκωσ' τὰ μαθητάρια σου,
νὰ ψάλλουν, νὰ διαβάσουν,
ν' ἀνάψουν κόκκινα κηριὰ
και πράσιναις λαμπάδες,
νὰ 'ποῦν τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ,
τὰ πάθη τοῦ Λαζάρου.
«Ὁ Λάζαρος ἀπέθανε
και πάλι ἀνεστήθη.
Κάτω ἔς τὰ Ἱεροσόλυμα
και ἔς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο
ἐκεῖ δέντρος ἐφύτρωσε,
δέντρος ἐφανερῶθη»

3

Εἰς ἀρραβωνιασμένον.

Ἀγῶρι κι' ἀγωρίτζι μου,
καλὸ μου παλληκάρι,
σοῦ μῆνυσεν ἡ λιγερή,
ἡ κόρη π' ἀγαπούσες,
νὰ πᾶς νὰ πάρης τὸ φιλι,
μὴ βρέξη, μὴ χιονίση
και καταιάσ' ὁ πόταμος
και πάρη τὸ γεφύρι,
δὲν ἔχεις πόρο νὰ διαβῆς
και πόρο νὰ περάσης.
'Εγὼ ἔχω πόρο νὰ διαβῶ
και πόρο νὰ περάσω
ἔς τὸ δακτυλίδι μου πατῶ,
ἔς τὴ θέργα μου διαβαίνω
και πάνω παίρω τὸ φιλι
και πίσω διαγυρίζω.

4

Εἰς γυναικα.

Κυρά χρυσῆ, κύρ' ἀργυρῆ,
κυρά μαλαμματένια,
κυρά μ', ὄντας στολιζέσαι
και πᾶς ἔς τὴν ἐκκλησιὰ σου,
βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο
και τὸ φεγγάρι κύκλο,
βάνεις και τὸν αὐγερινὸ
καθάριο δακτυλίδι.

5

Εἰς κόρην.

'Εδῶχουν κόρην ὡμορφη,
ξανθὴ και μαυρομμάτα,
τῆς τάζουν γυιὸν τοῦ Βασιλιᾶ,
τῆς τάζουν γυιὸν τοῦ Ῥήγα.
«Δὲν θέλω γυιὸν τοῦ Βασιλιᾶ,
δὲν θέλω γυιὸν τοῦ Ῥήγα,
μόν' θέλω γὰ γραμματικό,
μόν' θέλω διαβασμένο,
νὰ ξέρη γράμματα καλά,
νὰ ξέρη πινακίδια».

6

Εἰς ποιμένα.

'Εδῶχουν χίλια πρόβατα
και δυὸ χιλιάδες γίδια.

ὁ δέντρος ἦταν ὁ Χριστὸς
κι' ἡ ρίζα Παναγία
και τὰ κλωνάρια πῶστεκαν
ἦταν οἱ Ἀποστόλοι.
τὰ φύλλα ἦταν μάρτυρες,
ποῦ μαρτυροῦν και λέγουν:
Χριστέ μ', γιατί σ' ἐσταύρωσαν
οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι ;

Γ'. ΔΙΑΦΟΡΑ

1

Πρὸς ταξειδιώτην.

'Εδῶχουν τὸν ἀφέντη μας
πολὺ μακρὰ ἔς τὰ ξένα.
Τώρα μᾶς εἶπαν πῶρχεται,
μᾶς πῆραν συχαρήκια
και φέρνει κι' ἄλογο καλὸ,
μὲ σέλα χρυσομένη
χίλια ἀξίζει τ' ἄλογο
κι' ἡ σέλα τρεῖς χιλιάδες,
και τὰ καλιγοσφύρια του
ἀμέτρηταις χιλιάδες.

2

Πρὸς ἐνδημοῦντα.

'Εδῶ μᾶς εἶπαν κι' ἦρθαμε
ἔς τὸ μέγα τὸν ἀφέντη
πέντε φοραῖς ἀφέντεψε
και πάλ' ἀφέντης εἶναι
πέντε κρατοῦν τὴ μοῦλά του
και πέντε καλιγόνουν
και πέντε τὸν παρακαλοῦν,
«ἀφέντη, καθαλίεψέ
κι' ἀφέντης καθαλίεψε
τὸ κάλλιο τὸ μουλάρι
τρεῖς φραγοπούλαις ἔπαιζαν
ἀπάνω ἔς τὰ καπούλια
ἡ μιὰ χτυπάει τὸν ταμπουρᾶ
κι' ἡ ἄλλη τραγουδάει,
ἡ τρίτη ἡ καλλίτερη
παίζει μὲ τὸν ἀφέντη
μόν' παίζοντας, γλεντιζοντας
ἀποκοιμήθ' ἀφέντης,
κι' ἡ μιὰ τοῦ παίρνει τ' ἄρματα
κι' ἡ ἄλλη τὴ σακκοῦλα,
ἡ τρίτη ἡ καλλίτερη
τὸ κάλλιο τὸ μουλάρι.

ἔδῳχουν χίλια ἄλογα
ἀργυροσελωμένα·
ἔδῳχουν νύφη ὠμορφη,
ξανθή καὶ μαυρομάτα.

Δ'. ΠΕΡΙΕΡΓΑ

1

α'. Ἄς το 'ποῦμε ἕνα.

Ἐνα τ' ἀηδονάκι
καὶ τὸ χελιδονάκι,
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

β'. Ἄς το 'ποῦμε δύο.

Δύο πέρδικαις γραμμéναις,
ἕνα τ' ἀηδονάκι
καὶ τὸ χελιδονάκι,
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

γ'. Ἄς το 'ποῦμε τρία.

Τρία πόδια ἀλετροπόδια,
δύο πέρδικαις γραμμéναις,
ἕνα τ' ἀηδονάκι
καὶ τὸ χελιδονάκι
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

δ'. Ἄς το 'ποῦμε τέσσερα

Τέσσερα βυζιά 'χ' ἢ ἀγελάδα,
τρία πόδια ἀλετροπόδια,
δύο πέρδικαις γραμμéναις,
ἕνα τ' ἀηδονάκι
καὶ τὸ χελιδονάκι,
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

ε'. Ἄς το 'ποῦμε πέντε.

Πέντε δάχτυλά 'χει ἢ χέρα,
τέσσερα βυζιά 'χ' ἢ ἀγελάδα,
τρία πόδια ἀλετροπόδια,
δύο πέρδικαις γραμμéναις,

ἕνα τ' ἀηδονάκι,
καὶ τὸ χελιδονάκι,
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

ς'. Ἄς το 'ποῦμε ἕξη.

Ἐξη ἄστρια ἔχ' ἢ πούλια,
πέντε δάχτυλα 'χει ἢ χέρα,
τέσσερα βυζιά 'χ' ἢ ἀγελάδα,
τρία πόδια ἀλετροπόδια,
δύο πέρδικαις γραμμéναις,
ἕνα τ' ἀηδονάκι
καὶ τὸ χελιδονάκι,
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

ζ'. Ἄς το 'ποῦμε καὶ ἰφτά.

Ἰφτά πόδια τοῦ χοροῦ,
ἕξη ἄστρια ἔχ' ἢ πούλια,
πέντε δάχτυλα 'χει ἢ χέρα,
τέσσερα βυζιά 'χ' ἢ ἀγελάδα,
τρία πόδια ἀλετροπόδια,
δύο πέρδικαις γραμμéναις,
ἕνα τ' ἀηδονάκι,
καὶ τὸ χελιδονάκι,
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

η'. Ἄς το 'ποῦμε καὶ ὀχτώ.

Ὀχταπόδια τοῦ 'γιαλοῦ,
ἰφτά πόδια τοῦ χοροῦ,
ἕξη ἄστρια ἔχ' ἢ πούλια,
πέντε δάχτυλα 'χει ἢ χέρα,
τέσσερα βυζιά 'χ' ἢ ἀγελάδα,
τρία πόδια ἀλετροπόδια,
δύο πέρδικαις γραμμéναις,
ἕνα τ' ἀηδονάκι,
καὶ τὸ χελιδονάκι,
ὄλο τὸ Μάη λαλεῖ,
λαλεῖ καὶ κελαδεῖ.

2

α'.

Τὸ ντίλι, ντίλι, ντίλι
ἢ κόρη ὅπου ἐκένταε
ἔς τὸ λύχνο τὸ μαντήλι.

β'.
Ἦρθε καὶ ὁ πόντικος
καὶ ἔφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

γ'.

Ἦρθε καὶ ὁ γάτος
καὶ ἔφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

δ'

Ἦρθε καὶ ὁ σκύλος
καὶ ἔφαγε τὸ γάτο,
ὀπῶφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

ε'.

Ἦρθε καὶ τὸ ξύλο
κ' ἐσκότωσε τὸ σκύλο,
ὀπῶφαγε τὸ γάτο,
ὀπῶφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

ς'.

Ἦρθε καὶ ὁ φοῦρνος
καὶ ἔκαψε τὸ ξύλο,
ποῦ ἔσκότωσε τὸ σκύλο,
ὀπῶφαγε τὸ γάτο,
ὀπῶφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

ζ'.

Ἦρθε καὶ ὁ πόταμος
καὶ ἔσθυσε τὸ φοῦρνο,
ὀπῶκαψε τὸ ξύλο,
ποῦ ἔσκότωσε τὸ σκύλο,
ὀπῶφαγε τὸ γάτο,
ὀπῶφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

η'.

Ἦρθε καὶ τὸ βῶδι
καὶ ἔπιε τὸ ποτάμι,

ὀπῶσθυσε τὸ φοῦρνο,
ὀπῶκαψε τὸ ξύλο,
ποῦ ἔσκότωσε τὸ σκύλο,
ὀπῶφαγε τὸ γάτο,
ὀπῶφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

θ'.

Ἦρθε καὶ ὁ λύκος
καὶ ἔφαγε τὸ βῶδι,
ὀπῶπιε τὸ ποτάμι,
ὀπῶσθυσε τὸ φοῦρνο,
ὀπῶκαψε τὸ ξύλο,
ποῦ ἔσκότωσε τὸ σκύλο,
ὀπῶφαγε τὸ γάτο,
ὀπῶφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

ι'.

Νάτος καὶ ὁ κυνηγός
καὶ σκότωσε τὸ λύκο,
ὀπῶφαγε τὸ βῶδι,
ὀπῶπιε τὸ ποτάμι,
ὀπῶσθυσε τὸ φοῦρνο,
ὀπῶκαψε τὸ ξύλο,
ποῦ ἔσκότωσε τὸ σκύλο,
ὀπῶφαγε τὸ γάτο,
ὀπῶφαγε τὸν πόντικο,
ὀπῶφαγε τὸ φτίλι,
ὀπῶφεγγε κ' ἐκένταε
ἢ κόρη τὸ μαντήλι.

3

Ποιός εἶδε θηλυκὸ παπᾶ καὶ διάκ' ἀγγαστρω-
[μένο;
ποιός εἶδε καὶ καλόγηρο τριῶ ἡμερῶ λεχῶνα;
ποιός εἶδε ψείρα ἔς τὸ βουνὸ μὲ τσάκνα φορτω-
[μένη;
ποιός εἶδε καὶ τὸ μέρμηγκα μὲ τὸ τσαπὶ ἔς τὴν
[πλάτη;
ἴπανεὶ γὰ βάλῃ τὸ νερὸ κι' ἐκόπηκε τ' αὐλάκι;
ποιός εἶδε ψάριον ἔς τ' ὄργωμα, γουρουῖνι μὲ σα-
[μάρι
καὶ πιστικὸ μὲ κέρατα καὶ ψύλλο μὲ μουστάκια
καὶ ποντικὸ μὲ πέταλα καὶ πράσινο γαῖδοῦρι,
τσουκνίδα μακροκλώνωρη κι' ἀσφάκα ῥεντζη-
[λιάρα;
θέλεις καὶ σὺ ἡγαπητικὸ, μωρὴ παληοβρωμιάρα;

Ε'. ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΔΙΣΤΙΧΑ

1

Ἐάν τὸ πλατάνι τὸ ψηλό, ποῦ μὲ στοιχεῖα ἔγωνιέται,
χίλια μαχαίρια μὲ χτυποῦν, μούν' ποιὸς μὲ ἔσημονιέται;

2

Ἐστὸν ἄλλον κόσμον θὰ ζητῶ τῆς ἀπιστίας σου λόγο,
ποῦ μ' ἔκαμες γλυκὸ ψωμί νὰ μὴ ἔμπορῶ νὰ τρώγω.

3

Ἐάν τὸ σκυλί μεγάλωσα, Ἐάν τὸ σκυλί πεθαίνω,
Ἐάν τὸ σκυλί μὲ τυραγνῶς καὶ γνώμη δὲ μαθαίνω.

4

Τρώγε ψωμί τὰ νειάτα μου, πῖνε νερὸ τὸ δάκρυ,
ὄντας μονάχη μ' ἔφερες μεσ' ἔς τοῦ γάρεμοῦ τὴν ἄκρη.

5

Μ' ἐχάλασες μὲ τὴ ψευτιά, μ' ἐτύφλωσες μὲ δόλο,
φαρμάκεψέ με, νὰ χαρῆς τὸν κόσμον τοῦτον ὅλο.

6

Λεμόνι μου νησιώτικο, μῆλό μου ζαγορίσιο,
σταφύλι τῆς Ἀνατολῆς, πῶς νὰ σὲ λησμονήσω;

7

Δίχως χιόνια χιονίζομαι, δίχως βρογαῖς βροχιούμαι,
δίχως μαχαίρια σφάζομαι, ὄντας σε συλλογιούμαι.

8

Πατῶ τὰ χιόνια, καιούμαι, τὰ φιδία καὶ παγόνω,
βγαίνω ἔστὸν ἥλιο, βρέχομαι καὶ ἔστη βροχὴ στεγνόνω.

9

Μῶφαγες τὴν καρδοῦλά μου, τὰ κόκκαλά μ' ἀκόμα
προτοῦ νὰ φτάσης νὰ τὰ φᾶς, θελὰ τὰ φάη τὸ χῶμα.

10

Φάτε, σαράκια, κόκκαλα, καὶ μαύρη γῆ, κεφάλι,
φάτε, ὄχιαῖς, τὰ νιάτα μου, ποῦ μοῦ τὰ τρώγουν ἄλλοι.

11

Σ' ἀγάπησα, νὰ χαίρομαι, μούν' τώρα συλλογοῦμαι,
τὸ νάζι σου δὲ λησμονῶ, τὰ λόγια σου θυμοῦμαι.

12

Ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἔπῃ, πῶς δὲν πονεῖ ἡ ἀγάπη;
Ἄς ἔπῃ τὸν ἥλιο κάρβουνο καὶ ἄσπρο τὸν ἀράπη.

13

Σφυριά χτυποῦν τὸ σεβνταλῆ, βαρειαῖς τὸν κοπανίζου,
κι' αὐτὸς ἀμῶνι γίνεται κι' ὁ κόσμος δὲ γνωρίζου.

14

Τὸ ἔμποῖ σου ἔναι τουφεκιά, τὰ λόγια σου μαχαίρια,
τὰ μάτια σου ἔναι σαΐτιαῖς, ὅπου χτυποῦν ξεφτέρια.

15

Σὲ γλέπω καὶ θερμαίνουμαι, σ' ἀκούω κι' ἀρρωσταίνω,
σὲ κουβεντιάζω χάνουμαι κι' ἀπὸ τὸ νοῦ μου βγαίνω.

16

Τὸ ἔμποῖ σου ἔναι λεμονιά καὶ τὰ μαλλιά σου τέλι,
τὰ στήθια σου παράδεισος, ὅπου κοιμοῦντ' ἀγγέλοι.

17

Τὸ κυπαρίσσι ἐκίνησε κ' ἤρθε μεσ' ἔς τὴν αὐλή σου,
ἐξήλεψε τὴ λεβεντιά, ὅπως τὸ κορμί σου.

18

Τραντάφυλλό μου κόκκινο καὶ μῆλο ζαχαρένιο,
λουλουδι τῆς πουρτουκαλιᾶς, σ' ἀκούω καὶ πεθαίνω.

19

Ἐστὸν κόσμον ὅλο σύνορο βάνω τὴ λεβεντιά σου,
καὶ ἔς τὰ τραντάφυλλα θωρῶ, ψυχὴ μου, τὴ θωριά σου.

20

Θέλεις μὲ πέτραις βάρε με, θέλεις καὶ μὲ λιθάρι,
θέλεις μὲ τ' ἄσπρο σου βυζι σάισε μου τὸ κεφάλι.

21

Ὡς πότε θᾶμαι σίδερο, ὡς πότε θᾶμ' ἀμῶνι,
ὡς πότε θὰ μὲ τυραγνοῦν οἱ ἰδικοὶ σου πόνοι;

22

Χρυσούλα μου τραντάφυλλο, Χρυσούλα μου χρυσάφι,
Χρυσούλα, φτάνουν μαχηριαῖς, γιὰ τὸ Θεό, νισάφι.

23

Μαννοῦλα δέ σε βύζαξε, δέ σ' ἔκαμε, Φροσύνη;
Δὲ λέγει κι' ὁ πνευματικὸς νὰ κάνης ἔσημοσύνη;

24

Ἄν ἀπεθάνω, θὰ με κλαῖς ἂν ζῶ, θὰ μετανιώσης
ἂν φύγω, θὰ με θυμηθῆς καὶ ἔσαν κερὶ θὰ λυώσης.

25

Τὸ ντέρτι μου νὰ σοῦ βρεθῆ λιθάρι, νὰ σκουντάψης,
καὶ μένα ἄχ! νὰ θυμηθῆς κι' ἀπὸ καρδιάς νὰ κλάψης.

26

Ἄν ἀπεθάνω, θάψτε με ἔσε πρῶτο σταυροδρόμι,
νὰ παίρνουν κι' ἄλλοι μᾶθημα καὶ ν' ἀγοράζου γνώμη.

Ζ'. ΕΤΕΡΑ

Κατὰ τὸ ἐν Ἰωαννίνοις ἀδόμιον « κρέμετ' ἢ καπότα ».

1

Σ' αὐτὰ τὰ παραθύρια
δέκα κρεμιόμαστε,
τὴν ἔρημη ζωὴ μας
δὲν τη λυπιόμαστε.

2

Σ' αὐτὰ τὰ παραθύρια
δὲν πρέπουν σιδεραῖς,
πρέπουν τὰ δρό σου μάτια,
'ποῦ ξέρον μαριουλαῖς.

3

Μὲ τὸ παντηλονάκι
μου πῆρες τὰ μραλά
καὶ τώρα δέ σε μέλει,
κάνεις τὸ μπουταλά.

4

Σὲ τρία σταυροδρόμια
ἄς με κρεμάσουνε,
κυρά μου, δέ σ' ἀρνοιῦμαι
κι' ἄς μὴ με θάψουνε.

5

Μωρὴ παλιοπουτάνα
μὲ τὰ παιγνίδια σου,
μ' ἐζούρλαναν, τὸ μαῦρο,
τὰ μαῦρα φρύδια σου.

6

Τὰ γαλανὰ σου μάτια
καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά
μου βάλαν τὸ κεφάλι
ψυχοῦλα, σὲ μελιὰ.

7

Τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα
κι' ὁ ἄσπρος σου λαιμὸς
μ' ἐκάμαν νὰ γυρίζω
ταῖς στράταις ἴσ' ἄν τρελλός.

8

Τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα
καὶ τὸ κουρμάκι σου
μὲ φέρνουνε, κυρά μου,
'στὸ κρεββατάκι σου.

9

Μὲ πῆρες 'ς τὸ λαιμὸ σου
μὲ τὴν ἀγάπη σου,
θάψε με, ἂν πεθάνω,
μὲ τὸ χεράκι σου.

10

Τὰ καστανὰ σου μάτια
καὶ τ' ἄσπρο σου βυζί,
αὐτὸς ποῦ τα φιλήσῃ
ὁ κερατᾶς θὰ ζῇ.

11

Τοῦ Μάη τὰ λουλούδια
'βρίσκουν 'ς τὰ χεῖλη σου
(κυρά μου, σοῦ τὸ λέγω,)
ἐχθροὶ καὶ φίλοι σου.

12

Γιὰ τὸ ψιλὸ τσουράπι
καὶ τ' ἄσπρο σου βρακί
δώδεκα χρόνια 'μπαίνω,
κυρά μ', 'ς τὴ φυλακή.

13

Τὸ Μάη καὶ τὸν Ἀπρίλη
τὸ σάκκο σου φορεῖς,
μὲ τὰ λουλούδια κρένεις
κι' ἐμένα δὲ θουρεῖς.

14

Μὲ τὰ φιλιὰ με παίζεις
καὶ τὰ καμώματα,
καὶ ζουντανὸ μὲ θάφτεις
μὲ τὰ κακιώματα.

15

Τώρα μὲ τὰ λουλούδια
καὶ μὲ τῆς μυρουδιαῖς
σοῦ στέλνω μὲ τ' ἀηδόνια,
ψυχὴ μου, προυβουδιαῖς.

16

Τράβα, καλέ μ' ἀέρα,
καὶ σήκονε ποδιαῖς,
νὰ φαίνονται φουστάνια
ποῦ κρύβουν μαριουλαῖς.

17

Γλυκὰ γλυκὰ κυττάζεις,
φαρμακερὰ χτυπᾶς
μὲ δίστομο μαχαῖρι
ἐκείνον π' ἀγαπᾶς.

18

Μὲ τὸ σταυρόν, ὁπῶχεις
'ς τὸν ἄσπρο σου λαιμὸ,
ἄφσε με νὰ σ' ἀφήσω,
νὰ πάγω 'ς τὸ γκρεμὸ.

19

Μ' ἀγάπησες χεμιῶνα
καὶ κρύα μ' ἀγαπᾶς,
μὲ κρούσταλλα μὲ δέρνεις,
μὲ χιόνια μὲ χτυπᾶς.

20

Μοῦ ρούφηξες τὸ αἷμα,
μῶφαγες τὴν καρδιά,
'ς τὰ δάχτυλα με παίζεις
'σάν τὰ μικρὰ παιδιὰ.

21

Τὸ Μάη καὶ τὸν Ἀπρίλη,
'π' ἀνθίζ' ἢ κερασιά,
ἀνθίζει κ' ἢ ἀγάπη,
ψυχὴ μ' Ἀναστασιά.

22

Τὸ Μάη καὶ τὸν Ἀπρίλη,
π' ἀνθίζει τὸ κλαρί,
μιά γαλανὴ τὰ μαῦρα
φουστάνια τῆς φορεῖ.

23

'Σ αὐτὰ τὰ παραθύρια
σεβντάδες κρέμουνται,
δαγκάνουν ἴσ' ἄν τὰ φεῖδια
χωρὶς νὰ φαίνονται.

24

Φανέλλα πανταλόνι
φορεῖς, κυροῦλά μου,
'ποῦ τρώγει τὰ μραλά μου
καὶ τὴν καρδοῦλά μου.

25

Τοῦ Μάη τὰ λουλούδια,
τ' Ἀπρίλη τὴ δροσιά
'βρίσκω 'ς τὰ μάγουλά σου
καὶ 'ς τὴν περπατησιά.

26

Ἄν μ' ἀγαπᾶς, ἀγάπα
μὲ γνῶσ' καὶ μὲ μραλά,
νὰ μὴ μᾶς μάθουν κι' ἄλλοι
καὶ πέσω σὲ μελιὰ.

27

Τὸ Μάη καὶ τὸν Ἀπρίλη
κι' ὅλον τὸν Αὐγούστο,
ψυχὴ μου ζαχαρένια,
κάνεις τὸν ἄρρωστο.

28

Τώρα ναι καρναβάλλια,
δὲν πιάν' κι' οὐδ' ὁ Βαλῆς,
μωρὲ παλιοπαντιδα,
δὲν ἤρθες νὰ με ἰδῆς.

29

'Ἀμὰν ἀμὰν φουνάζω,
θὰ πάρω τὰ βουνά,
κι' ὁ κόσμος μὲ παντέχουν
ζουρλὸ καὶ μπουνταλά.

Γ'. ΔΕΙΞΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ

α'. Μαντεία.

Ἐκ τῆς πτήσεως, τῆς φωνῆς καὶ ἄλλων
τινῶν κινημάτων τῶν πτηνῶν μαντεύουσι καὶ
ἤδη οἱ πλείστοι τὰ μέλλοντα, αἴσια ἢ ἀπαί-
σια, ὠφέλιμα ἢ ἐπιβλαβῆ καὶ ἐπικίνδυνα οἶον:
α'.) Ἡ πτήσις καὶ ἡ φωνὴ τοῦ κόρακος ἢ τῆς
γλαυκὸς θεωροῦνται ἀπαίσιος καὶ ἀποθύμιοι
οἰωνοί. Διό, ἄμα ἴδωσι καὶ ἀκούσωσι κόρακα
περιπτάμενον καὶ κρῶζοντα ἄνωθεν αὐτῶν, ἢ
γλαῦκα, ἢ βύαν, ἢ ἄλλο τι τῶν ὁμοφύλων,
ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκφωνήσωσι μετὰ ψυχικοῦ
πάθους: « τὸ κεφάλι σου! τὰ νύχια σου! »
δηλ. φάγε, μάντι κακῶν! — β'.) Ἀπαίσιος
οἰωνὸς λογίζεται καὶ ἡ φωνὴ τῆς περιστε-
ρας καὶ τὸ κλάημα τῆς ὄρνιθος, ἧς ἀποκό-
πτουσι διὰ πελέκεως τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ
οὔδοῦ τῆς αὐλείου θύρας καὶ ρίπτουσι ὀπίσω
τῶν βλέποντες πρὸς ἀνατολάς. — γ'.) Γεννᾶ
ἢ ὄρνις αὐγὰ ἄνευ κρόκου; ἀπαίσιον διό καὶ
ρίπτουσι αὐτὰ ὀπισώκωλα. — Τινάσσεται;
καλόν· εὐάρεστοι εἰδήσεις καὶ γράμματα θὰ
τοῖς ἔλθωσι παρὰ τῶν ἐν ξηνητείᾳ συγγενῶν
αὐτῶν. — δ'.) Ἀδρασκελίξει ἢ ὄρνις τὸ ὄπλον
τοῦ κυνηγοῦ; ἐπιτυχία εἰς τὰς κυνηγετικὰς ἐκ-
δρομὰς αὐτοῦ. — ε'.) Ὁ καθόλου μέλας ἀλέ-
κτωρ θεωρεῖται ἀλεξιτήριον κατὰ παντὸς δαι-
μονίου. — ς'.) Τὸ θέτειν τὰ ξύλα ἀνάποδα εἰς
τὸ πῦρ θεωροῦσι κακόν, διότι γεννᾶ ἢ οἰκοδέ-
σποινα τὰ παιδιὰ τῆς ἀνάποδα, ὁ δὲ οἰκο-

δεσπότης ζημιούται εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του. — ζ'.) Κυλιέται τις λίθος ἐξ αὐτομάτου; θάνατος προμηνύεται ἢ μεγάλη ἀσθένεια. — η'.) Πίπτει λίθος ἐκ τῆς στέγης τοῦ οἴκου; ἀγγελία τις θὰ ἔλθῃ. — θ'.) Θεωρεῖται ἀπαίσιον νὰ τρώγῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ νὰ καίῃ τὰς ψίχας τοῦ ψωμίου. — ι'.) Ἐχουσι ἀποφράδας τὰς τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, τὴν τρίτην, πέμπτην καὶ τὸ σάββατον· διὸ οὐδεὶς κατ' αὐτὰς ταξιδεύει ἢ ἀρχεται ἐργασίας. — ια'.) Ἀπαίσιον καὶ παραίτιον δυστυχοῦς μέλλοντος λογιέται τὸ νὰ νυμφευθῇ τις ἐν ἔτει δισέκτω. — ιβ'.) Τὸ νὰ συναντήσῃ τις ἐξερχόμενος εἴτε πρὸς θῆραν, εἴτε πρὸς ἐργασίαν δυσμενές τι αὐτῷ πρόσωπον ἢ ἀνάπηρόν τινα θεωρεῖται ἀπαίσιον καὶ αἴτιον ἀποτυχίας. — ιγ'.) Ξεῖδι δὲν δίδουσι μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἢ ἐν συννεφώδει· καὶ βροχερᾶ ἡμέρα λέγοντες: χαλνᾶ. — ιδ'.) Ἐχουσι λεχῶ; δὲν δίδουσι εἰς τοὺς αἰτοῦντας πῦρ, διότι ἰσχύονται· δὲν ἀνοίγουσι τὴν θύραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον· κόπτουσι ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας τοῦ κοιτῶνός τῆς σάλμα βρίζης ἐκφωνοῦντες: «κόπτω τῆς μάννας καὶ τοῦ παιδιοῦ ταῖς τάντζαις» (1), διὰ νὰ μὴ τὴν καταλάβωσι αἱ τάντζαι καὶ ἀσθενήσῃ· βάλλουσι ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον αὐτῆς κτένιον, διὰ νὰ μὴ ἰσκιωθῇ κτλ. — ιε'.) Ὄταν εἰσέρχεται νύμφη εἰς τὸν πενθερικὸν τῆς οἴκου, κρύπτεται ὁ πενθερὸς καὶ ἡ πενθερά, ἵνα μὴ συναντήσῃ αὐτοὺς πρῶτους ἢ νύμφη καὶ ἀποθάνωσι· σπείρει ρύζι καὶ κριθήν, τὸ μὲν, διὰ νὰ ριζώσῃ, τὴν δέ, ὅπως τεκνοποιήσῃ ὀγλήγωρα· ὑποδεχόμενοι αὐτὴν εἰς τὰς πρῶτας αὐτῆς ἐπισκέψεις βάλλουσι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ζάχαριν, διὰ νὰ ἦναι γλυκεῖα καὶ εὐπροσήγορος. — ις'.) Γεννᾶται τι τέρας; ἀπαίσιος οἰωνὸς ἐν ἡ ἐγεννήθη οἰκίᾳ. — ιζ'.) Σφυρίζει ἢ ἡχεῖ ἢ δᾶς ἢ τὸ καιόμενον ξύλον; καταλαλιά. — ιη'.) Καίει (πάσχει ἐξ ὑπεραιμώσεως) τὸ οὖς; κακολογία· σφυρίζει ἢ βομβεῖ; ἐὰν μὲν τὸ δεξιόν, αἰσίον, ἐὰν δὲ τὸ ἀριστερόν, δυσάρεστον. — ιθ'.) Πετᾶ (ἄλλεται) ὁ ὀφθαλμὸς; εἰ μὲν ὁ δεξιός, καταθύμιον, εἰ δὲ ὁ ἀριστερός, τούναντιον. — κ'.) Ἡ ἐμφάνισις κομήτου, βορείου σέλαος, ἢ ἐκλειψίς ἡλίου καὶ σελήνης ἢ ἡ θολερὰ αὐτῶν λάμψις καὶ ὁ αἰματόχρους τρόπον τινὰ αὐτῶν δίσκος θεωροῦν-

(1) Καταχθόνιοι θεότητες, ὡς οἱ Καψούριδες, αἱ Λάμμαι κτλ.

ται ὡς ὁ κάκιστος οἰωνὸς παρὰ τοῖς ἀρματωλοῖς ἰδίως. — κα'.) Ὁ κειρόμενος συλλέγει τὰς τρίχας καὶ βάλλει αὐτὰς ἐν μέρει ἀποκρύφῳ, ἵνα μὴ εὖρωσιν αὐτὰς κακότροποι ζῆνοι καὶ τῷ κάμῳσι μαγείας. — κβ'.) Ὁ λουόμενος δὲν πρέπει νὰ ἐξέρχεται τῆς οἰκίας ἐν καιρῷ νυκτός, ἵνα μὴ ἰσκιωθῇ. — κγ'.) Τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ἔτους (τοῦ ἁγίου Βασιλείου) δὲν δίδουσι χρήματα, ἵνα μὴ δίδωσιν ὄλον τὸ ἔτος. — κδ'.) Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐκάστου μηνὸς ἀμα ἐξερχόμενοι τοῦ οἴκου τὴν πρωΐαν δέον νὰ ἴδωσι ὑγιῆ τινα καὶ εὖρωστον, ἵνα ἔχωσιν οὕτω τὴν ὑγίαν καὶ αὐτοί. — κε'.) Δὲν βάλλουσι τὸ σαπῶνιον εἰς τὴν χεῖρα τοῦ νιπτομένου, διὰ νὰ μὴ συγχίζονται. — κς'.) Βάλλουσι πολλάκις τὰ φορέματά των ἀνάποδα, διὰ νὰ μὴ τοὺς κολλῶσι τὰ μάγια. — κζ'.) Προσέχουσι νὰ μὴ ρίψῃ τις ἐπ' αὐτῶν βέλωνην, διὰ νὰ μὴ τοὺς διαβάλλωσι. — κη'.) Ἐὰν χυθῇ κατὰ γῆς ἐξ ἀπροσεξίας ρακί, λέγουσι, ὅτι ἀφεύκτως ζημία θέλει τοῖς ἐπέλθῃ· ἐὰν δὲ κρασί, εὐτυχία. — κθ'.) Δὲν σκοπιζουσι (σαρώνουσι) ξένην ἐστίαν, ἐὰν ποτὲ δὲν ἐκοιμήθησαν ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ. — λ'.) Δὲν καιουσι τὰ φύλλα τῶν κρομμύων, φοβούμενοι μὴ ἐπέλθῃ λοιμικὴ κατ' αὐτῶν. — λα'.) Δὲν καιουσι τὰς ράγας τῆς σταφυλῆς, διότι ἐπέρχεται, λέγουσι ἀκαρπία τῆς ἀμπέλου. — λβ'.) Δὲν κτυπῶσι τὰ παιδιά μὲ τὴν σκούπαν, διότι δὲν μεγαλόνουσι. — λγ'.) Ἐὰν ἐξ ἀπροσεξίας κατὰ τὸ φόρεμά τινος, κακόν, ἀσθένεια. — λδ'.) Λέγουσι, ὅτι ἀποβάλλουσι τὰ γῆδια, ἐὰν κρημνίσωσι τὰ κρεμάμενα ἀπὸ τῆς στέγης κρύσταλλα. — λε'.) Τὴν καθαροδευτέραν (πρώτην Δευτέραν τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς) δὲν ἀναφέρουσι τὸ ὄνομα ποντικὸς, ὡς καὶ τὸ μέγα Πάσχα τὸ ὄνομα ψύλλος, ἵνα μὴ οὗτοι πληθυνθῶσι. — λς'.) Τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Τρύφωνος κάμνουσι κουλλούρας καὶ κυλίουσιν αὐτὰς εἰς τὰ ἀμπέλια, τὰ χωράφια καὶ τοὺς κήπους ἄδοντες: «Τρύφωνε πολύκαρπε, ἔλα ἴδω ἵς τ' ἀμπέλι μου καὶ ἵς τὸ χωραφάκι μου, νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε». τοῦτο δὲ χάριν εὐκαρπίας. — λζ'.) Ἐὰν χυθῇ ὑγρόν τι, ἐκτὸς ἐλαίου καὶ ρακῆς, λέγουσι, ὅτι πρέπει νὰ πῶσι καὶ οἱ ἀποθανόντες συγγενεῖς των. — λη'.) Δὲν κατοπτρίζονται τὴν νύκτα, διὰ νὰ μὴ πάθωσι οἱ ὀφθαλμοὶ των. — λθ'.) Ἐὰν ἀσθενῆς τις βλέπῃ πρὸς τὰ κάτω, λέγουσι, ὅτι θ' ἀποθάνῃ. — μ'.) Ὄταν πίπτῃ χάλια, δίδουσι εἰς πρωτότοκον παιδίον τρεῖς κόκκους ἐξ αὐτῆς νὰ καταπίῃ, διὰ

νὰ παύσῃ ἢ βάλλουσι τὴν πυροστιάν (τὸν τρίποδα) ὑπτιαν. — μα'.) Ἐὰν τὸ ζῶον τοῦ ταξιδευμένου κοπρῖση παρὰ τῷ οὐδῷ τῆς θύρας, λέγουσι, ὅτι οὗτος θέλει ἐπανελθεῖ ταχέως. — μβ'.) Αἱ μητέρες κατ' ἀπόλυτον ἀνάγκην πρέπει νὰ φορῶσι δακτυλίδιον, ἵνα μὴ αἱ κατάραι των πραγματοποιῶνται ἐπὶ τῶν τέκνων των. — μγ'.) Ὄταν γυνὴ τις πάσχη τὸν μαστόν, τὴν κτενίζουσι καὶ βάλλουσι τὸ κτένι ἐπὶ τοῦ πάσχοντος μαστοῦ, διὰ νὰ θεραπευθῇ. — μδ'.) Ὄταν τὸ βρέφος ἀλγῇ τὴν κοιλίαν, θέτουσι τὰ κωλοπάνια του ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας, διὰ νὰ πατήσωσιν αὐτὰ τρεῖς πρωΐας αἱ ὄρνιθες καὶ καταπαύσῃ ὁ πόνος. — με'.) Οὐδέποτε οὐροῦσιν ἐναντίον τοῦ ἡλίου, φοβούμενοι μήπως πάθωσιν ἐξ ἰκτέρου (ἡλιόκρουσιν). — μς'.) Τὴν α' Μαρτίου περιδένουσι τὰς χεῖρας καὶ τὸν λαιμὸν κυρίως τῶν τρυφερῶν παιδῶν καὶ κορασιῶν διὰ διπλῆς κλωστῆς ἐρυθρᾶς ἀμα καὶ λευκῆς εἴτε ἐκ βάμβακος εἴτε ἐκ μαλλίου, διὰ νὰ μὴ τα πιάσῃ καὶ τὰ μαυρίσῃ ὁ Μάρτιος· τὰ δέματα ταῦτα λέγονται Μαρτίτσα. — μζ'.) Δὲν θεωροῦσι καλὸν νὰ βάλωσι καταβολάδας εἰς κλωσσαρίαν καθ' ὃ ἔτος ἐγένετο ἐν τῇ οἰκίᾳ των γάμος ἢ ἐπέλθῃ θάνατος ἢ ἐγεννήθη παιδίον λέγοντες, ὅτι προκόπτουσι αἱ καταβολάδες καὶ ἡ κλωσσαρία καὶ ὄχι οἱ νεόνυμφοι καὶ τὸ τεχθέν· ὁ δὲ θάνατος φρυτεύεται δῆθεν εἰς τὸ σπῆτι των. — μη'.) Δὲν κοιμῶνται ὑπὸ τὴν στέγην τῆς οἰκίας, διότι ἰσχύονται. — μθ'.) Ὄταν ἔχῃ τις λεχῶ, δὲν ἀφίνουσι τὴν φωτιάν νὰ σβεσθῇ, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τάχα ἢ λεχῶ τὸ γάλα. — ν'.) Ἀποτρέπουσι τὰ παιδιά καὶ τὰ κοράσια ἀπὸ τοῦ νὰ γλιφῶσι τὰ πινάκια ἢ ἄλλα τοῦ μαγειρείου ἀγγεῖα λέγοντες, ὅτι θὰ βρέχῃ εἰς τὸν γάμον των. — να'.) Συνιστῶσι νηστείαν εἰς τὰ παιδιά τὴν καθαροδευτέραν, ἵνα εὐρίσκωσι φωλεάς. — νβ'.) Δὲν νίπτουσι τὰ παιδιά τὸ ἐσπέρας, διὰ νὰ μὴ ἀποθνήσκωσι τ' ἀδελφια των. — νγ'.) Ὄταν γεννᾶται τὸ παιδίον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, λέγουσι, ὅτι θ' ἀποθάνωσιν οἱ γονεῖς του. — νδ'.) Δὲν βάλλουσι τὸν νεκρὸν εἰς τὸν τάφον μὲ γουναρικά, διότι νομίζεται τρομερὸν ἀμάρτημα νὰ συνταφῶσι τὰ θηρία (τὰ ζουζουλικά, ὡς λέγουσι) μετὰ τοῦ εὐγενεστάτου πλαστουργήματος, τοῦ ἀνθρώπου. — νε'.) Ἀποβαίνουσι ἐπιλήσμονες, λέγουσι, ἐὰν ῥάπτωσι τὰ ἐνδύματά των ἐπάνω των. — νς'.) Δὲν συγχωρεῖται τῇ ἐγκύῳ νὰ φάγῃ λαγῶν, διότι λαγοκοιμάται τὸ βρέφος· οὐδὲ χέλι, διότι τὸ βρέφος πάσχει ἀπὸ ἐξανθήματα καὶ τινα ἄλλα. —

νζ'.) Κυλιέται τὸ κουβάρι (ὁ μίτος) γυναικός; λέγουσι, ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ ἀποδημῶν σύζυγος. — νη'.) Ὁ παρμὸς λογιέται προμηνύσις ἀσθενείας· διὸ, παρμυμένου τινός, οἱ παρεστώτες ἐκφωνοῦσιν ἐνὶ στόματι «γεῖά σας! κτλ.». — ς'.) Ἡ ὠρυγὴ τοῦ σκύλου θεωρεῖται ὁ κάκιστος οἰωνός, προμηνύει δῆθεν ἀφευκτόν θάνατον. — ζ'.) Ὅστις καίει τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του, καίει, λέγουσι, τὴν μοῖραν του. — ζα'.) Δὲν κόπτουσι τοὺς ὄνυχας τοῦ βρέφους, διὰ νὰ μὴ γείνη τάχα κλέπτῃς. — ζβ'.) Τὸ νὰ ἴδωσιν ὄφιν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀπαίσιον. — ζγ'.) Δὲν ἀφίνουσι τὰ παιδιά νὰ τρώγῃσι τὰ τρίγωνα τμήματα τῆς πῆττας, λέγοντες, ὅτι ὄρφανέουσι. — ζδ'.) Ὄταν ξεκινῶσι τοὺς ξενητευομένους, λαμβάνει ἕκαστος ἐν τῇ ἐπιστροφῇ εὐθαλεῖς κλάδους κρानιᾶς καὶ κέδρου· τὴν μὲν κρानιάν, διὰ νὰ διατελῇ ὁ ξενητευόμενος ὑγιής, τὴν δὲ κέδρον, διὰ νὰ ἔλθῃ ὀγλήγωρα. — ζε'.) Δὲν ἀφίνουσι τὴν πυροστιάν μόνην εἰς τὸ πῦρ ἄνευ ἐπικειμένης χύτρας ἢ ἐτέρου τινός ἀγγεῖου λέγοντες, ὅτι ἀργοῦν ἴστα ξένα οἱ συγγενεῖς των. — ζς'.) Βάλλουσι εἰς τὴν σαρμανίτσαν τοῦ βρέφους τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς γενήσεώς του διάφορα πολύτιμα πράγματα, οἷον δακτυλίδια, ἀργυρᾶ σκεύη κτλ., λέγοντες, ὅτι θὰ ἐλθῶσιν αἱ τρεῖς μοῖραι του νὰ το μοιρῶσιν, νὰ τοῦ δώσωσι δηλ. καλὴν μοῖραν.

β'.) Μαγεία.

Τὰ σατανικὰ μέσα, δι' ὧν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενοι ἐνεργοῦσι πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν καταχθονίων αὐτῶν σκοπῶν, εἰσὶ τὰ ἐπόμενα.

α'.) Συλλέγοντες τρίχας ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τινος καὶ κομμάτια ἀπὸ τὰ διάφορα αὐτοῦ ἐνδύματα καὶ ψάλλοντες ἐπ' αὐτῶν ἐπιφθᾶς τινὰς μυστηριώδεις, ἀποκαθιστῶσι τὸν δυστυχεῖ, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἀφῆρεσαν ταῦτα, μωρὸν καὶ ἡλίθιον, ἀσθενῆ καὶ παράλυτον κτλ.

β'.) Δένουσι (μποδιζοῦν) τὰ ἀνδρόγυνα, ποιοῦντες ἐν σχοινίῳ κόμβους, κλειόντες κλειδωνιάν κτλ., κτλ. καὶ λέγοντες «δένω καὶ κομποδένω τὸν (δεῖνα) καὶ τὴν (δεῖνα)».

γ'.) Σπείρουσι ἄλας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐχθροῦ των, ἐκφωνοῦντες τρεῖς: «καθὼς λῶναι τὸ ἄλας, ἔτσι νὰ λῶσῃ καὶ τὸ σπῆτι του!».

δ'.) Βάλλουσι ἡλους (χυτοῦν καρφιά) ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας ἐκείνων, τοὺς ὁποῖους ἡ κακία των θέλει νὰ βλάψῃ.

ε'.) Ἐνδεδυμένοι τὰ φορέματά των ἀν-
τεστραμμένα καὶ λαμβάνοντες μεθ' ἑαυτῶν
σκούπαν (σάρωθρον), σιδηροῦν φεγγίτην, τρί-
ποδα καὶ σιδηροῦν τι ἐργαλεῖον, λεγόμενον
ζῶγκον, δι' οὗ ἀνασηκόνουσι τὰ ἐν τῇ κλιβάνῳ
ξύλα, πορεύονται εἰς λάκκους βαθεῖς καὶ σκο-
τεινοὺς ἢ ἐπὶ (ἢ ὑπὸ) γεφύρας καὶ ἐκεῖ ἐπικα-
λούμενοι τῶν δαιμονίων τὴν ἀντίληψιν καὶ
ψάλλοντας ἐπ' ὁδὸς κατὰ τῶν ἐχθρῶν των κα-
ταστρέφουσιν ἄρδην αὐτούς.

ς'. Φαλιδιζοῦσι τὰ φορέματα τῶν γυναι-
κῶν, διὰ ν' ἀποκτῶσι κοράσια.

ζ'. Ὄταν τις δὲν ἀγαπᾷ τὴν σύζυγόν του,
ποτιζέται ὑπ' αὐτῆς νερόν ἀπὸ τῆς σκάφης τοῦ
γύφτου (ἀθιγγάνου), διὰ νὰ τὴν ἀγαπᾷ· ἐκ
τούτου δὲ καὶ τὸ παροιμιώδες: «ἔπιε ἀπ' τὸ
καροῦτι τοῦ γύφτου», δηλαδὴ ἐμωράνθη ἐξ
ἔρωτος».

η'. Συλλαμβάνοντες νυκτερίδα θάπτου-
σιν αὐτὴν ζῶσαν, ὅπου δὲν ἀκούεται ἡ φωνὴ
τοῦ πετεινοῦ (1), μετὰ τρεῖς δὲ ἡμέρας τὴν
ἐκθάπτουσι καὶ λαμβάνουσι τὰ ὅσα τῶν πτε-
ρύγων της, δι' ὧν ἐγγίζοντες τὰς ἀποφευγού-
σας τὸν ἔρωτά των γυναῖκας, ποιοῦσιν αὐτὰς
ἐρωτολήπτους, ἢ χρώμενοι ὡς ἐγκολπίους κερ-
δίζουσι πᾶσαν δίκην.

θ'. Ὄταν τις παραιτῇ τὴν σύζυγόν του,
καίουσιν τὸ ὑποκάμισον καὶ ἐσώθρακον αὐτοῦ
ἐπὶ σταυροδρομίῳ (τριόδου) καὶ οὕτω λέγεται
ὅτι κατορθοῦσι νὰ μεταβάλωσι τὴν γνώμην του.

ι'.) Θέλοντες νὰ ἐμβάλωσιν εἰς δυσαρε-
σκείας τὸ ἀνδρόγυνον λαμβάνουσι χῶμα ἐκ
τοῦ τάφου τριημέρου νεκροῦ καὶ ρίπτοντες
τοῦτο ὀπισθὲν των ἐκφωνοῦσι τρεῖς: «ὅσο φωνὴ
ἀπ' τὸν πεθαμμένο, τόσο κι' ἀπ' τὸ γαμπρὸ
ἔς τὴν νύφη!»

ια'.) Ἐδιδέ ποτε γυνὴ τις εἰς ἄλλην γεί-
τονα ἄλευρον δάνειον· βάλουσα δὲ εἰς σακ-
κούλιον φούχτας ὀκτώ ἔλεγε: «μὴ γεμάτη,
μὴ ἀδεῖα»· περιεργασθεῖσα ἢ μᾶλλον ὑπο-
πτειθεῖσα ἢ δανειζομένη ἐπέστρεψε μετὰ δέκα
ἡμέρας τὸ ἴδιον ἄλευρον, ὅπερ φαγοῦσα ἢ δα-
νεῖσασα ἀπέκτησε κοράσια ὀκτώ, ἐξ ὧν τὰ
μὲν τέσσαρα ἀπεβίωσαν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐζήσαν.

γ'.) Βασκανία.

Λέγεται, ὅτι ὁ βάσκανος ὀφθαλμὸς βλέπτει
τὰ βρέφη καὶ τὰ κτήνη· ἀλλ' ἐκ τῶν προ-
φυλακτικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα συνήθως μετα-

(1) Ἡ φωνὴ τοῦ ἀλέκτορος λέγεται ὅτι καταστρέφει
τὰς μαγείας.

χειρίζεται ὁ λαὸς διὰ πᾶν καλὸν καὶ πολῦτι-
μον κατὰ τῆς βασκανίας, καταφαίνεται, ὅτι ἡ
βλάβη ἐπεκτείνεται καὶ εἰς πολλὰ τῶν ἀψύχων.
Μεταχειρίζονται κατὰ τῆς βασκανίας πολλὰ
φυλακτήρια, ἀναρτῶντες ταῦτα ἀπὸ τοῦ λαί-
μου τῶν βρεφῶν, οἷον σκόροδον, ὀδόντα λύκου,
ἢ χοίρου, τρίχας ἄρκτου, θυμιάμα, λουλάκι,
πυρίτιδα, δακτυλίδιον κτλ., ἅπαντα ταῦτα
περιτυλλίσσοντες διὰ μαύρου πανίου· ἀπὸ δὲ
τοῦ τραχήλου τῶν κτηνῶν τινὲς μὲν κρεμῶσιν
ὀδόντα χοίρου, ἄλλοι δὲ προσκολλῶσιν ἐπὶ
τοῦ μετώπου αὐτῶν δέρμα χοίρου τριχωτὸν
ἢ ἐρυθρὸν πανίον, καὶ ἄλλοι ἄλλα, ἱκανά,
ὡς λέγουσι, νὰ ἐπισύρωσι τὴν προσοχὴν τοῦ
βλέποντος καὶ ἐξουδετερώσωσι τὴν τυχόν βά-
σκανον ιδιότητα τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν· οὐχ ἤτ-
τον ὀφείλει πᾶς ὁ βλέπων βρέφος ἢ κτήνος
νὰ πτύσῃ τρεῖς αὐτό. Ἄλλα καὶ οἱ τεχνῖται
καὶ οἱ γεωργοὶ μεταχειρίζονται προβασκανία
καὶ ἀντιβασκανία· οἱ χαλκεῖς π.χ. κρεμῶσιν ἐπὶ
τῶν καμινίων των σκόροδον· οἱ τυροκόμοι ὁ-
μοίως· οἱ ἀμπελοουργοὶ καὶ ζευγίται ἐκτὸς τῶν
σκοροδῶν στήνουσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀμπελώ-
νων καὶ ἀγρῶν των ῥάβδους, ἐφ' ὧν ἀναρτῶσι
κρανία ἵππων, ἡμιόνων καὶ βοῶν. Διὰ νὰ
μὴ βασκαίνωνται δὲ καὶ ἵνα φυλάττωσι τὰ
δένδρα τοὺς καρπούς των, κρεμῶσιν ἐπ' αὐτῶν
λίθους οἰκοθεν τετραπημένους κτλ. Ἄν τέλος
ὅλα, ὅσα ὁμολογοῦνται περὶ τῆς βασκανίας,
ἔχωνται ἀληθείας, ὁ βάσκανος ὀφθαλμὸς ἔχει
τόσην ἐπιρροήν, ὥστε δύναται νὰ βλάβῃ πᾶν
ὅ,τι καλὸν καὶ ὠραῖον. Λέγεται, ὅτι ὁ βά-
σκανος ὀφθαλμὸς Καπρῆ τινος ἄφησε πολλοὺς
ἄνευ βοῶν καὶ ἡμιόνων· ὡς ἐκ τούτου καὶ
οἱ συγχωροῖί του εἰς δοξολογίαν καὶ μνημό-
συνον αὐτοῦ αἰώνιον συνέταξαν τὸν ἀκόλου-
θον ὕμνον: «Δόξα πατρὶ—νὰ βγοῦν τὰ
μάτια τοῦ Καπρῆ· καὶ υἱῶ—καὶ τὰ δρό-
καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμὴν—
καὶ κανένα νὰ μὴν τ' ἀπομείν'».

Δ'. ΠΑΙΓΝΙΑ

1

Τὰ ἄλογα.

Ἰδίως οἱ παῖδες ἐπιβαίνοντες εἰς ῥάβδους
τρέχουσιν, ὡσεὶ ἔφιπποι, ἄνω καὶ κάτω καὶ
ἀμιλλῶνται τίς τοὺς ἄλλους νὰ ὑπερβῇ καὶ
νικήσῃ. Τοῦτο ἐλέγετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις:
«κάλαμον ἐπιβαίνειν».

2

Τὸ λουρί.

Τὸ παιγνίδιον τοῦτο ἐπαίζετο καὶ ὑπὸ τῶν
ἀρχαίων ἀπαραλλάκτως ὡς σήμερον καὶ ἐκα-
λεῖτο «ἱμαντελιγμός». Ἐλίσσοντες λωρίον
δίκην ὄφως διελιγμένου ρίπτουσι πᾶσσαλον
κατὰ τῶν σχηματιζομένων πτυχῶν· ὁ δὲ ἐπι-
τυχῶν νὰ κατάσχη τὸ λωρίον νικά.

3

Ἐμπουμπουνάρης.

Λέγουσιν οὕτω τὸν χρυσοκάνθαρον (μηλο-
λόνθην), τὸν ὁποῖον συλλαμβάνοντες τὰ παι-
διά καὶ δένοντες διὰ κλωστῆς ἀπὸ τοῦ ποδός
ἀφίνουσι νὰ πετᾷ καὶ μπουμπουναρίζῃ. Τὸ
παίγνιον τοῦτο εἶναι ἀρχαιοτάτον, ὡς ἀναφέ-
ρει καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις περιπαί-
ζων τὸν Σωκράτην: «Λινόδετον ὡσπερ μηλο-
λόνθην τοῦ ποδός».

4

Ἐμύτος

Τοῦτο εἶνε χαρτοπαίγνιον, ἐν ᾧ ἕκαστος
τῶν παίζοντων σύρει κατὰ σειρὰν καὶ ἀριθμῆ
τὰ ἐν αὐτῷ σήματα· ὁ δὲ προλαβὼν νὰ συμ-
πληρώσῃ τὸν ἀριθμὸν 32 νικά καὶ τύπτει διὰ
τῶν εἰς χεῖράς του χαρτίων τὴν ρίνα τῶν νι-
κηθέντων· παίζεται ἰδίως ὑπὸ γυναικῶν μετὰ
πολλῆς ἀστείότητος. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ
παρὰ τοῖς ἀρχαίοις «σακρίζειν, σκινθαρίζειν».

5

Τὸ δακτυλίδι

Τὸ κωμικὸν καὶ γελοιῶδες τοῦτο παίγνιον
παίζεται κυρίως τὰς ἀπόκρεως, ὅποταν αἱ δια-
σκεδάσεις γίνωνται πλέον ζωηραὶ καὶ ἀναπε-
πταμένοι καὶ ὑπὸ τῶν δύο φύλων. Ἀπαραλ-
λάκτως ἐπαίζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἢ τρυγο-
δίφης.

6

Ἡ Γκοῦτσα ἢ φῦσα

Κάμνουσιν ἐπὶ πλακὸς ὀμαλῆς καὶ εὐθείας
ὀπὴν ἔχουσαν βάθος δύο ἢ τριῶν δακτύλων·
ἄνωθεν δ' αὐτῆς ἀπὸ πηχουαίου ὕψους ἀφί-
νουσι πλάσματα κηροῦ ἐν σχήματι νομισμά-
των, τὰ ὁποῖα ὁ πλησιέστερον τυγχάνων τῇ
ὀπῇ βάλλει διὰ τριῶν ὠθήσεων τοῦ μεγάλου
δακτύλου εἰς αὐτὴν καὶ διὰ φυσήματος ἰσχυ-

ροῦ προσπαθεῖ κατόπιν νὰ ἐκβάλῃ αὐτὰ ἐκεί-
θεν· τὰ δ' ἐκβληθέντα λογίζονται κέρδος τοῦ
ἐκβαλόντος. Τὸ παίγνιον τοῦτο ἐλέγετο ὑπὸ
τῶν ἀρχαίων «τρόπα».

7

Τὸ ἀσκή

Πληροῦντες ἀέρος ἀσκὸν πηδῶσιν ἐπ' αὐτοῦ
ἐνὶ ποδί· ὁ δὲ μὴ καταπεσὼν νικά. Ἡ παιδιὰ
αὕτη κατέστησε πολλοὺς ἀναπήρους, καὶ ὡς
λίαν ἐπικίνδυνος δὲν εἶνε ἤδη ἐν πολλῇ χρήσει.
Ἐλέγετο δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις «Ἀσκωλια-
σμός».

8

Καθαλίτσαις.

Ἐχοντος ἐνὸς τὰς χεῖρας ὀπίσω συμπεπλεγ-
μένας οὕτως ὥστε εἰς τὰ μεταξύ τῶν δα-
κτύλων διαστήματα τῆς μιᾶς χεῖρός νὰ εἰσέρ-
χωνται οἱ δάκτυλοι τῆς ἐτέρας, ἄλλος ἀναβαί-
νων ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος καὶ κλειῶν διὰ τῶν
χερῶν του τὰ ὄμματα τοῦ λογικοῦ ὑποζυγίου
του ὑποχρεοῖ τοῦτον νὰ τὸν φέρῃ εἰς προωρι-
σμένον μέρος· ἡ παιδιὰ αὕτη ἐλέγετο ὑπὸ τῶν
ἀρχαίων «ἐγκοτύλη».

9

Τὸ μαντηλάκι.

Κάθηνται τὰ παιδιὰ ἐν κύκλῳ· περιφερόμε-
νον δ' ἐν ἐξ αὐτῶν φέρον μανδήλιον κομβοδε-
μένον περὶ τὸ ἐν ἄκρον ἀφίνει κρυφίως ὀπίσω
ἄλλου, τὸ ὁποῖον, ἐὰν μὲν δὲν ἐννοήσῃ τὸ ἀφε-
θὲν μανδήλιον, τύπτεται δι' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ
τιθέντος· ἐὰν δὲ ἐννοήσῃ, τύπτει αὐτὸ τὸν
τιθέντα. Τὸ παίγνιον τοῦτο εἶνε ἢ «σχοινοφι-
λίνδα» τῶν ἀρχαίων.

10

Χτυπαρμαῖς.

Θέτουσι φύλλον τῶν ἀνθέων παπαρούνας ἢ
ἄλλου τινὸς ἐπὶ τῶν δύο πρώτων δακτύλων,
τοῦ μεγάλου καὶ λιχανοῦ τῆς ἀριστερᾶς χει-
ρὸς κεκλεισμένων εἰς σχῆμα κύκλου· τύπτου-
σιν ἔπειτα τοῦτο μὲ τὴν παλάμην τῆς δεξιᾶς·
καὶ ἐὰν τὸ φύλλον διαρρηχθῇ μετὰ τινος κρό-
του, ἀγαπῶνται, λέγουσιν, ὑπὸ τῶν ἐρωμένων
των ἢ θὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ των κτλ. Τὸ
παίγνιον τοῦτο ἐπαίζετο ἀπαραλλάκτως καὶ
ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, λεγόμενον «πλαταγίζειν».

11

Τὰ κρυφτάκια.

Τοῦτο παίζεται κυρίως ὑπὸ παιδῶν καὶ κορασιῶν οὕτω πως: Βάλλουσι κλῆρον, ὁ δὲ λαχὼν καλύπτεται μὲ τοὺς ἐπενδύτας τῶν παιζόντων, ἵνα μὴ βλέπῃ τίνα οὗτοι ἔλαβον διεύθυνσιν ἢ ποῦ ἐκρύβησαν πάντων δὲ κρυβέντων εἰς ἐξ αὐτῶν φωνάζει: «Κακαήλ!» ὁ δὲ καλυφθεὶς, ἀνατινάσσας τοὺς ἐπενδύτας προβαίνει εἰς ἀνεύρεσιν τῶν τῆδε κάκεισε κεκρυμμένων, ἐξ ὧν ὁ φωραθεὶς δέον νὰ διαφύγῃ τὸν διώκοντα καὶ ἐγγίση τοὺς ἐπενδύτας τούναντιον συλληφθεὶς ἀντικαθιστᾷ τὸν διώκτην του καὶ τὸ παιγνίδιον ἀρχεται ἐκ νέου. Τοῦτο εἶνε «ἡ ἀποδιδρασκίνδα» τῶν ἀρχαίων.

Ε'. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

1

«Ἐνας κοντὸς καλόγηρος μὲ τὸ τζάκνο 'ς τὸν κῶλο». — Ἡ ἐλαία.

2

«Οἱ 'κουήταις, οἱ φεγγίταις, ὁ λουλὲς κι' ἡ τρεχαγγέλα». — Τὰ αὐτιά, τὰ μάτια, ἡ μύτη καὶ ἡ γλῶσσα.

3

«Ὁ θεὸς μου Κοντοθόδωρος μὲ τὰ πολλὰ μουστάκια». — Τὸ κρομμύδι.

4

«Ἐνα κουτὶ κουτόπουλο γεμάτο μαχαιρόπλα». — Τὸ στόμα.

5

«Ὁ θεὸς μου ὁ 'περήφανος μὲ τὰ πολλὰ ζακνάρια». — Ὁ κάδος.

6

«Μέρα νύχτα ὅλο τρέχει καὶ ποτέ του δὲν 'λαρόνει». — Ἡ βρύσις.

7

«Σειέται, σειέται τὸ κλαράκι καὶ μαζόνονται τὰ 'γίδια». — Τὸ σήμαντρον.

8

«Τὴν ἡμέρα σὲ μιά τρύπα καὶ τὴν νύχτα σὲ δρὸ 'μπαινῶ». — Ὁ περάτης (μοχλός).

9

«Τέσσερα καλὰ 'δερφάκια μὲ μιά τσέργα σκεπασμένα». — Τὸ καρύδι.

10

«Μιά 'γελάδα κοκκαλιάρα μὲ τὸ στόμα της 'ς τὴ μέση». — Ἡ βουτσέλλα (ὕδρια).

11

«'Αναιθαίνω 'σὰν κυρά, καταιθαίνω διακοινάρα». — Ἡ σπίδα (ὁ σπινθήρ).

12

«Τί νὰ κάμω τὸ καῦμένο; μέσα 'ς τὰ χυρα κυλιούμαι». — Τὸ αὐγόν.

13

«Τὴν ἡμέρα ὅλο χέζω καὶ τὴν νύχτα μὲ σκεπάζουν». — Ἡ φωτιά.

14

«Τὴν ἡμέρα γιὰ πουρνάρια καὶ τὴ νύχτα κρεμαστάρια». — Τὰ τζαρούγια.

15

«Μιά κοιλιά πατεῖ τὴν ἄλλη καὶ τὸ βούμπαλο 'ς τὴ μέση». — Τὰ χερόμυλα.

16

«'Ανοιξε ὁ μαλλιάρὸς καὶ 'μπῆκ' ὁ χαροκόπος». — Τὸ ἀσκι καὶ τὸ κρασί.

17

«Τὸ μαλλὶ μαλλὶ πλακόνει καὶ τὴν τρύπα θεραπεύει». — Λί βλεφαρίδες.

18

«'Ἐπὰν' ἀπὸ τὸ σπίτι μου γεμάτο κουκκουσίτσαις». — Τὰ ἄστρα.

19

«Κόκοτος ἀναβρακάτος καὶ σιδερομουστακάτος». — Ἡ φτερωτὴ τοῦ μύλου.

20

«Πῆγα 'ς τὸν κουφόλογκο, 'βρῆκα κουφοπέδικα' τὰ φτερά της ἔφαγα, τὸ κορμί της ἔρριξα». — Ἡ σταφυλή.

21

«Κουλουσοῦσα (1) μακρυνόρα καὶ γοργομαγειρευτοῦσα». — Τὸ τηγάνι.

(1) Σελούρος, σεισοπυγίς, ἕγξ.

ΣΤ'. ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

1

«'Αρχοντιά κι' ἡ λάμπαις ἄδειαις». Περὶ τῶν ὑψηλὰ φρονούντων ἀλλὰ στερουμένων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου.

2

«'Απὸ μακρυνόρικο σκυλὶ κι' ἄνθρωπο 'παινεσιάρη μὴ φοβᾶσαι».

3

«'Απ' τὰ χαμένα μαζωμένα». Ἐπὶ μεγάλης δυστυχίας, ἥτις μικρὰ καὶ εὐτελεῖ ἀφησεν εἰς τὸν δυστυχῆσαντα.

4

«'Αρχοντιά καὶ τράγια ψώρα». Περὶ τῶν ἐπιδεικνυομένων μεγαλείᾳ ἀλλὰ κατατρυχομένων ἐκ τῆς ἀπορίας.

5

«'Ἐχει τὴν καρδιὰ περβόλι». Περὶ τῶν πάντοτε εὐθύμων καὶ ἀγαθῶν.

6

«'Ἐσχισε τὰ βούχά του». Περὶ τῶν διὰ παντὸς τρόπου πειρωμένων καταβαλεῖν τοὺς ἐναντίους.

7

«'Ἐκανε κι' ἡ κακὴ Δοβρὰ στάρια». Ἐν ἐπιτυχίᾳ ἀνεπίστων ἢ ἀναφερομένη κακῇ Δοβρᾷ ἢ παρ' ἄλλων Κακοτόβρι, οὕσα χώρα ἄγονος, οὐδέποτε ἀντήμειβε τοὺς κόπους τῶν ἐργαζομένων τὴν γῆν της ἔτυχε λοιπὸν ποτε νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ ἐντεῦθεν ἔλαβεν ἀρχὴν καὶ ἡ παροιμία.

8

«Θυμιατίζει τὸ διάβολο». Περὶ τῶν προσφερόντων τιμὰς εἰς πονηροὺς καὶ κακοτρόπους, παρ' ὧν οὐδεμία ἐλπίς ὠφελείας.

9

«Καλιγόνει τὸ ψύλλο». Περὶ τῶν λῆαν ἐξύπνων καὶ πραγματοποιηθῶν.

10

«Κῶλος ὅπου κλάνει, γιαντὸ δὲ φοβᾶται». Εἶνε μὲν παρὰ τῶ λαφῶ ἰατρικὸς ἀφορισμὸς, ἀλλὰ κυρίως σημαίνει, ὅτι οἱ ἀρχεῖοι καὶ ἀναιδεῖς πρὸ οὐδενὸς συστέλλονται.

11

«Ὁ φτωχὸς γενεὰ δὲν ἔχει, μόνον γένεια καὶ μουστάκια». Τῶν μὲν εὐτυχούντων πάντες φίλοι, τῶν δὲ δυστυχούντων οὐδ' οἱ γεννήτορες.

12

«Ὁ λύκος παστρουμᾶ δὲν κάνει». Τούτεστιν οἱ κακοὶ καὶ ἀρπαγες οὐδενὸς ἔχουσι χρεῖαν ὡς νεμόμενοι τὰ τῶν ἄλλων.

13

«'Πῆρε τὰ μέσα τῆς ἡλῆας καὶ τῶζω τῆς κάχτας». Ἐπὶ μεγάλης ἀποτυχίας.

14

«'Σὰν ὄρνιο». Ὡς μωρὸς καὶ ἡλίθιος.

15

«'Σὰν ὄφις». Ὡς ὄφης ἐπιπίπτων.

16

«Σκέτος καὶ νερόβραστος». Περὶ τῶν ἐν ἀπορίᾳ γνώσεων καὶ χρημάτων εὐρισκομένων.

17

«Σύρ' ὅπου καπνίζει». Ὅπου θὰ εὕρης μαγειρεῦμα, ἐπομένως τράπεζαν, πῆγαινε.

18

«Τοῦ πάει ρόβι». Ἐπὶ ἀκρας δειλίας.

19

«Τῶγεινε τὸ 'μάτι ζάβα». Ἀπέκαμε βλέπων καὶ περιμένων.

20

«Καὶ γαλάτα καὶ μαλλάτα καὶ τ' ἀρνὶ θηλυκό». Περὶ τῶν ἀπαιτούντων ὅλα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των.

21

«Μάτια δὲν εἶνε, δάκρυα ποῦθε; «Παροιμία φέρουσα χαρακτηριστὰ φράσεως σημαίνει δὲ τὸν ἐν ἀκρᾷ ἀπορίᾳ κατακειμένον.

22

«'Απόχτησ' ὁ ἄβρακος βρακί, κάθε ὥρα καὶ τὸ λαεῖ». Ὅτι οἱ παρ' ἀξίαν εὐπράττοντες γίνονται συνήθως ἐπιδεικτικοὶ καὶ οἰηματαί.

23

« Βρώμια ψάρια καλὰ παζάρια ». Λέγεται ἐπὶ περιστάσεων, καθ' ἃς εὐρίσκει τις ὠφέλειαν εἰς πράγματα, τὰ ὅποια παρεῖχον ἄλλως φανεράν ζημίαν.

24

« Ἐχε με μισῆσέ με, χάσε με γυρέψε με ». Εἶνε ἐν χρήσει, ὅποταν τις μισῇ ὅ,τι κατὰ φυσικὸν λόγον ὠφελεῖ ν' ἀγαπᾷ.

25

« Ἀρχοντὶὰ τὸ κράζουμε καὶ γύφτικα περνοῦμε ». Ὁμοίᾳ τῇ 1. καὶ τῇ 4.

Ζ'. ΑΠΕΙΛΑΙ

1. « Θά σε φάη τὸ μαῦρο φεῖδι ».
2. « Θά σου βάλλω τὸ κακό ».
3. « Θά σου δώκω τοῦ διαβόλου ».
4. « Θά σε λούσω μὲ κροῖο νερό ».
5. « Θά σε ξουρίσω Κολωνιάτικα ».
6. « Θά σου δώκω τὴ μύτη 'στό χέρι ».
7. « Θά σου δώκω σακκοῦλι καὶ δικανίκι ».
8. « Ἐχω ράμματα γιὰ τὴ γουὴν σου ».
9. « Πίσω ἔχει τ' ἀπίδι τὴ νουρά ».
10. « Θά σου δείξω, πὸς' ἀπίδια 'παίρν' ὁ σάκκος ».
11. « Θά σε κάμω νὰ ξεράσης αἷμα ».
12. « Θά σε κάμω νὰ κλαῖς μὲ μαῦρα δάκρυα ».
13. « Θά σε κάμω νὰ φύγης μὲ τὰ παπούτσι 'ς τὸ χέρι ».
14. « Σὲ κάνω καὶ λαλεῖς 'ς τὴν κίσσα ».
15. « Ἄν σου χτυπήσω μιὰ, θά σου φανῇ ὁ οὐρανὸς σφοντύλι ».
19. « Θά τον φορτώσω τ' ἀσκή μὲ τὸ μέλι ».

Η'. ΕΤΕΡΟΝ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Α

Ἄγναρτο καὶ ῥῆμ. ἀγναρτεύω· κάθε ὑψηλὸν μέρος, ὅθεν δύναται τις νὰ ἔχη ὀρίζοντα ἐλεύθερον καὶ ἐκτεταμένον· τὸ δὲ ἀγναρτεύω = ἀφ' ὑψηλοῦ θεωρῶ ἢ βλέπω τι· παρὰ τὸ ἀγαντες.

Ἀγροικάω· ἐννοῶ.

Ἀκουμβῶ ἢ ἀκουμπῶ· στηρίζω ἐμαυτὸν ἢ τὸν βραχίονά μου ἐπὶ τινος.

Ἀλμοῦρα καὶ ῥῆμ. ἀλμουράζω· λεηλατῶ, διαρπάζω.

Ἀλοστεύω· πλανῶμαι ἄνω κάτω.

Ἀλόγη· λέξις ἐν χρήσει μόνον ἐν τῇ ἀρχῇ· « κακὴ ἀλόγη », ἰδίως λεγομένη κατὰ τῶν λαϊμάργως ἐσθιόντων καὶ ἀκορέστων.

Ἀναγούλια· διάθεσις πρὸς ἔμετον· καὶ ῥῆμ. ἀναγούλιαζω = ἐμετιῶ. Γούλια (οὔλια) λέγονται κυρίως αἱ παρὰ τοὺς ὀδόντας σάρκες, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ στόμα, ὡς ἐν τῇ φράσει· « δὲν ἐχόρτασε τὴ γούλη του ».

Ἀναδυμή καὶ ῥῆμ. ἀναδευῶ· ἀνακατόνω καὶ διαταράσσω, φέρω τὰ κάτω ἐπάνω καὶ τὰ ἄνω κάτω.

Ἀνασχυράω· καθαίρω, βάλλω ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὴν θέσιν του, διευθετῶ.

Ἀνατούρα καὶ ῥῆμ. ἀνατουράζω· ἀνατριχιάζω κτλ.

Ἀντηρίδια καὶ βοτρίδια· τὰ μένοντα μετὰ τὸν τρυγητὸν ἄγουρα σταφύλια, αἱ ἀγουρίδες· πρὸς δὲ καὶ οἱ ξηρανθέντες καρποὶ ἀρτίως φυτευθέντων δένδρων· λέξεις συνήθως παρὰ τοῖς Τσουμερκιώταις· ὑποκορ. τοῦ ἀντηρῖς = στήλη, φούρα. Τὰ δὲ ἀπὸ στηλῶν αἰωρούμενα σταφύλια εἶνε συνήθως ἄγουρα.

Ἄντσα· ἡ κνήμη.

Ἄρμουρ· ἐπίρρημα = ἀναποφεύκτως, χωρὶς ἄλλο, ὡς ἡ φράσις· « ἄρμουρ θὰ 'πᾶς, ἄρμουρ θὰ φᾶς ».

Ἀυγατίζω· περισσεύω, αὐξάνω τι.

Ἀψιγᾶω· φειδωλεύομαι καὶ προφυλάττω τι.

Β

Βαρβάτος· ἐπὶ ζώων μὴ εὐνουχισμένων καὶ εὐρισκομένων εἰς ἔξαψιν πρὸς συνουσίαν· ἀλλὰ καὶ φράσις· « οἰκοκύρης βαρβάτος »· γιερὸς καθ' ὅλα.

Βιρβιρίζω· τρομάζω, φοβοῦμαι πολὺ· καὶ φράσις· « σὲ γλέπω καὶ βιρβιρίζω »· καὶ οὐσιαστικὸν βιρβιρίτσα, μικρὸν τι καὶ δειλὸν ζῶον, παρόμοιον τῇ γαλῇ· ὁ σκίουρος.

Βλάρι· τόπι πανίου ἢ ἐτέρου τινὸς ὑφάσματος. Βουλεῖ· τριτοπρὸς. ἐπιτρέπεται· καὶ φράσις· « δὲν μου βουλεῖ » δὲν μοι ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῶν περιστάσεων.

Βουλιό· τὸ βρέξιμον καὶ ῥῆμ. βουλιάζω· καταβρέχω καὶ καταποντιζῶ· ὡς καὶ ἡ φράσις· « ἐβούλιαξε 'ς τὸ αἷμα » κατεπνίγη.

Βουρλὸς καὶ ῥῆμ. βουρλίζω· ζαλίζω τὴν κεφαλὴν τινος μέχρι παραφροσύνης· ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ ἤμῶν ἄσματι· « 'ς ἂν θάλασσα βουρλίξεται, 'σὰν κῦμα δὲρ' ὁ τοῦς της ».

Γ

Γκάρος· ζωμὸς ἐκ μέλιτος καὶ ὕδατος, λεγόμενος καὶ γκαρόμελο· παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γάρος ἢ ἄλμη τῶν ἰχθύων.

Γκομπύλας· ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀκαμάτης.

Γκουτουλῶ ἢ κουτῶ = κυλιῶ· καὶ φράσις· « εἶνε γιὰ κουτούλημα », δηλ. τῆς ἀπωλείας· σημαίνει δὲ καὶ γαργαλιζῶ τινά.

Γλοιβό· τὸ λασπῶδες καὶ ἄψητον ψωμίον· εἶνε τὸ τῆς ἀρχαίας γλοιόν.

Γλοιφόν· τὸ ἀηδές· ἐν χρήσει κυρίως ἐπὶ ὕδατος.

Δ

Δαυλίδα· ὁ σεσηπὼς σίτος.

Δέρπανος· ἐπίθ. τρικατάλ. Ἄπαντᾶ ἐν τῇ φράσει· « νηστικὸς καὶ δέρπανος ».

Δραγάτης· ὁ ἀγροφύλαξ καὶ ἀμπελοφύλαξ. Δραμπάλα καὶ ῥῆμ. δραμπαλοῦμαι καὶ τραμπάλα, τραμπαλοῦμαι ἰσοδύναμα τοῖς γριτζαρος καὶ γριτζανίζομαι = στρέφομαι ἐπὶ δοκοῦ περὶ τὸ κέντρον. Ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Τσουμερκιώταις.

Ζ

Ζακόρι· (τὸ) = ἡ συνήθεια.

Ζαλήμης· θυμώδης καὶ παράφορος.

Ζάντζα· ὀργή, θυμὸς· ἐν γένει δὲ πᾶσα ἰδιοτροπία, ὡς ἐν τῇ φράσει· « ἔχει ζάντζα ».

Ζούλα καὶ ζουζάρι· ἡ πλέον χαμπερπῆς καὶ ἀθλία δούλη.

Η

Ἡπατα = αἱ δυνάμεις· καὶ φράσις· « ὁ λόγος αὐτὸς μοῦ ἔκοψε τὰ Ἡπατα » = μοῦ ἀφήρησε τὰς δυνάμεις, μὲ κατελύπησε.

Κ

Κάνουρα· τὸ στημόνι τῶν ὑφασμάτων.

Καρβέλια· τὰ κυκλοτερεῖ ἢ κάλλιον σφαιροειδῆ τεμάχια τῆς ζύμης, τὰ ριπτόμενα εἰς

τὸν φούρνον νὰ 'ψηθῶσι· καὶ καρβελάς τὸ πτύον, δι' οὗ βάλλουσι ταῦτα· καὶ φράσις· « τάξει φούρνους μὲ καρβέλια »· τούτέστι πολλά.

Καρδαρόστα· τὸ μέρος, ὅπου ἐναποθέτουν τὰς ὑδρίας καὶ τὰ καρδάρια.

Κατασάουρας· κατὰ γῆς· ὡς· « ἐκάθισε κατασάουρας ».

Κατασάρι· ἡ φλανέλλα, τὸ ἐπὶ τῆς σαρκὸς μάλλινον φόρεμα.

Κάτεργον· ἡ φυλακή, τὸ δεσμωτήριον.

Κατσακάρικι· τὸ λιθαράκι.

Καύκαλον· τὸ κρανίον.

Κάφαρα· εἰς πληθ. ἀριθ. τὸ καταπληγμένον καὶ ἀμορφον πρόσωπον· ὡς ἡ φράσις· « κάφαρα καὶ μύταις ».

Κλακατίζω· καταβροχθίζω, καταπνίγω· ὀνοματοπεποιημ. ἡ λέξις.

Κλειτοιά· τὰ ἐκ σύρματος ὀπωσοῦν στερεοῦ ῥαβδοειδῆ μικρὰ ἐργαλεῖα, δι' ὧν αἱ γυναῖκες πλέκουσι τὰς περικνημίδας· ἀλλὰ κλειτοιά λέγονται καὶ οἱ πόδες μέχρι τῶν γόμφων.

Κλιάστρα· τὸ πρῶτον γάλα τῆς λεχοῦς αἰγός, ὅπερ θερμαινόμενον ἐπὶ τοῦ πυρὸς γίνεται τυρός.

Κλότσος· τὸ λάκτισμα· καὶ ῥῆμ. κλοτσῶ· λακτιζῶ· καὶ φράσις· « ἐκλότσησε τὴν τύχη του » = παρείδε τὸ συμφέρον του.

Κόθρος· πᾶν στρογγύλον καὶ κυκλικόν.

Κουβαλῶ· μεταφέρω, συνάζω, ἀποκτῶ· καὶ φράσις· « κουβαλεῖ κρασί καὶ πίνει νερό », περὶ ἐκείνων, οἵτινες μεγάλα ἐπιχειροῦσι καὶ μικρὰ ὠφελοῦνται.

Κουλτοράζω· κολλῶ· ἰδίως ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν συνουσίαν προσκολλημένων κυνῶν· καὶ οὐσιαστικὸν κουλτοῖδα, ὡς ἐν τῇ φράσει· « μοῦ γέννηκε κουλτοῖδα ».

Κουμάσι· ἡ κοίτη τῶν ὀρνίθων.

Κουμάσι· τὸ ὕφασμα· καὶ φράσις· « τί κουμάσι εἶναι! εἶναι ἕνα κουμάσι! ». πάντοτε ἐπὶ κακοῦ.

Κουραίνω· φοβοῦμαι νὰ καθήσω· ἀλλὰ καὶ φράσις· « φοβοῦμαι μὴ σε κουράνω »· χορτάσω.

Κουρκοῦτι· τὸ σύνθημα ἐξ ἀλεύρου, τυροῦ καὶ βουτύρου φαγητόν· ἀλλὰ καὶ φράσις· « μᾶς ἔκαμε κουρκοῦτι », δηλ. μᾶς ἐραδιοῦργησε καὶ ἐσύγχισε· καὶ ῥῆμ. κουρκοῦτεύω = ἀνακατόνω, διαταράσσω τὴν ἡσυχίαν τῶν ἄλλων.

Κουρτοζάξει· σκωριάζει, κατέχεται ὑπὸ σκωρίας.

Κουτάλα· ἡ κοτύλη τῶν ἀρχαίων· καὶ **κούταλο** ἡ κενὴ μάλιστα κεφαλὴ.

Κουτουριά· ἀπόπειρα ἀπελπιστικῆ· καὶ κουτουροῦ, ἐπίρρ. = ἀνευ σκέψεως, εἰς τὴν τύχην κτλ.

Κουτρούλα· εἶδος μαλακοῦ καὶ λευκοῦ σίτου.

Κουτσός· ὁ χλωρός· καὶ φράσις: «κουτσοί, γκαβοὶ (τυφλοὶ) εἰς τὸν Ἅϊ Παντελεήμονα», ἐπὶ περιστάσεων, καθ' ἃς δὲν δύναται τις νὰ περιστείλῃ καὶ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἄλλων.

Κουφάρι καὶ κατὰ συγκοπὴν **κφάρι**· τὸ πτωμα ὡς κοῦφον καὶ κενὸν ζωῆς.

Κόφα· ἐλαφρὸν τι ξύλινον ἀγγεῖον, ἐσκαμμένον ἐσῶθεν, ἐν ᾧ βάλουσιν ἰδίχ οἶνον πρὸς μεταφοράν· λέγεται καὶ **τσώτρα**, **ταίσα** καὶ **πλόσα**.

Κύτλαλα· τὰ κουκκούτσια.

Λ

Λαβίδα· τὸ σιδηροῦν ἢ κασσιτέρεινον κοχλιάριον διὰ τὸ λαμβάνειν τὰς τροφάς.

Λαγαρός· ὁ καθαρὸς καὶ διαφανής· **λαγαρά** δὲ τὰ παρὰ τὸ ὑπογάστριον μέρη, ὅπου φαίνονται διαφανῆ τὰ δέρματα τῶν ζώων· καὶ ῥῆμ. **λαγαρίζω** = καθαρίζω κτλ.

Λαγοῦμι· ὁ ὀχετός.

Λακιζά· ἡ ἐξεληθούσα εἰς βοσκὴν ἀγέλη, ἐκ τοῦ λακέω = κροτῶ, θορυβῶ· διὰ τὸν θόρυβον, ὃν ποιεῖ διερχομένη.

Λάλα· ἡ κάμπη.

Λάπατο· ἡ ὀργή· καὶ φράσις: «τὸν ἐπίασε τὸ λάπατο» = τὸν κατέλαβεν ὁ θυμὸς. **Λάπατο** λέγουσι καὶ τὸ λάπαθον.

Λεγομανάω· ἀσθμαίνω ἐκ γήρωσ ἢ κοπώσεως.

Ἀμῆρι· ἡ κρύπτη ἰδίως κλεπτῶν, τὸ κρησφύγετον, ἢ θέσις, ἣν καταλαμβάνουσι καὶ διέρχονται τὴν ἡμέραν.

Λιάκατα· τὰ ἐντόσθια, ἰδίως μάλιστα τὰ ἔντερα καὶ κάθε τσαλαπατημένον, ὡς ἡ φράσις: «θά σου βγάλω τὰ λιάκατα».

Ἀιγοῦρα· ἐπὶ φαγητῶν· τὸ ἐκ τῆς πείνης δυσάρεστον αἶσθημα.

Λίμα· ἡ δεινὴ πείνα, ὁ λιμός· καὶ ῥῆμ. **λιμάζω** = ἀποθνήσκω τῆς πείνης.

Λίμπα· πῆλινον ἀγγεῖον πρὸς ὑποδοχὴν φαγητῶν,

Λιμπίζουμαι· ἀρέσκω, ζηλῶ, θαυμάζω τι.

Ἀλόπρο· ἡ ὑπερβολικὴ ζέστη· ἐγένετο ἡ λέξις κατὰ συγκοπὴν ἐκ τῆς ἡλιόπυρο.

Λόγκος· τὸ δάσος.

Λουρί· ὁ λῶρος· καὶ φράσις: «τῶμασε τὰ λουρί», δηλ. τὸν περιώρισε· καὶ: «παίζει τὸ λουρί του», τούτέστι κατεργάζεται, ἐξαπατᾷ. **Λοῦφα**· σιωπὴ· καὶ ῥῆμ. **λουφάζω**· σιωπῶ· ἐκ τοῦ λωφάω.

Μ

Μαγάρα καὶ ῥῆμ. **μαγαρίζω** = λέρω, λερώνω· κυρίως δὲ σημαίνει τὸ ἀποπατεῖν.

Μάγουλα· αἱ παρεαὶ· καὶ φράσις: «λερωμένο μάγουλο, κοιλιά χορτάτη» καὶ: «ὁ ὕπνος θρέφει μάγουλα καὶ ξεγυμνώνει κώλους».

Μάκω· ἡ προμήτωρ.

Μαλόνω· ἐπιπλήττω, ἐλέγχω· καὶ φράσις: «μαλόνει μὲ τὰ ῥοῦχά του», περὶ τῶν φιλονεικῶν καὶ ἐριστικῶν.

Μαρκαρίζω· ὀχεύω, βατεύω (ἐπὶ αἰγῶν καὶ προβάτων)· ἀλλὰ καὶ πρητζαρίζω = ὀργῶ εἰς συνουσίαν.

Μαρκιόμαι· τὸ ἀρχαῖον μηρυκάομαι, ἀναμασσῶ.

Μασσιά καὶ **μάσσα**· ἡ λαθὺς ἢ συλλαμβάνουσα τοὺς ἀνθρακας.

Μαυ.ῶ· προσκαλῶ ζῶν τι, προσαγορεύω.

Μόσωρο· τὸ ὠραῖον καὶ νόστιμον πρᾶγμα.

Μουδιάζω· καταλαμβάνομαι ὑπὸ νάρκης· τὸ ἀρχαῖον αἰμωδιάω.

Μουλόνω· συστέλλομαι καὶ ἀποσύρομαι ἐκ φόβου εἰς γωνίαν.

Μοῦν = μόνον· ἀντὶ τοῦ ἀλλά.

Μουτεύω· ποιῶ τι μοτόν· ταυτόσημον πρὸς τὸ μαδίζω, τίλλω, κτλ.

Μπαρραπαρίζω· ὀμιλῶ ὅ,τι φθάνει· εἶνε τὸ ἀρχαῖον βαρβαρίζω.

Μπίρολογο· ἀκάθαρτον.

Μπλίθρα· τὸ ἐμπλαστρον.

Μπορπόλια· τὰ γεώμηλα.

Μπορμπολογῶ· ἐπιφυλλίζω· συλλέγω μετὰ τὸν τρυγητὸν τὰ παραβλεπόμενα σταφύλια.

Μπουκιά· χαψιά ψωμίου πάντοτε μετὰ φαγητοῦ.

Μπουῦτι· ὁ μηρός.

Μπουτιῶ· περιπατῶ διὰ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν, ὡς ἄλλοι λέγουσιν ἀρκουδιστά.

Ν

Νομκόπ· ἐπίρρ. σημαῖνον τὸ ὅλον ἐν καὶ ἀδιαλείπτως.

Νουνός· ὁ ἀνάδοχος.

Νωπός· ὁ πρόσφατος.

Ξ

Ἐάγι· ἡ ἀμοιβὴ τῶν κόπων τοῦ μυλωθροῦ. **Ἐαφρίζομαι**· πάσχω ἐκ φόβου ἐξαφνικοῦ, λαχταρίζω ἐξ ἀπροσδοκῆτου τινὸς περιστατικοῦ.

Ξεπθάλη· ὁ παρὰ τοῖς Ζαγοριεῖσις **Ξόγκος**· σιδηροῦν τι ἐργαλεῖον, δι' οὗ ξέουσι τὴν στάκτην (αἰθάλην) τοῦ κλιβάνου· ἡ λέξις ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Τσουμερκιώταις.

Ξεπριτίζω· καταδιώκω καὶ διασκορπίζω.

Ἐύστρα· σιδηρὰ κοπίς, δι' ἧς ξέουσι καὶ ἐκκολλῶσι τὸν ἄρτον τῆς σκάφης· ἀλλὰ **ξύστρα** λέγεται μεταφορ. καὶ ἡ καταστροφή, ὡς: «ἐκάμε τὸν τόπο ξύστρα» δηλ. τὸν κατηρήμωσε· «τὸν ἔκαμαν οἱ κλέφταις ξύστρα», τὸν κατέστρεψαν ἀφαιρέσαντες ὅ,τι εἶχε. **Ἐπάρχει** καὶ λέξις **ξυστρί**, δι' οὗ ξέουσι καὶ καθαρίζουσι τὰ ἀχθοφόρα ζῶα.

Ο

Ἐθουρός· ἡ αὐλειὸς θύρα.

Ἐφουρδα· θάρρος, τόλμη ἐξῶθεν ἀρουμένη· καὶ φράσις: «μὴ τοῦ δίνης Ἐφουρδα»· μὴ τὸν ἐνθαρρύνῃς.

Π

Παγοῦρι· τὸ ῥακοδοχεῖον ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν παγοῦρων, καθοῦρων, τῶν ὁποίων τὰ σκληρὰ ὄστρακα χρησιμεύουσιν εἰς κατασκευὴν ῥακοδοχείων.

Παιρδάρι· ἐν τῇ φράσει: «ἡ γλῶσσά του παιρδάρι», δηλ. παίζει καὶ εἶναι ἀεικίνητος· παιρδάρια λέγονται ἰδίως τὰ ξύλα τοῦ μύλου, τὰ συναντώμενα μετὰ τῆς ἄνω πέτρας καὶ ἀρμονικῶς κάπως κροτοῦντα, πρὸς δὲ χρησιμεύοντα, ἵνα τινάσσωσι τὸν ἐν τῷ κοφίνῳ σῖτον ἐντὸς τῶν πετρῶν.

Παραχωρσμένος· παραχωρισμένος· ὁ ἀπομονωθείς ἢ ἀποβληθείς ἐκ τινος ὁμάδος· συχτῶ χρησιμεύει καὶ ὡς ἀρά, ὡς: «νὰ τωῦρη ἀπ' τὸ Θεὸ ὁ παραχωρσμένος».

Πέδικλος· ὁ τῶν ἀρχαίων πέδικλος.

Πλακίδα· ἡ μὴ ὠτοκησασα ἔτι ὄρνις· κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ πουλακίδα.

Πλαττάζω· ἐν τῇ φράσει: «σκάζω καὶ πλαντάζω».

Πουγός· ἡ ἀναδιδομένη ὀσμή καὶ ὁ λεπτός κονιορτός.

Προσθηλαίνω· βυζάνω.

Πυροδοῦται· τὰ ξηρὰ καὶ εὐφλεκτα ξύλα, τὰ ἀλλαχοῦ προσαράμματα.

Πυρομάχος· ὁ ἐπὶ τῆς ἐστίας τετραγώνος λίθος.

Ρ

Ρασίνω ἢ **ρασσίνω**· πληρῶ ἀγγεῖόν τι μέχρι χειλέων· **ρασιτὸ ποτήρι**, τὸ κλυστόν.

Ρίπαι· τὰ ῥυάκια.

Ρόγκι· ἡ διὰ πυρός καὶ σιδήρου καταστροφή τῶν δασῶν, ἐπομένως ἡ δεινὴ περὶ πάντα καταστροφή· ἐστὶ δὲ καὶ ῥῆμα **ρογκίζω** = καταστρέφω ἄρδην.

Ροκόνω· ἐμβάλλω τι παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἄλλου, ἢ διαφεύγων τὴν προσοχὴν αὐτοῦ κάμνω τὸν σκοπὸν μου, ὡς ἐν τῇ φράσει: «μὰς ἐρροκόθη», δηλ. εἰσῆλθε χωρὶς νὰ θέλωμεν.

Ρουγκαρίζω· ἐρεύγομαι· συγγενές τοῦ ῥόγκος καὶ ῥογκάζω.

Ρουστέκι· ξύλον κοντὸν καὶ ἀνευ κορύνης, κατεσκευασμένον ἐπιτήδες πρὸς δαρμόν· ἡ λέξις ἐν χρήσει παρὰ Τσουμερκιώταις.

Σ

Σαμάρι· σαγμαρί, σάγμα.

Σελίπα· φόβος καθ' ὕπνον· ὡς: «μὲ δέρει μιὰ σελίπα». Ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Τζουμερκιώταις.

Σιοῦλι· τὸ θρύμμα καὶ ἐν γένει ὅ,τι ἐλάχιστον· ὡς ἐν τῇ φράσει: «σιοῦλι δὲν θέλω» = οὐδ' ἐλάχιστον.

Σιοῦμαλον· τόπος ὁμαλός· **ισιόμαλον**. Πρὸβλ. τὸ ἀρχαῖον **ισόπεδος**.

Σκάνγα· καὶ ῥῆμ. **σκανγάζω** = λυποῦμαι, μελαγχολῶ· ἐκ τοῦ σκάζω, **σκάνω**, **σκάνγα**.

Σκάπετος· καὶ ῥῆμ. **σκαπετάω** = κλίνω ἢ γυρίζω ῥάχιν τινά· ὡς ἐσκαπέτησε = ἔκλινε τὴν ῥάχιν καὶ δὲν φαίνεται.

Σκαπί καὶ **σκάρφος**· τὰ μικρὰ καὶ φουντωτὰ πριναρία.

Σκαρβέλι καὶ ῥῆμ. **σκαρβελόνω** = ἔξαρθῶ (καὶ περισφιγγῶ) τὰ σχοινία ἀπὸ τῶν σκαρβελίων (ἀγκυλοειδῶν ξύλων) τοῦ σαμαρίου, διὰ νὰ συνέχηται τὸ φορτίον.

Σκαριάζω· στηρίζω τι καὶ μεταφορικῶς ἀντὶ τοῦ ποιῶ καὶ κατορθώνω τι· ὑπάρχει καὶ οὐσιαστ. **σκαρι** = σκελετός πρᾶγματός τινος, ἰδίᾳ δὲ πλοίου ἐσχάρα.

Σκεδρόνει· τριτοπρόσ. λέγεται συνήθως περὶ τῶν σανίδων, αἵτινες ξηρανθεῖσαι ἀναπηδῶσι καὶ κυρτοῦνται.

Σκέλιδα: τὰ ξηρὰ ἀμύγδαλα· ἐκ τοῦ ἀρχαίου σκέλλω.
Σκλημίζει: τριτοπρ. = χρεμετίζει· ἀλλὰ καὶ περὶ ἀνθρώπων φυσῶντων ἐξ ὀργῆς· σύνθητες παρὰ Τσουμερκιώταις.
Σκούζω: ἐκβάλλω φωνὰς ἀγανακτήσεως, θρηνηδῶ· τὸ ἀρχαῖον σκούζω.
Σκοντάβω καὶ **σκοντάφτω**: προσκρούω εἰς λίθον τὸν πόδα μου.
Σκουρίδια: τὰ λεπτὰ καὶ εὐθραυστα ξύλα, τὰ παρ' ἡμῖν τσάκρια.
Σκουτί: τὸ φόρεμα ἐκ τοῦ ἀρχαίου σκῦτος.
Σκούφρα καὶ **σκοῦφος**: τὸ παρ' ἡμῖν σύνθητες κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν ἀρρένων, τὸ φέσι, δι' ἣν φέρει ὁμοιότητα τῷ σκούφῳ.
Σκύφος: τὸ μικρὸν ποτήρι· ἀρχ.
Σοῦκλα: μέτρον οἴνου ἐξ ὀκτάδων ἐξήκοντα· πρὸς δὲ καὶ ἀγγεῖον, δι' οὗ ἀντλοῦσιν ἐκ τῶν φρεάτων.
Σοῦμπρος: ὁ πυρὴν τῶν καρῶν καὶ ἀμυγδάλων.
Σούφαρα: τὰ μαρασμένα καὶ ξηρὰ φύλλα κτλ., ἐπομένως τὰ σκουπίδια καὶ ἄχρηστα· ὡς ἡ φράσις: «δὲν εἶνε σούφαρα».
Σοῦφρα: ἡ πτυχή· καὶ ῥῆμ. σουφρόνω = κάμνω τι νὰ ἔχη σούφρας.
Στάφρη καὶ ῥῆμ. σταφνίζω, ἐτοιμάζω, ταξιθετῶ· τὸ ἀρχαῖον στάθμη καὶ σταθμίζω.
Σταχτολόγος: τὸ μέρος τῆς καπνοδόχης, ἐν ᾧ βάλλουσι τὴν στάκτην.
Στέρνα: ἡ δεξαμενὴ.
Στόκη: τὰ ἄνητα τῆς κουφοξυλιάς.
Στοῦρος: συγγενὲς τῷ στορεῦς· πέτρα, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζοντες τὰ ξύλα ἀνάπτουσι τὸ πῦρ· ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς πυρομάχος.
Στριμμόνω: πιέζω τινά.
Στρουμί: ὅ,τι στρογγύλον, ἰδίως δὲ τὸ σαμάρι τῶν ἀχθοφόρων· ἐκ τοῦ στρόμβος.
Σφούργα: ἡ ξηρασία· καὶ ῥῆμ. σφουνῶ καὶ σφουνίζω = ξηραίνω τὰ βρεγμένα φορέματά μου.
Σφουρζάει: τριτοπρ. = σφυριάζει = ξηραίνεται πολύ.

T

Τέμπλα: ἡ δοκός· καὶ ῥῆμ. τεμπλόνω καὶ τεμπλαρόνω = ἐξαπλόνω.
Τερηφός: ξεχασμένος, ἡλίθιος.
Τραχανάς: ζύμη ἀπὸ ξυνογάλα καὶ ἄλευρον.
Τρικοῦγκλο: δεινὴ ἀρά: «κακὸ τρικοῦγκλο», λεγόμενη κατὰ τῶν ἀδηφάγων.

Τριμυκίζω: βέλλω τι ὡς ἡ τρικυμία ἀνηλεῶς, ὡς: «τὴν ἐτριμύκισε ἔς τὸ ξύλο», τὴν ἔδειρεν ἀπηνέστατα.
Τσαγκάδι: τὸ ἐκτρῶσαν ἴδιον ἢ πρόβατον, ἀλλὰ χορηγοῦν πολὺ ἢ ὀλίγον γάλα.
Τσαλαπατάω: καταπατῶ τι μετ' ὀργῆς.
Τσακκόνω: συλλαμβάνω· καὶ φράσις: «τὸν ἐτσάκκωσε ἔς τὰ πράσα» = τὸν συνέλαβεν ἐπ' αὐτοφῶρῳ.
Τσακλάζω: πλακόνω τι, ἐπιβαρύνω καὶ ἐπιφορτίζω· ἐπομένως πιέζω τοσοῦτον, ὥστε νὰ μεταβάλλῃ τὸ πρότερον σχῆμά του.
Τσαμπᾶς: ἡ μακρὰ κόμη.
Τσαμποῦνα: ὁ αὐλὸς καὶ μάλιστα ὁ κακὸς ἡχοῦς· ἐστὶ καὶ ῥῆμα τσαμπουνίζω = φλυαρῶ.
Τσαρκαλίζω: ἐπὶ θηλαζομένων ἢ ἀμελγομένων ζώων εὐχρηστον.
Τσέργα: μάλλινον σκέπασμα τοῦ ὕπνου μετὰ κροσσῶν.
Τσάκλατα: κατὰ πληθυντ. ἀριθμ. μόνον· τὰ ἀνακατεύματα· ὡς: «δὲν τρώγω τὰ τσιάκλατά σου»· καὶ ῥῆμ. Τσιακλατίζω = ἀνακατόνω, ἀναδεύω, ἰδίως φαγητά.
Τσαοῦλι: ἡ σιαγὼν· σιαοῦλι, σιαοῦλι καὶ κατόπιν τσαοῦλι.
Τσίκαι: αἱ σκαντσιλήθραι, αἱ σπῖθαι, οἱ σπινθήρες.
Τσόκαλα: οἱ μικροὶ λίθοι.
Τσόρβαλο: κάθε πεπατημένον· ὡς: «σταφύλια τσιόρβαλα» κτλ.· καὶ ῥῆμ. τσορβαλίω = ποιῶ τι τσιόρβαλα, καταπατῶ κτλ.
Τσίπουρα: τὰ κοντὰ πρινάρια· λέξις συνήθης παρὰ Τσουμερκιώταις.
Τσοπέλλα: ὁ ὄρμαθός τῶν σύκων.
Τσόρα: ῥόπαλον ἔχον κεφαλὴν εἰς τὸ κάτω ἄκρον· ἡ κορύνη τῶν ἀρχαίων, ἐκ τοῦ κόρυς.
Τσορεκᾶς: τὸ νεροκράσι.
Τσοῦζω: πίνω ἀχόρταστα, ἀγαπῶ τὰ πνευματώδη ποτά.
Τσουλοῦφρι: τὸ παρ' ἄλλοις κλωστόν, ὁ βόστρυχος.
Τσουρίζω: ἐκβάλλω φωνὰς μετὰ συριγμῶν· τὸ ἀρχ. συρίζω.
Τυλόνω: γεμίζω ἀγγεῖόν τι τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ χωρέσῃ· ἐκ τοῦ ἀρχ. τύλη, τυλόω = κάμνω τι σκληρὸν διὰ πληρώσεως.

Y

Υπεργα καὶ παρ' ἄλλοις **σύνεργα**: ἐν γένει τὰ ἀναγκαῖα πρὸς γεωργίαν ἢ πρὸς τι ἄλλο ἔργον ἐργαλεῖα.

Φ

Φάβα: φαγητὸν ἐξ ὀσπρίων καὶ μάλιστα κουκκίων.
Φλόκος: ὁ κροσσός.
Φούρια: ἡ ὀργή καὶ φορὰ τῶν πραγμάτων καὶ τὸ ἀκατάστατον τῆς ῥοπῆς αὐτῶν, ὡς ἐν τῇ φράσει: «τὸν πῆρ ἡ φούρια».
Φοῦσκος: τὸ ῥάπισμα.
Φρίτσαλα: τὰ ἐλαφρὰ καὶ συρτὰ πέδιλα, τὰ συρτοπάπουτσα.

X

Χανάκα: τὸ ἐπιβαλλόμενον χάριν καθαριότητος ἐπὶ τοῦ στήθους τῶν βρεφῶν ἔνδυμα.
Χιζάμπρας: τὸ χλιαρὸν νερὸν κυρίως.
Χιώτα: ἡ ἐκ τοῦ στόματος προερχομένη ὄσμη· καὶ φράσις: «οἶντισαν τὰ χιώτά των» = εὐρίσκονται καθ' ὅλα σύμφωνοι.

Ψ

Ψουρούθια: τὸ δι' ἐπιβρέξεως τοῦ ἀλεύρου γινόμενον φαγητόν, ὁμοιάζον κατὰ πολὺ τὸν τραχανᾶν.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡ. Δ. ΖΗΚΙΔΟΥ

A

*Α· παρὰ τὰς ἄλλας σημασίας (ἴδ. Λέξ. Σκαρλ. ἀπλ. σ. 1), ἃς ἔχει, τίθεται καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ τοῦτο ἐθίζεται, ἐνθα δὲν ὑπάρχει εὐγένεια καὶ ἀνατροφή· «Ποῦ ἦτο; ἄ (ἀντὶ τοῦ ὀρίσατε, ὅπερ ἀλλαχοῦ συνειθίζεται) = πῶς; τί εἶπες;»
Ἄβαθρον: τὸ μὴ ἔχον βάθος μετρητόν, ἄπατον· «μ' ἔβαλες ἔς τ' ἄβαθνα τῆς γῆς» = μ' ἐκόλασες· Παρ' ἄλλοις δὲ λέγεται «μ' ἔβαλες ἔς τ' ἄφαντα τῆς γῆς» καὶ παρ' ἄλλοις «ἄβαθα».
Ἄβαθρον: ἴδ. ἄβαθνον.
Ἄβαλτος: ἀπαντᾶ ἐν τῇ παρ' ἡμῖν δημῳδ. γλώσσῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν ἱματίων, ἅτινα δὲν εἶναι βαλμένα ἢ φορεμένα· «ἔχω τὰ φορέματά μου ἄβαλτα ἀκόμα».
Ἄβανιά: ἀπαντᾶ ὡς κατὰρα «κακὴ ἀβανιά» (ἐννοεῖται νὰ σὲ πάρῃ). — «τὸν ἔδωκε τῆς ἀβανιάς καὶ τὸν πῆρε». — «τὸν πῆρε ἡ ἀβανιά».

Ἄβάφτιστος: ὁ μὴ βαπτισθεὶς· «τὸ παιδί πέθανε ἀβάφτιστο». Ἐν συγκρίσει δὲ πρὸς τοὺς μὴ χριστιανούς, τοὺς μὴ βεβαπτισμένους, οἵτινες εἰσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σκληροὶ, ἀπάνθρωποι καὶ παράνομοι, σημ. καὶ τὸν σκληρὸν καὶ ἀδικον· «εἶναι ἀβάφτιστος, δὲν ἔχει λάδι ἐπάνω του, εἶναι ἀλάδωτος».
Ἄβάρετος: ὁ μὴ βαρυνόμενος· «ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ἀβάρετος ἔς τὴν δουλειά του». — 2) ὅστις δὲν εἶναι βαρεμένος, κτυπημένος, δαρμένος· «ἀβάρετος κλαίεις» — «ἄφησα τὸ γάλα ἀβάρετο» ἀκτύπητον, ἵνα ἐξαχθῇ τὸ βούτυρον.
Ἄβγαλτος: ὁ μὴ βγαλμένος, ἐκβεβλημένος· «φόρεμα ἄβγαλτο ἀπὸ πάνω του» — 2) ὁ μὴ ἀποπατήσας· «εἶναι ἄβγαλτος δὲ ἡμέραις».
Ἀβδέλλα: ἔντομον, ὅπερ μεταχειρίζονται εἰς τὰς ἀφαιμάξεις. — 2) ἔντομον λυμαινόμενον τὸν πνεύμονα τῶν ζώων, βωδίων, προβάτων, κτλ. καὶ ὁμοιάζον πρὸς φύλλον πριναρίου. — 3) σιδηροῦν τι ἔλασμα στενόν,

- δι' οὐ συναρμόζουσι διερρηγμένον ἀγγεῖον, κτλ. Γίνεται παρὰ τὸ βδέλλα πλεονασμ. τοῦ α.
- Ἀβδαλλιάζω**· ἀμετάβ. πάσχω ἀπὸ ἀβδέλλαν· «ἀβδέλλιασαν τὰ πρόβατα, τὰ βφ-δια», κτλ.
- Ἀβδαλλώνω**· συνενόνω, συναρμόζω διερρηγμένον ἀγγεῖον ἢ σκεῦος ξύλινον διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων ὁμοιοζόντων πρὸς βδέλλας. «ἀβδέλωσα τὸ δικράνι», κτλ.
- Ἀβλαβος**· ἐπιθ. ὁ μὴ βεβλαμμένος, ὑγιής, πλήρης. — 2) ὁ μὴ βλάπτων· «ἄβλαβο φαγητόν» = ἀβλαβές.
- Ἀβλαστολόγιστο**· τὸ μὴ βλαστολογηθὲν «ἀμπέλι».
- Ἀβόλετος**· ἀδύνατος· «τοῦτο εἶναι πράγμα ἀβόλετο».
- Ἀβόλετα**· ἐπιρρ. ἀφεύκτως. «ἀβόλετα θὰ πηγαίνει».
- Ἀβοτάριστο**· τὸ μὴ βοτανισθὲν «χωράφι».
- Ἀβούλλωτος**· ἀσφράγιστος· «τὸ γράμμα εἶναι ἀβούλλωτο».
- Ἀβράκωτος**· ὁ μὴ βρακωμένος, ὁ μὴ φορῶν βρακίον.
- Ἀβραστο**· ὁ μὴ βρασθεὶς καλῶς· «τὸ κρέας εἶναι ἀβραστο, τὸ φαγεῖ, κτλ.» — 2) ὠμός, «ἄβραστο αὐτό».
- Ἀβύζατος**· ὁ μὴ βυζάσας γάλα· «τὸ ἀρνὶ εἶναι ἀβύζατο» δὲν ἐβύζασεν· «τὸ παιδί τ' ἀφῆσε ἀβύζατο ἢ μάννα του». — 2) ὁ μὴ βυζάσθεὶς· «ἡ γίδα, ἡ προβατίνα εἶναι ἀβύζαχτη».
- Ἀγαθός**· χρηστός, καλός. — 2) τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὑπάρχοντα, τὰ πλούτη καὶ ὅλα ἐν γένει, ὅσα συντείνουσιν εἰς εὐζωίαν.
- Ἀγάλια**· ἡσυχία. — 2) ἀργά· «πήγαυαν γάλι-γάλι». — 3) σιγανά· «ἔκραυε ἀπὸ γάλια». — «πολὺ ἀπὸ γάλια κραίνει αὐτός, ὁμιλεῖ», κτλ. — Γίνεται δὲ παρὰ τὸ ἀκαλιὰ = ἀψοφα, ἡσυχία (Ἡσυχ.) — ἀκαλόν, ἡσυχον, πρῶτον, μαλακόν (Ἡσυχ.).
- Ἀπαντᾷ** καὶ παροιμία ἐξ αὐτοῦ:
- «ἀγάλια γάλια γίνεται ἢ ἀγουρῖδα μέλι»
- σημαίνουσα, ὅτι διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐν τῷ δέοντι χρόνῳ ἀπολαμβάνομεν τὸν καρπὸν τῶν κόπων μας.
- Ἀγαναχτιῶ**· ἀποκάνω ἀπὸ τὸν κόπον, καταπονοῦμαι· «ἀγαναχτίσα νὰ τὸν καταπέισω» — «ἀγαναχτίσα, ὅσο νὰ φέρω τὰ βφῶδια ἀπὸ τὸ χωράφι, ὅσο νὰ τελειώσω τὸ χωράφι». — «ἀγαναχτίσε ἢ καρδιά μου», κτλ.

- Ἀγανάχτισμα**· καταπόνησις· «μ' ἀγανάχτισμα σιάζω τὸ σπίτι».
- Ἀγαναχτισμός**· ἀγανάχτισμα.
- Ἀγαναχτισμένος**· κατὰπονος· «ἦλθα ἀγαναχτισμένος». — «εἶσαι ἀγαναχτισμένος, μὴν πίνης νερόν».
- Ἀγαπημένα**· ἐπίρρ. μὲ ἀγάπην, μὲ εἰρήνην, «τὸ ἀνδρόγυνο αὐτὸ περνάει, ζῆ ἀγαπημένα».
- Ἀγαπίω**· ῥῆμ. μεταβ. φιλιόω τινάς, οἵτινες ἦσαν ἠθρευμένοι, μαλωμένοι· «τοὺς ἀγάπισα» — «θὰ τοὺς ἀγαπίσω».
- Ἀγαπῶ**· Πρόσθεσι εἰς τὰ τοῦ λεξ. Σκαρλ. τὰς ἐξῆς παροιμίας: Ἀγάπα τὸ φίλο σου μὲ τὸ ἐλάττωμά του. — «ἀγαπάει ὁ Θεὸς τὸν κλέφτη, ἀγαπάει καὶ τὸ νοικοκύρη». — «Ἀγάπαι ἢ Μάρω τὸ χορό, κ' ἠῦρε κ' ἄντρα χορευτή», ἣτις λέγεται περὶ τῶν ὅσοι εὐρίσκουσιν ὁμοίους ἑαυτοῖς. «Σ' ἀγαπῶ γρηᾷ (ἄλλοι κυρὰ) νὰ κλάνης, ἀλλὰ μὴ τὸ παρακάνης», ἣτις λέγεται περὶ τῶν ὅσοι καταχρῶνται τὴν εἰς αὐτοὺς δοθεῖσαν ἐλευθερίαν. «Ἀγαπᾷ τὰ παρδαλὰ (τὰ ξυνά)», περὶ τῶν ἐκδότην εἰς τὰς σαρκιακὰς ἡδονάς.
- Ἀγαπιῶμαι** ἀπὸ τινος, παθητ. «Ὁ καλὸς ἄνθρωπος ἀγαπιέται». Δυνατὸν δὲ νὰ ἦναι καὶ μέσον σημ. ὁ καλὸς ἄνθρωπος παρέχει ἑαυτὸν ἄξιον τοῦ ἀγαπᾶσθαι.
- Ἀγγάστρωτος**· μὴ ἔγκυος· «ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶναι ἀγγάστρωτη».
- Ἀγγελικός**· ἀπαντᾷ ἐν τῇ παρ' ἡμῶν δημῶδει εἰς τινὰς μόνον φράσεις:
- «ποῦ πᾶς, ἀγγελικὸ κορμί, ποῦ πᾶς, καμαρωμένη» (Δημ. ἄσμα.)
- «ἀγγελικὴ φωνή» — «ἀγγελικὸς τρόπος». Τὸ δὲ περιεργότερον εἶναι, ὅτι ἀπαντᾷ λεγόμενον καὶ περὶ βφῶδιον, «βφῶδι ἀγγελος», «ἔκαμε χωράφι σὰν ἀγγελος». Πρὸς δὲ ἀπαντᾷ καὶ «ἀγγελικὸ περιπάτημα».
- Ἀγγελικά**· ἐπίρρ. ἀγγελικῶς· «τραγουδοῦσε ἀγγελικά».
- Ἀγέννητος**· ὁ μὴ γεννηθεὶς· «ὅταν ἐγίνοντο αὐτὰ, ἐγὼ ἦμουν ἀγέννητος» — «ὅταν ἔκαμα τὰ σπῖτια, εἶχα ἀγέννητο τὸ παιδί μου».
- Ἀγένωτος**· ἄωρος· «σταφύλι ἀγένωτο», κτλ.
- Ἀγέραςτος**· ὁ μὴ γηράσκων· «αὐτὸς εἶναι ἀγέραςτος ἄνθρωπος».
- Ἀγίασμα**· πρόσθεσι εἰς τὸ Λεξ. Σκαρλ. τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ, τὸ ἀγίασμα, «μέγα ἀγίασμα» — τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Θεοφανείων.

- Ἀγασμένος**· λέγεται ὁ διὰ τελετῆς τινος θρησκευτικῆς ἡγιασμένος, οἶον ἄρτος, ἔλαιον, ὕδωρ, κτλ. — 2) ὅστις ἐγένετο ἄγιος. — 3) ἄγιος, «ἀγασμένη ψυχὴ». — «εἶναι μιὰ ἀγασμένη ψυχὴ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος».
- Ἀγιάτρευτος**· ὁ μὴ ἰατρευόμενος ἢ ἰατρευθεὶς· «γύρισε ἀγιάτρευτος». — 2) ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἰατρευθῆ· «ἡ ἀσθένεια αὐτὴ εἶναι ἀγιάτρευτη».
- Ἀγρῶσῆν**· πρόσθεσι εἰς τὸ λεξ. Σκαρλ. ἡ λέξις ἀγρῶσῆν δίδεται ὡς τίτλος τοῖς ἱερεῦσιν ἀπὸ τοῦ κοινοῦς.
- Ἀγκοῦσα**· στενοχωρία προερχομένη ἀπὸ ὄγκωσιν τοῦ στομάχου ἢ ἀπὸ ἀσθένειαν· «ἔχω, ἔχει ἀγκοῦσα», κτλ. Φαίνεται ὅτι ἐσηματίζεται ἢ λέξις αὐτὴ παρὰ τὸ ὄγκωσις.
- Ἀγκουσεῖω**· στενοχωρῶ τινά· «μὴ μ' ἀγκουσεύης», κτλ. Παθηματ. ἀγκουσεύομαι = αἰσθάνομαι ἢ πάσχω ἀγκοῦσα· «κάτι ἀγκουσεύσαι». — «μὴ ἀγκουσεύσαι», κτλ.
- Ἀγλύκατος**· ἀπαντᾷ ἢ λέξις αὐτὴ ὡς κατὰρα σημαίνουσα τὸν μὴ γλυκανθέντα, τὸν ὅστις δὲν ἐγλυκάνθη, ἢ τοῦ ὁποίου εἶθε νὰ μὴ γλυκάνθῃσι τὰ χεῖλη.
- Ἀγναντεύω**· παρατηρῶ, κυττάζω ἀγνάντια, ἀντικρὺ πρᾶγμα τι· «ἀγναντεύω ἀπ' ἐδῶ τὸ χωριό, τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο, τὸ χωράφι μου» κτλ.
- Ἀγνάντευμα**· τὸ ἀγναντεύειν, τὸ παρατηρεῖν τι μακρόθεν καὶ ἀντικρὺ.
- Ἀγναντιῶ**· ταῦτὸν τῷ ἀγναντεύω· «ἀγναντιῶ τὸ χωριό μου, ἀγνάντισα», κτλ.
- Ἀγοράζομαι**· ῥῆμ. μεσ. διάμεσον, παρέχω ἑαυτὸν ἀγοράζεσθαι· «δὲν ἀγοράζεται» = δὲν δωροδοκεῖται, δὲν δίδει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ν' ἀγοράζεται. «ἀγοράστηκε» = ἐδωροδοκῆθη.
- Ἀγουροφάης**· ὁ τρώγων ἄωρα, «ὁ ἀγουροφάης κερδίζει» (παροιμ.).
- Ἀγουροφίλημα**· τὸ ἄωρον φίλημα, ἢ τὸ ἀπὸ ἄγουρον (= νέον) φίλημα· ἀπαντᾷ δὲ εἰς δημῶδη ἄσματα.
- «Μῆνα ἀγουροφίλημα ἐδέχτηκες»;
- Ἀγριεῖω**· ῥῆμ. ἀμετάβ. εἶμαι ἢ γίνομαι ἄγριος· «μὴ φωνάζης, διότι ἀγριεῖται τὸ μουλάρι, τὸ βῶδι», κτλ. «ἀγριεῖουν τὰ βουνὰ ἀπὸ τὸ χιόνι». — 2) μεταβ. κάμνω τινὰ νὰ ἀγριεῖσῃ. «ἀγρίεψα τὸ μουλάρι κ' ἐφυγε».
- Ἀγρικο**· ἐπὶ φορέματος, φόρεμα ἄγρικο, σκληρόν, ἄγριον.

- Ἀγριόβοϊδο**· ἄγριος βοῦς.
- Ἀγριοκαστανιά**· ἄγρια καστανέα.
- Ἀγριοκάστανο**· ἄγριον κάστανον, κάστανον ἄγριας καστανέας.
- Ἀγριομάτης**· ὁ ἔχων ἄγρια ὀμμάτια.
- Ἀγριομάρολο**· ἄγριον μαρούλιον.
- Ἀγριομούτσουρος**· ὁ ἔχων μούτσουρον (= πρόσωπον) ἄγριον.
- Ἀγριοπρόσωπος**· ὁ ἔχων ἄγριον πρόσωπον ἄνθρωπος.
- Ἀγριοστάφυλο**· ἄγριον σταφύλιον.
- Ἀγριότοπος**· ἄγριος τόπος.
- Ἀγριότραγος**· ἄγριος τράγος.
- Ἀγριόχρηνα**· ἄγρια χήνα.
- Ἀγριῶνω**· ποιῶ τινά νὰ ἐξαγριωθῆ· ἴδ. ἀγριεῖω. Τὸ δὲ μέσον ἀγριόνομαι = ἀγριῶνω ἑμαυτόν· ἀρχ. ἀγριουμαι, ἐξαγριουμαι.
- Ἀγριῶμα**· ἐξαγριώσις· «μ' ἔκαμε ἕνα ἀγριῶμα τρομερό».
- Ἀγριωμένος**· ἐξαγριωμένος, ἐξαγριώσας ἑαυτόν· «στέκεται, κάθεται ἀγριωμένος».
- Ἀγρικοῦ**· κατανοῶ.
- Ἀγρυνιά**· ἀύπνια. — 2) ἡ παννύχιος, ἱεροτελεστία.
- Ἀγρυνος**· ἀύπνος.
- Ἀγύριστος**· ὁ μὴ γυρισμένος· «σπίτι ἀγύριστο» = τὸ μὴ γυρισμένον τὴν στέγην ἀπὸ τοῦς μαστόρους· «ἄφησες τὸ σακκὶ ἀγύριστον». — 2) ὁ μὴ γυρίζων, «ἔχει κεφάλι ἀγύριστο» = ὅπερ δὲν γυρίζει, ἐστὶν ἀμετάπειστος. — 3) τὸ ἀγύριστο = ὁ ἄδης ἢ ὁ κρημνός· «ποῦ πῆγε ἢ μητέρα; πῆγε 'ς τ' ἀγύριστο» = ἐκεῖ ποῦ δὲν γυρίζουν.
- Ἀγυριστά**· «πῆγε 'ς τὴν ἀγυρ[ι]στιά» = ἐκεῖ ποῦ δὲν γυρίζουν.
- Ἀγωιάζω**· δίδω με ἀγώγιον τὸ ζῶόν μου· «ἀγωιάζω τ' ἄλογο μου, τὸ ἀγώγιασα 20 γρόσια». Ἀγωιάζομαι δὲ εἶναι παθητ. καὶ λέγεται ἐπὶ τῶν ζῶων τῶν διδομένων ἢ λαμβανομένων με ἀγώγιον. «Τὰ ἄλογα ἀγωιάστηκαν ἀπὸ τὸν δεινα». Ἀλλὰ τὸ ἐνεργ. ἀγωιάζω λέγεται οὐ μόνον περὶ τοῦ δίδοντος τὸ ζῶον αὐτοῦ με ἀγώγιον, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ λαμβάνοντος αὐτὸ με ἀγώγιον.
- Ἀδά**· μόριον διστακτικόν = τάχα. — 2) ποτὲ μὲν, ποτὲ δέ· «ἀδὰ δῶ νὰ πέση, ἀδὰ κ'εἶ νὰ πέση, τούρχειται ἀπ' τὴ μέθη».
- Ἀδάνειστος**· ὁ μὴ δανεισμένος· «ἔχει τὰ χρήματά του ἀδάνειστα».
- Ἀδαρτος**· ὁ μὴ δαρεὶς· «ἄδαρτος κλαίει»· ταῦτὸν τῷ ἀβάρετος (ὅπερ ἴδε).

- 'Αδεια· πρόσθετος εἰς τὸ Λεξ. τοῦ Σκαρλ. ὅτι σημαίνει προσέτι καὶ τὸ εὐκαιρία· «δὲν ἔχω ἀδεια» = δὲν εὐκαιρῶ, ὅπερ καὶ δὲν ἀδειάζω λέγεται. Τὸ δὲ «μὲ τὴν ἀδειά σας» = μὲ συγχωρεῖτε, μ' ἐπιτρέπετε.
- 'Αδείπνητος· ὁ μὴ δειπνήσας· «ἐπλάγιασα ἀδείπνητος».
- 'Αδειπτος· ἀδείπνητος.
- 'Αδερφοπιός = θέσει ἀδελφός. Οἱ ἀδερφοπιοὶ εἶναι φίλοι τοῦ γαμβροῦ παραστέκοντες ἐκατέρωθεν τῶν νυμφίων ἐν καιρῷ τοῦ στεφανώματος καὶ δι' ὄλου τοῦ γάμου συνοδεύοντες τὸν γαμβρόν. Οὗτοι εἶναι οἱ παρ' ἀρχαίοις καλούμενοι παράνυμοι. Παρ' ἡμῶν ἔτι καλοῦνται ἐπὶ τὸ σλαβικώτερον μπράτμοι.
- 'Αδερφίτσα· ἐπὶ τὸ ὑποκοριστικώτερον.
- 'Αδερφομοῖρι· λέγεται τὸ ἐκ κληρονομικοῦ δικαίωματος ἀπὸ ἀδελφοῦ μερίδιον· «ὁ δεῖνα ἔχει νὰ πάρη ἀδερφομοῖρι». Ἀνάλογοι ἄλλαι λέξεις εἶναι, ἀντρομοῖρι, γυναιχομοῖρι.
- 'Αδερφοῦλα· ἐπὶ τὸ ὑποκοριστ. ἀδελφή.
- 'Αδερφοῦλης· ἐπὶ τὸ ὑποκοριστ. ἀδελφός.
- 'Αδερφοῦτσικος· ἐπιθ. φιλικός ὡς ἀδελφός· ἀπαντᾷ ἐν τοῖς δημῶδαισι ἄσμοσι.—2) ἐπὶ τὸ ὑποκοριστικώτερον ὡς οὐσιαστικόν = ἀδελφός.
- 'Αδερφοῦτσικα· ἐπιθ. ἀδελφικῶς, ἀδελφῶν τρόπον, οἰκειότατα.
- 'Αδιάβατος· ὅπερ λέγεται καὶ ἀδιάβαστος, ὁ μὴ διαπερνόμενος, ἀδιαπέραστος μετὰ παθητ. σημασ. «ἡμέρα ἀδιάβατη» = ἡτις δὲν παρέρχεται εὐκόλως, ἐπομ. μεγάλη· «ὁ καιρὸς ἀδιάβατος». — «ζωὴ ἀδιάβαστη». — 2) ὁ μὴ διαβασμένος παρὰ τὸ διαβά- ζειν = (ἀναγινώσκειν). «τὸ σιτάρι εἶναι ἀδιάβαστο ἀπ' τὸν παπᾶ». — 3) ἐπειδὴ τὸ διαβάσειν σημ. καὶ πλύνειν τι μὲ ψυχρὸν καὶ καθαρὸν ὕδωρ, ὅπερ ἀλλαχοῦ ξεβγάζω λέγουσι, τὸ ἀδιάβαστος σημ. ὁ μὴ πλυθεὶς διὰ καθαρῶ καὶ ψυχροῦ ὕδατος· «τὰ ὑποκάμισα τὰ ἔχω ἀκόμη ἀδιάβαστα» = ἦτοι μετὰ τὴν διὰ θερμοῦ ὕδατος πλύσιν αὐτῶν δὲν διεπέρασα αὐτὰ καὶ διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ἦτοι δὲν τὰ ἐκαθαρόπλυνα.
- 'Αδιάλεκτος· ὁ μὴ διαλεγμένος· «μῆλα ἀδιάλεκτα» = οὐχὶ διαλεκτά, οὐχὶ ἐκλεκτά.
- 'Αδιάλυτος· ἀπαντᾷ ἐν τῇ δημῶδει γλώσσει ἐπὶ τῆς σημ. ἀνερμήνευτος, ἀνεξήγητος, ἄλυτος καὶ μάλιστα ἐπὶ ὄνειρων· «ὄνειρο ἀδιάλυτο».
- 'Αδιάνομος· ὁ βαθέως κοιμώμενος καὶ μὴ

ἐννοῶν τινὰ ἐρχόμενον, ἢ ὁ ἀμέριμος, «κοιμάται ἀδιάνομος». Παρὰ τὸ ἀδιάνομος = ἀστόχαστος.

- 'Αδιαφόρετος· ἀπαντᾷ ὡς κατάρα = ἀνηπρόκοπος, ἀπρόκοπος, ἀπρόκοπτος.
- 'Αδικοκραίνω· κρίνω, κατακρίνω τινὰ ἀδίκως.
- 'Αδούλης καὶ τὸ θηλ. ἀδούλισσα· λέγεται οὕτω ὁ ὀκνηρός, ὁ μὴ δουλεύων, ὁ μὴ ἐργαζόμενος.
- 'Αδραγμα· νόσος τις τοῦ σίτου ἐν τῷ ἀγρῷ ἔτι ὄντος, συμβαίνουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ βροχὴν, ἣν παρακολουθεῖ μέγας καύσων τοῦ ἡλίου· παρὰ τὸ
- 'Αδράζω· «ὁ ἥλιος ἀδράζει τὰ γεννήματα». Φαίνεται ὅτι ἐγένετο παρὰ τὸ δρᾶσσω-τω.
- 'Αέρας· πρόσθετος εἰς τὸ Λεξ. Σκαρλ. τὰ: «ἀέρα κοπανίζει» (παροιμ.), περὶ τῶν ἐπιχειρῶντων ἀδυνάτοις πράγμασιν· «λόγια ἔς τὸν ἀέρα», μάταια καὶ ἀνόητα. — 2) πορδή, φῦσα· «βγάζει ἀέρα» = κλάνει.
- 'Αερισμένος· ἀνεμισμένος, ἐκτεθειμένος εἰς τὸν ἀέρα· «τὸ σιτάρι εἶναι ἀερισμένο», ὥστε δὲν ἔχει ἀκαθαρσίαν, κονιορτόν.
- 'Αζάρωτος· ἐπιθ. ὁ μὴ ἐζαρωμένος· «εἶναι ἀζάρωτος ἔς τὸ πρόσωπό του ἀκόμα».
- 'Αζάτη· ἐλευθερία (Ἡσύχ.) «ἀπόλυσε τὸ βῆδι ἀζάτη». Φαίνεται δὲ μᾶλλον νὰ ἦναι τουρκικὴ ἢ λέξις, καίτοι ἀπαντᾷ εἰς τὸν Ἡσύχιον (ἰδ. Πρόλογ. Σκαρλ. εἰς Λεξ. Ἑλλ. ἐκδ. β').
- 'Αζεμάτιστος· ἐπιθ. ὁ μὴ ζεματισμένος· «Ὁταν ἡ ὄρνιθα ἦναι ἀζεμάτιστη, δὲν μαδίζεται».
- 'Αζευτος· ἐπιθ. ὁ μὴ ἐζευγμένος· «ἄζευτο βῆδι» = τὸ μήπω τεθειμένον εἰς ζυγὸν τοῦ ἀρότρου. Παρὰ τὸ ἑλλ. ἄζευκτος.
- 'Αζήμιωτος· ἐπιθ. ὁ μὴ ζημιωμένος «ἐβγήκαν ἀζήμιωτοι». — «εἰς τὸ ἐμπόριόν του πάντοτε ἔμεινε ἀζήμιωτος».
- 'Αζούπητος· ἐπιθ. ἀθλιβής. «σταφύλια ἀζούπητα».
- 'Αηδής· ἐπιθ. ἄνοστος, σικχαμερός, δυσάρεστος.
- 'Αηδία· ἀνοστιά, σικχασία, δυσάρεσκεια.
- 'Αηδιάζω· ῥημ. οὐδετ. αἰσθάνομαι ἀηδία, ἀποστροφὴν, δυσάρεσκίαν, σικχαίνομαι. — 2) μεταβατ. ἀποστρέφομαι· «ἀηδιάσα τὸ κρέας» — «ἀηδιάσα τὸν δεῖνα, ὥστε δὲν ἤμπορῶ νὰ τὸν ἴδω».
- 'Αηκουστος· ἰδ. λ. ἀνήκουστος.
- 'Αθάνατα· ἐπιθ. καλῶς, ἐξαίρετα, θεῖα ὡς: «περνοῦμε ἀθάνατα». — «ζῶ ἀθάνατα» = ὅπως ζῶσιν οἱ ἀθάνατοι θεοί.

- 'Αθάρρετος· ἐπιθ. ὅστις δὲν ἔχει θάρρος· «εἶναι ἀθάρρετος ἀκόμα».
- 'Αθέλητα· ἐπιθ. ἀκουσίως· «ἀθέλητα τὸν ἐχτύπησα» = ἀκουσίως, χωρὶς νὰ θέλω τὸν ἐκτύπησα.
- 'Αθεμέλιωτος· ὁ μὴ θεμελιωμένος· «σπίτ' ἀθεμέλιωτο, τοίχος, κτλ.» ἀντίθετον τούτου εἶναι τὸ θεμελιωμένος· «πύργος θεμελιωμένος» (Δημ. ἄσμα).
- 'Αθεος· ἐπιθ. ὁ μὴ πιστεύων, ὁ μὴ παραδεχόμενος ὑπαρξίν Θεοῦ.
- 'Αθεράπευτος· ἐπιθ. ὁ ἀνίατος, ἀγιάτρευτος· «ἀσθένεια, πληγὴ ἀθεράπευτος».
- 'Αθέριστος· ἐπιθ. ὁ μὴ θερισμένος· «τὰ χωράφια εἶναι ἀθέριστα».
- 'Αθελύκωτος· ἐπιθ. ὁ μὴ θηλυκωμένος· «ἔχεις τὸ φόρεμά σου ἀθελύκωτο» (ἰδ. τὴν λέξ. θηλυκῶν).
- 'Αθλιος· ἐπιθ. ποταπός, ἀχρεῖος· «εἶναι ἀθλιος καὶ διαστραμμένος».
- 'Αθλιότης· ποταπότης, ἀχρεϊότης· «ὦ τί ἀθλιότης καὶ κακορριζικιά εἰς ἐκεῖνο τὸ χωριό!»
- 'Αθύμωτος· ἐπιθ. ὅστις δὲν εἶναι θυμωμένος, ἢ δὲν ἐθυμώθη.
- 'Αθυσιάστος· ἢ μὴ θυσιασθεὶς.
- 'Αθωότης· ἀκακία, ἀπλότης· «μὲ ἀθωότητα μεγάλην ὀμιλεῖ».
- 'Αθωωμένος· μετοχ. ὁ ἀθωωθείς.
- Αἰδεσιμότης· τίτλος διδόμενος τοῖς ἱερεῦσι· παρὰ δὲ τοῖς κοινοῖς λέγεται ἀγιοσύνη.
- Αἶμα· πρόσθετος εἰς τὸ Λεξ. Σκαρλ. «τὸ αἶμα νερὸ δὲν γίνεται», σημαίνον, ὅτι ἡ ἀγάπη τῶν συγγενῶν καὶ ψυχρανομένη ἐνίοτε διὰ τινὰ περιστατικὰ καὶ τινὰς αἰτίας, δὲν σθέννυται ὅμως παντάπασιν· ἰδ. καὶ δεισιδαιμον. λέξ. αἶμα, Πρὸς τούτοις δὲ «εἶναι κόκκινος ὅσον τὸ αἶμα» καὶ «εἶναι κόκκινος αἶμα» = αὐτόχρομα αἶμα.
- Αἱμάτωμα· αἱμάτωσις.
- Αἱμορραγία· ὀρμητικὴ ῥύσις αἵματος· «αἱμορραγία τῆς μύτης».
- Αἱμορροῖδες· φλέβες διὰ τῶν ὁποίων τρέχει κατὰ καιροὺς αἶμα (κοινῶς ζωγαδικά).
- Αἶντε καὶ αἶτε· ἄγε καὶ ἄγετε. Ἄλλοι νομίζουσιν αὐτὰς τουρκικὰς.
- Αἶρα· ζιζάνιον φυτρῶνον μετὰ τοῦ σίτου.
- Αἶτερι ἢ αἶταιρι· ἑταῖρος, σύζυγος. Ἡ λέξις αὕτη φαίνεται ὅτι ἐσχημάτισται παρὰ τὸ ἑταῖρος· «ἔχασα τ' αἶτερι μου».
- «καλό, χρυσὸ αἶτερι μου, καὶ θά σ' ἐρωτήσω».
- (Δημ. ἄσμα).

- 'Ακα· ὄχι, παρὰ τὸ ἀρνητικὸν α· «πῆγες ἔς τὸ χορό; ἀκα».
- 'Ακαθαρσία ἢ μὴ καθαρῖότης, ἀπαστριά, λέρα· ἔχει μεγάλη ἀκαθαρσία ἔς τὰ φορέματά του, ἔς τὸ σπιτί του», κτλ.
- 'Ακάθαρτος· ἐπιθ. ὁ μὴ καθάριος, ἀπαστρος, λερωμένος».
- 'Ακαιρος· ἐπιθ. ὁ μὴ ἐν δέοντι γιγνόμενος· «ἀκαιρο ἀρνί, παιδί, κατσίκι», κτλ. = τὸ μὴ γεννόμενον εἰς τὸν καιρὸν του.
- 'Ακάμωτος· ἐπιθ. ὅστις δὲν εἶναι καμωμένος, ὡς «χωράφια ἀκάμωτα» = ἀγροὶ ἀνήροτοι.
- 'Ακαλλίωτος· ἐπιθ. ὁ μὴ καλλιγόμενος, «ἄλογο ἀκαλλίωτο», κτλ.
- 'Ακαπίστρωτος· ἐπιθ. ὁ μὴ καπιστρωμένος, «μουλᾶρι ἀκαπίστρωτο δὲν πιάνεται». — «τ' ἀπόλυσεν ἔξω ἀκαπίστρωτο». — 2) μεταφ. ἀχαλίνωτος, ἄσωτος, ἐκδοτος εἰς τὰς ἡδονάς, οἰονεὶ ἀπολελυμένος ὡς τὸ ἀπολελυμένον ζῶον.
- 'Ακαρδος· ἐπιθ. ὁ μὴ ἔχων καρδίαν (= γενναϊότητα, ἀνδρεία), ἀνανδρος· «εἶναι ἀκαρδος ἄνθρωπος». — 2) ἀδύνατος.
- 'Ακαρτέρητος· ἐπιθ. ὁ μὴ καρτερῶν, ὑποφέρων, ἀνυπόμονος.
- 'Ακέντητος· ἐπιθ. ὁ μὴ κεντημένος διὰ μετάξης ἢ ἄλλης τινὸς κλωστής, «ἀκέντητο ποκάμισο, φλοκάτα, μαντίλι», κτλ.
- 'Ακέραστος· ἐπιθ. ὁ μὴ κερασμένος μὲ κρασί, μὲ χρήματα, κτλ. «ἡ νύφη εἶναι ἀκέραστη», κτλ.
- 'Ακέρδετος· ἐπιθ. ὁ μὴ κερδαινόμενος. Ἀπαντᾷ καὶ ὡς κατάρα· «μῶρ' ἀκέρδετο».
- 'Ακέρωτος· ἐπιθ. ὁ μὴ κηρωμένος, ἠλειμμένος μὲ κηρίον· «τὸ ῥάμμα βάνει ἀκέρωτο».
- 'Ακίνητος· ἐπιθ. ὁ μὴ κινήσας· «ἐκίνησε ὁ ταξειδιώτης ἢ ἀκόμη»; «ὄχι, εἶναι ἀκίνητητος ἀκόμα». — «μύλος ἀκίνητος» — «ἀγέλη ἀκίνητη» — «ψῆξι ἀκίνητο». — 2) Τὰ κτήματα, οἰκίαι, ἀγροί, ἄμπελοι, κτλ. «κίνητὰ καὶ ἀκίνητα» καὶ «ἀκίνητος περιουσία» = ἢ μὴ κινουμένη, τὰ μὴ κινούμενα πράγματα. — 3) Νερὰ ἀκίνητα, ἄτινα καὶ στεκάμενα ἢ στεκούμενα λέγονται, εἶναι ὅσα δὲν τρέχουσι, λιμνάζοντα ὕδατα.
- 'Ακλάδευτος· ἐπιθ. ὁ μὴ κλαδευθείς· «ἀμπέλι ἀκλάδευτο» — δένδρα ἀκλάδευτα» — «πυρογλιά ἀκλάδευτη».
- 'Ακλαυτος· ἐπιθ. ὁ μὴ κλαυθείς· «πῆγες ἀκλαυτος» — τὸν ἔθαψαν ἀκλαυτον».
- 'Ακλείδωτος· ἐπιθ. ὁ μὴ κλειδωμένος· «κλειδονιὰ ἀκλείδωτη». — «σεντούκι ἀκλείδωτο»,

'Ακλειστος· ὁ μὴ κεκλεισμένος· «σπίτι ἀκλειστο» = ἀνοικτόν· «θύρα ἀκλειστη = ἀνοικτή».

'Ακλεφτος «ὁ μὴ κεκλεμμένος· ἀκλεφτο σπίτι = ὅπερ δὲν ἐκλέφθη»· «αὐτὸς δὲν ἄφησε κανέν' ἀμπέλι ἀκλεφτο, καμμιά μηλητὰ ἀκλεφτη».

'Ακληρος· ὁ μὴ ἔχων κληρονόμους, ἐπομέν. ἄτεχνος.

'Ακλήσιαστος· ὁ μὴ πηγαίνων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀντὶ ἀνεκκλησίαστος.

'Ακοίμητος· ὁ μὴ ἀποκοιμημένος, ἢ ὁ μὴ ἀποκοιμώμενος.

'Ακοινώνητος· ὁ μὴ κοινωνήσας τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

'Ακόλαστος· ἀναμάρτητος, ὁ μὴ ἄξιος τῆς κολάσεως.

'Ακούμπωτος· ὁ μὴ ἔχων κόμβους· «ἢ τριχιά εἶναι ἀκόμπωτη»· 2) ὁ μὴ θηλυκωμένος· «ἔχει τὸ γιλέκι του, τὸ φόρεμά του ἀκούμπωτο», κτλ.

'Ακοπα· ἐπίρ. ἀδιακόπως, ἀδιαλείπτως· «ἔρχεται ἀκοπα ἔς τὸ σπίτι μου».

'Ακόπριστος· ὁ μὴ κοπρισμένος· «ἔχω τὰ χωράφια μου ἀκόπριστα».

'Ακόσσιτος· ὁ μὴ κοσσιμένος, ὁ μὴ διὰ τοῦ ἐργαλείου κόσσος κομμένος· «ἀκόσσιτο χορτάρι».

'Ακοσκίνιστος· ὁ μὴ κοσκινισμένος· «ἀλεῦρι ἀκοσκίνιστο».

'Ακουβάλητος· ἀμετακόμιστος· «ὁ μὴ δυνάμενος νὰ κουβαληθῆ· «ἢ πέτρα αὐτὴ εἶναι ἀκουβάλητη».

'Ακούμιστος· ὅστις δὲν κουνιέται, δὲν κιεῖται, δὲν ταράσσεται ἀπὸ τὸν τόπον του· ἀτάραχος· 2) ὁ μὴ κουνισμένος, ναναρισμένος· «τὸ παιδί κοιμήθηκε ἀκούμιστο».

'Ακουμένομαι· ῥήμ. ἀποθετ. ἀκροάζομαι.

'Ακρέμιστος· ὁ μὴ κρημισμένος· «ἢ μηλητὰ ἔχει ἀκόμα πολλὰ μῆλα ἀκρέμιστα».

'Ακριβός· πρόσθετος εἰς τὰ τοῦ Α. Σκαρλάτου τὰ ἐξῆς. «Πούλα ἀκριβὰ καὶ ζύγιαζε δίκια» (παροιμ.)· «ἀκριβός (=φειδωλός) ἔς τὰ πίτερα καὶ φτηνός ἔς τ' ἀλεῦρι» (παροιμ.), περὶ τῶν φειδομένων τῶν μικρῶν καὶ ἀσωτευνόντων τὰ μεγάλα. Καὶ «ἀκριβός κελάρης εἶναι πάντα κελάρης» (παροιμ.). περὶ τῶν οἰκονόμων, οἵτινες ποτὲ δὲν στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων διὰ τῆς οἰκονομίας των· 2) σπάνιος· «κάτι ἀκριβός μᾶς γείνηκες» = δὲν μᾶς ἔρχεσαι συχνά· 3) ἀγαπητός· «τῶχω μονάχο κι' ἀκριβός».

'Ακριμάτιστος· ὁ μὴ κριματισμένος, ὁ ἀναμάρτητος.

'Ακυβέρνητος· ὁ μὴ κυβερνημένος· «σπίτι ἀκυβέρνητο» — 2) ὁ μὴ ἔχων τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.

'Ακύττατος· ἀπεριποίητος, παρημελημένος· «ἄρρωστος ἀκύττατος, βῆδι» κτλ.

'Αλάδωτος· ὁ μὴ λαδωμένος· «ἔχω τὸ τουφέκι ἀλάδωτο, τὴν κλειδωνιά», κτλ. — 2) ὁ ἀβάπτιστος, ἀμύρωτος· ἐντεῦθεν = ἄσπλαχνος· (ἴδ. καὶ τὴν λέξ. ἀβάφτιστος).

'Αλάθωτος· ὁ μὴ λαθωμένος, ὁ μὴ τετρωμένος.

'Αλαγάριστος· ὁ μὴ λαγαρισμένος, καθαρισμένος, θολός, ἀκατακάθιστος. Λέγεται δὲ περὶ ὑγρῶν καὶ μετᾶλλων. «ἀλαγάριστο κρασί, μᾶλαμμα, ἀσῆμι». κτλ.

'Αλάθευτα· ἐπίρ. χωρὶς λάθος, ἀσφαλῶς.

'Αλάθευτος· ὁ μὴ λαθευμένος· λαθασμένος, ἐσφαλμένος· «ὁ λογαριασμός εἶναι ἀλάθευτος». — 2) ὁ μὴ σφάλλων, ἀναμάρτητος, ἀλάθης.

'Αλάθωτος· ἀπαντᾷ ἐπὶ τῶν 2 σημασι., ἐφ' ὧν καὶ τὸ ἀλάθευτος.

'Αλάλητος· ὁ ἀλαλος «βωβός κι' ἀλάλητος». — 2) ἀλάλητο λέγεται ἐπὶ τῶν πετεινῶν, ἅτινα οὐπω ἤρξαντο νὰ λαλῶσιν. Μεταφ. δὲ λέγεται καὶ διὰ τὰ παιδιά, ἅτινα δὲν ἔφθασαν εἰς ἡλικίαν νὰ ἐνοῶσι καὶ νὰ κρίνωσιν. Προστίθεται δὲ ἐστ' ὅτε καὶ ἡ λέξις πουλί· «εἶναι ἀλάλητο ἀκόμα πουλί». Οὕτως ἀπαντᾷ ἐν τῷ δημῶδι ἐσματοι.

« Ἦμουν ἀλάλητο πουλί, δέκα χρονῶν ἀγόρι ».

'Αλαλόνω· = καθιστῶ τινὰ διὰ τῶν λόγων μου ἀλαλον, ἀποστομόνω.

'Αλανάριστος· ὁ μὴ λαναρισμένος· «μαλλὶ ἀλανάριστο».

'Αλαφρός· ἐλαφρός.

'Αλέθω· πρόσθετος τὴν φράσ. «ἀλέθει ὁ μύλος του» ἔχει ὀδόντας καὶ στόμαχον ὑγιῆ.

'Αλεπού· παρὰ τὸ ἀλωπὼ (ἀπαντῶν ἐν Ἡσυχίῳ) τροπῇ τοῦ ω εἰς ου. Μεταφορικῶς ἀλεπού καὶ ἀλεπού ὀνομάζεται ὁ πονηρὸς καὶ πανοῦργος ἄνθρωπος· Ἀπαντῶσι δὲ καὶ αἱ ἐξῆς παροιμίαι· «Ἡ πονηρὴ ἢ ἀλεπού πίνεται κι' ἀπ' τὰ τέσσερα», σημαίνουσα, ὅτι οἱ πονηροὶ δυστυχοῦσι περισσότερον τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων. «Ἡ ἀλπού περιμένοντα νὰ πέσουν τοῦ κριαριοῦ τ' ἀρχίδα ἐψόφησ' ἀπ' τὴν πείνα», σημαίνουσα, ὅτι οἱ περιμένοντες ἀνεπίτευκτα

ἀγαθὰ δικαίως δυστυχοῦσιν. «Ἡ ἀλπού εἶχ' ἀργατιά, κι' αὐτὴ τσακνολογοῦσε», σημαίνουσα, ὅτι οἱ πανοῦργοι τοὺς μὲν ἄλλους βάλλουσιν εἰς τὰς βαρεῖας ἐργασίας, αὐτοὶ δὲ ἀναλαμβάνουσι τὰς εὐκόλους.

'Αλεστικό· οὐς. ὁ μισθὸς τοῦ μυλωνᾶ διὰ τὸ ἄλεσμα· ἀπαντᾷ καὶ παροιμίαι τις. «Μπᾶτε σκύλ' ἀλέστε κι' ἀλεστικά μὴ δόστε» λεγομένη περὶ τῶν προκειμένων παντὶ τῷ τυχόντι πρὸς διαρπαγὴν.

'Αλετράς· ἀροτροποιός.

'Αλετρά· τὸ αὐλάκι, ὅπερ κάμνει τὸ ἄροτρον.

'Αλικός· ὁ βαθὺς κόκκινος· ἄν τῆς ρόδιᾶς τὰ ἄνθη.

'Αλισθα· = σταχτόνερον, νερόν μεμιγμένον με στάκτην, δι' οὗ πλύνουσι τὰ φορέματα.

'Αλλαγμένος· ὁ ἀλλάξας τὰ ἐνδύματά του· «εἶμαι ἀλλαγμένος» — 2) ὁ ἀλλάχθεις με ἄλλον — 3) πρᾶγμα ἀντηλλαγμένον με ἄλλο πρᾶγμα· «καρυδία ἀλλαγμένα με σιτᾶρι».

'Αλαξοφοραζῶ· ἀλλάσσω φορέματα.

'Αλλοτες· ἐπίρ. ἄλλοτε, ἄλλην φοράν.

'Αλλοτινός· παρὰ τὸ ἄλλοτες· ὁ εἰς ἄλλην ἐποχὴν, καιρὸν ἀνήκων.

'Αλλοῦθε· ἀλλάχθην· ἀπαντᾷ καὶ μετὰ τῆς ἀπὸ προθέσεως· ἀπ' ἀλλοῦθε.

'Αλνάδερφος· ὁ ἐξ ἄλλης μητρὸς ἢ ἐξ ἄλλου πατρὸς ἀδελφός, ἑτεροθαλής.

'Αλογάριστος· πρόσθετος εἰς τὰ τοῦ λεζικογρ. Σκαρλ. ὅτι σημ. 1) ὅστις δὲν ἐλογαρίσθη· «εἶναι ἀλογάριστος ἀκόμη με τὸν δεῖνα»· 2) ἀναριθμητος, ἀμέτρητος· «χρήματα ἀλογάριστα»· «βιὸ ἀλογάριστο»· 3) ἐπὶ πραγμάτων = ὅπερ δὲν ἐμβαίνει εἰς τὸν λογαριασμόν· «πᾶρε καὶ τοῦτο ἀλογάριστο»· «τοῦτο σοῦ δίνω ἀλογάριστο».

'Αλογήσος· ἀνήκων εἰς ἄλογον· «ἀλογήσιο πέταλο», κτλ.

'Αλογότριχα· τρίχα ἀλόγου καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν οὐρὰν αὐτοῦ.

'Αλογεῖω· φαρμακεύω, πικραίνω, λυπῶ τινὰ ὑπερβολικᾶ· διότι ἀλόχι = φαρμάκι.

'Αλυτῶ· γαυγίζω. Γίνεται παρὰ τὸ ἀρχ. ἰλακτῶ ἀλλ' ὅμως ἀπαντᾷ παρ' Ἡσυχίῳ ἀλυκτεῖ, ἰλακτεῖ Κρήτες.

'Αλύχτημα καὶ ἀλύχτισμα· οὐς. γαύγισμα, ἰλακή.

'Αλυσιδῶν· δένω τινὰ δι' ἀλύσεως.

'Αλώνιστος· ὁ μὴ ἀλωνισμένος.

'Αλπήσιος· ἀλωπέκειος· «ἀλπήσιο τομάρι».

'Αλπουφουλή· φωλεὰ ἀλώπεκος.

'Αλώγουνα· γούνα ἀπὸ δέρμα ἀλώπεκος.

'Αμά· σύνδ. ἀλλά· γίνεται καὶ ἀποκοπή, «ἀμ' τοῦτο τί θὰ εἴπῃ»· «ἀμ' δὲν κάνεις καλά».

'Αμαγάριστος· ὁ μὴ μαγαρισμένος, ὁ μὴ μεμασμένος με κόπρον, ἄγεστος· «γιαῖ ἰδέ, μὴ μαγαρίστηκε τὸ παιδί· ὄχι εἶναι ἀμαγάριστο»· καὶ ἐν γένει καθαρός.

'Αμάδα· ὁ στρογγύλος λίθος ὁ ριπτόμενος ὀρίζοντως εἰς τι σημείον, ὅπερ καλοῦσι κοινῶς μοῦσσοι.

'Αμάλωτος· ὁ μὴ μαλωμένος, ὁ μὴ ἐπιπληχθεῖς· 2) ἐνεργητ. ὁ μὴ μαλώσας με τινὰ, φίλος· «εἴμαστε ἀμάλωτοι» = δὲν ἐμαλώσαμεν, εἴμεθα φίλοι.

'Αμαράγκιστος· ὁ μὴ μαραγκισμένος. «Τ' ἀραβοσίτι εἶναι ἀμαράγκιστο».

'Αμαρκάλιστος = ἀνόχευτος, ἀβάτευτος· κυριολεκτεῖται ἐπὶ προβατιῶν.

'Αμάχη· ἔχθρα· «ἔχω μεγάλη ἀμάχη μ' ἐκείνον». Γίνεται παρὰ τὸ μάχη, ὡς βδέλλα ἀβδέλλα.

'Αμαγεῖω· ῥήμ. μεταβ. ἐχθρεύω τινὰς, κάμνω τινὰς ἀλλήλους ἐχθρούς.

'Αμέρωτος· ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἡμερωθῆ, νὰ πραῦνηθῆ, «τὸ παιδί εἶναι ἀμέρωτο» = δὲν ἡμερώνει, δὲν παύει κλαῖον.

'Αμετάλαβος· ὁ μὴ μεταλαβὼν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ὁ ἀκοινώνητος.

'Αμετάροτος· ἐπίθ. ὁ μὴ μετανοήσας.

'Αμμή· σύνδ. ἀλλά· «τᾶλλα καλά, ἀμμή τοῦτο;» — ἴδ. καὶ τὸ πρόσθεν ἀμά.

'Αμούδιαστος· ὁ μὴ μουδιασμένος· «δόντια ἀμούδιαστα, πόδια», κτλ.

'Αμουρμούριστος· ἐπίθ. ὁ μὴ μουρμουρίζων.

'Αμουρος· ἐπίθ. ἄφαντος, φρουδος.

'Αμούσκευτος· ὁ μὴ μουσκευμένος, βεβρεγμένος.

'Αμουστάριστος· ἀμούστακος, ἀγένειος.

'Αμούχλιστος· ὁ μὴ μουχλισμένος, εὐρωτιῶν.

'Αμπελογράφο· ἀμπέλι καὶ χωράφι. — 2) χωράφι, ὅπερ πρότερον ἦτο ἀμπέλι.

'Αμποδεμένος καὶ μμποδεμένος· ὁ διὰ μαγειας καταδεδεμένος νεόγαμβρος, ὁ ὀρχοπεδημένος· «λύκος ἀμποδεμένος» λέγεται ὁ μεμαγευμένος, ἵνα μὴ φάγη τὰ πρόβατα.

'Αμπαλί· παρὰ τὸ ἀρχ. ἐμβάλιον, ὅπερ παρὰ τὸ ἐμβολος ἢ ἐμβολον = σφήνα (σφήν). Σημαίνει δὲ τὸ ἐγκεντριζόμενον κλωνάριον. — 2) τὸ κλωνάρικι, ὅπερ ἐμβάλουσι εἰς τὸ ἐγκεντριζόμενον δένδρον = ἐμβλημα, ἐμβολὰς, ὀφθαλμός, καὶ ῥήμα

- 'Αμπολάζω' (κυρ. μὲν δένδρα καὶ μετωνυμ. ἄνθρωπον) ῥῆμ. μεταβ. = ἐγκεντρίζω, ἐνοφθαλμίζω, ἐξ οὗ οὐσιαστ.
- 'Αμπόλασμα' (κυρ. μὲν δένδρου καὶ μεταφ. καὶ ἀνθρώπου), οὐσ. ἐγκέντρισις, ἐνοφθαλμίσμος. «τὸ ἀμπόλασμα θέλει καλὸν καιρὸν».
- 'Αμπουρῶ' ῥῆμ. μεταβ. κτυπῶ διὰ τῶν κεράτων τινά, κερατίζω. Κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν κερασφόρων ζώων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων κτυπούντων τινὰς διὰ τῆς κεφαλῆς.
- 'Αμπρος' ἀτμός, ἀναθυμίασις, ἐξ οὗ
- 'Αμπουριάζω' ἀτρίζω· «ἀμπουριάζουν τὰ ποκάμισα», κτλ.
- 'Αμπωγμια' ἄπωσις.
- 'Αμπώχρω' σπρώχνω, ὠθῶ τινά.
- 'Αμύριστος' ὁ μὴ μυρίζων· «ἀμύριστο βούτυρο, τυρί, κτλ.
- 'Αναβάνω' ὀμιλῶ· «σένα ἀναβάνωμε κ' ἐμεῖς» λέγουσι περὶ τοῦ παρουσιαζομένου καθ' ἣν στιγμὴν ὀμιλοῦσι περὶ αὐτοῦ.
- 'Απαντᾷ καὶ παροιμία· «ἀνάβανες τὸ φίλο, τοίμασε καὶ τὸ ξύλο» λεγομένη περὶ τῶν παρουσιαζομένων καθ' ἣν στιγμὴν ἐπὶ κακῶ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα αὐτῶν. 'Ανάλογος ταύτη εἶναι «ς' τῆ φωνῆ κι' ὁ γάϊδαρος».
- 'Αναβάλιος' ὁ μὴ ἀναβαλλόμενος, ὀμιλοῦμενος, ὁ περὶ οὗ δὲν ὀμιλοῦσι. «'Ο ἀνάβαλος» (ὑπεν. δαίμων), οὗ δὲν ἀναβάνουσι τὸ ὄνομα κατὰ δεισιδαιμονίαν. — 2) ὁ γνωστός μὲν, ἀλλὰ μὴ ἀναφερόμενος ἐπὶ τὸ μυστικώτερον καὶ εὐσημότερον. «'Ηρθε 'ς τὸ σπίτι μας ὁ ἀνάβαλος ὁ Ζαγορήσιος».
- 'Αναβατίζω' ἀπαντᾷ μόνον ἐπὶ ζύμης καὶ ἄρτου—κάννω τὴν ζύμην νὰ αὐξήσῃ, νὰ φουσκώσῃ διὰ τῆς ζυμώσεως.
- 'Ανάβρυσή' ἀναπήδησις ὕδατος ἐκ τῆς γῆς, ἀναπίδυσις. 'Ονομάζουσι δὲ εἰς πολλὰ μέρη καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἔνθα ἀναβλύζει τὸ ὕδωρ.
- 'Αναγελῶ' περιγελῶ.
- 'Αναγεύω' ἐνοχλῶ τινά, βασανίζω· «ἀπόψε μ' ἀνάγκη» ὁ πόνος καὶ δὲ μ' ἄφκε νὰ κοιμηθῶ», Τὸ δὲ ἀναγεύομαι = εὐρίσκομαι εἰς ἀνάγκην, δυσκολίαν.
- 'Αναγνώθω καὶ ἀναγνώθω = ἀναγινώσκω.
- 'Αναγνώστης' κυρίως ὁ δι' ἀρχιερατικῆς χειροτονίας γινόμενος ἀναγνώστης ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅπως βοήθη τὸν ψάλτην καὶ ἱερέα.
- 'Αναγορεύω' κακολογῶ τινά.
- 'Αναγορεύω' οὐσ. κακολογία.

- 'Αναγορεύω' ὁ κακολόγος· καὶ θηλ. ἀναγορεύω
- 'Αναγούλια' τὸ ἀνακάτωμα τοῦ στομάχου πρὸς ἐξέρασμα, ἐξ οὗ
- 'Αναγουλιάζω' αἰσθάνομαι ἢ μοι ἔρχεται ἀναγούλια = ἀρχ. ἐμετιῶ, ναυτιῶ. — 2) μεταβ. ἀποστρέφομαι τι ἐξ ἀηδίας.
- 'Αναδεχτός' ὁ ἀναδεχθεὶς ὑπὸ τινος εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἢ εἰς τὸ περιζωμά του, ὁ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰσποιηθεὶς ἢ υἰοθετηθεὶς. 'Ο δὲ υἰοθετῶν διὰ τοῦ βαπτίσματος λέγεται *νονός*.
- 'Αναδεχτοῦρι' ὑποκοριστικὸν τοῦ ἀναδεχτός, καὶ θηλ. ἀναδεχτοῦρα.
- 'Αναδεύω' ἀνακατόνω· «ἀναδεύω τὸ προζύμι, τὴν πῆττα».
- 'Αναδεμῆ' ἀντὶ ἀναδομῆ· παρ' ἄλλοις λέγεται ἀνάδεμμα. Καλεῖται δὲ οὕτω τὸ ἀναδευθῆν ἄλευρον.
- 'Αναδόνω' φυτρώνω, βλαστάνω. — 2) νοτίζω. Λέγεται περὶ ἄρτου, ὅταν μὲν πολὺ κεκαλυμμένος θερμὸς ὢν· «ἀνάδωκε τὸ ψωμί».
- 'Αναβαίνω' πρὸς τοῖς ἄλλοις σημαίνει καὶ αὐξάνω, φουσκώνω διὰ τῆς ζυμώσεως (ἴδ. ἀναβατίζω). κυριολεκτεῖται περὶ τοῦ ἄρτου· τὸ τοιοῦτον ψωμί λέγεται ἀναβατὸ (ἴδ. λέξ. ἀναβατός).

«'Ανήβαινε προζύμι, κατήβαινε σκαφίδι, κοράσια τὸ ζυμόνουν μὲ μάννα, μὲ πατέρα».

- 'Ανακαληοῦμαι' κατηγορῶ καὶ καταρῶμαι. «ἀνακαληῆται 'ς τοὺς δρόμους γιὰ σένα». τοιαύτην σημασίαν τοῦ ἀνακαλεῖν εὐρίσκομεν σχεδὸν καὶ παρ' ἀρχαίοις.
- 'Ανακαράδες' τὰ μουσικὰ ὄργανα. Οὕτως ἀπαντᾷ εἰς δημῶδες ἄσμα:
- «μὲ τ' ἄργανα βραχνὰ βραχνά, μὲ τοὺς ἀνακαράδες»
- 'Ανακάτωμα' εἰς τὸν πληθυντ. ἀριθμὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις σημ. τὰς συγχύσεις, ἐμπερδεύματα. «μὰς ἔκαμε κάτι ἀνακατώματα μὲ τὸν δεῖνα, ὅπου δὲ γίνονται χειρότερα. — 2) ἐπανάστασις· «φέτος θὰ ἔχομε ἀνακατώματα».
- 'Ανακατωσιὰ' ἀνακάτωμα.
- 'Ανακάτωτος' ὁ μὴ ἀνακατωμένος. — 2) ὁ μὴ ἀναμιχθεὶς εἰς τινά ὑπόθεσιν.
- 'Ανακουνῶ καὶ ἀνακνῶ, ἀναταράσσω, ἀνακινῶ τι.
- 'Ανακουνηοῦμαι' = σείομαι ταράσσομαι «ἀνακνήστικε τὸ χωριὸ ἀπ' τὰ τουφέκια».
- 'Ανάκρατος' λέγεται οὕτω κατ' εὐφημισμὸν ὁ διάβολος.

- 'Αρακύνισμα' εἰς τινά μέρη τῆς Ἠπείρου ἀπαντᾷ μὲ τὴν σημ. τοῦ ὀπισωγύρισμα τῆς ἀρρωστίας, ξαναρρωστῆμα, ὑποτροπίαισις.
- 'Αρακύνω' ἀνατρέπω τι· «ἀνακύνω τὰς πέτρας». — 2) 'Ξαναρρωστῶ' πίπτω πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν.
- 'Αράλαιμα' ἐπάνω εἰς τὸν λαιμόν, οἶον: «μοῦ ἤλθε τὸ φαγεὶ ἀράλαιμα» — «μοῦ τὸ ἔβγαλες ἀράλαιμα τὸ φαγεῖ».
- 'Αραλάμπω' συνήθως ἀπρόσωπον· ἀναλάμπει = ἀστράπτει.
- 'Αράλεστος' ὁ μὴ ἀλεσμένος.
- 'Αραλήφω' κάννω τι ἄφρατον. Τοῦτο δὲ ἐγένετο παρὰ τὸν παθ. ἀόριστον τοῦ ἀραλαμβάνομαι, ἀρελήφθην. Ἀπαντᾷ δὲ εἰς τὰς φράσεις: «ὁ διάβολος τὸ ἀναλήφει, τὸ ἀνάληψε, ἀναλήφθηκε τὸ πράγμα ἀπ' ἐμπρός μου».
- 'Αράλυμα' ἀνάλυσις, διάλυσις· «τὸ βούτυρο θέλει ἀνάλυμα».
- 'Αράλυτος' ὁ μὴ ἀναλελυμένος, λυωμένος. «βούτυρο ἀνάλυτο». Ἀντὶ ἀνανάλυτον. Καὶ ὁ ἀράλυτος (ὡς κατάρα) = ὁ ἀδιάλυτος νεκρός.
- 'Αραλύω' διαλύω· «ἀναλύω τὸ βούτυρο, τὸ κερί», κτλ. — 2) ἀμεταβ. «ἀνάλυσε τὸ κερί». — «Θ' ἀναλύση τὸ βούτυρο». — «δὲν ἀνάλυσε ὁ πεθαμένος».
- 'Αράμερα' κατὰ μέρος· «τὸ ἔβαλα ἀράμερα».
- 'Αραμεράω' στέκομαι κατὰ μέρος, παραμερῶ, ἐκχωρῶ τῆς ὁδοῦ. — 2) θέτω τι κατὰ μέρος· «δὲν ἀραμερᾷς αὐτὴ τὴν πέτρα»;
- 'Αραμερίζω' θέτω τι κατὰ μέρος.
- 'Αράμα' λέγεται οὕτω ὁ οἶνος ὁ προσφερόμενος διὰ τὴν θείαν λειτουργίαν· γίνεταί παρὰ τὸ ἅγιον *νάμα*.
- 'Αραματερό' τὸ μικρὸν λαγῆνιον, εἰς ὃ βάλουσι τὸ ἀράμα. Ἀνάλογα τούτου εἶναι τὰ: *λαδερό, ἀλατερό*.
- 'Αράμπλα' Ἡ λέξις αὕτη ἀπαντᾷ ἐν Ἠπείρῳ παρὰ ταῖς γυναῖκι = ἀνάπαυλα.
- 'Αραπάψιμο' ὁ ἄρτος τῶν κολλύθων ὁ διδόμενος τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς τοῦ νεκροῦ. «Σήμερα ἔχομε ἀραπάψιματα».
- 'Αραπιάνω' ὀνειδίζω. — 2) = ἐγχειρῶ, ἐπιχειρίζομαι, βάλλω χερί εἰς τινά· «ἀραπιάνω τὸ προζύμι, τὸ ψωμί» — «ἀνάπιασέ το», κτλ.
- 'Αράπιαση' ὀνειδισμός.
- 'Αράπιασμα' ὀνειδισμός, ὀνειδος. «εἶσαι ἀνά-

- πιασμα τῶν ἀνθρώπων» — 2) ἡ ἐγχειρήσις εἰς τὸ προζύμι.
- 'Αράπιαστος' ὁ μὴ ὀνειδίζομενος ἢ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ὀνειδισθῆ. — 2) ἀνάπιαστο προζύμι, τὸ μὴ καμωμένο, κτλ. — «τὸ προζύμι εἶναι ἀνάπιαστο».
- 'Αραποδιά' σκαιοῦτης, ἀνεπιτηδειότης. «'Εχει πολλὰς ἀραποδίας».
- 'Αραποδίω' γίνομαι ἀνάποδος.
- 'Αράργαστος' = ἀκατέργαστος· κυριολεκτεῖται ἐπὶ δερμάτων, ἀδέψητος.
- 'Αράρηα' ἀνὰ ἀραιὰ διαστήματα· «ἀνάρηα ἀνάρηα τὸ φίλι, γιὰ νάχη νοστιμάδα», παροιμία σημαίνουσα, ὅτι πᾶν τὸ σπάνιον καὶ ἐπιθυμητόν.
- 'Αράσα' πρόσθεσις εἰς τὸν Λεξικογρ. Σκαρλάτ. τὰ ἐξῆς· «πάρε τὴν ἀράσα σου». «ἔπιε τὸ κρασί σὲ μιὰ ἀράσα», καὶ: «χωρὶς νὰ πάρῃ τὴν ἀράσα του» (ἀρχ. ἀπνευστί, ἀμυστί).
- 'Αρασβολιά' ἡ ὀπισθοδρόμησις, ἡ μὴ προχώρησις τῶν πραγμάτων. Ἴσως παρὰ τὸ ἀραβολή προσθέσει τοῦ σ.
- 'Αρασκελόνω' ῥίπτω τινά ἀνάσκελα (μὲ τὰ σκέλη ἐπάνω), ἰπτιάζω.
- 'Αρασκουμπομενος' ἀνακεκομθωμένος, ἔχων τὰς ἄκρας τῶν φορεμάτων του ἀνασηκωμένας, ἵνα μὴ σύρῶνται κατὰ γῆς.
- 'Αρατρέχισμα' φρικίασις.
- 'Αραχασμοῦμαι' χασμῶμαι.
- 'Αραψή' εἶδος παιγνιδίου γινόμενου διὰ τῆς σφαίρας, ἔνθα ὁ ἔχων τὴν σφαῖραν (τὸ κοινῶς λεγόμενον τόπι) πλήττει δι' αὐτῆς ὄν τινά θέλει.
- 'Αντρειώνω' ἐγκαρδιώνω τινά. Συνηθέστερον εἶναι τὸ ἀντρεῖοῦμαι = γίνομαι ἀνὴρ, ἐνδυναμοῦμαι. — «Τ' Ἀγι' Ἀνδρέα κἄμουν κόλλυθα, γιὰ ν' ἀντρειωθῶν τὰ σπαρτά».
- 'Ανδρήσιος' ὁ ἀνήκων εἰς ἄνδρα.
- 'Ανεβροχιά' ἀνομβρία· «'ς τὴν ἀνεβροχιά καλὸ ν' καὶ τὸ χαλάζι».
- 'Ανεγνοιαστος' ἀφροντίς, ἀμέριμος.
- 'Ανεγνώμος' μωρός, ἀνόητος.
- 'Ανεγνώμιὰ' ἀνοησία, μωρία. Οὕτως ἀπαντᾷ καὶ εἰς δημῶδες ἄσμα:
- «ἀγάπη ποῦχα κ' ἔχασα ἀχ' τὴν ἀνεγνωμιὰ μου· τώρα γυρίζω καὶ τηρῶ καὶ καίετ' ἡ καρδιά μου».
- 'Αλεμνόητος' = ἀσπλαγχνος, ἀνηλεής, ἀπηνής.
- 'Αεμικό' ὀνομάζουσι οὕτω οἱ ἀπλοῖ τὸ δαιμόνιον, ἄλλως καὶ ἀερικόν ἢ καὶ ἐξωτικόν.
- 'Αεμοδαρμένος' ὁ κτυπημένος, δαρμένος ὑπὸ

τοῦ ἀνέμου. Λέγεται καὶ ὡς κατάρα: «στέκα αὐτοῦ μῶρ' ἀνεμοδαρμένο».

'Ανεμοδέρνει' κτυπεῖ, δέρνει' ἐπὶ ἀνέμου λέγεται μόνον· «ὁ ἀέρας τ' ἀνεμοδέρνει τὸ σπίτι».

'Ανεμος' φράσεις: «Πήγαινε 'ς τὸν ἀνεμο», ἀντὶ 'ς τ' ἀνάθεμα.—«'Ανεμος νὰ πᾶς καὶ νὰ βῆς».—«'Σ τ' ἀνέμ' τὴ μάνα»= 'ς τ' ἀνάθεμα.—«Δὲν πᾶς κατ' ἀνέμ' μάνα».—«Τὶ ἀνεμο κάμετε ἔτσι;».

'Ανεμοσκορπίζω' διασκορπίζω.

'Ανεμοσοῦρι' λέγεται τὸ μετ' ἀνέμου χιόνισμα.

'Ανεμοσοῦρισμα' τὸ σώρευμα τῆς χιόνος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου εἰς τὰ βαθέα μέρη.

'Ανεμοσουρίζει' χιονίζει μαζῆ με ἀνεμον· «τ' ἀνεμοσουρίζει, τ' ἀνεμοσοῦρισε τὸ χιόνι».

'Ανεμοφλογισμένος' ὁ φλογισμένος, καυμένος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. 'Απαντᾷ ὡς κατάρα· «βρὲ ἀνεμοφλογισμένε».

'Ανεπρόκοπος' ὁ μὴ προκόπτων· «μωρὲ ἀνεπρόκοπο».

'Ανέρωτος' ὁ μὴ νερωμένος, ἄκρατος. Τίθεται ἐπὶ ποτῶν πνευματωδῶν· «κρασί ἀνέρωτο» = οἶνος ἄκρατος· καὶ ἀνέρωτο ῥαλί».

'Ανερώτητα' ἄλλοι ἀνερώτητα· χωρὶς ἐρώτησιν, ἄδειαν.

'Ανέσωστος' ὁ μὴ σώσας, φθάσας πρὸς τι (διότι τὸ σώνειν ἐν τῇ παρ' ἡμῶν δημῶδει σημ. τὸ φθάνειν· «σῶνει, μὴ βάνης ἄλλο»)· «ὁ ἀνέσωστος» (ὅστις νὰ μὴ φθάσῃ σώως εἰς τὸν τόπον ὅπου μελετᾷ νὰ ὑπάγῃ), ὡς κατάρα.—2) ἐπὶ τῶν ἀώρων γεννηθέντων· «τὸ παιδί εἶναι ἀνέσωστο».

'Ανεχόρταγος καὶ ἀνεχόρταστος' ὁ μὴ χορταίνων· «ἄνθρωπος ἀνεχόρταγος»= ἀπληστος· ἐξ οὗ ἀφρηνημένον ἀνεχόρταγιά.

'Ανεψίδι' ὑποκοριστικ., μικρὸς ἀνεψιός.

'Ανημπόρτα' ἀρρωστία ἐλαφρά, ἀδιαθεσία, καὶ ἐπιθ. ἀνήμπορος.

'Ανήξερρος' ὁ μὴ ἤξεύρων· «κάνεις τὸν ἀνήξερρο»= προσποιεῖ ἄγνωιν.—2) ἄπειρος, ἄδαής.

'Ανηπάντεχος' ὁ ἀνέλπιστος, ἀπροσδόκητος.

'Ανηφορῶ' ἀναβαίνω ἀνήφορον.

'Ανηφοριστός' ἀνάντης, ἀνωφερής.

'Ανοιχτός' πρὸς τοῖς ἄλλοις σημ. καὶ πολυδάπανος.—2) ἐπὶ λογαριασμοῦ· ὁ μὴ κλεισμένος· «λογαριασμός ἀνοιχτός».—3) ὁ ἔχων ἔλειμμα εἰς τοὺς λογαριασμούς του· «ἐβγήκεν ἀνοιχτός»= «εἶναι ἀνοιχτός πολὺ»= ὀφείλει πολλὰ.—4) ἐπὶ ὀφθαλμῶν· ἔξυπνος.

'Ανόρητα' ἀνορέκτως, χωρὶς ὄρεξιν, μ' ἀνορέξιν.

'Ανόρητος' ὁ κατερρωμένος, καταλασπώμενος· «ἔγεινεν ἀνόρητος». Λέγεται δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιστάσεως· «δὲν ἔχει ὄρημὴ καὶ παντοχῆ». Πιθανῶς νὰ ἴναι παρὰ τὸ ὄρημος, ἐπομ. = ἄνορημος, ὁ μὴ ἔχων λιμένα εἰς ὃν νὰ καταφύγῃ· τὸ δὲ «δὲν ἔχει ὄρημὴ καὶ παντοχῆ» = δὲν ἔχει καταφύγιον καὶ ἐλπίδα, διότι ὡς εἶναι οὐδεὶς δέχεται αὐτόν.

'Αντάρα' ὀμίχλη, γνόφος.

« Πέρα 'ς ἐκεῖνο τὸ βουνὸ ποῦ 'ναι 'ψηλὸ καὶ μέγα, πῶχει ἀντάρα 'ς τὴν κορφή καὶ κατιχλιά 'ς τὴ ρίζα ».
(Δημ. ἄσμα).

2) ταραχή, θόρυβος, ἀνησυχία· «ἀντάρα τὸ 'πήγαμε σήμερα». — 3) ὡς ἐπίρρ. καλῶς· «τὸ ψάλσιμο σήμερα 'πήγ' ἀντάρα».

'Ανταρδιάζω' πληροῦμαι ὀμίχλης· καὶ καπνοῦ δὲ πρὸς τούτοις· «ἀντάριασε τὸ βουνό»= «ἀντάριασε τὸ σπίτι»= ἐπληρώθη καπνοῦ.—2) μεταβ. «Θά τ' ἀνταρδιάσῃ τὸ σπίτι ὁ καπνός»= «τ' ἀντάριασε με τὰ ντουφέκια».

'Ανταρρεύω' περιπλέκω τινά· «θὰ τὸν ἀνταρρέψω». — «'Ανταρρεύτηκαν 'ς τὴν προξενιά πολλοὶ ἄνθρωποι».

'Αντήμερα' αὐθημερόν· τὸ παρ' ἄλλοις «ἀνήμερα».

'Αντίλογος' λόγος ἐναντίος, ἀντίρρησις· ὡς εἰς τὴν φράσιν «κάθε λόγος ἔχει καὶ τὸν ἀντίλογό του» — «λόγος καὶ ἀντίλογος».

« Γυρίζ' ὁ γέρος καὶ τοὺς λείει καὶ τοὺς ἀντιλογόθη »
(Δημ. ἄσμα).

'Αντίπερα' ἀντικρυ, πέρα.

'Αντιπροχθές' ἡ ἀντὶ ἐνταῦθα μετέπεσεν εἰς τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον= πρὸ τῆς προχθῆς ἡμέρας, τετάρτην ταύτην ἡμέραν. Ὁμοίως καὶ ἀντιπροπέρουσι = τέταρτον τοῦτο ἔτος.

'Αντράδα' σκοτοδινίασις, ἔλλιγγος.

'Αντραλεύω' σκοτίζω τινά.

'Αντροξάδερφος' καὶ ἀντροξάδερφη-ια· λέγονται οὕτω οἱ ἐξάδελφοι τοῦ ἀνδρὸς γυναικὸς τινος, οἱ ἐξ ἀνδρὸς ἐξάδελφοι.

'Αντρούκλας' μέγας ἄνδρας.

'Ανυπόγραφος' ὁ μὴ ὑπογεγραμμένος.

'Αξαγόραστος' ὁ μὴ ἐξηγορασμένος.

'Αξαφρα' ἀντὶ ἔξαφρα, αἰφνης.

'Αξαφρος' αἰφνίδιος, ἐξαπιναιῖος· «ἄξαφρος θάνατος».

'Αξάφριστος' ἀνεξάφριστος· «τὸ κρέας τὸ ἔχεις ἀξάφριστο».

'Αξέγνωιαστος' ἀκηδής, ἀμέριμος, ἀδιάφορος· «εἶμαι ἀξέγνωιαστος».

'Αξεδιάντροπος' ἀναίσχυτος.

'Αξεμπέρδευτος' ὁ μὴ ἐξεμπερδευμένος, ὁ περιπεπλεγμένος εἰς λογαριασμούς, δουλείας, κτλ.

'Αξέταστος' ὁ μὴ ἐξητασμένος.

'Αξεγώριστος' ὁ μὴ ξεχωρισμένος· «τὰ πρόβατα τὰ ἔχουμε ἀξεγώριστα».

'Αξημέρωτος' ὡς κατάρα ἀπαντᾷ· «τί εἶχε μετ' ἐσένα ὁ ἀξημέρωτος;» = ὅστις νὰ μὴ ἐξημερωθῆ, νὰ μὴ ἴδῃ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν.

'Αξιάδα' ἱκανότης.

'Αξομολόγητος' = ἀνεξομολόγητος· ὁ μὴ ἐξομολογηθείς.

'Απαί' ἀπαντᾷ μετὰ τοῦ καί· «κὴ ἀπαί» = καὶ ὕστερον.

'Απαλλαγή' ἀπαντᾷ εἰς τὰ στόματα τῶν γυναικῶν· «κακὴ ἀπαλλαγή».

'Απάνεμος' μακρὰν καὶ φυλαγμένος ἀπὸ τὸν ἀνεμον τόπος, ὃν δὲν πιάνει ὁ ἀνεμος.

'Απανθρώπια' ἡ ἰδιότης τοῦ ἀπανθρώπου.

'Απαντέρω' ἐλπίζω, προσμένω. «'Επάντεχα νᾶλθη ἀπόψε». — 'Απαντᾷ καὶ παθ. τύπος εἰς τὴν παροιμίαν «ἄλλοι 'ς τὸν παντεχοῦμενο 'ς τῆς γειτονίας τὸ δεῖπνο».

'Απάντημα' συνάντησις· «ἔχει καλὸ, κακὸ ἀπάντημα».

'Απάνω' ἐπάνω.

'Απαρωτός' ἐπαρωτός· ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἢ μετὰ τὸν ἄλλον.

'Απαργιάζω' ἐγκαταλείπω, παραιτῶ τι.

'Απαστριά' ἀκαθαρσία.

'Απεικάζω' ἐνοῶ.

'Απεικος' κατώτερος, χειρότερος, κτλ. 'Απαντᾷ ἐν τῇ δημῶδει εἰς τινὰς φράσεις καὶ μάλιστα ἐν ἐρωτήσῃ· «Μήπως εἶναι ἄπεικος;»

'Απέραςμα' διάβασις, παράδοσις.

'Απερασμένος' ὁ διαβάς· «εἶναι ἀπερασμένος πέρα». 2) — ὁ παρελθὼν, ὁ παρωχημένος· «τὸ ἀπερασμένο καλοκαίρι». — 3) προβεβηκώς.

'Απεργῶ' περνώ.

'Απέταγμα' τὸ πέταγμα τῶν πτηνῶν, ἢ πτησις· 2) — ἐπίπληξις, μάλωμα.

'Απεταγμένος' «κάπου τὸ ἔχουν ἀπεταγμένο».

'Απετοῦ' τίθεται συνήθως ἡ πτώσις αὕτη μετὰ τοῦ ἄρθρου τ' ἀπετοῦ, (καθὼς τ' ἀψήλου, τοῦ καλύμβου). Ἐχουσι δὲ τὴν ἐνοίαν τῆς ἀφαιρετικῆς ἤτοι τὴν δι' οὐ=διὰ τοῦ πετάγματος, διὰ τοῦ κολυμβήματος.

'Απηδῶ' πηδῶ.

'Απλάνιστος' ὁ μὴ πλανισμένος, ὁ μὴ ἐξεσμένος διὰ τοῦ τεκτονικοῦ ἐργαλείου, τῆς πλάνης· «ἀπλάνιστα σανίδια».

'Απλούμιστος' ὁ μὴ πλουμισμένος, κεντημένος.

'Απλόχερο' χούφτα.

'Απλόχερης' ὁ πολλὰ δαπανῶν. Ἀνάλογον τούτου εἶναι τὸ μακροχέρης.

'Αποδόμαδα' μετὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην, οὕτω καὶ ἀπόπασχα, ἀπότρυγα, κτλ.

'Αποβρόχια' αἱ τελευταῖαι βροχαί.

'Απόζωμα' ἡ μετὰ τὸ γεῦμα ὥρα.

'Απογραφή' ὑπογραφή.

'Απογράφω' ὑπογράφω.—2) τελειώνω τὸ γράφειν.

'Απογυρίζω' ἀποτελειῶ τὸ γύρισμα ἐνὸς χωραφίου· γύρισμα δὲ ὀνομάζουσι τὸ ὄργωμα.

'Αποδείπνι' ἡ μετὰ τὸ δεῖπνον ὥρα· «θᾶρθω 'ς τὸ σπίτι σας τ' ἀποδείπνι».

'Απόδεμα' ὄρχοπέδη, ὁ διὰ μαγείας γινόμενος δεσμός νεονύμφων.

'Αποδεμένος' ἴδ. τὴν λέξιν ἀποδεμένος.

'Απόδιθα' μετὰ τὴν πάροδον, διάβασιν· «ἀπόδιθα τὸ Πάσχα». Λέγεται δὲ καὶ «διάβα»=διάβασις· «τὸ χωριό μας εἶναι διάβα», ὅθεν τὸ ἀπόδιθα.

'Αποδιαιγουρία' τὰ ὑπολειφθέντα μετὰ τὴν διαλογίην. Ἡ ἀπὸ σημ. τὸ ὑπόλοιπον, ὡς καὶ εἰς τὸ ἀπογάγια, ἀποπίματα.

'Αποκομμένος' ὁ ἀπογαλακτισμένος.—2) ὁ ἐμποδισμένος· «εἶναι ἀποκομμένος ἀπ' τὴ δουλειά του». — 3) Ὁ ξεκομμένος, χωρισμένος· «γίδια ἀποκομμένα ἀπ' τὴ γιδούρα».

'Αποκοπή' ὁ προσδιορισμός τοῦ ποσοῦ, ὅπερ πρέπει νὰ πληρώσῃ τις ἀπέναντι ζημίας γενομένης εἰς χωράφιον ἢ ἀμπέλιον ἀπὸ τὰ ζῶα του.

'Αποκοσκινίζω' τελειώνω τὸ κοσκινίζειν.

'Αποκοσκίνισμα' τὸ μένον μετὰ τὸ κοσκίνισμα· ἀπαντᾷ εἰς ἄσμα:

« Νὰ κοσκινίξῃ τὰ φλωριά, νὰ πέφτῃ τὸ λαγῆρι, καὶ τ' ἀποκοσκίνισματα νὰ δένη 'ς τὸ ματήλι ».

'Αποκοτῶ' ἀποτομῶ· λέγεται ἐπὶ τῶν ἐπικίνδυνα τολμώντων.

'Αποκούμπα' τὸ πρὸς ὑποστήριξιν, ὑποστήριγμα.

'Αποκουπιάζω' γυρίζω τι πρηνές.

'Αποκουπίτσι' ἀπαντᾷ ἡ λέξις εἰς παραμύθιον, ἔνθα ἡ ἀλώπηξ, ἥτις εἰς τὸ πα-

ραμύθιον λέγεται κυρά Μαργά, με τὸν λύκον, ὅστις κυρ Νικόλας καλεῖται, συνεταιρισθεῖσα καὶ φαγοῦσα τὸ μέλι τῆς πούτινας ἔλεγεν εἰς τὸν λύκον, ὅτι ὑπῆγε νὰ βαπτίσῃ ἓνα παιδί, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν ἀποκουπίτσι, (διότι εἶχεν ἀποκουπίσσει τὴν πούτιναν).

Ἀπολαβή· κέρδος, ὠφέλεια· «δὲν ἔχω καμμιὰ ἀπολαβὴ ἀπ' αὐτό». — 2) εἰσόδημα.

Ἀπολογοῦμαι· ἀποκρίνομαι.

Ἀπολούσματα· τὸ μεῖναν ὕδωρ μετὰ τὸ λούσιμον.

Ἀπολυμένος· ὁ ἀπολελυμένος, ἀφειμένος· «ἔχω ἀπολυμένο τὸ μουλάρι».

Ἀπόλυση· ἄφεις. Συνήθως ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ τέλους ἱερᾶς ἀκολουθίας. «Ἐκαμ' ἀπόλυση ὁ παπᾶς».

Ἀπομεινάδι· τὸ ὑπόλοιπον, τὸ ὑπολειφθέν.

Ἀπομώρρα· ἡ ἀνάκλητος ἀφροντισία τινὸς ἀπομωρανθέντος τρόπον τινὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπονήρευτος· ὁ μὴ ἔχων πονηρίας, ἀπλοῦς τὰ ἦθη, ἄκακος.

Ἀποξενόω· κάμνω τινὰ ἀπόκληρον, ἀμέτοχον κληρονομικῶν δικαιωμάτων, ἀποκληρῶ, ἀποκηρύττω.

Ἀπόπαγα· ὁ μετὰ τὸ Πάσχα καιρός.

Ἀποπίματα· τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ποτοῦ.

Ἀποπίνω· τελειώνω τὸ πίνειν.

Ἀποπληρόνω· τελειώνω τὸ πληρόνειν, πληρόνω ἐντελῶς τινα, ἐκτίνω.

Ἀπόπλυμα· τὸ μεῖναν ὕδωρ μετὰ τὸ πλύσιμον.

Ἀπόρριγμα· παρὰ τὸ ῥίχνω=ρίπτω, λέγεται τὸ ἔκτρομα, ἄμβλωμα.

Ἀποσήμαδο· τὸ μὴ φέρον σημεῖα τελείου ἀνθρώπου ἢ ζώου, ὅθεν τὸ μικρόν, ἀδύνατον καὶ κοντόν· «εἶναι ἀποσήμαδο τοῦτο τ' ἄρνι».

Ἀπόσκεπα· ἐπίρ. ἀπαντᾷ μετὰ τοῦ κρυφά· «πῆγαινε κρυφά καὶ ἀπόσκεπα, γιὰ νὰ μὴ σέ ἰδῇ κανεὶς».

Ἀποσπόρρα· τὰ τελευταῖα σπαρσίματα, ὡς ἀποβρόγχα λέγονται αἱ τελευταῖαι βροχαί.

Ἀπόσταμα· κούρασμα (παρὰ τὸ ἀποσταίνω).

Ἀποσταμένοι· κουρασμένοι.

Ἀποστολικά· ἐπίρ., ὡς οἱ Ἀπόστολοι, δηλ. πέζοι, κτλ. «ἀποστολικά πῆγα ἔς τὸ χωριό».

Ἀποστραγγίδα· τὰ λειψάνα, τὰ ἀπομεινάρια μετὰ τὸ στράγγισμα.

Ἀποσώνω· τελειώνω, σώνω ἐντελῶς τι.

Ἀπόσωμα· ἀποτελείωμα.—2) τὸ τελευταῖον

παιδί, ὅπερ λέγεται καὶ ἀποσπόρι· μεταφ. δὲ καὶ τὸ ἀδύνατον καὶ καχεκτικόν.

Ἀπότρυγα· ἐπίρ. μετὰ τὸν τρύγον.

Ἀποτρύγχα· ἀπαντᾷ εἰς τὸν πληθ. ἀριθμὸν=σταφύλια τὰ ὁποῖα συλλέγει τις μετὰ τὸν τρύγον.

Ἀποτωρσινός· παρὰ τὸ ἀποτῶρες = ἀποτῶρα, ἔνθα ἡ ἀπό σημ. τὴν πρό· «ἀποτῶρες ποῦ ἦσο;» = πρὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ποῦ ἦσο; «ὁ ἀποτωρσινὸς καφεὲς ἦτο καλλίτερος».

Ἀποφαγωμένος· ὁ τελειώσας τὸ φαγεῖ.—2) ὁ φαγωμένος ἐντελῶς· «τὸ χωράφι τὸ ἡῦρα ἀποφαγωμένο ἀπ' τὰ πρόβατα».

Ἀποφόρι· τὸ πεπαλαιωμένον καὶ ἄχρηστον ἱμάτιον. Συνήθως ἀπαντᾷ ἐν τῷ πληθυντ. ἀριθμῷ· «ὄλο τὰ ἀποφόρια μοῦ δίνουν νὰ φορῶ».

Ἀποχερίζω· ἀπαντᾷ μόνον περὶ τοῦ ψωμίου· «ἀποχερίζω τὸ ψωμί».—«τ' ἀποχερίσα» = τελειώνω τὰ περὶ τὴν ζύμωσιν αὐτοῦ καὶ ἐβγάζω αὐτὸ ἀπὸ τὰς χεῖράς μου.

Ἀπόχρμα· παραγωγὴ κυριολεκτεῖται ἐπὶ μελισσῶν.

Ἀποχῶ· γεννῶ· λέγεται περὶ μελισσῶν.

Ἀπόψε· χθὲς τὸ ἑσπέρας, τὴν νύκτα· «ἀπόψε εἶδα ἓνα κακὸ ὄνειρο».

Ἀποψευσιός· ὁ ἀνήκων εἰς αὐτὴν τὴν νύκτα.

Ἀπρόφταστος· ἐπὶ τῶν ἀποθανόντων.—2) ὡς κατάρρα, «μωρὲ ἀπρόφταστο καὶ κοφζώητο».

Ἀραθασμένος· ὁ εἰς τὴν τάξιν, σειρὰν βαλμένος.

Ἀρηόνω· ῥῆμ. μεταβ., κάμνω τι ἀραιόν.—2) ἀμετάβ. γίνομαι ἀραιός· «ἄρηωσαν τὰ σανίδια ἀπ' τὴ ξέρη». — «Ὅσο ἀρηόνουν τὰ σκόρδα, τόσο χοντραίνου». (Παροιμ.).

Ἀρηομάδα· ἀραιότης· «τὰ σανίδια ἔχουν ἀρηομάδες».

Ἀρηόσηττα· σῆττα ἀραιά.

Ἀρατίζω· καταρῶμαι τινα ἢ τὸν κάμνω νὰ φύγη μακράν· παρὰ τὸ ἀρά.

Ἀράφι· τὸ περὶ τοὺς τοίχους τῶν δωματίων ὀριζοντεῖως τιθέμενον σανίδι, ὅπως χρησιμεύη πρὸς ἐπίθεσιν διαφόρων πραγμάτων. Ταῦτα ἦσαν ὀλίγον παλαιότερα, ἀντ' αὐτῶν εἰσήχθησαν τελευταῖον τὰ στενότερα καὶ ποικιλώτερα ἀράφια, ἅτινα καλοῦνται πάσσαυ.

Ἀρβάλι· ἡ στρογγύλη καὶ κινητὴ λαβὴ τοῦ καλαβίου κτλ.

Ἀργατα· μουσικὸν ὄργανον, τὸ τύμπανον.

Ἀργασμα· τὸ δούλευμα τῶν δερμάτων = βυρσοδέψης.

Ἀργαστήρι· ἐργαστήρι.

Ἀργαστηριάρης· ὁ ἔχων ἐργαστήριον, τεχνίτης, ἐργαστηριάρχης.

Ἀργία· ἀπραξία, ὄκηνηρία.

Ἀργός· βραδύς.—2) ἄεργος.—3) ὁ πεπαιγμένος τοῦ ἱερουργεῖν ἱερεὺς· «Τὸν παπᾶ ὁ δεσπότης τὸν ἔκαμε ἀργό».

Ἀρέντα· τρέξιμον, δρόμος.

Ἀρεντεύω· τρέχω.

Ἀρεντᾶτος· ἀπαντᾷ εἰς τὰς φράσεις· «ἐπῆγε ἀρεντᾶτος καὶ τρεχάτος», περὶ ἀποθανόντος, ὅστις πολὺ ταχέως καὶ οἰοεὶ ἀπροσδοκῆτως ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν.

Ἀρεσειά· ἀρέσεια· «ἐπῆρα γυναῖκα τῆς ἀρεσειᾶς μου».

Ἀριδίζω· τρυπῶ τι διὰ ἀρίδας.

Ἀρκαλα· ἀρτοθήκη.

Ἀρκάτος· ὁ ἐλεύθερος, ὁ εὐκαιρῶν, ἀδειάζων· «ἀρκάτα γυναῖκα» = ἡ μὴ ἔχουσα νήπιον θηλάζον, ἐπομ. ἐλευθέρα· «δὲν εἶμαι ἀρκάτα».

Ἀρκαλέδες· ζῶα ἀφειμένα εἰς νομὴν ἄνευ ἐπιτηρήσεως.

Ἀρμάτα· καὶ συνήθ. εἰς τὸν πληθ. αἱ ἀρμάταις=ἱμάτια, ἐνδύματα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ καλλίτερα.

Ἀρμάθιασμα· ὀρμαθίσις.

Ἀρμός· ἄρθρωσις, κλείδωσις. «Μοῦ πονοῦν ὄλοι οἱ ἀρμοί».

Ἀρμυρίζω· ἀλμυρίζω, ἔχω ἀλμυρὰν γεῦσιν· «ἀρμύρισε τὸ φαγεῖ».

Ἀρνάδα· ἀμνάς ἐνὸς ἔτους.

Ἀρνοπόκι· τὸ ποκάρι τοῦ ἀρνίου.—2) τὰ κοντὰ μαλλία, ὡς εἶναι τὰ τῶν ἀρνίων.

Ἀρταίνω· ἀρτύνω τινὰ, παρατίθημι κρέα τινὴ νηστεύοντι· «τὸν ἄρτυσα».—ἀρταίνομαι = κρεωφαγῶ.

Ἀρτυμένος· ὁ κατασκευασμένος με τροφὰς οὐχὶ νηστησίμους· «τὸ φαγεῖ εἶναι ἀρτυμένο»· «σήμερα ἔφαγα ἀρτυμένο φαγεῖ».

Ἀρτυμή· πρὸς τοῖς ἄλλοις = πάχος, ἄλειμμα, βούτυρον.

Ἀσάπητος· ὁ μὴ σεσηπῶς.

Ἀσβεσταριά· λέγεται ὁ λάκκος, ἐν ᾧ καιομένων τῶν λίθων γίνεται ἄσβεστος.—2) ὡς κατάρρα· «κακὴ ἀσβεσταριά».

Ἀσέλλωτος· ὁ μὴ σελλωμένος· «τὸ ἄλογο εἶναι ἀσέλλωτο».

Ἀσημάδος· ὅστις εἶναι ἢ χάνεται χωρὶς νὰ φέρῃ σημάδι. «Τὸ πρόβατο πῆγε ἀσήμαδο».

Ἀσημόκουπα· κοῦπα ἀσημένια.

Ἀσαστος· ὅστις δὲν εἶναι σιασμένος, ἀάμωτος, ἀπροπαράσκευος, ἀσυγύριστος.

Ἀσκάλωτος· ὁ μὴ σκαλωμένος εἰς τι, ἀκρέμαστος.

Ἀσκαρτος· ὁ μὴ σκιασμένος, πεφοβισμένος, ἄφοβος, ἀτρόμητος.

Ἀσκοπος· ἀστόχαστος, ἄσκεπτος, ἀπρόσεκτος. Ἀπαντᾷ δὲ ἐν τῇ παροιμίᾳ· «ἄσκοπος ὁ νοῦς, διπλὸς ὁ κόπος».

Ἀσκόλαστος· ἀτελείωτος· παρὰ τὸ α στερ. καὶ σκολάζω, σκολῶ=σχολάζω.

Ἀρταπαίνομαι· ἀσπάζομαι. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ εἰς τὰς γυναῖκας.

Ἀσπρουδερός· κλίνων εἰς τὸ λευκόν, ἄσπρον, ὑπόλευκος.

Ἀσπρομούστακος· ὁ ἔχων λευκοὺς μύστακας.

Ἀσπρομάλλης· ὁ ἔχων ἄσπρα τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς.

Ἀσπροπρόσωπος· ὁ ἔχων ἄσπρον τὸ πρόσωπον. Συνήθως δὲ λέγεται μεταφορικῶς = ἀναμάρτητος.

Ἀσπρουλιάρικος· ἀσπρουδερός, ὑπόλευκος.

Ἀσφινιστος· παρὰ τὸ σταφνίζω=σταθμιζῶ, =ἀστάθμιστος, ἀζύγιαστος καὶ μεταφορ. ὁ ἀφειδής, ὁ ἐξοδεύων χωρὶς οἰκονομίαν.

Ἀστάχνυ· στάχνυ· συνήθως λέγεται οὕτω ὁ στάχνυς τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ δὲ τοῦ σίτου, βρίζης καὶ κριθῆς λέγεται ψάνα.

Ἀστράκα· νόσος ἔχουσα ἐρυθρὰ ἐξανθήματα καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ ὁμοιάζουσα τῇ καλουμένῃ νόσῳ «κοκκίνη».

Ἀστραποβαρεμένος· κτυπημένος ἀπὸ τὸν κεραυνόν, κεραυνόβλητος, κεραυνωμένος.—2) ὡς κατάρρα, «ἄ! τὸν ἀστραποβαρεμένο».

Ἀστράγα· καὶ ὀστρέχα παρ' ἄλλοις· τὸ κενὸν διάστημα τὸ μεταξὺ τοῦ τοίχου καὶ τῆς στέγης ἔσθθεν τῶν δωματίων.

Ἀστρίτσης· εἶδος ὄφως, ἀστρίτης.

Ἀσυνέφραστος· ὁ μὴ συννεφής, συννεφιασμένος· οὐρανός.

Ἀσυμμάζατος· καὶ ἀσύμμαστος, ὁ μὴ συμμαζευμένος ἢ συμμαζεύμενος· ἐπομένως ἀπειθής καὶ ἄτακτος.

Ἀσώπαστος· ὁ μὴ σιωπῶν. Κοινῶς προφέρεται ἀτσώπαστος.

Ἀταξίδευτος· ὁ μὴ ταξιδεύσας, ὁ μὴ ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἀλλοδαπήν.

Ἀτοίμαστος· ἀνέτοιμος.

Ἀτρούχητος· ὁ μὴ τρουχημένος (δηλ. εἰς τὸν τροχόν ἠκονημένος) «εἶναι ἀτρούχητο τὸ μαχαίρι».

Ἀτυράγητος: ὁ μὴ τυραννημένος.
Ἀτσουκάριστος: ἀνευνούχιστος· τὰ δὲ εὐνούχισμένα ζῶα λέγονται τσουκαρισμένα, διότι κτυποῦσι μὲ τὸ τσουκάνι ἤτοι τσουκανίζουσι τοὺς ὄρχεις αὐτῶν.
Ἀύροισινὴ: ὁ ἀνήκων εἰς τὴν αὖριον· «ἡ αὖροισινὴ ἡμέρα» = ἡ αὖριον.
Ἄρκος: τὸ πῖσον ἢ ὁ πῖσος, ὄσπριον, τὸ λεγόμενον μπιζέλι.
Ἄφροντες: ἀπὸ τότε, ἔκτοτε.
Ἄφροντας: ἀφ' ὅταν, ἀπαντᾷ καὶ ἀπλοῦν τὸ ὄντας = ὄθεν.
Ἄφρατος: ὅστις δὲν φθάνεται «τὸ μῆλο εἶναι ἄφραστο» = δὲν φθάνεται, εἶναι ὑψηλά.—2) Δὲν εἶναι φθασμένος εἰς τὸν καιρὸν του, ἄωρος.
Ἀφύσικος: αἰσχρός· «λόγια ἀφύσικα». —2) ἀγενής· «ὁ ἀφύσικος φυσικός δὲ γίνεται» (παροιμιώδ. λόγος). —3) οὐδ' τὰ ἀφύσικα = τὰ αἰδοῖα.
Ἀφύσικα: ἐπίρρ., κακῶς, ἀσχήμως· ταῦτόν τῳ ἄτσαλα.
Ἀχαμνός: πρὸς τοῖς ἄλλοις σημαίνει καὶ κακός· «καιρὸς ἀχαμνός» = κακοκαιρία· «ἔχει ἓνα ἀχαμνὸ σπυρί».
Ἀχαρος: ἀδύνατος· «εἶναι ἄχαρος». —2) καὶ μένος, οἰκτου ἄξιός· «ἄ! τὸν ἄχαρο». — «κάμετε ἐλεημοσύνη 'ς τὸν ἄχαρο». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐπὶ κλητικῆς· «ἄχαρέ μου».
Ἀχλώρατο: ὡς κατάρρα ἀπαντᾷ· «μῶρ' ἀχλώρατο». — «ἄ! τ' ἀχλώρατο».
Ἀχνός: ὠχρός, κίτρινος, χλωμός.
Ἀχόλιαστος: ὁ μὴ χολιάσας.
Ἀχός: ἡχώ, ἡχος· «τὸ τί 'ν' ἀχός 'ποῦ γίνεται».
Ἀχρείαστος: ὁ μὴ ὄν χρήσιμος. —2) ὁ ἀπειθής, ἀνυπότακτος.
Ἀχρήζω: ἀξίζω· «δὲν ἀχρήζει τίποτε τοῦτο τὸ πρᾶμα». Γίνεται παρὰ τὸ ἀρχαῖον χρήζω προτάσει τοῦ α.
Ἀχρόνιστος: ὁ μὴ συμπληρώσας τὸ ἔτος· «εἶναι ἀχρόνιστος ὁ 'πεθαμένος»· «νύφη ἀχρόνιστη»· «παιδὶ ἀχρόνιστο».
Ἀχιδα: λάμψις, λαμπρότης.
Ἀχιδίω: ἀκτινοβολῶ.
Ἀψάδα: δριμύτης· (τοῦ κρασιῦ). —2) ἀσστηρότης, ὄξυθυμία· (τοῦ ἀνθρώπου).
Ἀψάδων: ῥῆμ. μεταβ. ποιῶ τινὰ νὰ θυμώσῃ· «τὸν ἀψάδω». —2) Μέσ. ἀνάπτω, θυμόνω· «τί ἀψάδωσαι ἔτσι».
Ἀψύχημα καὶ ἀψύχη: οἰκονομία, φειδώ.

Ἀψυχῶ: φείδομαι τινος· «ἀψύχα τὰ βούχά σου»· γίνεται παρὰ τὸ ἄψυχος = μικρόψυχος καὶ ἐπομένως φειδωλός, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν μεγαλόψυχον = τὸν ἐλευθέριον.

B

Βαδεύομαι: ἀπαντᾷ ἐν τῇ φράσει· «ἄς κουρεύεται καὶ ἄς βαδεύεται»· σημαίνει τίλλομαι, ψιλοῦμαι.
Βαθράκι: τὸ ὑπὸ τὴν μασχάλην τοῦ ὑποκαμίσου προσραπτόμενον ῥομβοειδὲς τεμάχιον.
Βαῖζω: κλίνω, ῥέπω. «Βαῖζει τὸ φόρτωμα». «Βαῖζει ἡ γλῶσσα τοῦ καρταροῦ» κτλ. —2) μεταβ. κλίνω τι νὰ κλινή· «ὁ ἄνεμος ἐθάξισε τὸ δένδρον».
Βαῖσμα: κλίσις, ῥοπή.
Βαλατόνω: ἐκμαίνω τινὰ ἔρωτι.
Βαράσθενος: ὁ βαρέως φέρων τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν καὶ τὴν μικροτάτην.
Βαρεαφρόστω: βαρέως ἀφρόστω, ἀσθενῶ.
Βάρκος: τόπος ἔχων ὑγρότητα. Συγγενεῖς πρὸς τὸ βούρκος καὶ βόρβορος.
Βάσανο: βάσανον, κόπος, μόχθος, ταλαιπωρία. Συνήθως ἀπαντᾷ εἰς πληθ. ἀριθμ. Καὶ ῥῆμα βαρσανίζω = βασανίζω.
Βαράμοιρος: κακόμοιρος.
Βαρῶ: κτυπῶ τινὰ· «θὰ τον βαρέσω». —2) ἀμετάβ. «ἐθάρεσε τὸ παιδί»· παθ. πληγόνομαι· «ἐθαρέθηκε 'ς τὸν πόλεμον».
Βασιγάρα: ἐργαλεῖον ἐκ σανίδων, δι' οὗ μεταφέρουσι πέτρας, χῶμα κτλ.
Βατοκόπα: ἐργαλεῖον δρεπανοειδές, δι' οὗ κόπτουσι τὰς βιάτους.
Βελέντζα: μάλλινον σκέπασμα βαρῶ.
Βεργλίω: τρέμω 'ς ἂν τὴν βέργα = φοβοῦμαι πολὺ.
Βεργόλιγρος: λεπτός ὡς ἡ βέργα.
Βερβερίτσα: ζῶον μικρὸν γνωστὸν διὰ τὸ γουναρικόν του, σκίουρος.
Βηλιαγμός: βληχηθμός· «κακὸς βηλιαγμός», κατάρρα.
Βίγλα: στρατιωτικὴ φυλακὴ ἢ σκοπὸς καὶ ἡ σκοπία.
Βιγλάω: καὶ βιγλίω· βλέπω καὶ παραμονεύω.
Βιοφάης: ὁ κατασπαταλῶν τὸ βιό, τὴν περιουσίαν του.
Βιτσά: μαστίγιωσις, πληξίς. Γίνεται παρὰ τὸ βίτσα = μαστίγιον.

Γ

Βλειτεῖδι: θησαυρός· παρὰ τὸ εὐρεσεῖδιον. Αἱ γυναῖκες μεταχειρίζονται τὴν λέξιν καὶ ἐπὶ εὐχῆς λέγουσαι· «βλειτεῖδι νὰ γείνης» = νὰ θησαυρίσῃς καὶ εὐδαιμονήσῃς.
Βλότρο: εἶδος χόρτου ὁμοίου πρὸς τὰ σπανάκια.
Βολετό: δυνατόν· «δὲν εἶναι βολετό νὰ ἔρθῃ».
Βολῶ: ἀπαντᾷ μόνον τριτοπρόσωπον· «δὲν βολεῖ» = δὲν εἶναι δυνατόν, ἐπιτετραμμένον.
Βολιτά: καὶ βούλτο· ἡ κόπρος τῶν βωδίων. Γίνεται παρὰ τὸ βόλιτος[ό] καὶ τὸ βόλιτον. — Καὶ ῥῆμα βουλιτάω· «βουλιτήσε τὸ βῶδι».
Βοτανίζω: συλλέγω τὰ βότανα (τὰ ἄγρια χόρτα τὰ παρὰ τὰ γεννήματα) ἐν τοῖς ἀγροῖς.
Βότσικα: εἶδος σταφυλῆς λευκῆς.
Βούκλειδα: σιδηροῦν ἔλασμα, ὅπερ τίθεται πρὸ τῶν σιδηρῶν λωρίων τοῦ ἀρότρου, ἵνα μὴ ἐξέρχεται τοῦτο.
Βουλή: βούλησις, θέλησις.
Βουλοῦμαι: βούλομαι.
Βουλοκόπος: ὁ ἀνατρέπων τὰς βουλάς τῶν ἄλλων.
Βουριά: ἡ κόπρος τῶν βωδίων.
Βούρβουλο: ὁ καρπὸς τῆς τρικουκιᾶς, στυφὸς καὶ ἰσομεγέθης λεπτοκαρπύς.
Βούρλα: εἶδος τι μανίας τῶν προβάτων.
Βουρλίω: κλίνω ὡς μανιώδης· «τί βουρλίεις ἔτσι;» Μέσ. φέρω ἑμαυτὸν ἄνω κάτω ὡς μανιώδης.
Βουρτόπι: τόπος περιεχόμενος πανταχόθεν ὑπὸ ὑψωμάτων.
Βουσοῦλα: βολβὸς ξυλώδης ἀπαντῶν εἰς τὰς δρύς.
Βουτσέλα: ἀγγεῖον ξύλινον μέγα διὰ νερόν.
Βραζίνα: ὁ ἐξ αἰγὸς κατεσκευασμένος ἀσκὸς πρὸς μετακόμισιν τοῦ γλεύκου ἐκ τῶν ἀμπέλων.
Βρακανίδα: εἶδος ἀγρίων λαχάνων. «Βράκανα τὰ ἄγρια λάχανα» (Ἡσύχ.).
Βραχάλιδα: εἶδος σαύρας μὲ μελανοξανθόστικτον δέρμα, σαλαμάνδρα.
Βρομῶ: κακὴν ὀσμὴν ἀναδίδω· παρὰ τῳ Ἡσυχίῳ «βρομέον, ὀζόμενον» καὶ «βρόμος, ὀσμή».
Βροταλίδα: σαλαμάνδρα.
Βραζαλιό: πλήθος.
Βροιάω: εἶμαι πλήρης.
Βρυγάζω καὶ βρυγοῦμαι: κλαίω μεγαλοφώνως.
Βύσαλο: τὸ ψωμί, ὅταν ἐν τῳ κλιβάνῳ μείναν πολὺ καῖ· ἀλλαχοῦ λέγεται φύσαλο.

Γαῖταροφροδοῦσα: ἡ ἔχουσα τὰς ὄφρυσ εὐθείας ὡσάν τὸ γαῖτάνι.
Γαῖγα: αἰξ. Οὕτω λέγεται ἡ αἰξ ἐν Βυτάνῃ, ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ λέγεται γίδα.
Γαλάτο: τὸ πολὺ γάλα φέρον ζῶον· ὄθεν καὶ παροιμία·
 «τὰ θέλεις καὶ γαλάτα καὶ μαλλάτα καὶ τ' ἀρνὶ θηλό».
Γαλεζούρης-α: ὁ ἀλλοιθωρός καὶ ἡ ἀλλοιθωρη.
Γάργαρο: καθαρὸν, διαυγές· ἐπὶ ὕδατος.
Γάστρος: ἀγγεῖον κοῖλον, δι' οὗ σκεπάζοντες τὰς πῆττας ψήνουσιν αὐτάς.
Γεννητσούρα: γενέθλια· «καὶ εἰς τὰ γεννητσούρα σας», εὐχὴ συνηθεστάτη εἰς τοὺς ἀτέκνους.
Γερεύω: ἰατρεύομαι, θεραπεύομαι· παρὰ τὸ γερός.
Γεράματα: γῆρας· ἀπαντᾷ μόνον εἰς τὸν πληθυντικόν. Συγχάκεις μεταχειρίζονται τὴν εὐχὴν «καλὰ γεράματα».
Γεροκομῶ: τρέφω καὶ περιποιοῦμαι τινὰ ἐν γῆρατι, γηροτροφῶ.
Γιάτος, γιάτα: ἰδοὺ αὐτός, αὐτά.
Γιάκος: γιὰ ἄκουε αὐτός, ἰδοὺ αὐτός, ἀπαντᾷ δὲ καὶ τὸ γιάκ = γιὰ ἄκουε, = ἰδοὺ.
Γιδόδρομος: δρόμος καμωμένος ἀπὸ γίδια. —2) στενωπός, μονοπάτι.
Γιδομάτρι: σταῦλος, μάνδρα γιδιῶν.
Γιβράνι: εἶδος πτηνοῦ.
Γιαγιάζω: ἐκ τῶν πολλῶν φωνῶν ἀδυνατῶ πλέον νὰ φωνάξω.
Γκρυμποῦρι: τὸ κατοικητήριον τῶν μελισσῶν, κυψέλη.
Γλοῦπος: στόμα· λέξις ὀνοματοποιημένη.
Γλωσσαζῶ: βάλλω τι εἰς τὴν γλωσσαν, τρώγω.
Γλωσσίδι: συνήθως πληθ. γλωσσίδα· ἡ γλωσσα τοῦ ὄφως.
Γόβα: γυναικεῖον πέδιλον.
Γονικό: ὁ πατρικὸς οἶκος, ὁ τῶν γονέων οἶκος. «Θὰ πάγω 'ς τὸ γονικό μου» λέγουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νύμφαι, οὔσαι εἰς τὸ πενηθερικόν των.
Γράβος: εἶδος δένδρου.
Γραῖνω: διαλύω τὸ συνεστραμμένον ἔριον διὰ τῶν χειρῶν.
Γρατίω: πράγματα, μερίμνας ἔχω.
Γρατοράω: ξεσχίζω τὴν ἐπιδερμίδα διὰ τῶν ὀνύχων, ἀμύσσω, ἀλλαχοῦ λέγεται τσουγγρατίω.

Γρήβας: ἵππος φαίος.
Γρήβος: φαίος.
Γρέκι: λέγεται ὁ φωλεὸς ἀγρίου ζώου.—2) ἐπὶ προβάτων ὁ ἀγρός, ἐν ᾧ διανυκτερεύουσι τὸ φθινόπωρον κοιμώμενα.
Γρεκιάζω: διατρίβω εἰς τὸν φωλεόν, εἰς τὴν συνήθη διαμονήν.—2) μεταβ. ἐπὶ προβάτων=βάλλω τὰ πρόβατα νὰ καθίσωσιν εἰς τι μέρος ὁμοῦ, ἵνα διανυκτερεύσωσι, καὶ μάλιστα εἰς ἀγρόν, ὃν πρόκειται νὰ κοπρίσωσιν.
Γρηπίδα (κρηπίς): ἡ κορυφή τοῦ τοίχου, ἣτις ἐξέχουσα στηρίζει τὸ προεκβάλλον μέρος τῆς στέγης.
Γριλῶν: ἀνοίγω τὰ ῥάγια πολὺ καὶ καθιστῶ αὐτὰ φοβερά καὶ ἄγρια.
Γροῦδα: ὄγκος στρογγύλος: «μία γροῦδα τυρί.»
Γρούβατος: φίληρις: καὶ οὐσ. γρουζάγα=ἕρις: καὶ ῥῆμα γρουζαβίζομαι=ἕριζω.
Γρυλιάρκος: καὶ γρυλιάρκος: λάρυγξ, καὶ ῥῆμα γρυλιάρζω=πνίγω, ἀπάγχω.
Γρύνια: κλαυθμηρισμὸς τῶν μικρῶν παιδίων.—2) διχόνοια: «κάλλια λάχανα κ' εἰρήνια, παρὰ ζάχαρι καὶ γρύνια».
Γρυκός καὶ γρυπός: κυφός, καμπύρης.
Γράλα: ἀγγεῖον ὑάλινον μέγα.
Γραλίζω: στίλβω γραλίζομαι: μέσ.=κατοπτρίζομαι.
Γυναικοσὸί: συγγενεὶς τῆς γυναικός.
Γύρισμα: ἡ κλίσις τοῦ ἡλίου πρὸς ἐσπέραν.
Γωραζάω ἢ γουραζάω: οὐραζάω, ὠρούμαι.

Δ

Δάρτης: τὸ ξύλον, δι' οὗ κτυποῦσι τὸ γέννημα εἰς τὰ ἀλώνια καὶ τὸ ἄχυρον, διὰ νὰ κοπῆ εἰς μικρὰ τεμάχια.
Δασκαλοῦδι: μαθητής.
Δεθάκι: εἶδος παιγνιδίου: ἢ παρ' ἄλλοις τυφλομυῖα: ἀρχ. μυῖα χαλκῆ καὶ μυῖνδα καὶ ψηλαφίνδα.
Δέλνει: δηλοῖ, σημαίνει, κυριολεκτεῖται ἐπὶ ὀνείρων.
Δερνοθύρα: ἡ γυνή, ἣτις περιφέρεται ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν.
Δράβα: ἀπαντᾷ ἐν τῇ φράσει: «τὸ χωριὸ μας εἶναι διάβα»=εἰς αὐτοῦ ἐγένετο τὸ «ἀποδιάβα»=μετὰ παρέλευσιν.
Διαλογή: ἐκλογή, αἵρεσις, διαλογή.
Διανεύομαι: ὀνειρεύομαι.
Διανοζόνομαι: ἐννοῶ τι, καταλαμβάνω τι ἐν τῷ ὕπνῳ μου καὶ ἐξυπνῶ καὶ οὐσιαστικῶς διανοιωμῆς.

Διάδομαι καὶ **δράδομαι**: ἐπιχειρίζομαι τὰ περὶ τὸ ὑφαίνειν, εἰς τὸ ὑποστάβι. 2) καταγίνομαι, ἐνασχολοῦμαι εἰς τι.
Διαπαντά: ἀπαντᾷ εἰς τινὰς φράσεις «τὸν ἄφησε ἔς τὰ διαπαντά»=εἰς τὴν ἐρημίαν, τὸν ἄφησε μόνον: «τὴν ἐπάντρεψα ἔς τὰ διαπαντά».
Διάρραγο: ἡ κορυφὴ ῥάχews.
Διάταρος: ὁ διάβολος, ὁ Σατανᾶς.
Διαφορεύω: ὠφελῶ τινα.—2) ἀμετάβ. ὠφελοῦμαι.—3) μεσ. διαφορεύομαι=ὠφελοῦμαι.
Δίβουλος: ἀμφίβολος, δύο βουλάς ἔχων.
Δίγγο: δισέγγονον, παρ' ὃ κατὰ συγκοπὴν ἐγένετο.
Δίγνωμος: δίβουλος.
Δίκαρπο: δένδρον ἢ φυτὸν καρποφοροῦν δις τοῦ ἔτους.
Δικέντρι: ξύλον μακρὸν καὶ λεπτόν, δι' οὗ κεντοῦσι τὰ ἀροτριῶντα βῆδια, ἔχον ἐν τῇ κορυφῇ σιδηρὸν ὄξύ: ὠνομάσθη δὲ οὕτω διὰ τὰ δύο κέντρα, ἅτινα ἔχει ἐνίοτε καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν.
Δίκοπος: ὁ ἔχων δύο κόψεις: ἀμφίστομος, ἀμφήκης.
Δικοῦλι καὶ **δοῦλι** καὶ **θοῦλι**: ξύλινον ἐργαλεῖον συνιστάμενον ἐν τῇ κορυφῇ εἰς δύο ἢ τρία κοῖλα μέρη, δι' οὗ ὠθοῦσι τὰ ἄχυρα ἐν τοῖς ἀλωνίοις.
Δίχροκο: αὐτὸ δίχροκο, τὸ ἔχον δύο χροκούς ὦν.
Δίλογο: ῥοῦχο δίλογο, δύο εἰδῶν χρῶμα ἔχον ῥοῦχον.
Δίλογος: ὁ λέγων δύο λόγους ἕνα μὲν εἰς τινα καὶ ἄλλον εἰς ἄλλον, διπρόσωπος.—2) ἀμφιταλαντευόμενος μεταξὺ δύο λόγων, ποτὲ μὲν λέγων τὸ ἓν, ποτὲ δὲ τὸ ἕτερον, ἀμφίβολος.
Δίπορτο: κλωβίον ἔχον δύο χωρίσματα καὶ δύο θύρας.
Διγάλα: ξύλον, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν κορυφὴν φύσει εἶναι διηρημένον εἰς δύο, δισχιδές, διχρανον. Ἐκ τούτου ῥῆμα διγαλάζω: λαμβάνω τι μὲ **διγάλα**.—3) δέρω τινα μὲ διγάλα.
Δοκεροῦμαι: βλέπω, ἐννοῶ, καταλαμβάνω.
Δόλος: ἄθλιος, ταλαίπωρος.
Δομή: σημεῖον πληγῆς δουλευούσης, καὶ κόψιμον πληγῆς.
Δούλεψη: μισθός.
Δουμπολίτσα: τὸ ἀγγεῖον, εἰς ὃ κτυποῦσι δι' ἐπὶ τούτῳ κατεσκευασμένου ξύλου τὸ γάλα, ἵνα ἐξαγάγῃσι τὸ βούτυρον.

Δόχι: τόπος δι' ἐνεδραν, καρτέρι, λόχος.
Δραγκῶν: πιάνομαι, αἰμοδιάζω: ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον δὲ λέγεται περὶ τῶν πασχόντων μελῶν τοῦ σώματος συνεπιεζ. κρυολογήματος.
Δρεβενίτσα: ἀγγεῖον δι' ὕδωρ χρησιμεῖον εἰς τὰς ὀδοιπορίας.
Δρέζος: δρύϊνος.
Δρομόνι: εἶδος κοσκίνου μὲ μεγάλας ὀπάς, δι' οὗ κοσκινίζουσι τὸν σίτον. Προφέρεται καὶ **δερμόνι** καὶ **δρμόνι**.
Δρομονίζω: κοσκινίζω διὰ δρομονίου τὸ σιτάρι ἢ ἄλλο τι γέννημα.
Δωδεκάρι: κυνόδους.

Ε

Ἐβγα: ἔξοδος, τὸ τέλος: «τὸ ἔβγα τοῦ μηνός» τοιουτρόπως λέγεται καὶ τὸ «ἔμβγα τοῦ μηνός».
Ἐγκαίρα: ἐγκαίρως.
Ἐγκάς: ἐπίτηδες: ἀλλαχοῦ λέγεται ἐγκάστ.
Ἐγκορόνω: κάμνω τινα νὰ δυσαρεστηθῇ, νὰ θυμῶσῃ.
Ἐγνοα: φροντίς, ἔννοια.
Εἶδισμα: σκεῦος, ἐπιπλον.
Εἶτορο: ὄνειρον: κατὰ μετάθεσιν. Λέγεται προσέτι περὶ τῶν ὅσοι ἀσθενήσαντες ἐξησθένησαν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ γνωρίσῃ αὐτούς: «ἐγέννηκε εἶτορο ἢ ἔσαν εἶτορο». Πληθυντικῶς λέγεται **εἶτόρατα**.
Εἰτορεύομαι: ὀνειρεύομαι.
Ἐκατόχροτος: ἐπὶ εὐχῆς: «ἐκατόχροτος νὰ γένης», ἐκατοντούτης.
Ἐλεμμονοῦμαι: εὐσπλαγγίζομαι.
Ἐληκοκκαλο: πυρὴν ἐλαιάς.
Ἐλιξη: φθίσις.
Ἐμβα: ἡ ἀρχή, τὸ ἔμβασμα: «τὸ ἔμβγα τοῦ μηνός» καὶ τὸ ἔβγα», ἴδ. ἀνωτ. ἐν τῇ λ. ἔβγα.
Ἐξώλω: τόπος ἔξω τοῦ ἀλωνίου.
[Ἐ]ξαφνίζω: τρομάζω τινα.—2) πάσχω πασημοῦς: ἐπὶ παιδίων: διότι εἶναι αἰφνίδιον κακόν.
[Ἐ]ξαφνικό: ἐν Ἠπειρῷ ἀπαντᾷ ἐν τῇ φράσει: «ἐξαφνικὸ νὰ σ' ἔρθῃ», δηλ. κακόν.
Ἐξαφνος: αἰφνίδιος, κτλ.
[Ἐ]ξαγάλο: τὰ καθαρίδιχα ἐκ τῶν γεννημάτων.—2) μεταφ. πλήθος.
Ἐξωτέρα: ἐξοχή.—2) οἱ ἐξωτερικοί, οἱ ἔξω ἄνθρωποι.
Ἐπανωπροῖκι: ὅσα λαμβάνει ἡ νύμφη ἐκτὸς τῆς προικὸς αὐτῆς, ἐξώπροικα, παράφερα.

Ἐπανωτός καὶ **ἀπανωτός**: ὁ εἰς ἐπάνω τοῦ ἄλλου, ἀλλεπάλληλος.
Ἐπίκοπα: συνήθως ἐν τῇ φράσει «ἔπεςε τὰπίκοπα»=ἔπεςε πρηνῆς. Ταῦτόν καὶ τὸ **τάπιστομα** (τὰ ἐπίστομα) καὶ **προῖμυτα**.
Ἐπιστρόφια: ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς νύμφης τὴν μετὰ τὸν γάμον ἡμέραν εἰς συμπόσιον πρόσκλησις τῶν νεονύμφων.
Ἐπιτιθημή: τὸ πρὸς γραφὴν παράδειγμα. Σήμερον ὅμως ἡ λέξις εἶναι σπανιωτέρα, ἐνῶ ἄλλοτε ἦτο συνηθεστάτη.
Ἐργαζία: ὁ πλήρης ἐργάτων (ὅπερ ὄρα), φιλόποπος.
Ἐργο: δουλειά, ἐργασία: ἐπάγγελμα: ὑποψία: εἰς τὸν πληθ. ἔργατα.
Ἐργος: τμήμα ἀμπελίου ὠρισμένον εἰς σκάψιμον.
Ἐργοβάνω: υποπτεύω, κυρ. βάλλω ἔργατα.
Ἐργοταρίς: ἐπίτηδες. Παρ' ἄλλοις λέγεται **ποργοταρίς**, παρ' ἄλλοις **ἐργοταρίς**.
Ἐρθμο: ἐρχομός.
Ἐχος (τὸ): ὁ πλοῦτος.—2) φύλαξις, διατήρησις.
Ἐχούμενος: πλούσιος.

Ζ

Ζαβόνω: γίνομαι ζαβός, ἀνάποδος, δύστροπος.
Ζαίνω: ὄζω κακῶς.
Ζαλιάρικος: ἐκεῖνος, ὃν νὰ πιάσῃ ἡ ζάλη. Λέγεται ἐπὶ κατάρας: «μωρὲ ζαλιάρικο, τί θέλεις αὐτοῦ;»
Ζαλίκι: τὸ ἐπὶ τῶν ὤμων φερόμενον φορτίον καὶ μάλιστα τὸ ἐκ ξύλων.
Ζαλόνω καὶ **ζαλικόνω**: βάλλω ἐπὶ τῶν ὤμων τινὸς ζαλίκι.
Ζάρκος καὶ **ζάρκος**: γυμνός.
Ζερβιά: ἀριστερά.
Ζέρω: ὄζω κακῶς: ταῦτόν τὸ **ζαίνω**.—2) ζευγνύω, ζυγῶ: «ἔζεψα τὰ βῆδια».—«τὸ βῆδι δὲν ζέφεται».
Ζεύγλα (ἡ): τὰ καμπύλα ξύλα, ἅτινα βάλουσιν εἰς τοὺς λαίμους τῶν βοῶν: μεταφ. πᾶν στραβόν.
Ζίγω: πιέζων στραγγίζω τι.
Ζνάρι: ζωνάριον, ζώνη.—2) ἕρις.
Ζοκοπῶ: ὄζω κακῶς.
Ζοκόπα: βρώμα, δυσωδία.
Ζοῦδι: μικρὸν ζῶον.
Ζούζουλο: ζῶον μικρόν, ζωύφιον. Πρὸς δὲ ζούζουλα καλοῦνται καὶ αἱ ἐξωτικαὶ ἢ τὰ κακὰ ἐναέρια πνεύματα.

Ζουλίζω και **ζιζώ** και **ζιζώ** = θλίβω, πιέζω.
Ζουζουλικά: τὰ ἐναέρια κακὰ πνεύματα, ἅπερ και **ισχυώματα** λέγονται.

Ζουλάπι και **ζιλάπι**: τὸ ἄγριον θηρίον, πρὸ πάντων δὲ ὁ λύκος.

Ζουπῶ: πιέζω, θλίβω.

Ζουπά: ὁ ὠριμος καρπός, ἄλλοι τὸ λέγουσι **ζουῖλα**. — 2) πρόσφατον ψωμί και **μάλιστα** αἱ λεγόμεναι **μπαπλίκαις**. — 3) ἐνιαχοῦ αἱ γυναῖκες ὀνομάζουσι τὴν ἀθήραν (παππάραν) ζουπάν.

Ζουτσα: ἡ ὑποστάθμη τοῦ ἐλαίου και καθ' ὅλου ἡ εἰς τὸν πυθμένα ἀγγείου μένουσα ἀκαθαρσία ἐξ ὑγροῦ τινος.

Ζουφρος και **ζουφλιος**: κενός, ἄδειος, κούφιος.

Ζουφῶ: βυζάνων τι κενώνω.

Ζυρόνω: πλησιάζω.

Ζυροῦρι και **ζυροῦρι**: λέγεται τὸ διετὲς ἀρνίον και **ζυροῦράδα** ἢ **ζυροῦράδα** λέγεται ἡ διετὲς ἀμνάς.

Η

Ἡ: ἐκπληκτικόν, ἄ! — 2) ἐπιφ. ἀποστροφῆς.

Ἡλάζω: στεγνώνω τι εἰς τὸν ἥλιον.

Ἡλοκροῦγμα: ἀνατολή τοῦ ἡλίου. — 2) ἡ νόσος ἱκτερος, κιτρινάδα· διότι αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὴν δεισιδαιμονίαν, ὅτι οἱ οὐροῦντες ἄμα ἡλίω ἀνατέλλοντι ἐναντι αὐτοῦ πάσχουσι τὸ πάθος τοῦτο (ἴδ. τὰς ἡμετέρ. Δεισιδαιμ. ἐν τῇ λ.). Καὶ ῥῆμα:

Ἡλοκροῦγομαι: πάσχω ἱκτερον.

Ἡμεροπίπερο: τὸ μαυροπίπερον, ὅπερ λέγεται και **μοσχοπίπερο**.

Ἡμορο: γήμορον· τὸ ἐνοίκιον τὸ διδόμενον διὰ τοὺς ἀγροὺς εἰς τοὺς κτήτορας αὐτῶν παρὰ τῶν ἐργαζομένων αὐτούς, ὅπερ εἶναι 30 τοῖς ἑκατόν.

Ἡχολογῶ: κάμνω ἦχον, ἠχῶ.

Θ

Θάρρω: θαρρῶ, ἀναβιβάσαν τὸν τόνον = ἴσως, πιθανόν: «θάρρω ἔρχεται σήμερα».

Θαρρεύω: λαμβάνω θάρρος.

Θεμονιά: σωρός, ἡ στοίβα τῶν γεννημάτων και τοῦ ἀχύρου· ἐξ οὗ ῥῆμα **θεμονιάζω**.

Θεοσκοτωμένος: ἐπὶ κατάρτας = ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον νὰ σκοτώσῃ ὁ Θεός.

Θεόψυχα: μὲ ψυχὴν φόβον Θεοῦ ἔχουσαν.

Θερμός: θερμὸν ὕδωρ διὰ πλύσιν, διὰ ζύμωσιν, κτλ.

Θερμόστακτη: θερμὴ στάκτη, ἣν σβύνουσι μὲ ὄξος και βάλλουσιν ὡς ἐμπλαστρον εἰς τοὺς κοιλίονον πάσχοντας.

Θέσια: οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου, τὰ χαρακτηριστικά.

Θήμα: θαῦμα.

Θημαίνομαι: θαυμάζομαι.

Θημαγτός: θαυμαστός, θαυμάσιος, ἐξαισιος.

Θηλέσπιον: θηρίον ἢ θηριῶδες και ὑπερμέγεθες ζῶν.

Ἐθρακωτά: ἀνθρακιά.

Ἐθρασκιάς: ἄνεμος βορειοανατολικός, θρασκίας.

Ἐθρασεύω: ἀναπτύσσομαι, αὐξάνω, ἀκμάζω.

Ἐθράσος: ἀνάπτυξις, αὐξησις.

Ἐθραφερός: ὁ εὐκόλως θραυόμενος.

Ἐθύω: θυγάτηρ.

Ἐθυρόξυλα: τὰ ἑκατέρωθεν τῆς θύρας ἰστάμενα ὀρθὰ ξύλα, ἐφ' ὧν ἡ ἄνω φλιά ἢ τὸ ἀνώφλιον, παραστάδες.

Ἐθυροστάμια: τὰ τέσσαρα ξύλα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν θύραν.

Ι

Ἰδεῖ (τὸ) ὄψις: «εἶναι καλὸς ἔς τὸ ἰδεῖ του».

Ἰδή (ἡ): ταῦτὸν τῷ προηγουμένῳ.

Ἰδροποτιάω και **ἰδροποτιάζω**: ποτιάζω ζῶν τι ἰδρωμένον, ὅπερ διὰ τοῦτο πάσχει και λέγεται ἰδροποτισμένο.

Ἰσχυρός: πρὸς τοῖς ἄλλοις σημαίνει και εἰσβάς, τιμῇ: «τοῦ δασκάλου αὐτοῦ δὲν τοῦ ἐπῆραν τὰ παιδιὰ τὸν ἰσχυρο».— 2) προστασία: «ἀποκάτω ἔς τὸν ἰσχυρο τοῦ ἀντρός μου νὰ ἦμαι».

Ἰσχυρόπαστο: οἰκία, εἰς ἣν εἰσέρχεται τις ἄμα εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλήν, χωρὶς κλιμάκων.

Κ

Καβαλαρόνω: ἀναβαίνω εἰς τὸν **καβαλάρη** τῆς οἰκίας, ἥτοι τὸ ἐν μέσῳ ὑψωμα τῆς στέγης.

Κάθαρο: συνήθως ἐν τῷ πληθ. τὰ **κάθαρα**, αἱ ἐν τῷ σίτῳ, ὀρύζῃ και ὀσπρίοις ἀκαθαρσίαι.

Καίτερον: καρτερόν = περιμένω.

Καιρομερῶ: χασομερῶ.— 2) ἀπασχολῶ τινά.

Κακαρήβαστο (δένδρον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ)· δυσανάβατον.

Κάκκα: λέξις νηπιακῆ = κόπρος παρὰ τὸ ἐλλ. **κάκκη** = κόπρος ἀνθρώπων και **κακκῶν**, φωνὴ συνήθης τῶν νηπίων ἀντὶ χέζω (ἴδ. Ἀριστοφ. Νεφ. 1384-1390).

Κακοέργατος: ὁ ἔχων ὑπονοίας κακάς, βάνων κακὰ ἔργατα.

Κακοσύναος: κακός, ἀνάποδος, σκαιός· ἄλλοι λέγουσι **κακοσύναχος**.

Κακωσύνη: ἡ ἰδιότης τῶν κακῶν, κακία.

Καλία (τὰ)· ξύλινα πέδιλα φορούμενα ἐν τοῖς λουτροῖς.

Κάλεσα: προβατίνα, ἣτις ἔχει ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς χρώμα τι μαῦρον και **κάλεσο**, τὸ πρόβατον, κριάρι.

Καλλιγοσφύρι: τὸ σφυρίον, δι' οὗ καλλιγόνουσι τὰ πέταλα εἰς τοὺς πόδας τῶν ζῶων.

Καλορήτσα: γυρίνος.

Καλομορφόγομαι: προσποιοῦμαι τὸν καλόν.

Καλόπεγκος: ἡμερος, πρῶτος, εὐπειθής.

Καματιζῶ: τοκίζω.

Κάματος και **καματοῦρι**: ἡ πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς διὰ τῶν βοῶν ἐργασία.— 2) τόκος.

Καματερός: καματερό βῶδι = βούς ἀροτήρ.— 2) καματερὴ ἡμέρα, ἐργάσιμος ἡμέρα, ἡ καθημερινή.

Καράτα: μέτρον ἐλαίου ἐκ δέκα λιτρῶν.

Καρκαλιάζω: ἴλιγοθυμῶ ἀπὸ ὑπερβολικὸν κλαυθμὸν ἢ γέλωτα.

Καρκαλοῦμαι: φωνάζω **κάρ-κάρ** εἴτε ἀπὸ βῆχα εἴτε ἀπὸ ὑπερβολικὸν γέλωτα. Κυρίως δὲ τίθεται ἐπὶ τῆς φωνῆς τῆς ὄρνιθος.

Καρκάλλι: τὸ λειρὶ τοῦ πετεινοῦ και τῆς ὄρνιθος.— 2) ἡ βάλανος τῆς πόσθης.

Καροῦτα: ἡ σκάφη, ἐντὸς τῆς ὁποίας πλύνουσι τὰ ὑποκάμισα.

Καροῦτι: μικροτέρα σκάφη, ἐν ἣ βάλλουσι πίτυρα, κριθάρι κτλ. εἰς τὰ ζῶα νὰ τρώωσιν.— 2) ἡ ξύλινη ποτίστρα τῶν πηγαδίων, ἐν ἣ πίνουσι τὰ ζῶα νερόν.— 3) τὸ ξύλινον ἀγγεῖον, ἐν ᾧ μουσκεύουσιν οἱ ἐμβαλωματάδες τὰ παπούτσια.— 4) τὸ ξύλινον ἀγγεῖον, ἐν ᾧ οἱ σιδηρουργοὶ σβύνουσι τὰ σιδήρινα ἐργαλεῖα.

Κασρόπηττα: πῆττα ἀπὸ ἄλευρον σίτινον και ἔλαιον ἢ βούτυρον και τυρόν· ἀλλαχοῦ λέγεται ἀλευρόπηττα.

Καταβόθρα: χάσμα, ἐν ᾧ καταβροχθίζεται νερόν τι, βάραθρον, βόθρος.

Καταβοθριάζω: καταπίνω, κατατρῶγω, καταβροχθίζω.— 1) καταβυθίζω τι.

Καταδίχη: μέγα κακόν.— 2) πλῆθος.

Καταροιάζομαι: γίνομαι ἀπόπληκτος.

Κατέγω: γινώσκω τι ἢ ἐνθυμοῦμαι.

Κατάποδο: ἡ περιέχουσα τὸ βρέφος μεμβράνα, ἣτις μετὰ (κατὰ πόδας) τὴν γέννησιν πίπτει.

Τοῦτο ἀλλαχοῦ λέγεται **ἄκλουθο** ἢ **τοὶ ἀκόλουθοι** και ὕστερο.

Καταποῦτι: βροχὴ ῥαγδαία.

Καταπῶς: καθῶς.

Καταρροῦη: ἀποπληξία· συνηθεστάτη κατάρτα εἰς τὰς γυναῖκας· ἀνά τοῦ πέση κατάρροῦη.— 2) κατάρρους, συνάχι.

Κατάρραχο: ἡ κορυφὴ τῆς ῥάχως, ἀκρόρεια.

Καταρραχῆς: ἐπάνω τῆς ῥάχως.

Καταπάτσο και **καταπάσημα**: δοκιμῆ, ἀπόπειρα.

Κατουραῖς: μέχρις οὐρανοῦ, εἰς τὸν οὐρανόν.

Κατσικάρι: μικρὸν λιθῆριον.

Κατσικοκλέφτης: ὁ τὰ μικρὰ κλέπτων, ὁ μὴ συστηματικὸς κλέπτης.

Κατσόνω: κρύπτω, ἀρπάζω τι.

Κατσοῦλα και **κατσοῦλι**: κάλυμμα, ἐπικάλυμμα κεφαλῆς. Παρ' ἄλλοις λέγεται **κουκοῦλα**.

Κατσουλογράνης: πτηνὸν τι μικρὸν μὲ κοσμίβην (κατσοῦλι) ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, κόρυδος, κορυδαλός.

Κατσουλόνω: ἐπικαλύπτω τινά.

Κατσοῦπι: ἀσκὸς αἰγίους διὰ τὴν μετακόμισιν τοῦ μούστου (γλεύκου) ἀπὸ τῶν ἀμπέλων.

Καττιλιά: ὁ τυλιγμένος ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ σίτος.

Καῦλα: ὄργανός πρὸς τὰ ἀφροδίσια και οἱ ἐξερχόμενοι ἰονθοὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου.

Καυλοθερμασιά: θερμὴ προελοῦσα ἐκ καύλας.

Καυλομαγῶ: ῥῆμ. ἀμεταβ. ὀργῶ πρὸς τ' ἀφροδίσια, ἀπαντᾶ εἰς τὴν παροιμίαν:

«ἕνας ψυχομαχάει κι ἄλλος καυλομαχάει».

Καυλόνω: ῥῆμ. ἀμεταβ. ὀργῶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια.

Καυφρός: καυμένος· τὸ μεταχειριζόμεθα μεταφορικῶς, κυρ. μὲν ὅταν λυπούμενοί τινα τὸν ἐλευσιολογῶμεν, **καταχρ.** δὲ και ὅταν θέλωμεν νὰ χαϊδεύσωμεν· οὕτω μεταχειρίζομεθα και τὸ καυμένος.

Καψοτρώγω: τρώγω ὀλίγον· σημειωτέον, ὅτι **κάψο** ἀπαντᾶ ὡς α' συνθετικὸν μέρος πλείστων λέξεων ῥηματικῶν τε και ὀνομάτων.

Καψόξυλο: καύσιμον ξύλον.

Κβαλιά και **κβάλα**: μεγάλη κόπρος ἀνθρωπίνη.

Κερκίδι: εἶδος ἐντόμου, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον κελαδεῖ τὴν νύκτα.

Κερόνω: ἀλείφω μὲ κηρόν.— 2) κιτρινίζω ἔσάν τὸν κηρόν ἐνεκα αἰφνιδίου και ὑπερβολικοῦ φόβου.

Κεροπάρι: και **κερόπανο**: πανίον βεβρεγμένον εἰς κηρόν και ἔλαιον, ὅπερ μεταχειρίζονται εἰς τινὰς πληγὰς και εἰς τὰ ὦτα,

Κεράλειμμα· ἀλοιφή τις συνισταμένη εἰς ἔλαιον καὶ κηρόν, δι' ἧς ἀλείφουσι πληγὰς τινάς.
Κεφαλαργά· τὸ δέρμα ζώου, ὅπερ ἐκάλυπτε τὴν κεφαλὴν.—2) τὸ δέρμα τοῦ καπιστριῦ τοῦ περὶ τὴν κεφαλὴν βαλλόμενον.
Κεφαλοχώραρον· χωράριον τὸ μέγιστον καὶ γονιμώτατον τῶν πέριξ κειμένων, ἐν γένει δὲ πρῶτον χωράριον.
Κεφαλοχώρι· ἰδιόκτητον χωρίον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ τσιφλίκια (βέικα) καὶ ἱμπλιάκια (τὰ βασιλικὰ).—2) μέγα χωρίον.
Κικίδι· ταῦτ' ὄν τῶν κερκίδι· ἔντομον κελαιδοῦν τὴν νύκτα.
Κλάπα· σιδηροῦν ἐργαλεῖον τετραγωνοειδές, εἰς ὃ περᾶ ὁ σύρτης τῆς πόρτας καὶ πᾶν ὅ,τι ὁμοιον.
Κλαπετάρα· πτέρυγες πτηνῶν.
Κλαρί· κλάδος, κλαδίσκος.
Κλειδοπίνακο· ἀγγεῖον ξύλινον μὲ σφιγκτὸν σκέπασμα, ὥστε νὰ μὴ χύνεται τὸ περιεχόμενον φαγητόν.
Κλειδοκράτης· κλειδοῦχος.
Κλειτσα καὶ **κλειτσο**· ἡ λυγιστὴ ῥάβδος τῶν βοσκῶν.
Κλειτσο· τὸ σίδηρον, εἰς ὃ κρεμῶσι τὸν γάστρον.
Κλειτοί· συνήθως ἐν τῶ πληθ. **κλειτοιά**· τὰ δι' ὧν πλέκουσι τὰ τσιράπια μετάλλια σύρματα.—2) τὸ νεῦρον τῶν ὀπισθίων ποδῶν τῶν προβάτων, ἐξ οὗ κρεμῶσιν αὐτά.
Κλειτωτή· μακρὰ σανὶς ἔχουσα πολλοὺς **κλειτσους** προσηλωμένους, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων κρεμῶσι διάφορα πράγματα.
Κλωστάρια· τὰ ἐστραμμένα μαλλία τῶν γυναικῶν, τὰ ὅποια βάλλουσι περὶ τὰ ὦτα.
Κλωτσοκοῦφι· εἶδος παιγνιδίου, εἰς ὃ κλωτσοῦσι τὰς σκούφιας.
Κόγγουλη· νόθον γέννημα γεννώμενον εἰς τὸν σίτον καὶ τὴν βρίζαν, ὅπερ ἐξῶθεν μὲν εἶναι μαῦρον, ἔσθθεν δὲ πολὺ λευκόν.
Κόθρος· ὁ γύρος τοῦ κοσκίνου, τοῦ ταψίου, κτλ. ἀκολουθῶν δὲ τὸ περὶ τὸν γύρον στρεφογύρισμα τῆς πῆττας.
Κόχοτος· λέξις ὠνοματοποιημένη, πετεινός.
Κοκοτεύω· λέγεται ἐπὶ τοῦ πετεινοῦ=βατεύω.
Κόλεντρα· μικραὶ κολουῖραι, διδόμεναι τοῖς εἰς τὰς οἰκίας περιφερομένοις τὰ Χριστοῦγεννα παιδίοις.
Κολιαντίνα· μικραὶ κολουῖραι, διδόμεναι εἰς τοὺς πιστικὸς τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Βασιλίου.
Κόλιος· ἄτριχος, φαλακρός.

Κολοπόδαρος· γυμνόπους, ὅπερ λέγεται καὶ **ξηπόλυτος**.
Κομπρολάχανο· κραιμολάχανον· λέγεται καὶ **τσαροῦχι**.
Κόντα· τὰ ὡὰ τῶν φθειρῶν καὶ ψυλλῶν, κόνιδα.
Κονταρίτσα· τὰ **κλειτοιά**, τὰ ὅποια μεταχειρίζονται εἰς τὸ πλέξιμον τῶν τσιραπίων.
Κοντογούνη· ἡ μέχρι τῆς ὀσφύος μηλωτή, κοντὴ γούνα.
Κοντοζυγόνω· πλησιάζω ἀγάλι ἀγάλι.
Κοντοῦρα· πέδιλον γυναικείον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.
Κοντόχοιτρος· ὁ κοντός καὶ χονδρός (παχύς).
Κοντολέμος· κονδυλέμιος, ἴσιος, λεπτός: «κοντολέμια μέση».
Κοπαδάριος· ποιμενικός.
Κοπάδι· ποιμνιον προβάτων καὶ αἰγῶν· παρὰ τὸ κοπή=κόμμα, τμήμα.
Κοπαδιάζω· κάμνω τὰ πρόβατα ἢ τὰ ἴδιδια ἐν κοπάδι.
Κοπάνα· ἀγγεῖον, δι' οὗ οἱ ὑπηρεταὶ τῶν κτιστῶν μεταφέρουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων ἀσθέστην.
Κοπαριά· ταχέως.
Κόπανος· ἐργαλεῖον, δι' οὗ κόπτουσιν ἢ τοὶ κτυποῦσι τὰ μάλλινα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φορέματα, ὅταν πλύνωσιν αὐτά.—2) παιδίον ἐσπαργανωμένον καὶ ὁμοιάζον πρὸς κόπανον. Τοῦτο δὲ ἀλλαχοῦ λέγουσι **κοπανίτσα**. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παροιμία: «δὸ μου, κυρά, τὸν ἄντρα σου καὶ σὺ κράτα τὸν κόπανο».
3) ὁ μηρὸς τῆς κόττας ἢ τοῦ πετεινοῦ, διότι ἔχει ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸν κόπανον.
Κοπέλα· κόρη, νεῆνις.
Κοπελήσα· τὰ ἀνήκοντα εἰς κοπέλαν φορέματα καὶ μὴ κατακεχωρισμένα εἰς τὸ προικοσύμφωνον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ κατακεχωρισμένα εἰς αὐτὸ **ρυφάτικα**.
Κόρα· πέτσα, κυρίως τὸ ἔξω τοῦ ψωμίου.—2) ἡ σκληρὰ φλοῦδα πληγῆς.
Κορακοζώητος· μακρόβιος, ὁ ζῶν ὅσον οἱ κόρακες.
Κορίζω· φλέγω, ἀνάπτω.
Κορίθι καὶ **κορίθρι**· εἶδος σταφυλῆς μακροῦς καὶ τραγανῆς.
Κοροῦτα· προβατῖνα κερασφόρος.
Κόσσα· ὁ πλόκαμος γυναικός.—2) ἐργαλ. δρεπάνη μὲ ὀδόντας, δι' οὗ κόπτουσι (κοσίζουσι) τὸ χορτάρι.
Κοσμοβοή· βοή τοῦ κόσμου· «κάλλια Θεοῦ ὄργη παρὰ κοσμοβοή» (παροιμ.).
Κοσμολογημένος· ἐξάκουστος, περίφημος.

Κοτσιλιά· ἡ κόπρος τῶν ὀρνίθων.—2) τὸ ὄλιγον· «μῶδωκε μὴ κοτσιλιά γλυκό»=τόσον ὅση εἶναι μία κοτσιλιά ὀρνίθος.
Κοττόμαλος· ὁ εὐθής, ἠλίθιος, κυρ. ὁ ἔχων μυαλὸν ὅσον ἡ κόττα.
Κουκκοβάστραις· εἶδος παιγνιδίου, τὸ ὅποιον συνειθίζουσι νὰ παίξωσι τὸν χειμῶνα, ὀνομάζοντες τὰς μὲν γραίας **χήρας κουκκοβάστραις**, τοὺς δὲ **χήρους ἄνδρας κουκκοβάστρους**. Τοὺς ἀνυμφετούς νέους καλοῦσι **πετεινάρια**=**πετεινάρια**, τὰς δὲ νεάνιδας **πλακίδια**=**πουλακίδια**.
Κουκκοῦλα· εἰς τινα χωρία λέγονται οὕτως αἱ μεγάλαι πέτραι καὶ οἱ βράχοι.
Κοῦκλος· κάλυξ,
Κουλέντω· ἡ γυνή, ἣτις περιφέρεται ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν.
Κουλοκαθιά· τὸ μέρος τῶν ζῶων καὶ μάλιστα τῶν σαγαματοφόρων περὶ τὰ λαγγόνια πρὸ τῶν καπουλιῶν.
Κουλοκάθομαι· κάθημαι εἰς τὸν κῶλόν μου.
Κουμπλίτσι· τὸ ἀγγεῖον, εἰς ὃ ἀμέλγουσι τὸ γάλα.
Κοῦπα· ποτήριον.
Κουράδα, **κουράδι** καὶ **κουραδιά**· κόπρος ἀνθρώπων.
Κοῦραδο· κόπρος ἡμιόνου.
Κουρεμαδιά καὶ **κουρημαδιά**=**χήρα**.
Κουρκοῦτι· μαγειρεῖμα ἐξ ὕδατος, βουτύρου, τυροῦ καὶ ἀλεύρου.
Κουρουτζάω· κοιτάζομαι, ἐπὶ ὀρνίθων.
Κουρουτζό· κατοικία.
Κουτρόνα καὶ **κουτρόνη**· μέγας λίθος.
Κούρβα· γυνή πλάνος, ἐπὶ δυσφημίας.
Κουτλῶ καὶ **γκουτλῶ**· διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐπαφῆς προξενῶ εὐχάριστον τινα κνισμόν.
Κουτρούβολας· τόπος κατωφερῆς, κατήφορος.
Κουτροβολῶ· κινῶ τι εἰς κατήφορον· κυλιῶ· «κουτροβολαί πέτραις».
Κουτσαύτης· ὁ ἔχων ἠκρωτηριασμένα τὰ αὐτιά του.
Κουτσοκέφαλος· ὁ ἐλλιπὴς τὴν κεφαλὴν, ὅπως **κουτσοδόντης**=ὁ μὴ ἔχων ὀδόντας καὶ πλείστα ἄλλα.
Κουτσοπούρης· ὁ μὴ ἔχων οὐράν, κολοβός.
Κουτσοπιά· δένδρ. κερατωνία ἢ ἀγρία, κερκίς· ἀλλαχοῦ δὲ λέγεται **ἀγραβάνι**.
Κουτσουρέλα· ἐπὶ κατάρας, ἔρημος ὡς τὰ κούτσορα.
Κουτσουρέλι· μικρὸν κούτσορον, ὡς τὸ τῶν κλημάτων.

Κουτσοχέρης· ὁ ἔχων τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν κεκομμένην.
Κοφτός· ἐπιθετον κυρίως μεταπεσὼν ἔπειτα κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐς. εἰς οὐσιαστικόν=σίτος χονδροκομμένος εἰς τὰ χειρόμυλα, ὃν μεταχειρίζονται διὰ τὰς πῆττας. Ὁ χονδροκομμένος οὗτος σίτος ἠνωμένος μὲ γάλα κάμνει τὸν λεγόμενον **τραχανᾶν**.
Κοφτόπηττα· πῆττα καμωμένη ἐκ κοφτοῦ, βουτύρου, τυροῦ, κτλ.
Κοφτὰ καὶ **κοφίδι**· τὸ τεμάχιον τοῦ βραστοῦ κρέατος.
Κοφόχρονος· ἐκεῖνος, οὗτινος νὰ κοπῶσι τὰ χρόνια τῆς ζωῆς· ἐπὶ κατάρας.
Κοφροχειλής· ὁ ἔχων κεκομμένα τὰ χεῖλη του.
Κράδα· κόρα ψωμίου· καὶ βῆμ. **κραδιάζω**.
Κραίνω· ὁμιλῶ.
Κρανεῖα ἢ **κρανιά**· εἶδος δένδρου.
Κράνη· ὁ καρπὸς τῆς κρανεῖας.
Κρεμός καὶ **γκρεμός**· κρημνός.
Κρεασόπηττα· πῆττα κατεσκευασμένη μὲ ἄλευρον καὶ κρέας.
Κρηνί· κυψέλη μελισσῶν.
Κρησάρα· πῆττα.
Κριβαράκος· τὸ σπυράκι, ὅπερ βγαίνει εἰς τὸ μάτι.
Κριματίζω· κάμνω τινα ν' ἀμαρτήσῃ.
Κροῦγμα καὶ **κρούξιμο**· ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.—2) ἡ βλάστησις τῶν δένδρων.
Κρουστό· κυρίως ἐπὶ πανίῳ, τὸ κεκρουσμένον ἐν τῶ ὑφαίνεσθαι, ὅθεν=πυκνόν· τὸ ἐναντίον τοῦ ἀγανοῦ ἦτοι ἀραιοῦ.
Κρουσταίνω· κάμνω τι κρουστόν· καὶ γίνομαι κρουστός.
Κρούω· κτυπῶ, δέρω.—2) ἀνατέλλω, ἐπὶ ἡλίου· «ἔκρουξ' ὁ ἥλιος».—3) βλαστάνω, ἐπὶ δένδρων.
Κυπρί καὶ **κύπρος**· κώδων μάλιστα αἰγῶν καὶ τράγων.
Κύττος· ὕστερον, ἐν ᾧ περιέχεται τὸ ἔμβρυον.
Κωλόκουρο· τὸ κουρευόμενον μαλλίον ἐκ τῶν ὀπισθίων τῶν προβάτων.

Λ

Λαβθίς· ὁ τὰ μὲν ἄνω τῶν σκελῶν προσεγγίζοντα ἔχων τὰ δὲ κάτω ἀφιστάμενα ἀλλήλων· ἴσως διὰ τὸ ὁμοίωσιν τῶν σκελῶν πρὸς τὸ γράμμα Λ.
Λαβθῶ· μαινομαι, τρελλαινομαι. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πληγόνω.

Λάγονο· μία φλέψ ἐν τῷ οὐρανίσκῳ τῶν ἀλόγων καὶ ἡμιόνων, ἣν καὶ κόπτουσι τὴν ἀνοιξίν, ὅπως μὴ κωλύονται εἰς τὸ τρῶγειν.
 Λαγνάω· κοιμῶμαι ἡσύχως, μαζόνομαι ὡς λαγῶς χωρὶς νὰ κάμνω κρότον ἢ νὰ κινήθῃ· τίθεται δὲ ἐπὶ τὰ παιδίων καὶ προβάτων « λάγιασαν τὰ πρόβατα ».
 Λαγνολί· μικρὸν τεμάχιον, λωρίδα.
 Λαγνολίζω· κόπτω τι εἰς μικρὰ κομμάτια, κομματιάζω.
 Λαγγορίζω· ἀπὸ τὸ πολὺ φαγεῖ γειμίζω τὰ λαγγόρια λέγεται ἐπὶ βωδίων.
 Λαδερὸ· τὸ ἐλαιοδόχον ἀγγεῖον, ὅπερ ἀλλαχοῦ λέγουσι λαδικό.
 Λαδόνω· κηλιδῶ τι μὲ ἔλαιον.
 Λαένι=λαγῆνη· μέτρον οἴνου ἐκ πέντε λιτρῶν.
 Λαζῆ· εἰς πλῆθος, ἰλαδόν.
 Λάζινα· ὁ διὰ τὴν ἀνοιξίν βοσκήσιμος τόπος τῶν προβάτων.
 Λαιμαργά· ὁ λαιμὸς τοῦ φορέματος (ὁ τουρμιστὶ γιακάς).
 Λαικιά· ἀγέλη ἡμιόνων καὶ ἵππων, μεταφ. δὲ σημαίνει πλῆθος, σμήνος.
 Λάλα· τριχωτός ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σκόληξ, καταστρέφων τὰ φύλλα τῶν μηλεῶν, κυδωνεῶν, κορομηλεῶν κτλ. Μεταφ. σημ. πλῆθος.
 Λάμναμα· ἡ ὕλη ποταμοῦ ἢ τὸ χῶμα, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ὑδάτων, ἰλύς.
 Λαμπρήρα· ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ, γλήνη.
 Λαναρίζω· ξαίνω, πέχω, ἐπὶ ἐρίων.
 Λαντοδέρομαι· κόπτομαι ὀδυρόμενος, συνήθως ἐπὶ ἀσθενῶν.
 Λαντονερά· ἡ δυσκολία, ἣν ἔχει ὁ ἄρρωστος, προερχομένη ἐξ ὀγκώσεως στομαχικῆς, ἐκ πόνου τινὸς κ.τ.λ.
 Λαρόνω· κάμνω τινὰ ἰλαρόν, κατευνάζω, καταπραύνω—2) ἡσυχάζω, κατευνάζομαι, καταπραύνομαι.
 Λαρωμός· καταπραύνσις, κατεύνασις, ἡσυχία· « τὸ παιδί δὲν ἔχει ἡλωμό ».
 Λασά· τοῖχος κατεσκευασμένος ἀπὸ βέργαις καὶ διαχωρίζων δωμάτιον ἀπὸ δωματίον.
 Λαχαραγιά· ἀρμυρὰ ἀπὸ κραμβολάχανα.
 Λαχαραγιάω· πνευστιῶ, ἀσθμαίνω.
 Λαψάνι· τὸ ἀνοικτὸν κραμβολάχανον.
 Λεβέντης· παλληκάριον, μεταφ. ὁ κομψεύμενος.
 Λεβεντιά· ἐλευθερία, καὶ παλληκαριά.
 Λε[γ]εῖ· ὀνοματικὸν ἀπαρέμφατον· « ἔχει καλὸ λέει ». Τοιαῦτα ἀπαρέμφατα ἐν τῇ δημῳδίῃ εἰσὶ τὰ ἐξῆς· τὸ ἔχει, τὸ ἰδεῖ, τὸ πλεῖ, τὸ φαγεῖ.

Λεγένι· ἀγγεῖον, εἰς ὃ νίπτονται καὶ λούονται, νιπτῆρ, χέρνιψ.
 Λεημόνηση· εὐσπλαχνία.
 Λείμπα· πιάκτον τοῦ φαγητοῦ βαθουλόν, λοπάς.
 Λεῖξουρος· λαίμαργος.
 Λειψός· ἄζυμος, λειπανάβατος.
 Λέλε· ἐπιφών. σχετλιαστικόν· ἐλελεῦ.
 Λελίζομαι· ἐλεημονιοῦμαι τινά.
 Λέντζερο· ῥάκος.
 Λεντζερίζω· κόπτω, σχίζω λωρίδας.
 Λερός· ῥυπαρός, κηλιδωμένος.
 Λερώνω· ῥυπαίνω, μολύνω τινά.
 Λέσι· θνησιμαῖον σῶμα, πτώμα.
 Λεχομαρῶ· ἀσθμαίνω, πνευστιῶ.
 Λεγορεύω· εἶμαι λεχὼ καὶ διάγω ἐπιλοχίους ἡμέρας.
 Λεγορερά· τὸ διάστημα τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν τῆς λοχείας, ἐν αἷς ἢ λοχεύσασα γυνὴ προφυλάσσεται παντὸς κρουολογήματος· λοχεία.
 Λημέρι· κρυπτήριον κλεπτῶν εἰς δάση καὶ σπήλαια, ἐνδαιτήριον, καταφύγιον ληστῶν. Γίνεται παρὰ τὸ ὀλημέριον διότι τὴν νύκτα μάλιστα ἐξέρχονται καὶ λησται καὶ θηρία εἰς ἀρπαγῆν.
 Λημερίζω· κρύπτομαι εἰς δάση καὶ σπήλαια, ἐνδαιτιῶμαι εἰς τοιαῦτα καὶ διημερεύω.
 Λιάκατα· ἔντερα.
 Λιανολίθορο· λεπτόν, μικρὸν λιθάρι.
 Λιανόξυλο· καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγεται εἰς τὸν πληθ. ἀριθμ. Λιανόξυλα, τὰ λιανὰ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ χονδρὰ καὶ παχέα.
 Λιανομύστικος· λέγεται οὕτως ὁ ἔχων λιανὰ μυσεῖδια (μυσοῦδια), λιανοπρόσωπος, λεπτοπρόσωπος.
 Λιατρίζομαι· κόπτομαι, ὀδύρομαι.
 Λιβανός· ἐπιθυμητός, ὠραίος.
 Λιγγρι καὶ Λιγρί· τὸ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πετεινοῦ κάλλαιον, κύρβασις. Ἴσως γίνεται παρὰ τὸ λείριον, ὅπερ τίθεται μεταφορ. καὶ ἐπὶ πετεινοῦ, καὶ κοινῶς δὲ λέγεται λειρί.
 Λιγερός· γλυκύς, εὐάρεστος, νόστιμος—2) ἐπὶ φωνῆς=λαμπρά, καθαρὰ, καλή, ὀξεῖα καὶ διαπεραστική.
 Λιγκέρι καὶ Λιγκέρα· ἀπλάδα (λοπάς) ἐκ χαλκοῦ· τὸ πρῶτον εἶναι ὑποκοριστικὸν τοῦ δευτέρου.
 Λιγυδάριος· ἀδύνατος, ἀσθενής.
 Λιγυτόνω· πλημμυρῶν κατακλύζω.
 Λιγυμάρα· ἐπὶ κατάρας· πνιγμοῦ ἄξια, διὰ τὴν λίμνην· « ἡ λιγυμάρα ἢ τσοῦπρά μου τὰ κάνει αὐτά ».
 Λιοτήρι· ἡλιοτήριον, ἡλιοτρόπιον (φυτ.).

Λιγρός καὶ Λιγρός· λεπτός, εὐεϊδής.
 Λοβοδό· χρυσολάχανον, ἀτράφαξις.
 Λογιάζω· παρατηρῶ, προσβλέπω, φροντίζω, στοχάζομαι, βάλλω ὑπ' ὄψιν, πρὸ ὀφθαλμῶν.
 Λογιόμαι· ὀνομάζομαι, καλοῦμαι, λογιζομαι.
 Λόθρα· τὸ κομμάτι τοῦ ἡλου τὸ μένον εἰς τὸν πόδα τῶν ἀλόγων καὶ ἡμιόνων, ὅταν θραύεται ἢ κεφαλὴ του—2) ὁ σιδηροῦς ὀβελὸς ὁ βαλλόμενος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουκέντρου—3) τὰ χρήματα· « δὲν ἔχει λόθραις ».
 Λολός· μωρός, τρελλός.
 Λομάδα· μικρὰ πέτρα καὶ ἐπίπεδος, τὴν ὁποῖαν ῥίπτουσιν εἰς παιγνιδίον τι.
 Λουλουδι· ἄνθος—2) ἐπὶ ἀνθρώπου εἰρων· « σοῦ εἶναι ἓνα λουλουδι ! ».
 Λογόνω· πυκνόνω τι εἰς εἶδος λόχμης.
 Λυγγιάζω· ἔχω λυγμόν.
 Λύγγαγμα· λυγμός.
 Λυμπό· συνηθέστ. εἰς τὸν πληθυντ. ἀριθμὸν τὰ λυμπά=οἱ ὄρχεις. Ἡ λέξις συνειθίζεται παρὰ ταῖς γυναῖξιν ὡς εὐφημοτέρα τῆς λέξεως ἀρχίδια.

M

Μάγγανο· τὸ ξύλον, δι' οὗ κτυποῦσι τὴν κένναβιν—2) ἔρις, δαρμός.
 Μαγγάνα· φωνὴ μεγάλη.
 Μάγγαλα· ἔριδες.
 Μαθέ· ὡς τὸ ἀρχαῖον προστακτικὸν ἀμέλει περιέπεσεν εἰς βεβαιωτικὸν ἐπίρρημα, οὕτω καὶ τὸ μαθέ=τῷ ὄντι, βέβαια, μάλιστα, ἀλλά.
 Μακάρι· εὐκτικὸν μόριον· εἴθε.
 Μάκω· προμήτωρ.
 Μαλαθράκι· ὕδρωψ.
 Μαλλοκέφαλα· ἀπειρα, πλεῖστα (ὄσαι αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς).
 Μαριόνομαι·=μανιώδη ποιῶ ἐμαυτὸν πρὸς τι.
 Μαρράρι· τράγος καὶ κριὸς ἡγούμενος τῆς ποιμνῆς καὶ φέρων συνήθως κώδωνα μείζονα περὶ τὸν λαιμόν—2) ἀμνὸς σιτευτός.
 Μαρτάρια· ξύλα μεγάλα κινούμενα ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἰσχυρῶς πίπτοντα κατὰ τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων, ἅτινα οὕτω γίνονται κρουστά καὶ πυκνά.
 Μαργόνω· ναρκοῦμαι ἀπὸ τὸ ψῆχος.
 Μαργάρα· στεῖρα.
 Μασάτι καὶ μασάκι· χαλύβδινον ἐργαλεῖον, δι' οὗ οἱ κρεωπῶλαι ὀξύνουσι τὰ μαχαίρια.
 Ματάρχομαι· ἔρχομαι πάλιν.
 Μάτσιον· λέξ. νηπιακὴ=γάτα.

Μασαλῶ καὶ μασαλίω· μασῶ τὸ φαγητόν—2) ὀργῶ εἰς συνουσίαν.
 Μελισσομάτρι· ὁ τόπος, ἐν ᾧ εἶναι αἱ κυψέλαι τῶν μελισσῶν.
 Μελλοίμενος· πεπρωμένος, εἰμαρμένος.
 Μεροδοῦλι· τὸ ἡμερομίσθιον· « μεροδοῦλι ἡμεροφάκι », παροιμ. περὶ τῶν ὅσοι ὅσα κερδαίνουσι καθ' ἡμέραν καὶ τὰ ἐξοδεύουσι τὴν ἰδίαν ἡμέραν.
 Μερόνω· ἡμερῶ, ἡσυχάζω, παύομαι κλαίων· ἐπὶ παδίων.
 Μεροφάι· τὸ φαεῖ τῆς ἡμέρας, τὸ ἡμερήσιον ἔξοδον.
 Μεσόκαιρος· μεσηλιξ.
 Μεσοκαιριάω· γίνομαι ἢ εἶμαι μεσόκαιρος, μεσηλιξ.
 Μεσοκαιρίς· ἐπίρ. ἐν τῷ μέσῳ, πρὸ τῆς λήξεως τοῦ ὀρισμένου καιροῦ, προῶτως.
 Μ[ε]σουραγίς· ἐπίρ. εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ.
 Μέστρος· ἐπὶ ζῶων· μεσόκαιρος.
 Μήγαρ· ἐρωτημ. μόριον, ταῦτόν τῳ μήγα.
 Μηλί· μανδήλι, ὅπερ βάλλουσιν αἱ γυναῖκες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των πρασινοκίτρινον χρῶμα ἔχον ὡς τὸ μῆλον.
 Μηλίχλωρος· ἐπὶ τοῦ σίτου καὶ τῆς βρίζης, ὅταν εἶναι χλωρὰ καὶ ἔχωσι τὸ λεγόμενον μηλί χρῶμα, πρασινοκίτρινον.
 Μηλιόρι καὶ μηλιόρα· τὸ τριετές ἀρνίον, τὰ δὲ διετῆ ὀνομάζονται ζγούρια, τὰ δὲ πρωτοετῆ ἀρνιά.—2) ἡ ψεῖρα.
 Μικροκόνταρο· ἔρις, οὐράνιον τόξον.
 Μισεύω· ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι.
 Μισοδρομίς· εἰς τὴν μέσην τοῦ δρόμου.
 Μισολάγινω· μέτρον 2 1/2 λιτρῶν οἴνου παρὰ Ἰωαννίταις, οἵτινες συνειθίζουσι συχνάκις νὰ λέγωσι· « συκῶτι καὶ μισολάγινω ».
 Μισοστρατίς=τῳ μισοδρομίς.
 Μνημόρι· μνήμα.
 Μονάκριβος· μόνος καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβός· μεταφ. φίλτατος, ἀγαπητός.
 Μοναχοκόπελα καὶ μοναχοκόρη· κόρη μονογενῆς.
 Μορῆς· ὁ λύκος ὁ αἰεὶ περὶ τινὰ τόπον διατρίβων.
 Μορονμερίδα· ὄφις νομιζόμενος ὅτι ἔχει δύο κεφαλὰς, μίαν ἔμπροσθεν καὶ ἄλλην ὀπισθεν.
 Μονομεριάτικος· ὁ εἰς μίαν ἡμέραν κατασκευαζόμενος. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λέγεται ὑποκάμισον μονομεριάτικο, ὅπερ κατασκευάζεται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἀφ' οὗ πρῶτον

γενεσθῆ τὸ ἀπαιτούμενον βαμβάκιον, ὑφανθῆ καὶ ῥαφθῆ τὸ πανίον. Τοῦτο κάμνουσι πολλὰ κοράσια συνεργόμενα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς ἐκείνου, οὔτινος ἀποθνήσκουσι μικρὰ τὰ τέκνα· διότι πιστεύεται ἐκ δεισιδαιμονίας, ὅτι, ἀφοῦ γείνη τοιοῦτόν τι μορομεριάτικο ὑποκάμισον ἀπὸ πολλὰ κοράσια, ἐνδύσασσι δὲ δι' αὐτοῦ τὸ γεννηθὲν τέκνον, τοῦτο πλέον δὲν ἀποθνήσκει.

Μορομεριάτικος· ὁ τὸν αὐτὸν καὶ ἕτερος μῆνα γεννηθείς.

Μορόπατο· ἐπίθ. βωδίου. Οἱ βόες ὑπὸ τοὺς δύο ἐμπροσθίους πόδας ἔχουσι δέρμα τι κρεμώμενον, ὅπερ σχηματίζει τρίγωνον. Οἱ τοῦτο δὲ ἔχοντες βόες λέγονται **δίπατα** βώδια. Ὅσοι δὲ δὲν ἔχουσιν αὐτό, λέγονται **μονόπατα** βώδια, τὰ ὅποια καὶ ἀποφεύγουσι, διότι νομίζουσιν, ὅτι ταῦτα δυσκολεούμενα εἰς τὸν κάμπον οὐροῦσιν αἷμα.

Μόρα· τὸ εἰς τὸν ὕπνον πλάκωμα, ἐφιάλης.

Μουρή· τὸ περιφραγμα, ἐν ᾧ τὰ ἀρνία καὶ ἐρίφια.

Μοῦργος· μαῦρος, μελαψός σκύλος.

Μουρλός· μωρός.

Μοῦρσα· τόπος βαθουλός, ἐν ᾧ συλλεγομένου ὕδατος σχηματίζεται λάσπη.

Μούρσια· ψείρα, παρ' ὃ ῥῆμα **μουρσιάζω** = ψειριάζω.

Μουρτζολόνω· βάφω μὲ μελάνην.

Μοῦτρο· πρόσωπον.

Μοχός· τὸ χορτάρι, τὸ ὁποῖον φυτρώνει ἐπὶ τῶν πετρῶν καὶ τῶν κορμῶν τῶν δένδρων, τὸ ἀλλαχοῦ **μούσκουλο**, βρύον, **λειχὴν**.

Μπάλιος· βαλῖος, στικτός, παρδαλός.

Μπαρμποῦλι· ἡ καλύπτρα ἢ νυμφική.

Μπαρμπούλωνω· καλύπτω τινά.

Μπάσια· τὰ ἐν τοῖς δωματίοις ὑψωμένα καθίσματα ὀλόγυρα ἢ εἰς τινὰς μόνον πλευράς.

Μπεκόνω· κρημνίζω τὴν πλάκα, δι' ἧς συλλαμβάνουσι πουλιά.

Μπίμισα· θολωτὸν ὑπόγειον, ἐν ᾧ βάλουσι τὰ τρόφιμα.

Μπιναίρι· μικρὰ δοκός ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ δέματα τῶν τοίχων χρησιμεύουσα.

Μπλέκω· ὁ στόμαχος ἢ ἡ κοιλία.

Μπλέτσι· τὸ στῆθος.

Μπλέτσας καὶ μπλετσάρης· γυμνός.

Μπλετσόνω· γεμίζω τὸν στόμαχόν μου, τρώγω.

Μπλετσόπαρος· γυμνόπους.

Μπλοπονῶ· προξενῶ πόνον.

Μπλαραίω· μωρολογῶ, φλυαρῶ.

Μπλαράω· γυνὴ μωρολόγος καὶ πολυλόγος.

Μπόλια (ἢ)· ὀθόνη, δι' ἧς αἱ γυναῖκες περιτυλίσσουσι τὴν κεφαλὴν.

Μπολίτσα· ὀπὴ εἰς τοὺς τοίχους πρὸς ἐναπόθεσιν πραγμάτων. Λέγεται καὶ **σκαλοφρίδα** καὶ **φριδα**.

Μπογκόνα· τόπος ἀνήνεμος.

Μπόλλη· τὰ τῆ 30 Νοεμβρίου βραζόμενα ὄσπρια· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα εἶναι ἡμίβραστα, ὀνομάζονται **μπόλλη** καὶ ὅλα τὰ ὄσπρια, ἡμίβραστα ὄντα.

Μπροστάρι· τὸ ἐμπροσθινὸν μέρος τοῦ σαγμαρίου, ὅπως τὸ ὀπισθινὸν λέγεται **πιστάρι**.

Μπροστόβαρο· τὸ ζῶον τὸ μὲ κεκλιμένην τὴν κεφαλὴν βαδίζον καὶ μὲ τὸ σάγμα ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ἀντὶ ἐπὶ τῆς ῥάχεως.

Μπῶτι· πήλινον ἀγγεῖον στενόλαιμον.

Μσίτσα· ζώφιον γεννώμενον ἐν τῇ φακῇ.

Μυλαύλακο· ἡ αὐλαξ τοῦ μύλου, ἧτις φέρει τὸ νερόν εἰς τὴν κρεμαστὴν τοῦ μύλου.

Μύρια· ἀπαντᾷ μόνον πληθ. οὐδέτ. ἀναριθμητα, ἄπειρα.

Μυριάζω· γίνομαι ἀναριθμητός, ἀπειροπληθής· ἀπαντᾷ συχνάκις ἐπὶ εὐχῶν, οἷον «νὰ σοὺ χιλιάσουν καὶ νὰ σοὺ μυριάσουν τὰ πρόβατα, τὰ μελίσινα, κτλ.

Μυριάκριβος· ἀπειράκις, μυριάκις ἀκριβός.

Μυρμηγγίζω· αἰσθάνομαι κνησμόν ὡς τὸν προερχόμενον ἀπὸ περιπάτημα μύρμηκος.

Μύρομαι· κλαίω, ὀδύρομαι, μυρολογῶ.

N

Νεκροπάπουτσα· τὰ παπούτσια τὰ βαλλόμενα εἰς τοὺς πόδας τῶν νεκρῶν, ἅτινα διὰ τοὺς γέροντας μάλιστα εἶναι ἐπίτηδες ἐξ εὐτελοῦς δέρματος κατεσκευασμένα.

Νιόκοπος· εὐχρηστον ἐπὶ κατάρως = ἐκείνος, οὔτινος νὰ κοπῆ ἢ ζωὴ νέου ἔτι ὄντος.

Νεραῶγι· ὀχετός, ἀγωγός ὕδατος.

Νερόνω· βάλω νερόν· συνήθως ἀπαντᾷ ἐπὶ οἴνου.

Νεραῦτης· τὸ μέρος, εἰς ὃ χύνουσι τὰ νερὰ ἀπὸ τὸ πλύσιμον.

Νῆλα [ἢ] = οἶκος· καὶ ὡς ἐπιφ. σχετλ. «νῆλά σου, νῆλά μου» = οἶμοι! Ἐν Βυσσάνῃ λέγεται ἀνῆλα.

Νῆραντο· χόρτον φαγώσιμον φυόμενον ἐν τοῖς ὕδασι, ὅπως τὰ κάρδαμα.

Νῆραντός· ὑδαρής, ῥευστός.

Νηροκαίωμα· καίωμα διὰ νερόν, διψῶ μεγάλως.

Νηροπλατάνος· εἶδος πλατάνου ὑδροχαρές.

Νηροπάταλη· τὸ πολὺ νοτερόν χιόνι, κατὰ τὸ ἡμισυ ἀναλελυμένον.

Νηρόπλυμα· νερόν πλυσίματος.

Νηροπορτζά· βροχὴ ῥαγδαία.

Νηροπρίονο = πρίονιον, τὸ ὁποῖον δουλεῖον δι' ὕδατος κόπτει τὰ σανίδια.

Νηροτρωνιά = ἐργαστήριον, εἰς ὃ διὰ τῆς βιαίας καταφορᾶς τοῦ ὕδατος τὰ μάλλινα ὑφάσματα ἀποκτῶσι χνούδι καὶ συνάμα κρουσταίνουσι.

Νηροφάγωμα· κοίλωμα γινόμενον ἀπὸ ῥοῆν νεροῦ.

Νησσάρι· νησσάριον, παππάκι.

Νομάτοι καὶ νοματέοι· Ἀπαντᾷ μόνον ἐν πληθ. ἀριθμῷ ἄτομα, ὀνόματα.

Νομοκόπου· ἀδιαλείπτως, πάντοτε.

Νοτίζω· ὑγραίνομαι.

Νοτιάω· βγάλω νερόν· «νοτάει ὁ τοῖχος αὐτός».

Ντάβανος· ἡ μυῖα ἧτις κεντᾷ τὰ βώδια· λέγεται καὶ στρέκλας = οἰστρος, μύψ· — 2) ἔντομον τι ἀβλαβές, ὅπερ πετᾷ περὶ τὴν ὄροφὴν τῶν οἰκιῶν.

Ξ

Ξακρίω καὶ Ξανακρίω· σκάπτω καὶ ἀνοίγω τὰς ἄκρας τοῦ χωραφίου, ἔθην δὲν δύναται νὰ περάσῃ τὸ ἄροτρον.

Ξαμόνω· ἐκτείνω τὸν βραχίονα κατὰ τινος.

Ξαστερόνω· αἰθριάζω.

Ξάγαλα· καθαρίδια τῶν γεννημάτων· — 2) μεταφ. πληθος.

Ξάγλυο· διάχυσις, διασκέδασις, κυρ. Ξεσκότισμα, παρ' ὃ ῥῆμα:

Ξαγλιάζω· διασκεδάζω, κυρ. Ξεσκοτίζομαι.

Ξεβγαίνω· διασκεδάζω.

Ξεβγάνω· ἐθίζω τινά εἰς τὰς κακοθηεῖας συνήθως.

Ξεδιάντροπος· ἀναίσχυντος· καὶ οὖς. ἀφηρ.:

Ξεδιάντροπα· ἀναίσχυντία.

Ξεδιψῶ· ἀποβάλλω τὴν διψάν.

Ξέδρα· τὸ ἀναγκαῖον, ὁ ἀπόπατος.

Ξεινοκραίνω· λέγεται ἐπὶ ἀσθενοῦς ὀμιλοῦντος ἀσύνετα ἕνεκα ζάλης τῆς κεφαλῆς ὑπὸ πυρετοῦ ἢ ἄλλης τινὸς ἀσθενείας παραληρῶ.

Ξειδοροῦτι· ἡ πάνα ἢ σχηματιζομένη ἐν τῷ ὄξει· ῥουτί δὲ λέγεται τὸ ὑποκάμισον.

Ξέκαρδα· ἀθύμως, ἀπροθύμως. Ἀλλαγῶ λέγεται **ξέκαρδα**.

Ξεκουλλουρτζάω· ἐκτυλίσσω τι.

Ξελωλιάζω· θορυβοῦμαι, ἐκπλήττομαι.

Ξέμακρα· μακράν.

Ξεμεσκιζῶ· ἀποσπῶν ἐκκλῶ τι.

Ξεμντάω· ἐβγαίνω εἰς τὴν κορυφὴν ὄρους ἢ ῥάχεως τινος.

Ξεοῦδρα· πληθος ξένων.

Ξορτζάω· γίνομαι χάχας, ὡς ὄρνις, λέγεται δὲ συχνάκις ἐπὶ γερόντων, οἵτινες ἕνεκα τοῦ γήρατος ἐμωράνθησαν, «ξόρνιασε αὐτὸς ὁ γέροντας».

Ξορνιασμένος· ξεχασμένος, ξεπαρμένος, ὁ μένων ἴσῃ τὸ ὄρνις, ἴσῃ τὸ τοῖ: «κόττα ξεορνιασμένη», «ἄνθρωπος, γέροντας ξεορνιασμένος».

Ξέπλερος· ὁ λελυμένος τὴν κόμην.

Ξερχοῦμαι· ἐξερεύγομαι.

Ξεσέρνω· λέγεται περὶ ποταμοῦ, ὅστις διὰ τοῦ ρεύματος παρασύρει ἀγρόν τινα παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ κείμενον.

Ξεσυμπριάζω· χαλῶ τὴν μετὰ τινος ἄλλου διὰ τῶν βοῶν ἑταιρείαν πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν. Αἱ τοιαῦται ἑταιρείαι λέγονται **σέμπραις**.

Ξεσκαρτζίω· σκαλιζῶ (ἴσῃ τὴν ὄρνιθα), ζύω μὲ τὰ νύχια, σκάπτω ἐπιπολαίως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰς ἄκρας.

Ξεφεγγιάζω· γέυομαι κατὰ πρῶτον καρπὸν τινα. ἐν Βυσσάνῃ λέγεται **ξεφεντιάζω**.

Ξέγυμα· συνήθως εἰς πληθ. ἀριθμ. **Ξεγύματα**· τὰ μετὰ πυρετὸν συνήθως ἐπὶ τῶν χειλέων ἐκφυόμενα ἐξανθήματα· παρὰ τό:

Ξεγύνω· ἐξάγω ἐξανθήματα.

Ξηντάρικος = ὁ ἐξήκοντα λεπτὰ ἀξίζων: «ξηντάρικη λαμπάδα».

Ξηρικός· ἀνύδρος· «χωράφι ξηρικό», ὅπερ εἶναι ἀντίθετον τοῦ ποτιστικοῦ.

Ξηροπαρτζά· κατάστασις τῆς ἀτμοσφαιρας, καθ' ἣν πνέοντος βορείου ἀνέμου, εἶναι ξηρασία μετὰ ψύχους καὶ τὰ νερὰ πῆγνυται.

Ξηγιάνω· χαλαρῶ τὴν ἑγγλαν ζῶου τινός.

Ξηέλικος· ὑπόξεινος.

Ξηφάρι· στενὴ λωρίς δέρματος, ἣν ῥάπτουσιν εἰς τὰ παπούτσια.

Ξυλογάτα· μυάγρα.

Ξυλοκραίνω = τῷ Ξεινοκραίνω.

Ξυλοδοσιά· στοίβη ξύλων.

Ξύστρα· σιδηροῦν ἐργαλεῖον, δι' οὗ ξύουσι τὴν πῆτταν καὶ τὴν ζύμην ἀπὸ τὸ σκαφίδι.

πρόσθετες δὲ καὶ τὴν φράσιν «τῆκαμε ξύ-
στρα» = δὲν ἄφησε τίποτε.
Ἐύφρασι· τὸ τέλος.
Ἐώδερμα· ἐπιπολαίως, ἀκροθιγῶς· καὶ ἡ παροι-
μία: «ξένος πόνος ἔώδερμα».
Ἐωθικιά· νεράϊδα, νηρηίς· συνήθως λέγεται
εἰς πληθ. ἀριθμὸν ζωθικαί.
Ἐωπαίρομαι· ἀφαιροῦμαι τὰς φρένας ὑπὸ
τῶν κακοποιῶν πνευμάτων.

O

Οἶπωρο· τὸ ὀπωροφόρον δένδρον.
Ἰοκρά· ἀλατωρυχείον· — 2) τῶν οἰνοδόγων
ἀγγείων, τῶν πύθων τὸ μικρὸν ξύλινον πῶ-
μα, ὅπερ συνήθως ἔχει σχῆμα ἡμικυκλίου.
Ἰοημερίς· καθ' ἐκαστήν, καθημερινῶς.
Ἰοιόνα· ἀδιαλείπτως, ἀκαταπαύστως.
Ἰοιόση· πανταχοῦ.
Ἰοιόση· μελλ. ὀμνέζω, ἀόρ. ὀμνεζα=ὀμνύω.
Ἰοιόσημα· ὄρκος.
Ἰοιολογία· λέγω, διηγούμαι.
Ἰοιολή· ἔχνος, πατησία, κυρ. ὄνυξ βοός.
Ἰοιόση· ῥίγος.
Ἰοιόση· ἀπαντᾷ ἐν τῇ φράσει: «ἐλάλησαν
τὰ ῥιθία», οἱ πετεινοὶ δηλ.
Ἰοιόση· ἔχιδνα.
Ἰοιόση· ἀναστενάζω.
Ἰοιόση· φθίσις· συνήθως λέγεται ἔχιδνα καὶ
ἔχιδνα.
Ἰοιόση· τὸ ἀργά γεννηθὲν ἐρίφιον καὶ ἀρνίον.

II

Παγοῦδα· τὸ διὰ τῆς πυτίας πηγνύμενον
γάλα, ὅπερ κατασκευάζουσι αἱ οἰκογένειαι
πρὸς χρῆσιν τῶν.
Παγοῦρι· τὸ ῥακοδοχεῖον, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πολ-
λὸ εἶναι μολύβδινον· παρὰ τὸ πάγουρος,
τὸ θαλάσσιον ὄστρακόδερμον, ἐξ οὗ καὶ
νῦν ἐτι κατασκευάζουσι ῥακοδοχεῖα.
Παθιάζω· μεταβ. παρέχω τινὶ πάθος· — 2)
ἀμεταβ. ἀποκτῶ πάθος.
Παθία· φάτνη.
Παθιάζω· βάλλω τροφᾶς τῷ ζῳῷ ἐν τῇ
φάτνῃ.
Παθιάζω· παθιάζω συνήθ. ἐρωτικῶς.
Παθιάζω· παιδιόθεν· καὶ μετὰ τῆς προθ.
ἀπό: ἀπὸ παιδιόθεν.
Παθιάζω· τὸ ἐπάνω τιθέμενον σπάργανον τοῦ
λίχνου.

Παθιάζω· γίνομαι ἴσῃ τὸ πανί, ὠχρίω.
Πάντα· ἐπίρρ. πάντοτε.
Παντακράτος· ἐπίρρ. παντᾶπασι.
Παντέγω· περιμένω· ἐλπίζω.
Παντεγόμενος· ὁ προσδοκῶν τι, ἐλπίζων.
Παντογή· οὐσ. ἐλπίς.
Παντοπρόικι· τὰ παράφερνα, ἐξώπρεια· ἀλ-
λαχοῦ καλεῖται παντοπρόικι.
Παντοπρόικι· ὠραιότατος, περικαλλής.
Παρακλάδια· παραφυάδες.
Παραμάζωμα· ὄρμη, ἣν λαμβάνει τις ἀρχό-
μενος ἐκ τινος.
Παραμάσκαλα· πλησίον τῆς μασχάλης.
Παραμούστακο· αἱ ἀφινόμεναί τριχες πλη-
σίον τοῦ μύστακος, ἵνα φαίνεται μείζων
οὗτος.
Παραπαρήσιος· πλεονάζων, περιττός· παρὰ
τὸ παραπάνω.
Παραπαίρω· μεταχειρίζομαι τινὰ κακῶς,
ἐπιπλήττω, μαλόνω ἀδίκως καὶ χωρὶς νὰ
ἐπιτρέψω αὐτῷ ν' ἀπολογηθῆ.
Παρασημεῖον· παραμορφῶ τι.
Παρασπίτο· σπίτι ἴδιον καλεῖται τὸ χώρισμα
τῆς οἰκίας, ἐν ᾧ κατοικεῖ ἡ οἰκογένεια, ὅπερ
καὶ μάννα λέγεται· παρὰσπίτο δὲ λέγεται
ἕτερον χώρισμα καὶ δῶμα πλησίον τοῦ
σπίτιοῦ, ἣτοι τῆς μάννας.
Παρασπίτο· τὰ χωράφια, τὰ ὅποια μὲ ἀγ-
γαρίας ἐσπεύροντο ὑπὸ τῶν χωρικῶν διὰ
τοὺς λεγομένους σπαιδες, οἵτινες τὴν ἐπι-
καρπίαν ὠφελοῦντο.
Παρασπίτο· πλησίον τοῦ πυρός.
Παρασπίτο· ἐκτρέπομαι τῆς ὁδοῦ κυριολεκτ.
καὶ τροπικῶς.
Παρασπίτο· = γίνω τὸν τουρόν, τὸν δρόμον
καὶ μεταφ. ἐξίσταμαι τῶν φρενῶν.
Παρασπίτο· ἐν Ζαγορίῳ τίθεται ἡ λέξις ἐπὶ
τοῦ ἀπροσπεκτοῦντος καὶ κρημνίζοντος τὰ
πρὸ αὐτοῦ κείμενα πράγματα.
Παρασπίτο· πρασινάδα, χλοερότης· παρὰ τὸ
πρασιά.
Πάσσα· στενὸν ἀράφι εἰς τοὺς τοίχους· ἴσως
παρὰ τὸ πάσσαξ = πάσσαλος.
Πάσσα· ἐπιρρίπτω τι, ὡς πίπτει ἡ παι-
πάλη ἀπὸ τοῦ μύλου.
Παταρόνω· ἐκφοβίζω τρομάζω τινὰ, ὥστε νὰ
μείνῃ ὡσάν ἐνεός.
Πατητό· καὶ συνήθ. πατητὰ λέγονται πεπα-
τημένα καὶ εὐκόλα πρὸς χρῆσιν σανδάλια,
ἄλλως συρτά.
Πατητό· κόρη, λέγεται ἡ διακεκορευμένη,
διαπεπαρθενημένη.

Πατόκορφα· ἀπὸ τὸν πάτον μέχρι τῆς κορυφῆς.
Πατ(ι)ρός· ὁ τελευταῖος, ὁ εἰς τὸν πάτον μένων.
Πεζεύω· περιπατῶ πεζός.
Πέλεκας· πτηνόν, ὁ δρυκολάπτης, ὁ πελεκάν.
Πετάργωμος· πολύγωνμος, φρονιμώτατος.
Πετάρκαλος· κάλλιπος.
Περάτης· καὶ ἀπεράτης = τὸ ξύλον, ὅπερ πε-
ράται μετὰ τῶν δύο τοίχων ὑπισθεν τῆς
θύρας = ὄχεύς, μοχλός. Ἄλλαχοῦ καλεῖ-
ται σύρτης, ἀμπάρα, βούμανος.
Περατ(ι)ρός· ὁ ἐκ τῶν πέραν χωρίων ὢν.
Πεσβατησὰ καὶ πεσβάτημα· τὸ βαδίζειν.
Πεσβάτω· βαδίζω, περιπατῶ ἡσύχως.
Πεσβάρι· τὸ κρόταλον τοῦ μύλου, ὅπερ ἄλλα-
χοῦ καλεῖται χαρβάλι· — 2) μεταφ. ἀνθρω-
πος φλύαρος·
Πεσβάριος· ὑπερβολικὰ εὐπειθής.
Πέρι καὶ πέρι· τὸ συγκριτικὸν παρὰ· «κάλλια
λάχανα μ' εἰρήνια, πέρι ζάχαρι μὲ γκρόνια».
Περίγρος· ὑπερβολικὰ γέρον. Τοιαύτη σημα-
σία τῆς περὶ ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἑτέροις λέξεσι.
Περίγραμμος· καὶ περίγραφος = ὠραιότατος.
Περίκαλος· ὑπερβολικὰ καλός.
Περίκαλῶ· παρακαλῶ.
Περίορας· ἐπὶ ἀμπέλων καὶ ἀγρῶν μεγάλων καὶ
καλῶν καὶ ἐχόντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περιοχῆν.
Πεσηματῖα· πέσιμον, πτώσις.
Πεταστή· ἐν Ἀρτσίστη λέγεται οὕτω κολ-
λοῦρά τις ῥιπτομένη εἰς τὸν κλίβανον καί-
μενον ἔτι, ἵνα ἐπαρκέσῃ εἰς τοὺς οἰκείους,
μέχρις ὅτου ψηθῆ ὁ ἄρτος. Ἡ αὐτὴ καλεῖ-
ται καὶ φλαφτή.
Πετροκαταλύτης· τροπ. ἐργατικώτατος.
Πέττα· τὰ ἐξ ἀλεύρου φύλλα, δι' ὧν κατα-
σκευάζουσι τοὺς πλακοῦντας, λάχανον.
Π(η)τάρι· ἡ προσφορά, ἣν μετὰ βραστοῦ σί-
του ἐν σκουτελίῳ οἱ πανηγυρίζοντες πέμ-
πουσιν εἰς τὸν ναὸν τῆς παραμονῆς ἑορτῆς.
Π(η)τιόβεργος· τὸ ξύλον, δι' οὗ πλάσσουντι
τὰ πέττα διὰ τὰς πῆττας.
Πικράντερος· πικροθυμῶς.
Πικροκυματοῦσα· ἐπίθετον τῆς θαλάσσης, ἣτις
παρίσταται ἔχουσα πικρὰ κύματα· ἴδ. Χα-
σιώτ. συλλ. ἀσμάτων σ. 174.
Πικροκλειστής· ὁ κλειστὸν τὰ πινάκια, παρὰ-
σιτος.
Πικροκλειστής· ἐργαλεῖον, δι' οὗ κατασκευά-
ζουσι πινάκια.
Πιστικοῦδι· τὸ τριγωνοειδὲς τεμάχιον τῆς
πῆττας.
Πιστόβαρο· ἐπιθ. τοῦ σαγμαρίου, ὅπερ κλίνει
πρὸς τὰ ὀπίσω μέρη τοῦ ζῶου, ὀπισθοβαρές.

Πιστόβαρος· λαίμαργος, γαστρίμαργος.
Πιτυρήθρα· εἶδος λειψῆνος τῆς κεφαλῆς καὶ
ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, πίτυρον, πι-
τυρίασις, πίτυριδα.
Πιτυρίω· ὀμαλίζω σανίδα διὰ τοῦ τεκτο-
νικοῦ ἐργαλείου πλάνης.
Πιτυρίω· τὸ ἐφ' οὗ πλάσσουντι τὰ διὰ τοὺς
πλακοῦντας λάχανα (πέττα), πλάθανος (ὁ),
πλαθάνη, πλάθανον (τό).
Πιτυροκοπέω = χαμαιτυπείον, πορνοστάσιον.
Πιτυροκόπη· ὁ πλεκτός φράκτης τῶν κήπων καὶ
ἀμπέλων.
Πιτυροκόπη· τὸ εἰς τὸ πλέξιμον τῶν τσιραπιῶν
κέντημα.
Πιτυροκόπη· πνίγομαι ἐν τῇ καταπόσει φα-
γητοῦ ἢ ποτοῦ.
Πιτυροκόπη· τὸ συμπόσιον, ὅπερ δίδεται εἰς
τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἐν τῇ ὀνοματο-
θεσίᾳ πρωτοτόκου παιδίου.
Πιτυροκόπη· βάλλω τινὶ τὰ ὑποδήματα.
Πιτυροκόπη· τὰ παπούτσι.
Πιτυροκόπη· τὸ ἄκρον τῶν βρακίων, ὅπερ τυ-
λίσεται περὶ τὸν πόδα· — 2) τὸ ἄκρον τῶν
ἀγρῶν.
Πιτυροκόπη· πολυχρονιότης.
Πιτυροκόπη· διάγω, ζῶ· — 2) φθάνω, ἐξαρῶ,
κατὰ τρίτον πρόσωπον· «δὲν με πορεύει
τὸ γέννημα».
Πιτυροκόπη· πόρος εἰς φράκτην, τοῖχον.
Πιτυροκόπη· ὑφασμα μάλλινον πρὸς κατασκευὴν
ἐνδυμάτων· — 2) κράσις ἀνθρώπου· ὅθεν:
«χοντροπόσταθος».
Πιτυροκόπη· πετῶ, ἐπὶ πτηνῶν κυρίως, ἔπειτα
καὶ ἐπὶ πραγμάτων.
Πιτυροκόπη· καλύπτω, πωματίζω.
Πιτυροκόπη· ξύλον τι, δι' οὗ βάπτουσι τὰ
βαθέα κίτρινα· — 2) τὸ δι' αὐτῆς βαφῆν
κίτρινον γνέμα.
Πιτυροκόπη· ἀγρία κορομηλέα.
Πιτυροκόπη· ὁ καρπὸς τῆς πουργιάς, προῦμνον.
Πιτυροκόπη· πρινοκόκιον.
Πιτυροκόπη· πριναίρι, πρίνος.
Πιτυροκόπη· ἀγγεῖον δ' ἄλευρον.
Πιτυροκόπη· μικρὰ σαγήνη ἐκ ῥαμμάτων κατε-
σκευασμένη, δ' ἡς συλλαμβάνουσι τὰ ὄψα-
ρια τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἐπιπλέοντα τοῦ
ὑδατος· — 2) ὁ περὶ τὸν πόδα προσραμ-
μένος ἰμάς εἰς τὸ σέλαμα τῶν τσαρουγιῶν.
Πιτυροκόπη· αἱ κηλίδες, αἱ ὅποιαί εἶναι εἰς τὸ
δέρμα τοῦ προσώπου καὶ τῶν χειρῶν,
πέρικνωμα.
Πιτυροκόπη· εὐπρεπής.

Προβοδάω και *ξεπροβοδάω* προπέμπω.
Προβοδαίς τὰ στελλόμενα πράγματα ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμένοντος και ἐργαζομένου εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ.
Προβολή και πληθ. *προβολαῖς* τῶν ἐργαστηρίων λέγονται οἱ καταρράκται, αἱ καταρρακταί, καταπακταὶ θύραι.
Προπόδια κοντὰ τσουράπια μὲ κεντήματα εἰς τὸν γῦρον, ἅτινα βάλλονται ἐπάνω τῶν τσουραπίων.
Προσβάλα μέγας λίθος, ἐπιτήδειος εἰς τὸ προσβάλλειν, χερμάδιον.
Προσθηλάζω προσαρμόζω τὸ στόμα τοῦ ἀρνίου εἰς τὴν θηλὴν τῆς προβατίνης.
Προσφῶλι φῶλι λέγεται τὸ ὄν ἐν τῇ φωλεῖ τῶν ὀρνίθων τιθέμενον, ἵνα μὴ ξεφωλεάζωνται αὐταί, προσφῶλι δὲ τὸ ὑπάρχον παρὰ τὸ φῶλι ὄν.
Προσπνυάζω ἀρμόζω τὸ ὕννι πρὸς τὸ ἄροτρον. — 2) διὰ τοῦ ὕννιου προσβάλλω τοὺς ὀπισθίους πόδας τοῦ βοδίου.
Προσχαριά εὐμένεια, φιλοφροσύνη, εὐθυμία.
Προτσαλίω και *προτσαλάω* ἐπὶ τράγου, βατεύω.
Προτσαλήλα ἡ δυσωδία τῶν τράγων, κινάβρα.
Πρωτάριος ὁ πρωτότοκος.
Πρωτοβράχρα ὁ καιρὸς τῶν φθινοπωρινῶν βροχῶν.
Πυκνάδα κόσκιον πυκνὸν και ἐκ δέρματος κατεσκευασμένον, δι' οὗ κοσκινίζουσι τὸν τε σίτον και τὸ ἄλευρον.
Πύρα θερμότης.
Πυράδα τεμάχιον ἄρτου σφηνοεδές, ὅπερ βάλλεται εἰς τὸ πῦρ διὰ νὰ θερμανθῇ.
Πυρογιά λέγεται οὕτω τὸ κραββατωμένον κλήμα.
Πυρόνω στεγνόνω.

P

Ραγίζω και *ραϊζώ*—ρήγνυμι· και τροπ. συγκινῶ, ἐπικλῶ, κυρ. ἐπὶ τῆς καρδίας.
Ραδίω ἔρχομαι.—2) διαβαίνω, περνῶ. Λέγεται δὲ και ἐπὶ τῶν ἰχθύων, οἵτινες ἐρχόμενοι εἰς τὰς ῥηχίας ῥίπτουσι τὰ ὠὰ αὐτῶν.
Ραδίῶ βράχος.
Ράδισμα πέρασμα, πάροδος, ἔλευσις.
Ραμιατίω ἀφαιρῶ τὰς λεπτὰς τρίχας (χνοῦν) τοῦ προσώπου διὰ ῥάμματος.
Ραντιστήρι τὸ ἀγγεῖον, δι' οὗ ῥαντίζουσι τι.
Ραφωματιά ῥήγμα, χαράδρα ἐδάφους, τοί-

χου κτλ. Ἡ λέξις ἐγένετο παρὰ τὸ ῥάχωμα τροπῇ τοῦ χ' εἰς φ, τοῦτο δὲ παρὰ τὸ ἀρχαῖον ῥαχῶ, ῥακῶ=ρήγνυμι.

Ῥεβίθι ἐρέβινθος.
Ῥέντσα τὰ περὶ τοὺς λαγόνους πλαδαρὰ κρέατα τῶν ζῶων.
Ῥέντσουλα τὰ ῥάκη, τὰ διερρηγμένα ἱμάτια· ἀλλαχοῦ καλοῦνται *λέντσουρα*, αἱ σάρκες, ἐξ οὗ και ῥῆμ. αὐτοπ. ζελεντσουρίζομαι = διαρρήγνυμι τὰς ἑμαυτοῦ σάρκας ζυόμενος.
Ῥεύω ῤέφω, ῤέω.
Ῥημαδιακό ἡρημωμένον, ἐπὶ κατάρρας.
Ῥήγλα λεπτὸν ξύλον, δι' οὗ ἀποκόπτεται τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον μέρος τοῦ σίτου εἰς τὸ κοιλόν.
Ῥιγανόλαθο τὸ ἐξ ὀριγάνου ἔλαιον.
Ῥιγάζω αἰσθάνομαι ῥίγος.
Ῥιζόδογτα ἀπαντᾷ ἐν τῇ φράσει «θέλει νὰ μάθῃ ὅλα τὰ ῥιζόδογτα» = λεπτομερῶς τὸ πρᾶγμα, οὐδ' αὐτῶν τῶν κρυφίων ἀγνώστων μενόντων.
Ῥιζῶ ὑπώρεια ὄρους, ῤίζα.
Ῥογγόζος εἶδος χόρτου, ὅπερ φύεται ἐν τοῖς ὕδατόδεσιν.
Ῥοβολῶ καταβαίνω τρέχων κατῆφορον.
Ῥοιδίζω κάμνω τι ἐρυθρὸν ὡς ὁ καρπὸς τῆς ῤοιᾶς.
Ῥοῖδοκόκκιος κόκκινος ὡς ὁ καρπὸς τῆς ῤοιᾶς.
Ῥόκος βοῦς γεγηρακῶς. Λέγεται δὲ και ἐπὶ γεγηρακῶτων ἀνθρώπων περιφρονητικῶς.
Ῥόμπουλο δένδρον ἔχον ὁμοιότητα τῇ πεύκῃ.
Ῥογάζω ῤογάζω.
Ῥόγαγμα και *ῤογᾶγμα* ῤογᾶσμός.
Ῥ[ο]γιάλα φλέγμα· γίνεται παρὰ τὸ ῤογᾶλίω = ῤέγγω, οὐχὶ καθ' ὕπνον, ἀλλ' ὑπὸ συσσωρευμένων ἐν τῷ στήθει φλεγμάτων.
Ῥοῦντο καλὸν και ἀπαλὸν μαλλίον.
Ῥουπώνω βουλλώνω και βουλλώνομαι· λέγεται διὰ τοὺς πίθους, ὧν αἱ σαπίδες ξηραὶ οὔσαι διὰ θερμοῦ ὕδατος ῤουπώνουσι.
Ῥουτί ὑποκάμισον, χιτῶν.

Σ

Σακιάζω βάλλω τι εἰς τὸ σακκίον.
Σαλαγῶ ἐλαύνω, προωθῶ· λέγεται ἐπὶ ποιμνίου ἰδίχ· ἐν δὲ τῇ Ἀρτσιστή τοῦ Ζαγορίου λέγεται *ζαλαχῶ*, *ζαλαχάω*.
Σαλαμέντρα εἶδος σαύρας μὲ μελανοξανθόστικτον δέρμα = σαλαμάνδρα.
Σαλατηρή λέγεται καλύβη ἐκ καλάμων κατεσκευασμένη, ἐν ἣ οἱ βλαχοποιμένες ἐν τοῖς ὄρεσι κοιμῶνται,

Σαλός μωρός.
Σαπρότερος ἐπίθετον γέροντος = σαπρόγερος κατ' ἀποβολὴν τοῦ γ, ὅστις ἐκ τοῦ γήρατος βρωμᾷ ὡς σεσηπῶς, ὑπέργηρος.
Σαράβαλο ὁ ὑπέργηρος = σοροδαίμων.
Σαρακοστεύω νηστεύω, φυλάττω τὴν τεσσαρακοστήν.
Σαρακώνομαι λέγεται κυρίως ἐπὶ ξύλων· κατατρώγομαι ὑπὸ τοῦ ἐντόμου τοῦ καλουμένου σαρακίου.
Σαρά ὁ ῥύπος ἀπλύτου μαλλίου προβάτων = οἰσωπος.
Σαρκερός σαρκώδης.
Σαρμανίτσα κούνια, λίκνον.
Σαχάνι χάλκινον ἀγγεῖον, εἰς ὃ τιθέασιν τὰ φαγητά.
Σαχατογλείφτης ὁ γλείφων τὰ σαχάνια, και ἐπομένως παράσιτος· λέγεται και πινακογλείφτης ὁ αὐτός.
Σαχλός σαπρός.
Σάφαλο και *σαποῦρι* ὁ ὑπέργηρος, ὅστις και σαπρόγερος λέγεται ὡς σεσηπῶς ἤδη ὑπὸ τοῦ γήρατος· γίνεται παρὰ τὸ σαπίζω.
Σβαρτζάρης ὅστις σύρει κατὰ γῆς τὰ φορέματα αὐτοῦ, ῤυπαρός· καλεῖται και *σβαρνίλας*.
Σβερχιά κολαφισμός.
Σγούρι τὸ διετές ἀρνίον· τὸ δὲ θηλ. σγουράδα· λέγονται δὲ και ζυγοῦρι, ζυγουράδα, διότι ἐπωλοῦντο δῆθεν ποτε ἀνὰ δύο.
Σερά θεία κατὰ ὄψιν τροπῆν τοῦ θ εἰς σ.
Σέγγρα ἡ γυνὴ ἀνδρὸς ἐν σχέσει πρὸς ἄλλην γυναῖκα εἴτε ἀποθανοῦσαν εἴτε διευζευγμένην ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλαχοῦ λέγεται συγκόρμισσα.
Σέμπρα ἡ γυνή, ἣτις συνεφώνησε μὲ ἄλλην, ἵνα οἱ βόες αὐτῶν ἐργάζωνται ὁμοῦ ἐν τοῖς ἀγροῖς· ἐντεῦθεν και ῤῆμ. : σεμπριάζω μὲ τὴν δεῖνα = συμφωνῶ διὰ τὴν τοιαύτην τῶν βοῶν ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαν.
Σιάλαρος και *σιάλαγκος* κοχλίας.
Σιαδοῦκλι τὸ ἐκ δέρματος προβάτου περικάλυμμα τοῦ λαιμοῦ τοῦ βοός, ἵνα μὴ τρίβηται ὑπὸ τοῦ ζυγοῦ· ἀλλαχοῦ καλεῖται *σιαμπλοῦκι*· μεταφ. λέγεται και περὶ παντὸς ἄλλου ἀσχήμου πράγματος.
ῤιάση συμβιβασμός.
Σιαφοῦρατο και συνήθως εἰς πληθ. ἀρ. τὰ σιαφοῦρατα· σκαριφήματα, ἅτινα συλλέγονται διὰ τοῦ σαρώθρου.
Σιγοῦνι μάλλινον ἐπανωφόριον, χλαῖνα.
Σιλιτοῦρα οἱ μικροὶ λίθοι (τὰ χαλίγια), οἵτινες εἶναι συσσωρευμένοι που,

Σιλύρα τὸ τυρόγαλον ἐν Πωγωνιανῇ· ἐν Ζαγορίῳ καλεῖται γαλοτύρι.
Σιός Θεός.
Σινί εἶδος χαλκίνου κυκλικοῦ ἀγγείου διὰ πῆττας και διὰ τραπέζας.
Σιοῦκλος ἀγγεῖον χάλκινον, δι' οὗ ἐξάγουσιν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων.
Σιογκάρι ὀψιμάδιον εἴτε ἐρίφιον ἢ παιδίον.
Σιοῦλι ἄχυρον, κάρφος.
Σιομαλίω εἰμι πλήρης τινός· 2) ποιῶ κρότον.
Σιοῦμπρος ὁ ἐντὸς τοῦ κελύφους τῶν ὀπωρῶν καρπός, ὡς τῶν λεπτοκαρύων, τῶν καρῶν, τῶν ἀμυγδάλων κτλ.
Σιουρίζω συρίζω.
Σίγα σιχασία.
Σκαλοπατίδι βαθμῖς, ἀναβαθμῖς.
Σκαλοφ(ν)ρίδα ὀπῆ εἰς τοὺς τοίχους τῶν δωμάτων τῆς οἰκίας πρὸς ἀπόθεσιν πραγμάτων.
Σκαμάγκι τὸ καθαρὸν βαμβάκι· και ῤῆμα *σκαμαγκίζω* = πλύνων τι κάμνω λευκότατον ὡς τὸ σκαμάγκι.
Σκαρτάζω λυποῦμαι.
Σκαρτῆληθρα σπινθήρ· *σκαρτζηληθρίζω* = λάμπω, ἀστράπτω· λέγεται δὲ ἐπὶ φορεμάτων και ἄλλων πραγμάτων στιλβόντων.
Σκαρβέλι λέγεται ξύλον ἀγκιστρῶδες, ἢ σιδηροῦν ἐργαλεῖον εἰς τὸ ὀπισθῆριον τοῦ σκαμαρίου, ἐξ οὗ κρεμῶσι πράγματα ἢ δένουσι τὰς τριχιάς· και ῤῆμα *σκαρβελόνω* = κρεμῶ τι εἰς τὸ σκαρβέλι ἢ δένω τὴν τριχίαν εἰς αὐτό.
Σκαρτάζω στηρίζω τι ἀσφαλῶς, ὡς τε νὰ μὴ κινῆται.
Σκαρίζω ἐξάγω τὰ πρόβατα εἰς βοσκήν.—2) ἐξέρχομαι εἰς βοσκήν, βόσκω.
Σκαριζώ και *σκαρνάω* ζῶω, σκάπτω ἐπιπολαίως διὰ τῶν ὀνύχων, ὡς ἡ ὄρνις.
Σκαρφίζομαι ἐπινοῶ, ἐφευρίσκω, σχεδιάζω διὰ τοῦ νοός, πλάττω τὰ μὴ ὄντα· ἐντεῦθεν και *σκάρφισμα* = ἐπινοήσις, ἐφεύρεσις, ἢ λεπτολόγος και φαντασιώδης τῶν μὴ ὄντων ἔρευνα.
Σκατοφάης κάνθαρος· ἀλλαχοῦ καλοῦνται *σκάθαροι*· οὗτοι ποιοῦσι τὰς κόπρους τῶν ζῶων εἰς σφαίρας μικρὰς κυλίοντες αὐτὰς πρὸς τὴν φωλεάν των.
Σκατοθήκη λέγεται κυρίως ὁ κοπρῶν, μεταφ. δὲ κατ' οὐδ. γένος *σκατοθήκη* = δυσχερῆ, δυσάρεστα κτλ.
Σκλιμουρζοῦμαι λέγεται περὶ βρεφῶν, ἅτινα κοιμώμενα ποιοῦσι μικροὺς τινὰς τονθορυσμούς.

Σκορπίδι· είδος ἰχθύος, σκορπίος· — 2) είδος χόρτου, ὃ ἐπιτιθέμενον ἐπὶ οἰδημάτων διαλύει αὐτά.
Σκουίζω· φωνάζω δυνατά, ὅπερ ἀλλαγῆς καλοῦσι ξεφωνίζω = ἀνολολύζω.
Σκοῦγημα· ὀλολυγή, γόος.
Σκούλη· τὸ ἀμβλύ μέρος τῶν μαχαιρῶν ἢ πελέκων, τὸ ἐναντίον αὐτοῦ, τὸ ὄξυ μέρος, λεγεται κόψη.
Σκούρτσουρος· κόθουρος, κόλουρος, κολοβός.
Σκούπρος· κόπρος ζῶων· ἐντεῦθεν καὶ σκουπροθήκη = κοπρών.
Σκουπροσάκκι· σακκίον παλαιὸν καὶ ὠρισμένον διὰ τὰς κόπρους τῶν ζῶων.
Σκουτέλλι· ὁ βραστὸς σίτος ὁ μετ' ἄρτου (προσφορᾶς ἢ τοῦ καλουμένου πηταρίου) προσφερόμενος εἰς τοὺς ναοὺς κατὰ τὰς παραμονὰς ἑορτῆς τινος.
Σκραμπιά· σκορπίος.
Σκρόφα· γρομφάς.
Σκυλίζω· ἐρεθίζω, πειράζω, ἐνοχλῶ τινα· λέγεται δὲ καὶ σκυλνάζω.
Σκυλομονή· ὁ τόπος, ἐν ᾧ διαμένει ὁ κύων, τὸ οἰκητήριον κυνός.
Σκύφος· ξύλινον μονοκόμματον ἐσκαμμένον ἀγγεῖον, ἐν ᾧ βάλλουσι ὄροβον χειρομυλαεσμένον (ψήναν) εἰς τὰς βοῦς.
Σλίφω· θλίβω.
Σμιγός· ἐπίθετον ἀλεύρου καὶ ἄρτου ἐκ διαφόρων εἰδῶν γεννημάτων συμμιγῆς.
Σουράδι· γραμμῆ.
Σοῦρλα· πᾶν ὑψηλὸν εἰς ὄξυ λήγον.
Σουρκέφαλος· προμήκης τὴν κεφαλὴν, σχινοκέφαλος.
Σουρλωτός· κωνοειδής.
Σουσοῦμι· σύστημα, σημεῖον· ἐντεῦθεν καὶ ῥῆμ. σουσομιάζω = παρομοιάζω.
Σουμάδα· καὶ τὰ σουμαδιά· λεπτοὶ καὶ ὀμαλοὶ λίθοι, οἳς χρῶνται εἰς παιδιὰς.
Σουραγί· ὑάλινον ἀγγεῖον, εἰς ὃ ἐναποθέτουσι τὸ οἶνόπνευμα.
Σούγαλο· τὸ ξυλῶδες μέρος τοῦ στάχυος τοῦ ἀραβοσίτου, εἰς ὃ προσφύονται οἱ κόκκοι· ἀλλαγῆς καλεῖται σούκαλο.
Σοφίζω· διδάσκω τινα.
Σπαρνάω· ἕτερος τύπος τοῦ σπαράζω· κινῶ.
Σπατέλα· πλατεῖα ἐκ μεταξῆς ἐρυθρὰ ταινία, ἣν ῥάπτουσι εἰς τὰ φλοκκωτὰ ἐν Ζαγορίῳ, τὰ καλούμενα τσαπαρένια.
Σπαταλώω· ἐνδυναμοῦμαι.
Σπροῦζα· ἀνθρακες μικροὶ καὶ πολλοί.

Σταίνομαι· ἀρέσκομαι τινί· ἡ λέξις συνειθίζεται παρὰ τὰς γυναῖξί τοῦ Ζαγορίου.
Σταλίκι· σταλίκια λέγονται αἱ πλάγια δοκοί, αἵτινες ἐπερείδονται ἐπὶ τῆς μεσόδμης.
Στάλος· τόπος κατάσκιος, ἐν ᾧ τὰ κτήνη τὸ μεσημέριον μένοντα ἡσυχάζουσιν, ἕως οὗ παρέλθῃ τὸ καῦμα.
Στάνη· ἡ τῶν ζῶων μάνδρα, κατὰ τοῦτο διαφέρουσα τοῦ σταύλου, ὅτι οὗτος μὲν εἶναι δι' ἀνάπαυσιν τῶν κτηνῶν, ἡ δὲ στάνη εἶναι ἡ μάνδρα, ἐν ᾗ διαμένουσι τὴν νύκτα τὰ κτήνη, ἀμέλγονται, καὶ ὑπάρχουσιν ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ τυροῦ κτλ.
Στατό· ὄσπιτι· τὸ μὴ ἔχον ὑποκάτω αὐτοῦ ὑπόγειον.
Σταυρομάννα· ἡ μήτηρ τοῦ κοινῶς λεγομένου ἀδελφοποῦ (τοῦ βλάμη). Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ καλεῖται σταυροπατέρας.
Σταυροποδιάζομαι· κάθημαι σταυροποδητὶ (σταυροπόδι).
Σταφνίζω· σταθμίζω· — 2) πληγὰς ἐντρίβουμαι· — 3) μέσ. σταφνίζομαι = ισάζω ἐμαυτόν, κοσμοῦμαι.
Στάφρος· οἰκονομία.
Σταρτοκιοῦρα· κολλύρα, ἣτις ὀπτᾶται εἰς τὰς ἐστίας καλυπτομένη διὰ στάκτης.
Σταρτολόγος· τὸ μέρος τῆς ἐστίας, ἐν ᾧ συναγοῦσι τὴν στάκτην.
Σταρτοπαμαπαλάσης, -ω· ὁ πασπαλισμένος διὰ στάκτης, οἰνεὶ στακτοπαίπαλος· λέγεται δὲ ἐπὶ τῶν πλησίον τῆς ἐστίας τοῦ πυρὸς καθημένων καὶ ἐν τῇ στάκτῃ κυλιόμενων, ἐπ. ῥυπαρῶν καὶ ἀηδῶν.
Στραῖμμα· είδος κεντήματος γιγνόμενον μετὰ γαῖθάνιον ἢ οὔτραν.
Στηθάμι· τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους ὅστοῦν τῶν ὀρνίθων, ὃ εἰς τὰς μαντείας παρατηροῦσιν· ἐν Ζαγορίῳ καλεῖται ἀστάν.
Ἰστιά· ἐστία καὶ πῦρ.
Στολισίκα· ἡ διὰ τὸν καλλωπισμὸν δεδομένη ἀμοιβή.
Στοῦμπος· κόπανος, κοπανιστήριον, ὕπερος· ἐντεῦθεν ἐγένετο καὶ τὸ στουμπίζω, τῷ κοπάνῳ τύπτω, κοπανίζω, τριβῶ.
Στρατοκόπος· ὀδοιπόρος.
Στρέγω· στέργω, συναίνω.
Στρέκλιας· οἴστρος (τὸ ἔντομον)· — ἀλλαγῆς καλεῖται ντάθανος.
Στρογγυλῶ· ὠθῶ, πιέζω, ὥστιν.
Στρογγυλά· γρόνθος.
Στρογγυλίζω· γρονθοκοπῶ.

Τ

Στρόγαλο· στρογγύλον λιθάρη παρὰ ποταμοῖς.
Στρωματιά· τὸ στῶμα, ἐφ' οὗ προσαρμύζονται τὰ ξύλα τοῦ σαγμαρίου.
Στρώνω· στρώννυμι· — 2) μακθάνω, συνειθίζω· λέγεται συνήθως περὶ τῶν ἀπείρων, ἀτάκτων καὶ ἀπειθῶν παιδιῶν, ἅτινα ταπεινοῦνται, καταπραΰνονται, συστέλλονται· — 3) μεταβ. ταπεινῶ, καταπραΰνω τι.
Συμβάζω· ἀρραθωνίζω· ἡ λέξις ἀπαντᾷ εἰς τὰ βλαχόφωνα χωρία, γίνετα δὲ παρὰ τὸ συμβιβάζω.
Συκαθίζω· χορὸν πηδηκτὸν χορεύω μόνος ἢ μετ' ἄλλου χορεύοντος ἀντικρῦ, ὃ δὲ χορὸς ὁ διὰ συκαθίσεως γιγνόμενος λέγεται συκαθιστός.
Σύγκλαρα· ἐπίρ. σωρηδόν.
Συμμοῦρημα· τὸ ἀρχόμενον σάκτος τῆς νυκτός. Ἀπαντᾷ καὶ ῥῆμα ἀμ. συμμοργένω = νυκτώ, θολῶ.
Συμπῶ· ἀναγκάζω.
Σ[υ]μποδίζω· ποιῶ τινα προσκόπτειν· ἀλλαγῆς καλεῖται σ[υ]μποδίαζω· — 2) ἀπαντῶ τινα καθ' ὁδόν.
Σ[υ]μπόδι· πρόσκομμα.
Συγγεφάκρια· καῦμα συμβαῖνον ἐν τῷ θέρει εἰς συννεφώδη καιρὸν.
Συνορίτης-ισσα· ὄμορος· συνήθως ἐπὶ ἀγρῶν κτλ.
Σύντα καὶ σύντας· σύνδ. χρονικός = ὅταν, ὁσάκις.
Συντάζω· συντάσσω προετοιμάζω τινα.
Σύνταρα· ἐπίρρ. χρονικόν = ὁμοῦ μετὰ τὰ γὰρ (πρωτὶ) ἢ πολὺ πρωτὶ· ἀμ. ἢ οἱ φαινομένηρι·.
Συντηγιά· συνέντευξις, συνομιλία, συντηγία.
Συντοπίτης· συμπατριώτης.
Συρᾶ· γένος.
Συρμή· ἐπιδημία νόσου.
Σύρραχο· ἡ συνεχομένη κορυφὴ σειρᾶς ὀρέων.
Σύφερο· ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον σκεῦος.
Σύχλωρος· λίαν χλωρός, κατάχλωρος.
Σφάλαγγας· ἔντομ. φαλάγγιον.
Σφεντόνα· σφενδόνη· — 2) ὁ γῦρος τοῦ ἀλωνίου.
Σφουράζω· γίνομαι ἢ εἰμι ξηρὸς ὡς ἡ σφῦρα.
Ἰσθικά· τὰ σπλάγγνα.
Σῶκι· τὸ χῶμα καὶ οἱ λίθοι, ἅπερ συναθροίζονται εἰς τοὺς νεοδημῆτους οἴκους.
Σῶνω· ὑπάγω, φθάνω εἰς τινα τόπον.
Σωρώνω· ἐπιπλήττω, ὀνειδίζω.
Σωροβολιάζω· κάμνω τι σωρόν. — 2) μέσ. καταπίπτω.

Τάγμα· ὑπόσχεσις, εὐχὴ τῷ Θεῷ ἢ ἀγίῳ τινί.
Ταγλαρᾶς· ταυλαρᾶς.
Ταλαγάνι· είδος μαλλίνου ἐπανωφορίου, ὅπερ φέρουσιν ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ ψύχους.
Τανάω· ῥῆμ. μετ. καὶ ἀμ. = τείνω, τεντώνω· σύνθετες εἶναι τὸ μέσον ταννοῦμαι = τανύω ἐμαυτόν: «τί τανυέσαι ἔτσι;» — Ἡ προᾶξις λέγεται τανισμάρα (ἡ).
Ταρνανίζω· ῥῆμ. μετ. κλονέω τινα· «ταρνανίζω τὸ παιδί» κτλ. Μέσ. ταρνανίζομαι = κλονοῦμαι, κραδαίνομαι.
Τάττας· λέξις νηπιακῆ = πατήρ.
Ταυλαρᾶς· ἀκμαῖος, σφριγῶν καὶ ῥωμαλέος.
Ταυραντῶ καὶ ταυραντίζω· ἐγκαρτερῶ, ὑπομένω, ἀντέγω, βαστῶ.
Τάψηλον· ἐπίρρ. ὑψηλά.
Τεῖαφι· θεῖον.
Τεταφοκέρη· λαμπὰς ἐκ θείου.
Τελεῖω· τελειώνω.
Τετραγίδα· μικρὰ κίτρινα κερμάτια, ἅτινα ποτε ἔραπτον αἱ νύμφαι εἰς τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς αὐτῶν.
Τηράω· παρατηρῶ, προσέγω.
Τηρογνάλι· ἀποπτρον.
Τιτηλίνα· είδος φυτοῦ, τῆλις.
Τουρλός· τρελλός.
Τραμπάλα· δοκὸς τετρυπημένη ἐν τῷ μέσῳ καὶ ὀριζοντίως καὶ ἐπ' ἄλλης καθέτου τεθειμένη, ἐφ' ἧς κάθηνται οἱ παῖδες καὶ μετ' αὐτῆς περιστρέφονται.
Τραφοκόπος· ὁ ἀνοίγων χέρσον χωράφιον ἢ ἄμπελον· παρὰ τὸ τράφος, τάφος· καὶ ῥῆμ.: τραφοκοπῶ.
Τραχανᾶς· σίτος κεκομμένος καὶ μετὰ γάλακτος μεμιγμένος, ὅστις χρησιμεύει ὡς ὄψον.
Τροήμερο· ἡ τριήμερος νηστεία τῶν γυναικῶν τῆς Ἡπείρου κατὰ τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν.
Τρομερούσω· ἡ μοῖρα, ἣτις τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως μοιραίνει τὰ βρέφη.
Τρικέρι· τρικήριον τῆς ἐκκλησίας.
Τρικουκιά· είδος θαμνώδους ἀκάνθης, ἣτις φέρει καὶ καρπὸν βούβουλα καλούμενον, στυφὸν τὴν γεῦσιν, τὸ δὲ μέγεθος παρεμφερῆ λεπτοκαρύφ.
Τρικοῦλι· ξύλινον σκεῦος χρήσιμον ἐν τοῖς ἀλωνίοις διὰ τὰ ἄχυρα καὶ ἔχον τρεῖς ἀκτῖνας· ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐν Δελβινακίῳ τῆς Ἡπείρου· ἀλλαγῆς ἐπικρατεῖ ἡ λέξις δικούλι, καίτοι καὶ τοῦτο ἔχει τρεῖς ἀκτῖνας.

Τριμῆρι· εἶδος χονδρού σίτου, ὅπερ σπείρεται ἀργὰ καὶ ἐν τρισὶ μῆσὶ γίγνεται.
 Τριμῆμα· πᾶν ὅ, τι εἶναι τετριμμένον.—2) εἶδος ἐδέσματος ἐξ ἄρτου, λεπτῶν ἐντέρων καὶ λαχάνων.
 Τριμυδύφρα (ἡ)· ψυχίον τετριμμένον, ψυχίον.
 Τρίφρα καὶ τρίψα· ἡ ἐκ τετριμμένου ἄρτου μετὰ γάλακτος καὶ ἐλαίου ἢ βουτύρου ἀθήρα.
 Τροκὶ καὶ τρουκί· τὸ ξύλινον στεφάνι τοῦ πίθου, ὅπερ πολλακίς εἶναι καὶ σιδηροῦν.
 Τρουγῶ· ἀκονίζω, θήγω.
 Τρουγάδα· ἡ προβατίνα, ἥτις χάσασα τὸ ἀρνίον αὐτῆς ἢ μὴ ἐγκυμονήσασα ἔχει γάλα.
 Τσακάτος· ἡ πρωτοφανοῦς καρποῦ γεῦσις· ἀλλαχοῦ καλεῖται ξεφέγγισμα,
 Τσακατίζω· γεύομαι πρωτοφανοῦς καρποῦ.
 Τσακνολογῶ· ἀσχολοῦμαι εἰς ἐπουσιώδεις ἐργασίας, κυρ. συλλέγω τσάκνα.
 Τσακκομερά· τὸ ἐν μέρει διασπῆναι, ὅπερ κοινῶς λέγεται τσάκκι.
 Τσαλί· ξύλον.
 Τσαμποῦνα· εἶδος αὐλοῦ.
 Τσάντζαλο· βάλανος.
 Τσαπάρι· ταινία.
 Τσαπέλα καὶ τσουπέλα· ἡ ἄλλως λεγομένη συκαρμάθα, παλάθη.
 Τσαροῦρι· σανδάλιον, πέδιλον.
 Τσαρκος· τὸ μέρος ἐν ᾧ μένουσι κεκλεισμένα τὰ ἐρίφια καὶ ἀρνία βυζάνοντα.
 Τσάσκα· μέγα φλυζάνιον τοῦ καφέ.
 Τσάφη· πάχη.
 Τσέργα· μάλλινον σκέπασμα βαρὺ διὰ τὸν ὕπνον μὲ φλόκκους.
 Τσελέγγα· μικρὸν ξύλον, ὅπερ μεταχειρίζονται εἰς τὰς παιδιὰς.
 Τσέφλογο· τσώφλογο = κέλφος.
 Τσαοῦλι· σιαγῶν· παρὰ τὸ σιαγόνιον.
 Τσαγάλο· συνήθως εἰς πλ. τσιγάλα καὶ τσύγαλα· τὰ καθαρίδια εἰς τὰ ἀλώνια ἐκ τῶν γεννημάτων, τὰ ἄχυρα.
 Τσακιάζω· ἐπὶ φαγητῶν, ἅτινα καιόμενα λαμβάνουσι ὄσμην κνίσσης (τσίκνας) = κνισσάω.
 Τσακίκι· τὸ δι' οὐ νήθουσι τὰ ἔρια ἐργαλείον.
 Τσαμπλομάτης-α· λημῶν· λέγεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦς ἔχοντος τοὺς ὀφθαλμούς.
 Τσάντζυφο, -ιά· ζίζυφον, ἢ ζίζυφος.
 Τσάνι· ἄκανθα.
 Τσινάω· κεντῶ.
 Τσιούμα· ἀγγεῖον λίθινον, εἰς ὃ κοπανίζουσι καφὲν ἢ ἄλλο τι.
 Τσιουμοκέφαλος· χονδροκέφαλος.

Τσιουρίτσα· δοθιὴν σκληρὸς.
 Τσίτα· πυκνὰ καὶ ῥῆμ. τσιτώνω = πληρῶ, γεμίζω τι πολὺ.
 Τσίτα· καρφίον, βελόνη, δι' ἧς καρφώνουσι τὰς σανίδας.
 Τσίφρα· ἄμτις, ὀφθαλμοί.
 Τσιφῶνω· κλείω (μύω) τοὺς ὀφθαλμούς.
 Τσιλίζω· κτυπῶν τὰ ὄσπρια ἢ τὸν ἀραβόσιτον διὰ ξύλων, ἅτινα καλοῦνται ἄρται, ἐξάγω τοὺς κόκκους.
 Τσουκαρίζω· κτυπῶ τι κυρ. διὰ τῆς τσουκάνης.—2) εὐνουχίζω.
 Τσουγκρῶ· συγκροῦω.
 Τσουγκρος· σύγκρουσις.
 Τσουγκτερός· διαπεραστικός, ψυχρός.
 Τσουλούφρον· τὰ μαλλιά, ἅτινά εἰσι περὶ τὰς ὀφρῦς καὶ πρὸ τῶν ὠτων.
 Τσουλί· τὸ ἄρρεν μύριον τῶν ζώων.
 Τσουλιῶνω· τεντώνω κυρ. τὰ αὐτίχ.
 Τυλίγω· τυλίσσω.
 Τυράγγια· τυραννία.
 Τυραγῶ· καὶ τυραγνέω· βασανίζω, παρατείνω, στρεβλῶ.
 Τύργια· τρύξ, τρυγία.
 Τυροκόμος· ὁ τυροποιός.
 Τῶμος· σύνδ. χρον. = ὡς, εὐθὺς ὡς.

Υ

Υπνοδόταν· ὑπνωτικὸν φάρμακον.
 Υπνοδότης καὶ ὑπνοδόρης· ὑπναλέος, φίλυπνος.
 Υψομα· ἄρτος, ὃν εὐλογοῦσιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ναῷ ἢ τῷ οἴκῳ.

Φ

Φαγοῦρικός· πολυφάγος· λέγεται ἐπὶ ζώων.
 Φακκωτή· λευκὸν κάλυμμα καὶ μακρὸν, δι' οὗ ποτε αἱ γραιῖαι τοῦ Ζαγορίου ἐκάλυπτον τὴν ἑαυτῶν κεφαλὴν, μικρὸν μέρος οὕτω τοῦ προσώπου δεικνύουσαι· τοῦτο γίγνεται νῦν ἐν Πωγωνιανῇ.
 Φεγγρίζω καὶ φαγγρίζω· φέγγω.
 Φειδοροῦτι· τὸ δέρμα τοῦ ὄφρατος.
 Φευγατσούρι· φυγή.
 Φλάθω· λυγίζω τι διὰ τοῦ πυρός· ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐν Ἀρτσίστη Ζαγορίου.
 Φλάσκα· εἶδος ἀγγείου δι' ὕδωρ ἔχοντος μεῖζον πλάτος ἢ μήκος.
 Φλαστερό· σφραγὶς διὰ τὰς προσφοράς. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐν τισὶ χωρίοις τοῦ Ζαγορίου.

Φλαφτί· κολλύρα ἐφομένη ἐν τῷ κλιβάνῳ, καθ' ὃν καιρὸν οὗτος καίεται διὰ τὸν ἄρτον.
 Φλιβερός· θλιβερός.
 Φούλιτακας· φλύκταινα· καὶ ῥῆμ. φουλιτακιάζω.
 Φουντωμένος· δένδρον πυκνόφυλλον.—2) ῥίς φουντωμένη ἕνεκα κατάρρου.—3) πίθος ἔχων φούντωμα.
 Φουρκί· τὸ ἀπὸ τοῦ ἀντίχειρος μέχρι τοῦ λιχανοῦ τῆς χειρὸς ἐκτεταμένης διάστημα· τοῦτο ἀλλαχοῦ καλεῖται δίμοιρο καὶ κυνόστομο.
 Φουσκῆ· ἡ κόπρος, ἣν μεταχειρίζονται διὰ τοὺς ἀγρούς καὶ πᾶν ἄλλο, ὅπερ δύναται νὰ κάμη καρποφόρους αὐτούς.
 Φουσκίζω· ῥίπτω φουσκῆν εἰς ἀγρόν.
 Φουσκοδένης· ἄνεμος πνέων τὴν ἀνοιξὴν καὶ φουσκῶν τὰ δένδρα, ἥτοι τὰς κάλυκας αὐτῶν.
 Φούστα· μεσοφούστανο, τὸ ὑποκάτω τῶν φουστάνων φορούμενον καὶ περὶ τὴν ὄσφυν τῶν γυναικῶν περιζωννύμενον.
 Φράξος· δένδρον, ἐξ οὗ κατασκευάζουσι τὸ κίτρινον ἀνοικτὸν χρώμα.
 Φρουμανίζω· ἐπὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων· φουσῶ διὰ τῶν μυκτῆρων εἴτε διὰ θυμὸν εἴτε διὰ φόβον, φρουάττω· λέγεται καταχρηστικῶς καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων.
 Φτελιάς· δένδρον ἢ πετεῖα.
 Φτόγια· φθόνος.
 Φυρίδα· θυρίς· μικρὰ τις ὀπή τετράγωνος ἐν ταῖς οἰκίαις πρὸς ἀπόθεσιν πραγμάτων· ἢ αὐτὴ ἀλλαχοῦ καλεῖται ἴμπολιτσα, καὶ σκαλοφυρίδα.
 Φωκάς· ἀγγεῖον πήλινον, ἐν ᾧ θέτουσι συνήθως γλυκόν.

Χ

Χαβιά· τὸ βαλλόμενον εἰς τὸ στόμα τῶν ζώων, ἵνα μὴ δάκνωσι καὶ ὦσιν ὑπηκόωτερα· κημὸς.
 Χαβῶνω· βάλλω εἰς τὸ στόμα τῶν ζώων χαβιάν, ἥτοι φιδόν· φιδῶ.
 Χαλασιά· χαλασμός καταστροφή, δυστυχία.
 Χαμ[ο]ρόγχα· αἱ ὄπαί αἱ γιγνόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀσπάλακος.
 Χαμοσφακίδι· σφάκος, ἐλελίσφακος.
 Χάμου· χαμαί, κατὰ χάμου=κατὰ γῆς.
 Χαραήμος· ὄρθριος.
 Χαρβαλιάζω· ποιῶ τι ἐτοιμόροπον.

Χαροδαρμένος· ὃν ἔδειρεν ὁ χάρος ἀφαιρέσας πολλοὺς οἰκείους.
 Χαροκοπῶ· εὐφραίνομαι, εὐθυμῶ· ἄλλα τοιαῦτα ῥήματα ὑπάρχουσι τὰ: μεθοκοπῶ, λαμποκοπῶ, μαυροκοπῶ, ξυλοκοπῶ, σταυροκοπῶ κτλ.
 Χάσκα· ὁ χάσκων, χάχας, εὐήθης.
 Χαιδῶνω· κάθημαι μετ' ἀνοικτῶν σκελῶν, καὶ ἐπὶ. χαιδῶτα = ἀνοικτοῖς σκέλεσιν.
 Χειρολάβα· καὶ ἐν Βυσσάνῃ χειρόχτι· ἐχέτλη.
 Χειριάζω· περιλαμβάνω τι διὰ τῶν χειρῶν.
 Χελωνάκι· χοιράδες.
 Χερικό· ἐναρξὶς ἔργου.
 Χηβάδα καὶ ἀχηβάδα· θαλάσ. ὄστρακώδεσμα = χήμη.
 Χιρόπωρο· (ἢ χυνόπωρο;) φθινόπωρον.
 Χλαπαρίζω· ἐπὶ κυνός· πίνω.
 Χλεμνιάω καὶ χλεμ(ε)ρίζω· χρεμετίζω.
 Χλεμίτι· κριθάρι.
 Χοιτροκοπάρι· κριὸς ἢ τράγος πίνουσι μόνος.
 Χορδί καὶ χορδιά· εἶδος φαγητοῦ, ὅπερ κατασκευάζουσι πλέκοντες τὰ λεπτὰ ἔντερα, τὰ δὲ μέγала πληροῦντες ὀρύζης, κρομμύων κτλ. Καὶ τὰ μὲν μέγала καλοῦνται μπουμπάρι συνήθως, ἀλλ' ἐστ' ὅτε καὶ ὄλον τὸ φαγητόν· χορδιά δὲ τὰ λεπτὰ καὶ πεπλεγμένα.
 Χουγιάζω· φωνάζω μεγαλοφώνως· 2) ξεινίζω ἐπὶ οἴνου.
 Χοῦφτα· τὸ κοῖλον τῶν δύο παλαμῶν ἠνωμένων.
 Χουφτιάζω· λαμβάνω τι μὲ τὴν χοῦφταν, δράττομαι.
 Χουχλιάζω· χαχλάζω ἢ κοχλάζω.
 Χουχλιάζω· λέξις πεποιημένη· θερμαίνω τὰς ψυχρὰς χεῖρας διὰ τῆς ἐκπνοῆς.
 Χουχτιάω· λέξις πεποιημένη· δυνατὰ καὶ πολὺ καγχάζω· ἀλλαχοῦ λέγεται χαχλιανίζω.
 Χρονικός· ἐπίρρ.=χρονικῶς, ἐτησίως.
 Χρονικός· ἐτήσιος· τὸ δὲ οὐδέτερον χρονικὸ τίθεται ὡς οὐσιαστικὸν κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ (δόσιμον) = ἡ ἐπέτειος μισθοφορία, καὶ μάλιστα τῶν ἱερέων· λέγεται δὲ καὶ χρονιάτικο.
 Χρυσόκος καὶ κατὰ συγκοπὴν χρυσικός· χρυσόχος.
 Χαχιάζω· πάσχω φθίσιν· ἡ νόσος λέγεται χτίκι· ἀλλαχοῦ καλεῖται ὄχτικας καὶ χτικιό.
 Χιύργια· ἡ τρυγία.
 Χίμα· ῥεῦμα, ὄρμη.
 Χώβολη καὶ γόγκα· ἡ καιούσα ἀκόμη στάκτη· αἰθάλη, θερμοσποδιά.

Χωλέβαι ἢ χωλέβια· αἱ μάλιναι περισκελίδες τῶν χωρικῶν.
Χωρεύτρια καὶ χωρεύτρα· ὁπῆ ἐν τῇ γῆ, ἐν ἡ χωρεύουσι τὰ ἐκεῖ ῥέοντα ὕδατα, ἄλλως καταβόθρα.

Ψ

Ψάρα· ὁ στάχυς τοῦ σίτου, κριθῆς καὶ βρίζης.
Ψέγω καὶ ψήγω· ἔψω.
Ψ(η)τόβ.λακος· λαίμαργος.
Ψολόγι καὶ ψολόγημα· ψυχολόγι, ἀνάθεμα.
Ψολογῶ· ψυχολογῶ, ψέγω, ἀναθεματίζω·
«Κάμε ὅπως σοῦ λέγω ἐγώ, καὶ ἂν δέν σου βγῆ σὲ καλό, ψολόγα με».
Ψουροῦθι· εἶδος βροφῆματος ἐκ ψαθυρῶν (=εὐ-

θράστων) λαγάνων (πεττῶν, κοιν. πῆττας) γιγνόμενον.
Ψυδι· τὸ βεβαμμένον τῶν ὑποδυμάτων δέρμα.
Ψυγαράκι· ἄνθρωπος τῆς ψυχῆς, δηλ. καλῆς ψυχῆς, ἄκακος, ἀθῶος.
Ψυχοπατέρας· θετός πατήρ.
Ψυχοπονῶ· ἐκ ψυχῆς λυποῦμαι τινα καὶ δεικνύω τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην διὰ περιθάλψεως· «τὸν ψυχοπονᾶς μὲ τίποτε τὸν πατέρα σου».
Ψωμωμένος· γέννημα καὶ ὄσπριον ὠριμον.

Ω

Ωργῶνω· ἡ μᾶλλον ὀργῶνω, ἄροτριῶ.
Ωρηος· ὠραίος.

ΑἲΣΜΑΤΑ

1

Καλότυχά 'ναι τὰ βουνά, καλότυχοι κ' οἱ κάμποι,
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα μαῦρα.
Κανένας δὲν τὰ χάρηκεν ἀπὸ τὰ παλληκάρια·
Κουτσήγιαννος τὰ χάρηκε μὲ τὸν Μπεμπές ἀντάμα.
Εἶχαν ἀρνάκια πῶψηναν καὶ στείραις προβατίνας,
εἶχαν κ' ἕνα γλυκὸ κρασί, πίναν καὶ τσουμποποῦσαν.
Μπεμπές πίνει μὲ τὸ γυαλί καὶ ὁ Γρίθας μὲ τὴν κοῦπα,
πίνει κῆ ὁ Κουτσήγιαννος μὲ μᾶστραπ' ἀσημένιο.
—«Δὲν τρῶς, Μπεμπέ μ', δὲ χαιρέσαι, δὲ γλυκοκουθεντρίζεις;»
—«Τί νὰ χαρῶ καὶ τί νὰ πῶ καὶ τί νὰ μολογήσω;
Εἶδ' ἕνα εἴνορ' ἀχαμνὸ καὶ δέλνει γιὰ τ' ἐμένα·
πῶς εἶχα γοῦνα κόκκινη 'ς ταῖς πλάταις μου βιγμένη·
κ' ἐγὼ δὲν τῶγω σὲ καλό, καλό δὲν παντεχαίνω».
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπέπεισε,
κ' ἡ παγανιά τοὺς πλάκωσε, τοὺς πῆραν τὰ κεφάλια.

2

Χαρὰ σὲ τοῦτο τὸ γονιό, χαρὰ σὲ τοῦτ' τῆ μάννα,
'πῶχει τὰ δεκοχτῶ παιδιὰ καὶ δεκοχτῶ νυφάδαις.
Σ' ἕνα τραπέζι τρώγουνε, 'ς ἕνα τραπέζι πίνουν.
'Εκεῖ ποῦ τρώγαν κ' ἔπιναν, ὁ μικρότερος τοῦ λέγει·
«Εὐχῆσου μας, πατέρα μου, νὰ πᾶμε γιὰ κυνήγι».
«Μὲ τὴν εὐχή μου, μῶρ' παιδιὰ, νὰ πᾶτε γιὰ κυνήγι·
ὄλο τὸν τόπο δεῖρτέ τον, τῆ γῆ τὴν οἰκουμένη,
μὰ 'ς τοῦ Γιαννίνου τὰ βουνά μὴν πᾶτε γιὰ κυνήγι·

γιατὶ βγαίνει ἕνα στοιχειό, ἐβγαίνει καὶ σᾶς τρώγει».
Κι' αὐτὰ δὲν ἄκουσαν καθὼς τοὺς εἶπεν ὁ πατέρας.
'Η νύφη ἡ μικρότερη εἶδε 'ς τὸ εἴνορό της,
πῶς εἶχε κόττα κλωσαριὰ μὲ δεκοχτῶ πουλάκια·
ὁ μπουφος 'πῆρε τὰ πουλιὰ κ' ἀπόμν' ἡ κόττα μόνη.
—«Γιὰ σήκου, σήκου, πεθερά, καὶ σύ, καλὲ πατέρα·
εἶδ' ἕνα εἴνορ' ἀχαμνὸ, δέλνει γιὰ τὰ παιδιὰ σου·
εἶδα μιὰ κόττα κλωσαριὰ μὲ δεκοχτῶ πουλάκια·
ὁ μπουφος 'πῆρε τὰ πουλιὰ κ' ἀπόμν' ἡ κόττα μόνη.
'Σκοτώσαν τὰ παιδάκια σου, 'σκοτώσαν τὰ παιδιὰ σου».
Καὶ τὸ τουφέκι τ' ἄρπαξε, καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ ζώνει,
καὶ παίρνει δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια·
βρίσκει καὶ τὸ στοιχειό 'μπροστά καὶ τὸ καλημερίζει.
—«Στοιχειό, μὴν εἶδες τὰ παιδιὰ, τὰ δεκοχτῶ παιδιὰ μου;»
—«Κ' ἐγὼ μὴνα τὰ ἤξερα; κῆ τόλα τὰ κατάπια».
Καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ ἔβγαλε, λιανὰ λιανὰ τὸ κάνει·
τὰ ἔζη 'βγήκαν ζωντανὰ καὶ τᾶλλα πεθαμένα.

3

Εἶρω τραγοῦδινα θάλασσα καὶ τὸν ἠχὼ διαλέγω·
ἡ ἀγάπη μου δὲν εἶν' ἐδῶ, τί θέλω καὶ τὰ λέγω;
'Αγνάντεψα κάτι νησιὰ καὶ βλέπ' ἕνα νησακί·
'ς τὴν ἄκρ' εἶν' ἡ ἀγάπη μου 'ς τὰ ρούχινα ντυμένη,
ἔχει γελέκια ρούχινα, φλουρένι' ἀσημοκούμπια.
«Γιὰ ἔβγα, κόρη μ', 'ς τὴ στεριὰ, ἐδῶ λαλοῦν τ' ἀηδόνια·
νά, πάρε δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
ὅπου λαλοῦν ἡ πέρδικες, νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα».

4

Μιὰ ἔμμορφη στολιζεται, 'ς τὴν ἐκκλησιὰ παγαίνει·
βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
βάνει καὶ τὸν αὐγερινὸ 'ς τὸ χέρι δαχτυλίδι.
'Σ τὴ μάννα της ἐπάγαине, 'ς τὴ μάννα της παγαίνει.
—«Μάννα μου, θέλω νὰ σοῦ πῶ κ' ἐντρέπομαι νὰ κρένω·
τὸν ἄντρα ὅπου μῶδωκες, δὲν κάνει γιὰ τ' ἐμένα·
δὲ θέλω γὼ γραμματικὸ κ' οὐδὲ παπᾶς νὰ γένη·
μὸν θέλ' ἕνα κλεφτόπουλο νᾶναι καὶ λερωμένο·
νὰ ζῶσω ἡ μαύρη τὸ σπαθὶ μ', νὰ πάρω τᾶρματά μου,
νὰ πάρω δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια».
Τὰ παλληκάρια φώναζε κ' ὅλα τὰ παραγγέλνει·
«Αἴστε, παιδιὰ μ', νὰ φύγωμε, νὰ πᾶμε 'ς ἄλλον τόπο».

5

Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο σὲ τί ραδιὸ φουτρώνει;
δίχως νερὸ ποτίζεται, δίχως ἀέρ' ἀξάνει·
μὲ τὸν ἥλιό ποτίζεται, μὲ τὸ φεγγάρι ἀξάνει·
τὸν τρῶν τὰ λάφια καὶ ψοφοῦν, τ' ἀρχοῦδινα κῆ 'μερεύουν,

τὸν τρωῶν τὰ λάγια πρόβατα κί' ἀλησμονοῦν τ' ἀρνιά τους.
 Νὰ τοῦχε φάει κ' ἡ μάνα μου, νὰ μῆχε κάμ' ἐμένα·
 'σα μ' ἔκαμε, τί μ' ἤθελε; 'σὰ μ' ἔχει, τί με θέλει;
 ἡ ξενιτειὰ μὲ χαίρεται, τὰ ἔρημα τὰ ξένα.

6

«Σκοῦζετε, φωνάζετε, μπρὲ παιδιὰ, καὶ ρίζετε δρῶ ντουφέκια,
 νὰ μᾶς ἀκούσ' ἡ συντροφιά, νάρθουν νὰ μᾶς γλυτώσουν.
 Ποῦ εἶσαι, Τσέλιο σύντροφε, καὶ Στάθη καπιτάνε;
 γλήγορα νὰ βρεθῆς ἐδῶ, 'πάνω 'ς αὐτὴν τὴν ὥρα·
 ἔχω παιδάκι ἀνήλικα, δὲ ξέρουν 'πὸ ντουφέκι».
 —«Τί νὰ σοῦ κάμω, Γιάννη μου, αὐτοῦ ποῦσαι κλεισμένος;
 γλήγορα ρίξε τᾶρματα, τὴν ἔρημη τὴν πάλλα».
 —«Καὶ πῶς νὰ ρίχνω τᾶρματα, τὴν ἔρημη τὴν πάλλα,
 δίχως νὰ χύσω αἷματα, νὰ ἰδῶ κεφάλια κάτω»;
 'Σ αὐτὰ τὰ λόγια ποῦλεγε, σ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀπ' λέγει,
 ὁ κάμπος ξένους 'γρόμισε πεζοῦρα καὶ καθάλα.
 'Ολοὶ τὸ Γιάννη κύτταξαν, ὅλοὶ τὸ Γιάνν' κυττάζουν.
 —«Ρίξε, Γιάννη μ', τὰ ἄρματα, ρίξε καὶ τὰ ντουφέκια,
 ρίξε κ' αὐτὴ τὴν ἔμμορφη τὴν πάλλα ποῦ βαστάξεις,
 κ' ὕστερα ἔλα μετ' ἐμᾶς, ἔλα νὰ προσκυνήσης».
 —«Ἐγὼ δὲ ρίχνω τᾶρματα, οὐδὲ καὶ τὰ ντουφέκια,
 οὔτε τοὺς ξένους προσκυνῶ, ὅσα καλὰ κιᾶν ἔχουν,
 μόν' προσκυνῶ τὴν πάλλα μου αὐτὴ τὴ ξαῖκουσμένη».
 Σ' αὐτὰ τὰ λόγια ποῦλεγε, 'ς αὐτὰ τὰ λόγια ἀπ' λέγει,
 ἕνα ντουφέκι τῶρριξαν, τὸν πῆρε στὸ κεφάλι·
 ἦταν πάρα πολὺ πικρὸ, ἀλόγι καὶ φαρμάκι.
 Τὸ στόμα τ' αἶμα 'γρόμισε μαῦρο 'σάν τὸ κατράνι,
 ἡ γλῶσσά τ' ἀηδονολαεῖ, τὰ μάτια του δακρῶζουν,
 κὴ ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν καρδιὰ αὐτὰ τὰ λόγια λέγει:
 «Ποῦσαι, ποῦσαι, μανοῦλά μου, τώρα αὐτὴ τὴν ὥρα,
 γιὰ νὰ ἰδῆς τὸ γυόκα σου 'ς τὸ αἶμα κυλισμένο·
 μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὴν ἀγκαλιὰ μὲ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλάγι».

7

Μᾶς 'πῆρ' ἡ μέρα κ' ἡ αὐγή, μᾶς 'πῆρ' τὸ μεσημέρι·
 Τὸ ποῦ θὰ 'λημεριάσουμε, θὰ κάμουμε λιμέρι;
 'Σ ἐκεῖν' τὴ ράχη τὴ 'ψηλὴ, πῶχει μιὰ κρύα βρύση,
 θὰ φέρ' ὁ βλάχος τὸ ψωμί, καὶ τὸ παλῆδ' κρασί μας·
 θὰ ψήσουμε τὸ λάι' ἀρνὶ καὶ τὸ παχὺ κριάρι.
 Γιὰ ἰδέστε ποιὸς μας λείπεται π' ὅλα τὰ παλληκάρια;
 Τοῦ Λεωνίδ' ὁ ψυχγογιός, τὸ πρῶτο παλληκάρι·
 γιάτος κί' αὐτὸς ὀπῶρχεται ἀπὸ τὸ καραοῦλι·
 πολὺ μαυρίλα 'πλάκωσε, 'σὰ φύλλα, 'σὰ χορτάρια·
 «Πάρτε, παιδιὰ μου, τὸ σπαθὶ καὶ δρᾶζτε τὸ ντουφέκι,
 κί' αἴστε νὰ πολεμήσουμε, νὰ χύσουμε τὸ αἶμα,
 γιὰ νὰ φανῆ ἡ παλληκαριὰ, ἡ ἔρημη λεβεντιά μας».
 Βάζουν τοὺς ξένους ὀμπροστὰ 'σάν τὰ παληγογελάδια.

«Τώρα, παιδιὰ μ', θὰ φύγουμε, θὰ πᾶμε 'ς ἄλλον τόπο·
 θὰ πᾶμε στὸ Τσεπέλοβο, 'μπροστὰ 'ς τὸν προεστῶτα».
 'Ἐκίνησαν κ' ἐπάησαν 'ς τὸν προεστὸ παραῖνον·
 «'Ἐθγα, μωρέ, νὰ σὲ ἰδῶ, δρῶ λόγια νὰ σου κρένω·
 μωρέ, ἂν θέλεις πόλεμο, ἔλα πολέμησέ μας,
 κὴ ἂν δὲ θέλεις πόλεμο, κάτσε κουβέντιασέ μας».
 Καὶ τὸ μουχτάρη 'φώναξαν κί' ὄλο τὸν παραγγέλνον·
 «Μᾶσε, μουχτάρη μου, ψωμί γιὰ ἑκατὸ ἀθρώπους,
 καὶ φέρε μας καὶ τὰ βιολιά γιὰ νὰ μᾶς τραγουδήσουν.
 Πιάστε, παιδιὰ μου, τὸ χορὸ ὅλα μὲ τὴν ἀράδα».

8

'Ἦρθε καιρὸς νὰ φύγουμε, ἦρθε καιρὸς νὰ πᾶμε·
 τώρα σελλῶστε τᾶλογα, τώρα βάλτε νὰ φᾶμε.
 Δός μου, μανοῦλα μ', τὴν εὐχὴ τώρα 'ς τὸ κίνημά μου·
 ἔθγα καὶ σύ, τρυγὸνα μου, νὰ μὲ ξεπροβοδήσης.
 Σ' ἀφίνω 'γειά, ματάκια μου, κόρη μ' τριανταφυλλένια·
 τώρα ποῦ φεύγω καὶ κινῶ, ὁ νοῦς μ' εἶναι 'ς τ' ἐσένα.
 Μὲ τί καρδιά, μὲ τί ψυχὴ νὰ πᾶω σὲ τόπο ξένο,
 νὰ φῆκω 'μάτια 'ληόμαυρα, κορμί χαριτωμένο;
 Μὸν δός μου τὸ χεράκι σου κ' ἔλα νὰ φιληθοῦμε,
 νὰ φιληθοῦμε σταυρωτὰ νὰ μὴ λησμονηθοῦμε.

9

'Ἐχετε γειά, 'ψηλὰ βουνά, καὶ σεῖς κρυαὶς βρυσούλαις,
 οἱ κοῦκκοι κί' ὅλα τὰ πουλιὰ καὶ σεῖς ἡ περδικούλαις·
 δὲν εἶναι κρῖμα κί' ἄδικο 'ς ἐμένα τὸν καῦμένο,
 τώρα 'π' ἀνοίγουν τὰ κλαριά νὰ μ' ἔχουν λαβωμένο;
 Δὲν 'μπόρ' ὁ μαῦρος, δὲν 'μπορῶ 'ς τὴ μαύρη γῆς νὰ κάτσω·
 ἐσάπησαν τὰ γόνατα 'πὸ τὴν κορφή κί' ὡς κάτω.
 Παρακαλῶ τὴν Παναγιὰ καὶ τὸν ἅγιο Σωτῆρα,
 νὰ μ' δεῖξη κάνα γιατρικό, νὰ γιάνουν ἡ πληγαὶς μου,
 νὰ πάρω δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
 κί' ὄλαις τῆς ράχαις, μιὰ φορὰ νὰ 'βρῶ τῆς περδικούλαις,
 νὰ βρῶ τ' ἀηδόνια τὰ πολλὰ κί' ὅλα τὰ χελιδόνια,
 νὰ στείλω γράμμα 'ς τὴν καλὴ μ', νὰ μὴ μὲ καρτεράη.
 «'Σ ἀφίνω 'γειά, ματάκια μου, κόρη μ' τριανταφυλλένια,
 δακρῶζουν, κλαῖν τὰ μάτια μου, ὄντας θυμοῦμ' ἐσένα·
 μόν' ἔλα, μάτια μ', μιὰ φορὰ νὰ φιληθοῦμ' ἀντάμα,
 νὰ 'ἔχασωμ' τὰ βάσανα καὶ τὰ πικρὰ φαρμάκια».
 Κίνησ' ἡ Νικολάκαινα, νὰ πάν' 'ς τὸ Νικολάκη·
 ἐκίνησε κ' ἐπάησε 'ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια·
 τὸν ἦρε ποῦ κοιμώντανε μέσ' 'ς τὸ 'ψηλὸν ἀέρα.
 —«Καλὴ μερὰ σ', λεβέντη μου».—«Καλῶς τὴ μαυρομμάτα·
 ἦρθες, ἦρθες, ψυχούλά μου; ἔλα νὰ φιληθοῦμε».
 'Ἐστάθηκαν καὶ 'φιλήθηκαν τὰ δυὸ σάν τὸ ζευγάρι,
 καὶ κάτσανε τὰ δυὸ μαζῆ, ροῖδιὰ καὶ κυπαρίσσι.

10

Ἵ τὸ Πάπιγκο ἴ τὸ μαχαλά εἶνε μιὰ κρύα βρύση
 ποῖός ἔχει ντέρτι ἴ τὴν καρδιά, νὰ πᾶ νὰ πιῆ νὰ γλύση.
 Θέλης ὁ Πρωτοσύγκελος βρύση νὰ θεμελιώση,
 καὶ κανεῖς ἄλλος χωρικός χρήματα νὰ μὴ δώση.
 Κράζει μαστόρους πάραυτα νὰ τρέξουνε ἴμπροστά του,
 νὰ κάμη βρύση ξαίκουστή, νὰ γράψη τῶνομά του.
 «Θέλω τῆς πέτραις σκαλισταῖς, βρύση μὲ δυὸ καννούλια,
 κι' ἀπάν' ἕναν ὄντᾶ, νὰ κᾶν' οἱ φίλοι μ' τὰ τσουμπούσια».
 Τέτοια βρύση χρειάζονταν νὰ ἦταν μέσ' ἴ τὴν πόλη,
 γιὰ νὰ περνᾶ ὁ βασιλιάς κ' οἱ ἀρχοντάδες ὅλοι.
 Κι' ὁ τόπος ὅπου γείνηκε, τὸν λένε Ἀβραγόνια,
 ποῦν' τὰ μπουστάνια τᾶμορφα, λαλοῦν πουλιὰ κι' ἀηδόνια.

11

Οἱ κλέφταις ἐσυντάζονταν, Νίτσα Μπαλάλαινα,
 ἐκίνησαν κὴ' πάησαν, ἐκίνησαν καὶ πάνουν.
 Μέσ' ἴ τῆς Ναγάδαις τὸ χωριὸ πᾶνουν βαροῦν τὰ σήμαντρα,
 ὅλο τὴ Νίτσα φώναζαν, ὅλο τὴ Νίτσα κράζουν.
 «Ἐβγα, Νίτσα μ', νὰ σ' ἴδουμε, δυὸ λόγια νὰ σοῦ ποῦμε».
 Κανέννας δὲν ἀπέικασε ἀπὸ τοὺς χωριανούς τῆς
 βάζουν τὴ Νίτσαν ὀμπροστά, τὴν πάνουν σὲ μιὰ βρύση,
 ἐκεῖ πάησαν κι' ἔκατσαν, ἐκεῖ καὶ τὴν ξετάζουν.
 «Νίτσα μου, δός μας τᾶσπρα σου, δός μας καὶ τὰ φλουριὰ σου».
 «Ἐγὼ σᾶς δίνω τᾶσπρα μου, ἐγὼ καὶ τὰ φλουριὰ μου».
 Σ' τὸν πάτο βγάλ' καὶ τὸ σταυρὸ ποῦταν ὅλο φλουρένιος,
 Κ' ἐκεῖ ὀποῦ ἐμάλωναν, τὸν πῆρ' ὁ καπιτάνιος.

12

Ἡ Μαρουδιὰ καθούντανε ἴ τοῦ Γιάννου τὸ κρεββάτι,
 κὴ' ἄλλος Γιάννης διάβαινε καὶ τὴν καλημερνάει.
 «Καλὴ ἴμερά σου, Μαρουδιὰ, καὶ σένα καὶ τοῦ Γιάννου».
 — «Ὁ Γιάννος, Γιάννη, δὲν ν' ἐδῶ, μόν' πᾶει ἴ τὸ κυνήγι·
 τρία ἴμερόνυχτ' ἔχ' ἐκεῖ, καὶ δὲν ἐφάνη νᾶρθη·
 γιὰ κλέφταις τὸν σκοτώσανε, γιὰ τὸ θερῖο τὸν ἔπιε».
 — «Μάρω, κ' ἂν ἔρθ' ὁ Γιάννος σου, τὸ φεῖδι θὰ σὲ φάγη».
 Τὸν Κώστα ἐξεγέλασε μ' ἕνα λεφτοκαράκι,
 καὶ ἴ τὸ κελλάρι τῶμπασε, ἴσᾶν τὸ ἀρνὶ τὸ σφάζει.
 Ἐννιὰ νεράκια τῶπλυνε, τὸ γαῖμα δὲ σιγάει,
 τοῦ μαγειρτζῆ τὸ ἴπῆγαινε, νὰ τῆς τὸ μαγειρέψη.
 Νάτος κι' ὁ Γιάννος πῶρχεται ἴ τὸν κάμπο καθυλάρης,
 μὲ τᾶλογο του παίζοντας, μὲ τὸ σπαθὶ ἴζωσμένος·
 φέρνει τὰ λάφια ζωντανά, τᾶρκούδι ἴλυσωμένα,
 φέρνει κ' ἕνα λαφόπουλο, νὰ παίζ' ὁ Κωσταντῖνος.
 — «Καλὴ σου μέρα, Μαρουδιὰ, καὶ σένα καὶ τοῦ Κώστα».
 — «Ἄχ' τὸ σαββάτο τὸ πρῶτ' ὁ Κώστα δὲν τὸν εἶδα,
 τὸν ἔλousα, τὸν ἄλλαξα, ἴ τὸν δάσκαλο τὸν στέλνω».

Κλωτσιὰ δίνει τοῦ μαύρου του, ἴ τὸ δάσκαλο παγαίνει·
 — «Καλὴ σου μέρα, δάσκαλε, καὶ σένα καὶ τοῦ Κώστα».
 — «Ἄχ' τὸ σαββάτο τὸ πρῶτ' ὁ Κώστα δὲν τὸν εἶδα».
 Κλωτσιὰ δίνει τοῦ μαύρου του, ἴ τὸ ἴσπιτι του παγαίνει.
 — «Ἐλα, Γιάννο, νὰ φᾶς, νὰ πιῆς, νὰ ἴμορφογιωματίσης».
 Καὶ τὸ ταψὶ ἐλάλησε καὶ τὸ ταψὶ λαλάει,
 — «Ἄν εἶσαι ξένος, φάγε με καὶ καταχόρτασέ με,
 κι' ἂν εἶσαι ὁ πατέρας μου, μὴ φᾶς καὶ μαγαρίσης».
 — «Μάρω, τί λέγει τὸ ταψὶ; Μάρω, τί ἴμολογᾶει;»
 — «Ταψὶ ἴναι, Γιάννο, κι' ἄς λαλή, ταψὶ κι' ἄς ἴμολογᾶ».
 Χρυσὸ μαχαίρι ἔβγαλε, λιανὰ λιανὰ τὴν κᾶνει,
 λιανὰ λιανὰ τὴν ἔκανε καὶ ἴ τὸ σακκὶ τὴν βᾶνει,
 καὶ ἴ τὸ σακκὶ τὴν ἔβαλε, ἴ τὸ μύλο τὴν ἐπᾶνει·
 «Ἄλεσε, μύλε μ', ἄλεσε τῆς κούρβας τὸ κορμάκι,
 φκιάσε τᾶλεύρι κόκκινο καὶ τὴν πασπᾶλη μαύρη,
 γιὰ νᾶρχουντ' οἱ γραμματικοί, νὰ παίρουν τὴ μελάνη,
 νὰ ἔρχουνται κ' ἴ ἔμμορφαις, νὰ παίρουν κοκκινᾶδι.

13

«Τὴν ἀγάπη μου τὴν ἀποθύμησα,
 ἔστειλα νᾶρθ' ἕνα βράδυ,
 καὶ δὲ μῶκαμε τὴ χάρι.
 Μοῦ ἔβρεν ἀφορμή, πῶς εἶναι ἄρρωστη,
 ἄρρωστη βαρεῖα ἴ τὸ στρῶμα,
 ποῦ νὰ μὴν τὴ φάη τὸ χῶμα».
 «Φέρτε τὸ γιαντῶ, τὸν πόνο μου νὰ ἴδῃ,
 Τὸν πόνο μου νὰ ἴγᾶνω,
 νὰ μὴ πέσω κι' ἀπεθάνω».
 Γιᾶτος κι' ὁ γιαντῶς, ἴ τὴ σκᾶλα πῶρχεται,
 ἴ τὴ σκᾶλα πᾶνηθαίνει
 μὲ τὰ γιαντρικὰ ἴ τὸ χέρι.
 «Ἐλα, κύρ γιαντρέ, τὸν πόνο μου νὰ ἴδῃς,
 τὸν πόνο μου νὰ ἴγᾶνω,
 νὰ μὴν πέσω κι' ἀπεθάνω.

14

Τρῶτε, γιὰ νὰ πίνουμε, μωρὲ παιδιὰ,
 νὰ χαροκοπήσουμε, ντουλμπέρα μου.
 κι' ὅποιον εὔρ' ὁ θάνατος, μωρὲ παιδιὰ,
 ὅλοι νὰ τὸν κλάψουμε, ντουλμπέρα μου,
 νὰ τὸν μυρολογήσουμε. » »
 Μωρὴ νεραντζομάγουλη, γειᾶ σου, μωρὴ Βλάχα,
 γαῖτανοφρουδοῦσα, » » »
 βάλ' τὸ τσεμπέρι σου χαμπλά, » » »
 νὰ μὴ φανῇ τὸ φίλημα, » » »
 ποῦ σ' ἔχω φιλημένη. » » »
 Τὸ χέρι σου τὸ παχουλὸ, » » »
 μὲ τὸ πλατὺ μανίκι, » » »

νὰ τοῦχα ἴγῳ προσκέφαλο, γειά σου, μωρή Βλάχα,
 δυὸ μέραις καὶ τρεῖς νύχταις, » » »
 ποτὲ δὲν ἐθερμαίνουμουν, » » »
 ποτὲ δὲν ἀρρωστοῦσα. » » »
 Ἦρθ' ὁ καιρὸς κι' ἀρρώστησα » » »
 βαρειά, γιὰ νὰ πεθάνω. » » »
 νάχα νέρ' ἀχ' τὸν τόπο μου, » » »
 καὶ μῆλ' ἀχ' τὴ μῆλιά μου, » » »
 νάχα καὶ μωσχοστάφυλο, » » »
 ἀπὸ τὴν πυρουγλιά μου. » » »
 Τοῦκουσαν τρεῖς ἔμμορφοναίς. » » »
 ἢ μιὰ τρέχει μὲ τὸ νερό, » » »
 κ' ἢ ἄλλη μὲ τὰ μῆλα, » » »
 κ' ἢ τρίτη ἢ καλλίτερη, » » »
 τρέχει μὲ τὰ σταφύλια. » » »
 «Σήκου, ξένε μ', νὰ πιῆς νερό, » » »
 νὰ φάγῃς καὶ τὰ μῆλα, » » »
 νὰ φᾶς τὰ μωσχοστάφυλα, » » »
 ἀπὸ τὴν πυρουγλιά σου. » » »

15

Βουνά μου, τί δὲν τρέμετε; κάμποι μου, τί δὲ σειέστε;
 καὶ σεῖς, καυμένοι χριστιανοί, δὲ σειέστε, δὲ λυγιέστε;
 Ὀχτροὶ μᾶς περιζώσανε, σκλάβους γιὰ νὰ μᾶς πάρουν.
 Πῆραν τοῦ Γιάννου τὰ παιδιὰ, τ' Ἀλέξη τὴ γυναῖκα
 καὶ τοῦ μικροῦ Βλαχόπουλου τὴ δόλια του τὴ μάνα·
 ὁ Γιάννος τρώει τὰ σίδερα, κι' Ἀλέξης τὰ λιθάκια,
 καὶ τὸ μικρὸ Βλαχόπουλο τὰ δέντρα ξερριζώνει.

16

Τὴ νάκη νάκη ἴπάγαινα, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » τὴ νάκη τοῦ θαλάσσου.
 Πάνω παρέκει σὲ γκρεμά, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » καὶ βροίσκω ἴνα κεφάλι.
 ἴς τὰ χέρια μου τὸ ἐπιασα, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » καὶ τὸ συχνορρωτοῦσα.
 «Κεφάλι, ποῦναι τὸ κορμί, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » κεφάλι, ποῦν' τὰ χέρια».
 Καὶ τὸ κορμί μου τῶθαψαν, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » σὲ χέρσο ἴνα χωράφι.
 Κ' ἦρθε καιρὸς νὰ καμωθῆ, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » τὸ χέρσο τὸ χωράφι».
 Καινούργιος ὅπ' ὁ ἄλετρος, Σύρμω μαλαμματένια
 » » » ἄξιό 'ταν τὸ ζευγάρι,
 κι' ὁ νερός, ὅπου τὰ λάτρευε, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » 'ταν ἄξιό παλληκάρι.
 Βγάννει ἀλέτρι κόκκαλα, Σύρμω μαλαμματένια,
 » » » καὶ τὸ γυννὶ κουφάρι.

17

Κάτω ἴς τὸ Δαφνοπόταμο, ποῦν' ἢ δάφναις ἢ πολλαῖς
 καὶ τὰ πράσινα λουλούδια, πόλλ' ἀντάρα ἔπεφτε,
 πολὺς κόσμος μαζονόταν, νὰ ἴδουν μιὰν Ἀγραφιώτσα
 καὶ μιὰ Ποντικαπώτισσα, πῶς τὴν δέρ' ἢ μάνα της
 μὲ κλωνὶ βασιλικὸ καὶ μὲ κλωνάρι βάρσανο·
 — «Μούρ', ποῦν' τὰ δαχτυλίδια σου, ποῦν' ἢ ἀρραβωνά σου;»
 — «Γιανίτσαρος ἀπέρασε, ἴπηρε τὰ δαχτυλίδια μου».

18

— «Γιὰ σήκου καπιτάνε μου, καὶ μὴ βαρειοκοιμᾶσαι».
 — «Μὲ τί ποδάκια νὰ σκωθῶ καὶ χέρια ν' ἀκουμπήσω;
 μῶχουν τὸ γόνα τρίμματα, τὸν πλάτη τσακισμένο.
 Μωρὲ παιδιὰ μου, σύρτε με πέρα ἴς ἐκεῖν' τὴ ράχη,
 ποῦναι τὰ πεῦκα τὰ ψηλά, τὰ δέντρα τὰ μεγάλα,
 καὶ κόψτε καὶ γλωρὰ κλαριά καὶ βάλτε με νὰ πέσω,
 καὶ δό μ' τε τὸ ντουφέκι μου, τὸ δόλιο καρροφύλλι,
 γιὰ νὰ τὸ ρίξω τρεῖς φοραῖς κι' ἀπαι νὰ ξεψυχήσω».

19

Πατῆσαν τὸ Ἐηρόμερο καὶ τῶκαμαν σεργιάνι,
 ποῦ πᾶς, καρδιὰ καυμένη;
 Πῆραν μαννάδαις μὲ παιδιὰ καὶ πεθεραὶς μὲ νύφαις,
 ποῦ πᾶς, καρδιὰ καυμένη;
 Πῆραν μὲ ἀρχοντοπεθερὰ μὲ πέντε νυφοπούλαις,
 ποῦ πᾶς, καρδιὰ καυμένη;
 Ὅλαις ἢ νύφαις περβατοῦν κι' ὄλαις ἢ νύφαις πάνουν,
 ποῦ πᾶς, καρδιὰ καυμένη;
 Κ' ἢ νύφη ἢ μικρότερη δὲν μπόρ' νὰ περβατήση,
 ποῦ πᾶς, καρδιὰ καυμένη;
 Στρεφογυρίζ' ἢ πεθερὰ καὶ καρτεράει τὴ νύφη,
 ποῦ πᾶς, καρδιὰ καυμένη;
 «Νύφη μου, τί ξαπόμεινες ἀπὸ τὴ συντροφιά σου;»
 ποῦ πᾶς, καρδιὰ καυμένη;

20

Βγῆκα νὰ σεργιανίσω καὶ ἴλιγο νὰ ἔξοβῶ,
 βρίσκ' Ἀρβανιτοπούλα, ποῦ στολιζόνταν,
 μὲ φιλντισέμο χτένι ἐχτενίζονταν,
 μ' ἐγγλέζικο καθρέφτη ἐγραλίζονταν.
 — «Μούρ' Ἀρβανιτοπούλα, τὸ ποῦν' ἀφέντης σου;»
 — «Πάησε νὰ κυνηγήση, κάτσε κὴ ἔρχεται».

— Δὲν εἶμαι γιὰ νὰ κάτσω, οὐδὲ καὶ νὰ σταθῶ,
 δυὸ λόγια θὰ σ' ἀφήσω, νάρθη νὰ τοῦ τὰ 'πῆς.
 «Καράβι κινδυνεύει, πελάγου νὰ πνιγῆ,
 κι' ὁ νεῖός, ὅπ' ἦταν μέσα, ἐβεργούλιζε·
 δὲν ἔκλαιγε τὰ νειάτα τ', ὅπου 'χάνονταν,
 μοῦν ἔκλαιγε τὴν κόρη τὴν 'περήφανη,
 τὸ ποιὸς θὰ τὴ φιλήσῃ τὰ πουρνόβραδα,
 καὶ θὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ τὰ μεσάνυχτα.
 — Κι' ἄλλος τ' ἀντιλογήθη ἀπὸ τὴ στερηά,
 «ἐγὼ θὰ τὴ φιλήσω τὰ πουρνόβραδα,
 'γὼ θὰ τὴν ἀγκαλιάσω τὰ μεσάνυχτα».

21

'Ὡς τὴν Πόλη 'πῆγα κ' ἦρθα κ' ἐγκεζέρισα,
 "Αἰ, Τασσοῦλά μ', κ' ἐγκεζέρισα,
 'σάν τὰ δρό σου μαῦρα 'μάτια δὲν ἐφίλησα,
 "Αἰ, Τασσοῦλά μ', δὲν ἐφίλησα,
 'σάν τὸ κόκκινό σου χεῖλι δὲν ἐδάγκωσα.
 "Αἰ, Τασσοῦλά μ', δὲν ἐδάγκωσα.

22

Δώδεκα χρονῶν κορίτσι 'γεῖν' καλογρηά,
 μὲ σταυρό, μὲ καλαμάρι πᾶν 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 κι' οὔτε τὸ σταυρό της κάνει κι' οὔτε προσκυνᾷ,
 μόν' σὲ σταυροδρόμει στέκει καὶ γλυκὸ κρασί πουλᾷ.
 Καὶ λεβέντης ἀπερνάει καὶ τήνε καλημερνᾷ.
 «Καλὴ 'μέρα σου, καλόγρηα, τί πουλεῖς αὐτοῦ;»
 — «Πέρδικα πουλῶ ψημένη καὶ γλυκὸ κρασί».
 — «Ὅρσε, καλογρηά, τὰ ἄσπρα, κέρνα μας κρασί».
 — «Ὅτε τὰ φλουριά σου θέλω κι' οὔτε τ'ἄσπρά σου·
 ἔλα βράδυ 'ς τὸ κελλί μου, 'ς τὸ κελλάκι μου,
 ἔχω πέρδικα ψημένη καὶ γλυκὸ κρασί,
 νὰ φιλήσῃς ν' ἀγκαλιάσῃς καλογρηᾶς κορμί,
 μέσ' 'ς τὰ ράσα τυλιγμένο 'σὰ χλωρὸ τυρί».

23

Γιὰ ιδέστε τὸ μυριόρημο, τὰναθεματισμένο,
 φοράει (ἢ σέρνει) τὸ φέσι του στραβὰ 'σάν κἄνα μεθυσμένο·
 κι' αὐτὸ δὲν εἶναι μέθυσμα, δὲν εἶναι μεθυσμένο,
 μοῦν' εἶν' ἀπάνω σὲ σεβντᾶ, εἶναι βαλαντωμένο·
 μιὰ κόρη τὸ βαλάντωσε, κ' εἶναι βαλαντωμένο.

24

'Ὁ Κωσταντῆς κι' ὁ Κώσταντας κι' ὁ μικρο-Κωσταντῆς,
 τρεῖς χρόνους ἐπερβάταε, νὰ 'βρῆ καλὴ γυναῖκα,
 νὰ 'βρῆ 'ψηλὴ, νὰ 'βρῆ λιγνὴ, νὰ 'βρῆ καγγελοφρύδα,
 τρεῖς χρόνους φκιάνει τὰ προικιά καὶ τρεῖς τὸ πανωπροίκι·
 κι' ὁ Κωσταντῆς ἀρρώστησε νταμῆς γιὰ νὰ πεθάνῃ·
 κ' ἡ μάνα του τοῦ ἤλεγε, κ' ἡ μάνα του τοῦ λέγει·
 «Σήκου, Κώστα, σήκου, ψυχὴ μ', νὰ πᾶν' νὰ φέρῃς νύφη»·
 — «Ἀρμάτωσε τὸ μικρότερο νὰ πᾶν' νὰ φέρ' τὴ νύφη»·
 'Μπροστὰ 'βαροῦσαν τᾶργανα, πίσω τὰ μυρολόγια·
 κ' ἡ νύφη τοὺς ἀγνάντεψε ἀπὸ τὸ παραθύρι·
 «Μάνα, τοῦ Κώστα τᾶλογο, τοῦ Κώστα ἡ ἀρμάτα,
 μάνα δὲν εἶν' ὁ Κωσταντῆς κι' ὁ μικρο-Κωσταντῆς.
 Σύρτε, συμπεθέρ', 'ς τὰ 'σπίτια σας καὶ φίλοι, 'ς τὰ δικὰ σας,
 καὶ σύ, καλέ μ' ἀντράδερφε, σύρε τὸ δρόμο ποῦρθε·
 ὄντας ν' ἄσπρισ' ὁ κόρακας νὰ γένη περιστέρι,
 τότε θὰ 'παντρευτῶ κ' ἐγὼ, νὰ πάρω ἄλλ' αὐταῖρι».

25

Πέντ' ἀδέρφια 'πὸ τὴν Πόλη
 κι' ἄλλα δρό ἀχ' τὸ Σαλονίκι
 'πάησαν κ' ἤφεραν μιὰ νύφη,
 καὶ δὲν τὴ χωράει τὸ 'σπίτι·
 πέντε ἀμάξια δὲν τὴ σκόνουν,
 δεκοχτῶ δὲν τὴ ταραζοῦν.
 'Πάησαν κ' ἤφεραν μαστόρους,
 κ' ἐξεκάρφωσαν τῆς θύρας,
 κ' ἔμπασαν τὴ νύφη μέσα.
 Κι' ὅτ' ἐμπῆκ' ἡ νύφη μέσα,
 ἀρπαξε τὴ φούρα ρόκα
 καὶ τὸν καθαλάρ' ἀδράχτι,
 τὸ χειρόμυλο σφοντύλι·

— «Πεθεροῦλα καὶ μαννοῦλα,
 ἔχεις τίποτε νὰ φᾶμε;»
 — «Ἐχω, νύφη, καὶ παράχω,
 μιὰ 'γελάδα μὲ μοσκάρι
 κι' ἄλλη μιὰ μὲ παληρομόσκο»·
 — «Πεθεροῦλα καὶ μαννοῦλα,
 ἔχεις τίποτε νὰ πιῶμε;»
 — «Ἐχω, νύφη, καὶ παράχω,
 ἀποκάτω 'ς τὸ κελλάρι
 τὰ βαένια ξεχειλάτα»·
 — Ἐκαμε νὰ κατουρήσῃ
 καὶ νὰ καψοτερναρίσῃ,
 'πίνιζε τὴ χώρα ὅλη.